

LIBRARY

of

the University of

Cambridge

R. 22.530

ANT
XVIII
2

P U B L I I
O V I D I I
N A S O N I S
O P E R A,

In III Tomos divisa.

S C R I P T A
P. OVIDII NASONIS

Quae extant, & quorum continentur

T O M. I.

- . HEROIDUM *Epistolae* XXI.
- . AMORUM *Libri* III.
- . ARTIS AMATORIAE *Libri* III.
- . REMEDIUM AMORIS.
- . DE MEDICAMINE FACIEI.
- . HALIEUTICON FRAGMENTUM.
- . CONSOLATIO AD LIVIAM.
- . NUX, ELEGIA.
- . EPISTOLAE QUAE SABINO ADSCRIBUNTUR.

T O M. II.

- . METAMORPHOSEON *Libri* XV.

T O M. III.

- . FASTORUM *Libri* VI.
- . TRISTIUM *Libri* V.
- . EX PONTO *Libri* IV.
- . IBIS.
- . FRAGMENTA.

Scripta quae interierant.

- . PHAENOMENA.
- . MEDEA TRAGOEDIA.
- . VATICINIA.
- . LAUDES AUGUSTI.
- . EPIGRAMMATA.
- . LIBER IN MALOS POETAS.
- . FASTORUM *Libri* VI. *reliqui*
- . DE BELLO ACTIACO *Liber inchoatus.*
- . LIBELLUS SERMONE GETICO CONSCRIPTUS.

*Nam adulterina, Ad Pisonem, cujus auctorem volune
Lucanum eruditi, imprimis autem ineptissima, de Ve-
tula, de Pulice, de Somno, de Cuculo, de Aurora, de
Philomela, de Limace, de quatuor humoribus, de
Ludo latrunculorum, & alia, vix digna judicamus,
quorum ipsa nomina hic exprimamur.*

AMSTELAEDAMI
Apud J. WETSTENIUM 1751.

C A T A L O G U S
A U C T O R U M,

Sine notis hac ipsa forma

A

J. W E T S T E N I O

maxime Typis mandatorum.

AUSONIUS.

CAESARIS COMMENTARIA.

CORNELIUS NEPOS.

CURTIUS.

EPICTETI ENCHIRIDIUM, &c.

Græce & Latine.

ERASMI COLLOQUIA.

FLORUS.

HORATIUS.

JUSTINUS.

JUVENALIS & PERSIUS.

OVIDII OPERA.

PLAUTI COMOEDIAE.

SALLUSTIUS.

TACITI OPERA.

TERENTII COMOEDIAE.

VALERIUS MAXIMUS.

VIRGILIUS.

E.

P.

tius
funct
centu
deinc
tor fi
cii L
ejus
mato
cent
dixi
mini
subl
Tan
sub
est.
villi

P.

quo
nat
ma
Ga
ta c
Pat
run
ren

P. O V I D I I

N A S O N I S

V I T A ,

*Ex vetusto Codice Pomponii Laeti, cujus
apographum exstat in Vaticana
Bibliotheca.*

P. Ovidius Naso a. d. XII. Kal. April. Sulmone in Pelignis natus est. quo anno bello Mutinensi P. Hirtius & C. Panfa Coss. diem obiere. honoribus Romae functus. fuit enim arbiter & triumvir, & iudicium inter centum viros dixit. Sub Plotio Grippoliteris eruditus. deinde apud Marcellum Fuscum Rhetorem, cujus auditor fuit, optime declamavit. Admirator plurimum Porcii Latronis fuit, quem adeo studiose audivit, ut multas ejus sententias in versus suos transtulerit. Bonus declamator, & ingeniosus habitus est, & carmine & prosa licenter scripsit, ingenii sui adeo amator, ut ex iis, quae dixit, etiam precantibus amicis nihil mutaverit. In carminibus vitia sua non ignoravit, sed amavit. Militavit sub M. Varrone. Julio Graecino Grammatico familiaris. Tandem cum venisset in suspicionem Augusti, creditus sub nomine Corinnae amasse Juliam, in exilium missus est. exulavit Tomis. ibique decessit annum agens LX novissimum.

A L I A N A S O N I S V I T A ,

Ex Codice Farnesiano.

P. Ovidius Naso Pelignis natus eo anno, quo Hirtius & Panfa Coss. in Mutinensi bello perierunt simul, quo coepit triumviratus. fratrem habuit nomine Lucium natu majorem, defunctum tamen in minimis annis. Romae sub Plotio Grippoliteris operam dedit. à Cornelio Gallo ditissimo & doctissimo cive, & à M. Varrone multa cepit. Familiarissimus fuit Julii Hygini Grammatici. Paternis stimulis foro aliquamdiu incubuit. unde plerumque iudicium dixerit inter centum viros. post parentis mortem ad poetice integre rediit, scripsitque li-

P. OVIDII NASONIS VITA.

broſ duos Heroïdum Epiftolarum. inde cum M. Varro-
ne Aſiam petiit. ſub quo militavit. neque prius huc ſe
contulit, quam peritiſſimus literarum Graecarum foret.
Scripſit inde epiftolas quasdam ad Tiberii filiam ſub fal-
ſo nomine, ac ficto Corinnae inſcriptas, quae propter
crimen laeſae maiſtatis combuſtae fuerunt. inde & exi-
lium meruit.

P. OVIDII VITA,

Ex Petri Criniti Lib. III. de Poëtis Latinis.

P. Ovidius Naſo genitus eſt Sulumone patria, quod op-
pidum in Pelignis fuit. Natalem habuit Aprili men-
ſe, diebus quinquatriis, quibus ſacra Minervae celebra-
ri mos fuit apud Romanos; A. Licinio & L. Panſa con-
ſulibus, qui Mutinenſi pugna contra Antonium cecide-
runt. Neque deſunt qui referant, eodem die natos fuiſſe
P. Ovidium, & Albiuſ Tibulluſ, poëtam in ſcribendis
elegiis maxima elegantia. Majores illi contigerunt no-
bili genere atque ſatis honeſto, à quibus equeſtrem di-
gnitatem perpetuo ſervavit. In ipſo adoleſcentiae ſuae
principio, magnopere probavit, quantum praeſtaret in-
genii facilitate, ac praeclaris moribus. Quo circa Ro-
mae inſtitutus eſt in Latinis literis, maxima diligentia
parentis. Et cum in tenera aetate (ut conſtat) ſumma
voluptate & gratia teneretur componendis carminibus,
ab eo ſtudio retractus eſt parentis monitionibus, qui
monere illum aſſidue & hortari non deſtitit ad oratoriã
facultatem, ut qui ad quaëſtum & opes comparandas
animum magis intendiſſet. Itaque factuſ eſt, ut P. Ovi-
diuſ ſtuduſ illud atque curam abſolvendi carmina in-
termitteret, animumque ad cauſas & forum converte-
ret, praeceptoribus Arellio Fuſco, & Porcio Latrone,
cujus eloquentiam atque eruditionem vehementer admi-
ratus eſt. Neque in ea re tulit vulgarem laudem aut com-
mendationem ingenii ſui, utrefert Anneuſ Seneca. Nam
& in privatis, & in centumviralibus cauſis praeſedit,
aliasque praeterea dignitates obivit, poſteaquam viti-
lem togam ſumpſit, & latuſ clavuſ adeptuſ eſt, de quo
habentur complura apud ipſuſ Ovidiuſ diverſis locis,
quae ſunt à nobis praetermittenda, ſtudio brevitatis.
Caeteruſ cum nihil animo ſuo potius foret, quam ver-
ſari in otio literarum, poſthabita omni cura reruſ publi-
caruſ, ad inſtitutuſ ſuū rediit, ac totuſ ſe dicavit
poëti-

poëticae facultati, unde perpetuum sibi nomen & quietem singularem fore sperabat. Minime dubium est, eundem habuisse tres uxores. Primam enim sub ipsam adolescentiam, ut inutilem, parumque se dignam, repudiavit, cumque ea more veterum divortium fecit. Alteram, bonis parentibus ortam, beneque moratam, sed parum stabili connubio sibi conjunctam, mature dimisit. Successit his Perilla, cujus egregiam formam atque probitatem pluribus locis extollit. Neque tantum dilexit eam maxima fide & benevolentia singulari, sed in poëtica etiam erudit, magnaue cura excoluit. Quo factum est, ut Perilla, exulanti marito, fidem suam diligentissime servaverit. Amicos habuit permultos, cum doctrina & generis nobilitate insignes, tum probitate ac moribus ornatissimos: ut Albius Tibullum, Cor. Severum, Sabinum, Sex. Pompejum, Graecinum, & Flaccum, viros consulares, quorum familiaritate intime usus est: Messalam praeterea, Albinovanum, Aemylum Marcum, Maximum, & alios complures, cum quibus, ut ipse refert, conjunctissime vixit. Relatum est à Suetonio Tranquillo, Julium Higinium (qui Augusti libertus fuit, summoque ingenio & doctrina praestitit) familiarissimum fuisse Ovidio poëtae. De ipsius operibus haud magnum operae pretium est pluribus agere, cum multi de hoc scripserint, eaque vulgo satis nota sint ex commentariis nostrorum grammaticorum. Et sane hic unus praeter caeteros omnes videtur, plura atque varia poematum genera descripsisse. In eo opere, (cui titulum fecit Metamorphoseon) secutus est Parthenium Chium poëtam, qui Graece scripsit praeclarum poema pari argumentum, & materia simili. Id Ovidii opus in tanto pretio habitum est Graecorum ingeniis, ut illud converterint in suum sermonem. est enim refertum varia atque multiplici eruditione: quanquam ipse auctor in emendatum atque imperfectum reliquit, ut ipse testatur versiculis additis. Nam absente illo, atque etiam nesciente, editum est in vulgus ab amicis. Faistorum libros sex composuit, eosque ad Germanicum Drusi filium misit: reliquos per importunum obitum, & adversam exilii fortunam (ut plerique putant) non potuit perficere. Is tamen alicubi asserit duodecim à se compositos: opus quidem eruditum, & plenum magna & copiosa rerum scientia:

Sex ego Faistorum scripsi, totidemque libellos,

Cumque suo finem mense libellus habet.

De amoribus libros treis: in quibus sub ficto nomine Co-

rinnae, maxime probavit ingenium suum. Complures etiam epistolas, in quibus est usus mira elegantia, & artificio singulari, ut critici asserunt. In elegia habitus est paulo lascivior, ut qui nimium quandoque indulserit ingenio suo. Praeterea libros Artium amandi, & Remediorum, in Ibin, de obitu Drusi, epigrammata, & poemata complura, quae ab eodem composita sunt, ut grammatici veteres testantur. Quaedam tamen falso atque improbe ad eum referuntur, ut carmen de vocibus avium, de Pulice, & alia indigna prorsus atque aliena ab ingenio & doctrina tanti poetæ. Volumen praeterea scripsit Halieuticon, in quo complexus est varia & inaudita ad eam diem nomina piscium, quod amissum est (ut alia multa ejusdem auctoris) injuria hominum, & longa vetustate insequentium temporum. Idem Ovidius magnopere commendatus est in Medea tragoedia, propter ipsam elegantiam, & sententiarum gravitatem, ut Cor. Tacitus & Fabius Quintilianus referunt. In urbe secundum Capitolium habitavit, hortosque habuit in colle positos, quâ via Appia conjungebatur cum Flaminia. In his magna animi voluptate versari consuevit, suumque otium mitioribus curis traducere. Relegatus a Caesare Augusto in Pontum ad opidum Tomos, quo tempore Ovidius majorem quietem atque otium dari sibi sperabat, recolendis veteribus studiis, ut qui accessisset ad aetatem provectiorem. Causam vero tam saevi, tamque incivilis exilii, varie multi (ut in re ancipiti evenit) interpretantur. Alii hoc referunt ad eos libros, qui ab eo scripti sunt de amoribus, quod essent paulo lasciviores, ut est auctor Sextus Aurelius, qui de Rom. principibus scripsit. Plerique existimant, provenisse hoc ex adulterio cum Julia Augusti filia: qua in re etsi P. Ovidius nihil omnino aperte retulit: tamen alicubi videtur id ipsum insinuare velata proprii criminis causa. Itaque Sidonius Apollinaris videtur existimasse, ob id fuisse illum relegatum ab Augusto, ut satis declaratur his versibus:

Nec te carmina per libidinosa

Notum, Naso tener, Tomosque missum;

Quondam Caesareae nimis puellae,

Ficto carmine, subditum Corinnae.

Hoc idem innuit Ovidius, cum refert,

Lingua silet: non est ultra narrabile quicquam.

Et alibi servata ratione obstinati silentii,

Nec breve nec tutum, peccati quae sit origo,

Dicere: tractari vulnera nostra timent.

Minim
siam c
gatis p
refertu
haud sa
desaevi
minis,
dium p
est. Ci
barbar
studii,
illi ac
Fuit e
tate m
inprim
fermor
scripsi
Obiisse
lissimu
da. Se
testatu
res, d
rabile
tosae
ego e
stium

Ab

F

Su

Et in
tum d

Hu

Su

Est a
eleg.

Ha

Minime autem obscurum est, Juliam Augusti principis
 & ar- sliam deflagrasse magna libidine, & infamem fuisse vul-
 is est gatis per urbem adulteriis; ut ab antiquis scriptoribus
 it in- refertur. Quapropter inclinatus animus, ut existimem,
 me- haud satis potuisse Octavium sibi temperare, quo minus
 poë- defaeviret in poëtam Ovidium, confecta causa novi cri-
 ram- minis, quod in impudicis carminibus operam atque stu-
 atque dium posuisset. In exilio supra septem annos versatus
 est. Cumque illi vivendum foret inter incultas atque
 genio barbaras nationes, tantum sibi promeruit gratiae atque
 : Ha- studii, bene praeclareque agendo, ut in ejus obitu Getae
 eam illi ac Tomitani populi tenere lacrymas non potuerint.
 multa Fuit enim Ovidius moribus apprime honestis, & facili-
 state tate mirifica ad concilianda sibi ingenia hominum: quod
 com- inprimis dignum est summa admiratione. Cum Geticum
 ele- sermonem atque Sarmaticum didicisset, poëmata de-
 citus scripsit Getica lingua, laudesque Caesarum decantavit.
 i Ca- Obiisse traditur eodem anno, quo T. Livius, qui nobi-
 itos, lissimus auctor habitus est in Romana historia describen-
 s ma- da. Sepultusque fuit juxta opidum Tomos, ut Eusebius
 otium testatur. Permulti scriptores, cum veteres, tum junio-
 ugu- res, deplorarunt obitum illius, ut indignum atque mise-
 idius rabilem, habita detestatione tam saevae tamque calami-
 reco- tosaе relegationis. Sed eleganter inprimis & copiose (ut
 atem ego existimo) Ang. Politianus, cujus versus libris Tri-
 civi- stium praemisimus.

P. OVIDII VITA.

Ab Aldo Pio Manutio, ex ejus ipsius operibus, collecta.

Fuit Ovidius Sulmonensis: quod ipse sic testatur in
 Tristibus, lib. iv. eleg. ix.

Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus undis,

Millia qui novias distat ab urbe decem.

Et in Fastis, ubi etiam à Solymo Sulmonem denomina-
 tum dicit, lib. iv.

Hujus erat Solymus Phrygia comes unus ab Ida,

A quo Sulmonis moenia nomen habent.

Sulmonis gelidi patriae Germanice nostrae,

Me miserum, Scythico quam procul illa solo est.

Est autem Sulmo in Pelignis, quod ipse sic in ii. Amor.
 eleg. i.

Haec quoque composui Pelignis natus aquis

Ille ego nequitiae Naso poëta meae.

Et in tertio eleg. xv.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo,

Pelignae gentis gloria dicar ego.

Fuit ex equestri natus familia, ipso dicente in IV. De Trist. eleg. x.

*Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis heres,
Non modo fortunae munere factus eques.*

Et Fastorum VI.

Sancte pater patriae, tibi plebs, tibi curia nomen

Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.

Idem ait & in Ponto lib IV. eleg. VIII.

Seu genus excutias, equites ab origine prima

Usque per innumeros inveniemur avos.

Patrimonium satis amplum habuisse constat, quod ab eodem in Ponto sic ostenditur:

Non meus amissos animus desiderat agros,

Ruraque Peligno conspicienda solo:

Nec quos pomiferis positos in collibus hortos

Spectat Flaminiae Claudia juncta viae.

Item domum non longe à Capitolio: ait enim in I. De Trist. eleg. III.

Hanc ego suspiciens, & ab hac Capitolia cernens,

Quae nostro frustra juncta fuere lari.

Fratrem praeterea habuit natu majorem duodecim mensibus, & quod mirum est, eodem, quo ipse, natum die, uterque enim quartodecimo Kalend. Aprilis. Minervae quinquatriis natus est. quod sic ipse in quarto de Trist. eleg. x.

Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus,

Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.

Lucifer ambobus natalibus effuit idem:

Una celebrata est per duo liba dies.

Haec est armiferae de festis quinque Minervae,

Quae fieri pugna prima cruenta solet.

Natus est autem Hircio & Panfa cons. qui bello Antoniano apud Mutinam perempti sunt, ut ipse in IV. De Trist. eleg. x.

Editus hinc ego sum, nec non, ut tempora noris,

Cum cecidit fato consul uterque pari.

Cum autem Romae una cum fratre sub clarissimis & Grammaticis, & Rhetoribus plurimum profecisset, legibus, cogente patre, qui humanitatis studia inutilia esse contendebat, coepit incumbere, & profecit legibus, & honoribus functus est. sed cum forum displiceret, quod esset majus onus ejus viribus, relicta curia & lati clavi servitute, ad mansuetiores musas rediit, poëtaeque omnes

omnes il

minori

Trist. el

Protin

Imi

Frater

For

At mi

Inq

Saepe

Ma

Motu

Ser

Spont

Qu

Intere

Lib

Indui

Et

Jamq

Cu

Cepim

De

Curia

M

Nec p

Soli

Et pet

Oti

Temp

Qu

Saepe

Q

Saepe

Ju

Pontic

Du

Detin

Du

Virgil

Te

Succes

Qu

Utque

No

omnes illius temporis natu majores assidue coluit, atque
 minoribus aequae cultus ipse est. Quae omnia in 1v. De
 Trist. eleg. x. elegantissime sic scribit :

Protinus excolimur teneri : cura que parentis

Imus ad insignes urbis ab arte viros.

Frater ad eloquium viridi tendebat ab aevo ,

Fortia verbosi natus ad arma fori.

At mihi jam puero coelestia sacra placebant ,

Inque suum furtim Musa traherat opus.

Saepe pater dixit : Studium quid inutile tentas ?

Maeonides nullas ipse reliquit opes.

Motus eram dictis , totoque Helicone relicto ,

Scribere conabar verba soluta modis.

Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos :

Quidquid conabar scribere , versus erat.

Interea , tacito passu labentibus annis ,

Liberior fratri sumpta , mibique toga est ;

Induiturque humeris cum lato purpura clavo ,

Et studium nobis , quod fuit ante , manet.

Jamque decem vitae frater geminaverat annos ,

Cum perit , & coepi parte carere mei.

Cepimus & tenerae primos aetatis honores ,

Deque viris quondam pars tribus una fui.

Curia restabat : clavi mensura coacta est.

Majus erat nostris viribus illud onus.

Nec patiens corpus , nec mens erat apta labori :

Sollicitaeque fugax ambitionis eram :

Et petere Aoniae suadebant tuta sorores

Otia , judicio semper amata meo.

Temporis illius colui fovi que poetas :

Quotque aderant vates , rebar adesse deos.

Saepe suas volucres legit mihi grandior aevo ,

Quaeque nocet serpens , quae juvat herba , Macer.

Saepe suos solitus recitare Propertius ignes ,

Jure sodalitii qui mihi junctus erat.

Ponticus Heroo , Battus quoque clarus Iambis ,

Dulcia convictus membra fuere mei.

Detinuit nostras numerosus Horatius aures ,

Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Virgilium vidi tantum : nec avara Tibullo

Tempus amicitiae fata dedere meae.

Successor fuit hic tibi Galle , Propertius illi.

Quartus ab his serie temporis ipse fui :

Utque ego majores , sic me coluere minores :

Notaque non tarde facta Tibaleia mea est.

In secundo de Tristibus se & caustidicum fuisse scribit, & in privatis causis arbitrum, his versibus:

Nec male commissæ est nobis fortuna reorum

Usque decem decies inspicienda viris.

Res quoque privatas statui sine crimine iudex:

Deque mea facta est pars quoque victa fide.

Benignus etiam adeo fuit, ut nullus unquam opus, quod ipse composuerat, carpserit, quod sic ipse testatur in iv. De Trist. eleg. x.

Nec qui detractat præsentia, livor iniquo

Ullum de nostris dente momordit opus.

Fuit & moribus ornatissimus, nam & vinum multa aqua dilutum bibebat, & à detestando puerorum concubitu abhorrebat, eratque purus omnis sceleris. sic enim ipse i. De Ponto eleg. x.

Parvus in exiles succus mihi pervenit artus,

Membraque sunt cera pallidiora nova.

Non hæc immodico contraxi damna Lyæo:

Scis mihi, quam solæ paene bibantur aquæ.

Non epulis oneror: quarum si tangar amore,

Est tamen in Geticis copia nulla locis.

Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas:

Non solet in moestos illa venire toros.

Item in secundo De Arte amandi ait:

Odi concubitus, qui non utrimque resolvunt:

Hoc est, cur pueri tangor amore minus.

In secundo autem De Ponto eleg. vii. sic scribit:

Vita prior vitio caret, & sine labe peracta est:

Auxilii misero nil tulit illa mihi.

Habuit uxores tres, quarum duas repudiavit: cum tertia vero conjunctissime & amantissime vixit. item filiam & alios liberos, sed ex filia & avus factus est. quare in quarto de Trist. ait, eleg. ix.

Paene mihi puero nec digna, nec utilis uxor

Est data, quæ tempus perbreve nupta fuit.

Illi successit, quamvis sine crimine, conjux

Non tamen in nostro firma futura toro.

Ultima, quæ mecum særos permansit in annos,

Sustinuit conjux exulis esse viri.

Filia me mea bis prima secunda juvena,

Sed non ex uno conjuge fecit avum.

In primo autem libro De Trist. eleg. iii. sic:

Sæpe eadem mandata dedi: meque ipse sefelli,

Respicens oculis pignora cara meis.

Et in tertio Eleg. xi. sic:

ut, & *Utque sit exiguum poenae, quod conjuge cara,*

Quod careo patria, pignoribusque meis.

Cum autem Augustum Caesarem imprudenter, & in-
 ius, ut ipse ait, offendisset, ad Euxinos ab eo relegatus
 est, annos natus L. quare ait in IV. De Trist. eleg. x.

Postque meos ortus Pisaea victus oliva

Abstulerat decies praemia victor eques :

quod
 tur in *Cum Maris Euxini positos ad laeva Tomitas*

Quaerere me laesi principis ira jubet.

Describit autem discessum suum ex urbe, & uxoris, &
 ceterorum suorum lacrimas, duramque & periculofam
 aqua navigationem suam primo de Trist. longa epistola, quae
 ubitu incipit :

m ip. *Cum subit illius tristissima noctis imago, &c.*

Praeterea primo De Ponto in epist. ad Rufinum, eo in
 loco se exulare, ubi semper maxima forent frigora, sum-
 maque inopia bonorum omnium, his queritur versibus :

Orbis in extremis jaceo desertus arenis,

Fert ubi perpetuas obruta terra nives.

Non ager hic pomum, non dulces educat uvas :

Non salices ripa, robora monte virent.

Neve fretum laudes terra magis, aequora semper

Venorum rabie solibus orba tument.

Quocumque aspicias, campi cultore carentes,

Vastaque, quae nemo vendicet, arva jacent.

Hostis adest dextra, laevaue à parte timendus,

Vicinoque metu terret utrumque latus.

Altera Bistonias pars est sensura sagittas ;

Altera Sarmatica spicula missa manu.

n ter. Sui autem exilii duas fuisse ait causas ; quarum alteram
 iliam ubique fatetur, alteram semper suppressit : ait enim II.

are in De Trist.

Perdiderint cum me duo crimina, carmen, & error ;

Alterius facti culpa silenda mihi est.

Persaepe igitur & libros De Arte amandi composuisse
 dolet, quod propterea Augusto odio esse coeperit, & ali-
 quid vidisse per errorem, ut ob id in Scythiam relegatus
 fuerit, offenso Caesare : ait enim in II. de Ponto eleg. IX.

Neve roges, quae sit : stultam quam scripsimus artem,

Innocuas nobis haec vetat esse manus.

Ecquid praeterea peccarim, quaerere noli :

Ut pateat sola culpa sub arte mea.

Et paulo inferius eleg. x

Naso parum prudens artem dum scribit amandi,

Doctrinae pretium triste magister habet.

Et

Et in tertio ad Amorem eleg. III.

Nec satis hoc fuerat, stultus quoque carmina feci,

Artibus ut posses non rudis esse meis.

Pro quibus exilium misero mihi reddita merces,

Id quoque in extremis, & sine pace locis.

In eodem sic Amorem sibi respondentem inducit in somnis:

Utque hoc, sic utinam defendere cetera posses?

Scis aliud, quod te laeserit, esse magis.

Et in quarto ad Carum epist. XIII.

Ille quidem dixit; sed me jam, Care, nivali

Sexta relegatum bruma sub axe videt.

Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quondam,

Primaque tam miserae causa fuere fugae.

Secundo item de Trist. ait:

Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?

Cur imprudenti cognita culpa mihi est?

Inscius Actaeon vidit sine veste Dianam:

Praeda fuit canibus non minus ille suis.

Et in eodem in fine:

Carminaque edideram, cum te delicta notantem

Praeterii toties irrequietus eques.

Ergo quae juveni mihi non nocitura putavi,

Scripta parum prudens, nunc nocuere seni.

Sera redundavit veteris vindicta libelli.

Distat & à meriti tempore poena sui.

Et in tertio eleg. v.

Inscia quod crimen viderunt lumina, plector:

Peccatumque oculos est habuisse meum.

Non equidem totam possum defendere culpam:

Sed partem nostri criminis error habet.

Ubique igitur exilii causam tum libros de Arte, tum errorem fuisse commemorat: quis vero ille error fuerit, nunquam aperuit, ne magis Augustus sibi irasceretur, verum quia, ut ipse ait, *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata*; quidnam id fuerit, plurimi scire conati sunt, & conatur semper aliquis; quapropter suspicati sunt quidam turpe aliquod Augusti secretum casu vidisse Ovidium. quod non placet, quia toties objiciendo scelus, immitiorem reddidisset Caesarem, quem lenire & placare studebat. alii vero, quod Augusti filiam falsam Corinnae nomine amaverit, quae, ut Plinius & Trajanus quillus scribunt, flagravat adulteriorum infamia, & data est. qua de re sic Sidonius poeta.

Et te c
Notu
Quom
Falso
Quod no
in Augu
que ipse
quam si
itatur in
Singu
Et
Ceter
Pr
Quare i
quaecun
dium re
scius vi
eum eri
amavit.
Carm
Be
Mora
N
Nec pu
seriae &
quid al
propter
Tomo
ipse nol
ne quae
Ecqu
U
Exula
saepe u
quanqu
sperabi
VI. sic
Coep
Sp
Qua
Vi
Qua
Ja
Et in
ignosc

*Et te carmina per libidinosa
Notum, Naso tener, Tomosque missum,
Quondam Caesareae nimis puellae
Falso nomine subditum Corinnae.*

Quod non videtur: quia si ita esset, graviter & scienter in Augusti majestatem deliquisset Ovidius, non, ut ubique ipse scribit, per errorem, & inscienter. praeterea, quam ficto nomine Corinnam appellavit, potitum se testatur in Amoribus libro primo eleg. v. dicens:

*Singula quid referam? nil non laudabile vidi,
Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cetera quis nescit? lassiquevimus ambo.
Proveniant medii sic mihi saepe dies.*

Quare si ea vel filia, vel neptis, vel ancilla Caesaris, vel quaecumque alia fuerit sic illi cara, ut propterea Ovidium relegaverit; non error, sed scelus fuisset; non inscius vidisset crimen, sed sciens fecisset. adde, quod in eum errorem incidit jam senex: Corinnam vero juvenis amavit. sic enim de se ipso quarto De Trist. eleg. x.

*Carmina cum populo primum juvenilia feci,
Barba resecta mihi bisve, semelve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.*

Nec puto hic eam, quasi gaudens, nominasset, si ejus miseriae & exilii causa fuisset. Credendum certe est, aliquid ab Ovidio per errorem visum, cognitumque, ut propterea ab offenso Augusto sub Artis amatoriae culpa Tomos relegatus sit: sed quidnam illud fuerit, cum sciri ipse noluerit, nequidquam quaerimus, praesertim cum, ne quaeratur, sic ipse jubeat:

*Ecquid praeterea peccarim, quaerere noli,
Ut pateat sola culpa sub arte mea.*

Exulans autem in locis asperrimis, & perinhumanis, saepe ut saltem in mitiorem locum relegaretur, petiit. quanquam vel veniam impetraturum se ab Imperatore sperabat. quapropter, eo mortuo, in iv. De Ponto eleg. vi. sic dolet:

*Cooperat Augustus deceptae ignoscere culpae;
Spem nostram, terras deseruitque simul.
Quale tamen potui, de coelite, Brute, recenti
Vestra procul positus carmen in ora dedi.
Quae prosit pietas utinam mihi, sitque malorum
Jam modus, & sacrae mitior ira domus.*

Et in eodem Epist. ix. numen Augusti rogat, ut sibi ignoscatur, praesertim cum de illo novo Deo facto libellum

bellum scripserit. ait enim :

Tu certe scis haec, superis ascite, videsque

Caesar, ut est oculis subdita terra tuis.

Tu nostras audis inter convexa locatus

Sidera, sollicito quas damus ore preces.

Pervenient illuc & carmina forsitan illa,

Quae de te scripsi coelitus facta novo.

Auguror his igitur flecti tua numina : nec tu

Immerito nomen mite parentis habes.

Scripsit ante exilium Heroïdum epistolas plurimas ; de
Amoribus ad Corinnam libros v. quos postea diligen-
tius recognitos in tres redegit. quod sic ipse in 1. eo-
rumdem :

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,

Tres sumus : hoc illi praetulit auctor opus.

De Arte amandi, libros tres ; de Remedio amoris, libros
duos ; Transmutationum libros quindecim : quos, qui
non emendaverat, tum iratus, ut ipse ait, studio, car-
minibusque suis, cum Tomos relegaretur, sua manu com-
bussit, cum aliis quibusdam placituris. sed quia exscripti
fuerant ante plurimis exemplis, omnino aboleri non po-
tuerunt. propterea sic ipse primo de Trist. eleg. vi. ait :

Grata tua est pietas : sed carmina major imago

Sunt mea : quae mando qualiacumque legas.

Carmina mutatas hominum dicentia formas,

Infelix domini quod fuga rupit opus.

Haec ego discedens, sicut bona multa meorum,

Ipse mea posui moestus in igne manu.

Utque cremasse suum fertur sub stipite natum

Thestias, & melior matre fuisse soror :

Sic ego non meritos mecum peritura libellos

Imposui rapidis viscera nostra rogis :

Vel quod eram musas, ut crimina nostra perosus ;

Vel quod adhuc crescens & rude carmen erat.

Quae quoniam non sunt penitus sublata, sed extant :

(Pluribus exemplis scripta fuisse reor)

Nunc precor, ut vivant : & non ignava legentem

Otia delectent admoneantque mel.

Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,

Nesciat his summam si quis abesse manum.

Ablatum mediis opus est incudibus illud :

Defuit & scriptis ultima lima meis.

Et veniam pro laude peto : laudatus abunde,

Non fastiditus si tibi, lector, ero.

Hos quoque sex versus in prima fronte libelli,

Si
ORI
Hi
Quoq
Se
Quid
En

Sunt
Ca
Illud
Ces
Nunc
In
Scripsit
Quincti
Fabius
stare po
re, ma
Seneca
quando
vicem,
scripser
esse vel
quibus
inter a
Semi

Egel
Ex qu
fuisse a
animu
aliquis
minit
Et a
Q
Comp
item i
gusti d
de Por
ex qui
quibu
Sex
C
Script

Si praeponeudos esse putabis, habe :

ORBA parente suo quicumque volumina tangis,
His saltem vestra detur in urbe locus.

Quoque magis faveas, non sunt haec edita ab ipso,
Sed quasi de domini funere rapti sui.

Quidquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

Item in III. eleg. XIV.

Sunt quoque mutatae ter quinque volumina formae,
Carmina de domini funere rapti sui.

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
Certius à summa nomen habere manu.

Nunc incorrectum populi pervenit in ora,
In populi quidquam si tamen ore meum est.

Scriptit & Medeam tragoediam, de qua maxime & à Quinctiliano, & à Cornelio Tacito laudatus est. ait enim Fabius : Ovidii Medea ostendit, quantum vir ille praestare potuerit, si ingenio suo temperare, quam indulgere, maluisset. Summo etiam cum fuisse iudicio ostendit Seneca in II. Declamationum sic inquires : Rogatus aliquando ab amicis suis, ut tolleretur tres versus, petivit invicem, ut tres exciperet, in quos illis nihilliceret. Conscripterant illi, quos tolli vellent, secreto : hic quos tutos esse vellet. In utrisque codicillis iidem versus erant. ex quibus primum fuisse narrabat Albinovanus Pedo, qui inter arbitros fuit :

Semibovemque virum, semivirumque bovem.

Secundum :

Egelidum Borean, egelidumque Notum.

Ex quo apparet summi ingenii viro non iudicium defuisse ad compescendam licentiam carminum suorum, sed animum. aiebat enim decentiorem esse faciem, in qua aliquis naevus inesset. De Medea tragoedia ipse sic meminit secundo de Tristibus :

Et dedimus tragicis scriptum regale cotburnis :

Quaeque gravis debet verba cotburnus habet.

Composuit & librum in malos poetas, qui non exstat ; item in exilio Epistolam consolatoriam ad Liviam Augusti de morte Drusi, de Tristibus etiam libros quinque ; de Ponto libros quatuor, in Ibin, Fastorum libros XII. ex quibus sex tantum ad nostra tempora pervenerunt : de quibus sic ipse II. de Trist.

Sex ego Fastorum scripsi totidemque libellos,

Cumque suo finem mense libellus habet.

Scriptit & triumphum Caesaris, de quo III. De Ponto eleg.

eleg. iv. sic meminit :

*Utque suo saveas mandat, Rufine, triumpho,**In vestras venit si tamen ille manus.**Est opus exiguum, vestrisque paratibus impar :**Quale tamen cumque est, ut tuare, rogo.*

Et lingua Getica libellum De laudibus Caesaris, quem etiam recitavit. cujus meminit iv. De Ponto ad Carum eleg. xiii. sic scribens :

*Ab pudet, & scripsi Getico sermone libellum :**Structaque sunt nostris barbara verba modis :**Et placui, (gratare mihi) coepique poetæ**Inter inhumanos nomen habere Getas.**Materiam quaeris ? laudes de Caesare dixi,**Adjuta est novitas numine nostra Dei.**Nam patris Augusti docui mortale fuisse**Corpus, ad aethereas numen abisse domos.**Esse parem virtute patri, qui frena rogatus**Saepe recusati ceperit imperii.**Esse pudicarum Vestam te, Livia, matrum :**Ambiguum nato dignior, anne viro.**Esse duos juvenes firma adjumenta parentis,**Qui dederint animi pignora certa sui.**Haec ubi non patria perlegi scripta Camoena,**Venit & ad digitos ultima charta meos :**Et caput, & plenas omnes movere pharetras,**Et longum Getico murmur in ore fuit.**Atque aliquis, Scribas haec cum de Caesare, dixit,**Caesaris imperio restituendus eras.*

De piscibus opus non perfecit. de quibus postea Oppianus, Ovidium imitatus, Graece scripsit ad Antoninum imperatorem. Exstant praeterea multa opuscula sub hujus poetæ nomine, ut de Nuce & Medicamine faciei, ac aurium, de Pulice, de Somno, de Cuculo; de Aurora, de Philomela, de Limace, de Vetula, de Quatuor humilibus moribus, de Ludo latrunculorum. quae omnia, praeterquam de Nuce & de Medicamine faciei, quae fortasse puer composuit, ridicula sunt, nec digna, ut divino Nasonis ingenio, non juvenis modo, virive, sed ne pueri quidem attribuantur. Desperans tandem ad urbem reditum impetrare à Caesare, sic ad uxorem iii. lib. De Trist. eleg. iii. scripsit :

*Ossa tamen facito parva referantur in urna ;**Sic ego non etiam mortuus exsul ero.**Non vetat hoc quisquam : fratrem Thebana peremptum**Supposuit tumulo rege vetante soror.**Atque**Atq**Quosqu**Gra**HIC E**ING**At tibi**Dice**Missus a**cundo &**berii To**exulasse :**juxta op**Ex Li**Pub. O**tiam**ligimus,**Sulmoner**elegiis :**Me par**Par**Ex ordin**Ingenio fi**sed qui ni**quaedam**trior. Fui**excultus,**nervisque**carmine li**Ponder**Aptaqu**Suo pte n**verum pa**ram dare**egregie p**judicia ex**suetioribu**no natu**qui XX. a**Atqua*

P. OVIDII NASONIS VITA.

Aetque ea cum foliis, & amomi pulvere misce,

Atque suburbano condita crede solo:

Quosque legat versus oculo properante viator.

Grandibus in tumuli marmore caede notis.

HIC EGO QVI IACEO TENERORVM LVSOR AMORVM,

INGENIO PERII NASO POETA MEO.

quem
Carum

At tibi qui transis, non sit grave, quisquis amasti,

Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.

Missus autem fuit in exilium anno imperii Augusti secundo & quinquagesimo, vel circiter: quinto autem Tiberii Tomis apud Getas diem obiit. ex quo colligitur exulasse annos octo, & menses aliquot. Sepultum etiam juxta oppidum Tomos tradit Eusebius.

P. OVIDII VITA.

Ex Lillii Greg. Gyraldi de Poëtarum Historia Libro quarto.

Pub. Ovidius Naso, patriam habuit Sulmonem, tertiam Pelignorum civitatem. Nam, ut ex Plinio colligimus, Peligni in Corvinienfes, in Superaequanos, & Sulmonenfes distincti sunt: unde illud ex ipsius Poëtae elegiis:

Me pars, Sulmo tenet, Peligni, tertia ruris;

Parva, sed irriguis ora salubris aquis.

Ex ordine equestri fuit, ut idem pluribus locis ostendit.

Ingenio fuit, ut mihi quidem videtur, parato, faciliqve,

Oppia- sed qui nimium sibi aliquando indulgeret; de cujus vita
ninum quaedam tantum libabo, quae non injucunda fore arbi-
tror. Fuit itaque Ovidius, cum omni vita atque victu
iei, ac excultus, atque expolitus, tum tenui & vesco corpore,
arora, nervisque compacto. Id quod vel ex ejus ipsius Ovidii
or hu- carmine liquet, cum ait:

aeter- *Pondere, non nervis, corpora nostra carent.*

rtasse Item, alibi:

o Na- *Aptaque subducto pondere membra dedit.*

pueri Supte naturae instituto puer ad poëticam ferebatur,
em re- verum parentis monitionibus, oratoriae facultati ope-
b. De ram dare compulsus est: in qua, si Senecae credimus,
egregie profecit, forensesque causas & centumvitalia
judicia exercuit. Mox vita defuncto patre totum se man-
fuetioribus Musis restituit, foro relicto. Fratrem uno an-
no natu majorem habuit, forensi eloquentiae deditum,
qui XX. annum agens, diem obiit. Filias duas ipse ha-

Atqua buit.

buit. Sunt qui alteram privignam dicant: altera certe aberat, cum ipse relegatus est. Tres vero subinde duxit uxores: duas quidem, facto divortio, repudiavit: tertiam vero, quam singulari caritate ac dilectione profectus est, ad mortem usque retinuit. Hanc, ut puto, perperam Perillam vocitatum, quidam existimant. nam si Perilla uxor fuisset, id profecto in iis, quae ad uxorem multae scribuntur, elegiis alicubi significasset. Fuit autem Perilla, ut ipsemet ostendit Poëta, puella valde docta, atque inprimis Poëtria, ad quam extat Poëtae ipsius nobilis elegia. Romae vero Ovidius secundum Capitolium habitavit; ut ipsemet testatur. Hortos habuit prope viam Flaminiam, qua Cassiae juncta fuit. Mortuus est in exilio, ut notat Eusebius, centesima nonagesima nona Olympiade, sepultusque est juxta Tomos, & (ut Pontanus è Georgio Trapezontio, nec semel se audivisse scribit in eo qui est de Magnificencia ad Attilium) collata è publico pecunia, à Tomitanis civibus, tymbo, id est, monumento, ante oppidi portam, in loco maxime celebri, magnifice structo: iis scilicet plurisfacientibus peregrini poëtae ingenii nobilitatem, quam imperatoris Rom. proscriptionem. Exilii vero ipsius varie causa traditur, tametsi ipse non exulem, sed relegatum ait, eam ipse certe triplicem innuit, qua de re multi multa: illam ipse praetulit, qua & ceteras (ut opinor) praetexit Augustus, quod suo scilicet carmine de Amandi arte Romanam corrupisset juventutem. Ego omnes quadam ex parte veras fuisse puto: eam tamen potissimum quam & Sidonius Apollinaris de Corinna suis versibus attigit, quod videlicet eo ficto nomine Juliam his versibus significaret:

*Nec te (inquit) carmina per libidinosam
Notum, Naso tener, Tomosque missam
Quondam Caesareae nimis puellae,
Ficto carmine subditum Corinnae.*

Quam opinionem cum alii, tum suo carmine in Nutricia Politianus secutus est. Tradunt quidam, quod cum filia Augustum parum honeste jacentem vidisset: quod & illo ipsius poëtae versiculo significari volunt.

Cur aliquid vidi? cur conscia lumina feci?

Nam & de C. Caligula Suetonius ita tradit: C. Agrippae senepotem neque credi, neque dici, ob ignobilitatem ejus volebat; succensebatque, si qui vel oratione, vel carmine, imaginibus eum Caesarum infererent. Praedicabat autem, matrem suam ex incesto, quod Augustus cum

eum Julia filia admisisset, procreatam. Haec Suetonius. Sunt qui rem hanc in puerum ineptius referant: sed in re hujusmodi, conjectura potius, quam certa aliqua ratione ducuntur. Sunt & qui de Maecenate nihil non suspicentur: quem quod nunquam nominavit, nescio quid de Julia confingunt. Extant Caecilii Minutiani Apuleji fragmenta, in quibus de Ovidio poëta haec fere produntur, eum scilicet Calendis Januarii, qua die T. quoque Livius decesserit, anno sui exilii septimo, hominem esse desuisse: structumque illi tymbon à barbaris ante suarum aedium januam. Idem Minutianus ait, item, quem Ibin simulato nomine appellarat, Corvinum fuisse, qui exulantis poëtae uxorem sollicitasset: relegationis causam fuisse, quod Augusti incestum vidisset.

Caeterum de Ovidii ingenio sic alicubi Anneus Seneca: Declamabat, inquit, raro Naso controversias, sed non nisi ethicas, libentius dicebat suasorias: molesta illi erat omnis argumentatio: verbis minime licenter usus, nisi in carminibus, in quibus non ignoravit vitia sua, sed amavit. Manifestum potest esse, quod rogatus aliquando ab amicis suis, ut tolleretur tres versus, invicem petiit, ut ipse tres exciperet, in quibus nihil illis liceret. Aequa lex visa est, scripserunt illi quos tolli vellent: & Ovidius, quos tres exciperet. de utrisque codicillis iidem versus erant, in quibus primum fuisse narrabat Albionvanus Rhetor, qui inter arbitros fuit:

Semibovemque virum, semivirumque bovem:

Et:

Egelidum Borean egelidumque Notum.

Ex quo apparet, summi ingenii viro judicium non defuisse, ad compescendam suorum carminum licentiam, sed animum. Ajebat interim, decentiorem faciem esse, in qua naevus aliquis fuisset. Et haec quidem Seneca: qui & partem declamationis ejus soluta oratione attulit: in ea controversia, cujus hoc est argumentum: Vir & uxor juraverunt, ut, si quid alteri obtigisset, alter moreretur, vir peregre profectus misit nuncium ad uxorem, qui diceret decessisse virum: uxor se praecipitavit. recreata, jubetur à patre relinquere virum. non vult, abdicat. Hanc certe controversiam, ait Seneca, ante Arellium Fuscum, magistrum suum, declamavit Ovidius, ut mihi videbatur, longe ingeniosius: excepto eo, quod sine certo ordine per locos discurrebat, &c. Extat & Caesti, ejus aetatis viri doctissimi, de Ovidio testimonium. Cum enim Alsius Flavius in declamatione quadam

hanc sententiam dixisset,

Ipse sui & alimentum erat, & damnum :

Alfius objurgavit, Apparet (inquit) te Poëtas studiose legere. Iste sensus est ejus, qui hoc seculum amatoris non artibus tantum, sed sententiis implevit. Ovidius enim in libris Metamorph. dixit :

Ipse suos artus lacero divellere morsu

Coepit, & infelix minuendo corpus aiebat.

Haec ille. Quae vero ingeniosissimi hujus poëtae opera supersint, breviter colligam. Elegiae amorum, vel De sine titulo, de quibus sunt grammaticorum controversiae. Epistolae, quarum nonnullae tanta arte & elegantia conscriptae sunt, ut in eo genere absolutius quiddam nihil fieri posse existiment. Tres libri de Arte, duo de Remedio amoris, de Tristibus quinque, de Ponto quatuor, In Ibin, de Nuce, ad Liviam consolatio, sex Faistorum : & praeclarissimum, ut ait Lactantius, Metamorphoseon opus. Quae vero perierunt temporum injuria, haec sunt ; sex Faistorum ultimi, Medea tragoedia, quae Fabio, & Tacito, aliisque commendata plurimum : haec hoc tempore inventa dicitur, sed falso, ut puto. Scripsit & alteram Tragoediam, ex Virgilio, de qua sic Tertullianus Septimius quodam suo libello : Denique, inquit, Ovidius etiam Medeam tragoediam ex Virgilio plenissime expressit, quo loco agit de his, qui ex aliis autoribus centones & nova opera concinnarent. Reliquit idem Ovidius inchoatum opusculum de piscibus, ex quo multos Plinius enumerat. Periere & Ovidii Epigrammata, quae tum Prisciano grammatico, tum Martiano & Martiali citantur : item Phaenomenon libellus, ut ex Lactantii & Probi sententia constat : item liber, quem in malos poëtas ediderat, ut ex Fabio colligimus. Perierunt & vaticinia, quae uno libro complexus erat, item triumphus Augusti Caesaris, & de Gestis Imperatoris lingua Getica, Bellum Aëtiacum, quod ad Tib. Caesarem libris duobus inchoaverat. Atque ut haec quidem, quantum in praesentia recordor, deperdita : ita, quae subjungam, supposititia & adulterina, falsoque Ovidio ascripta : De vetula, in quo de magnis siderum conjunctionibus, & de Christiana lege miranda leguntur : item de Pulice, de Philomela, & de Medicamine faciei : qua de re, licet in arte se scripsisse asseveret, id tamen, quod in manibus habetur, poëma illegitimum & eralatitium, ab aliquibus doctis viris putatur.

Per Christophorum Zarotum Justinopolitanum compilata.

PUB. OVID. NASO Pelignis in oppido Sulmone XIII. Cal. April. ex Botio equestris ordinis patre natus est, secundo quinquatriorum die: eo quo Hircius & Panfa Coss. Mutinensi bello cecidere, anno fratrem habuit majorem natu, cum quo in patria est educatus, primaque literarum rudimenta edoctus. Mox utrumque adultum pater Romam misit, ut eloquentiae studiis pariter, & legibus incumberent, quaestus acquirendi gratia: facile alter parentis praeceptis paruit, qui nisi diem fata praematurassent (vigesimo enim aetatis suae anno e vita discessit) caudidicus optimus futurus videbatur. Ovidius autem non sine maxima molestia aliquandiu foro operam dedit, reosque plerumque defendit: interque centumviros judicium dixit: quantum in declamationibus extiterit, Seneca nobis testimonio est, qui cum declamatoribus infert. Defuncto patre musis, & poetice totum se tradidit, à quibus studiis invitus secesserat, utque etiam in eis melius proficeret, Graecas literas didicit: quo tempore sub M. Varrone, cui & acceptissimus fuit, sicuti & sub Corn. Gallo militiam exercuit. Uxores tres habuit, quarum primam, quae ei pene puero nupserat, ob morum insolentiam, turpitudinemque dimisit. Alteram quoque repudiavit: causa nobis, cur id fecerit, incognita, tertia vero diutius cum eo mansit, ex qua filiam Perillam nomine habuit. Demum ab Augusto Imperatore annum agens quinquagesimum in Pontum Euxinum relegatus est, cujus exilii causas, quis est, qui facile norit, cum & ipse modo hanc, modo illam referat? satis tamen constat, ibi per novem annos mansisse, ubi extremum obiit diem, anno Tiberii quinto: & prope Tomos oppidum sepultus. Sive propter libros, quos de arte Amandi composuit, exularit, quod non mirum videri debet, si quidem feruntur libri hujusmodi à Julia, & Drusilla vehementer concupiti, perlectique assidue, unde & suspicio orta est incensas libidine amatores fuisse secutas. Caesarem vero eo usque excanduisse, ut & auctorem hujus mali in exilium pepulerit Ovidium, & pariter mulieres: tametsi quid meruerat Ovidius, vel quonam pacto potuisset ejus blandimentis carminis, nisi suum corpus antea prostituere cupivissent, corrumpi? sive (ut alii volunt Sydonii auctoritatem in medium afferentes) quia Juliam Augusti puellam ex Livia filiam amarit, quam

P. OVIDII NASONIS VITA.

ab Ovidio Corynnam falso nomine appellatam tradunt : quae causa à nobis minime probari potest, nec à quocumque docto, si examussim Sydonii verba trutinavit, & quid de Corynna ab Ovidio scriptum sit, leget, haud principis puella digna. sive quia Liviam Drusillam nudam viderit, aut Aug. principem, cum exoletis confuescentem, quae ambae causae satis placent, cum & ipse quoque judicavit :

Cur aliquid vidi, cur noxia lumina feci.

Cur imprudenti cognita culpa mihi est.

Inscius Aëtaeon vidit sine veste Dianam,

Praeda fuit canibus non minus ipse suis.

Si quis autem curiosius haec scire affectat : ejusdem de Tristibus, tum de Ponto libros perlegat : nos tantum in praesentia diversas attigimus opiniones illorum, qui exilii Ovidii meminerunt. Multa carmina scripta memoriae reliquit, auspicatus est primis teneris adhuc annis Heroïdum diversarum epistolas. Deinde Amorum libros v. ad Corynnam, quos ad tres redegit : hi sine titulo quoque nuncupantur. De medicamine faciei De Arte Amandi ad juventutem Romanam libros tres : quos paricidas solet appellare. De Remedio Amoris libros duos. Metam. libros quindecim, opus divinum, heroicique carminis dignitati conveniens, licet in eo nimis lascivire dixerit Quintilianus. Tragoedias quoque adorsus est, quarum Medea maxime à Fabio Quintiliano, & Corn. Tacito approbatur ; ait namque Fabius in decimo : Ovidii Medea videtur mihi ostendere quantum vir ille ingenio praestare potuerit : si ingenio suo temperare, quam indulgere maluisset. In malos poëtas librum composuit, ut Quintilianus refert. Epistolam consolatoriam ad Liviam Augustam de morte Drusi Neronis, qui morbo in Germania perierat. Bellum Aëtiacum inchoavit. Ad Tiberium libros duos. De Tristibus quinque. De Ponto quatuor. Fastorum duodecim : sed nisi sex in manibus habentur temporum incuria. In Ibin invektivam : vaticinia unico absolvit libro. Triumphum Caesaris. De piscibus opus inchoavit, ut Oppianus scripsit, lingua Getica. Libellum de gestis Imperatoris apud Getas. Nonnulla etiam alia opuscula Ovidio ascribuntur, quae an ipsius fuerint, non laboro : videlicet de Nuce, de Philumela, de Pulice : nos tamen haec habemus, cum multa interiorint : seu librariorum inertia, sive temporum iniquitate. Quem autem inter Elegiacos poëtas locum teneat, ex Quintiliano facile datur intellegi, cum ait, Elegia quoque

TESTIMONIA ET JUDICIA DE P. OVIDIO NAS.
quoque Graecos provocamus, cujus mihi tersus, atque
elegans maxime videtur auctor Tibullus. Sunt qui Pro-
pertium malint. Ovidius utroque lascivior: sicut durior
Gallus.

TESTIMONIA ET JUDICIA
DE OVIDIO.

Vossius de Poëtis Latinis Cap. II.

Olymp. cxcix. anno I. Ovidius Poëta in exilio
diem obiit, & juxta oppidum Tomos sepelitur.

Inter caetera ejus, quae referre nihil attinet, cum om-
nium manibus versetur, sunt Epistolae Heroïdum, sed
non omnes sunt unius scriptoris. ipse lib. II. Amorum
eleg. XVIII. ut suas agnoscit, illam Penelopes ad Uli-
xem, Phyllidis ad Demophoontem, Canaces ad Maca-
reum, Hypsipyles ad Jasonem, Ariadnes ad Theseum,
Phaedrae ad Hippolytum, Didus ad Aeneam, item Sap-
phus ad Phaonem. Sed Josephi Scaligeri judicio praete-
rea ejus videntur istae. Briseïdis ad Achillem, Oenones
ad Paridem, Hermiones ad Orestem, Dejanirae ad Her-
culem, Canaces ad Macareum, Medae ad Jasonem,
Laodamiae ad Protefilaum, Hypermnestrae ad Linum
sive Lynceum, quae autem Sabini potius videantur in-
ferius dicitur. Etiam Ovidius transtulit Aratea, unde
duos versus Probus adducit in Georg.

Multa scripsit Ovidius quae deperierunt, ut sunt VI.
Fastorum libri posteriores, laudatissima Tragoedia Me-
deae, Phaenomena, vaticinia, laudes Augusti, liber in
malos Poëtas, epigrammata, è quibus versus ille apud
Martialem in secundo epigr.

Ride, si sapias, ô puella, ride.

Etiam orsus librum de bello Aëtiaco, & libellum lingua
Getica, de quo sic ipse lib. IV. ex Ponto eleg. XIII.

*Ab pudet: & Getico scripsi sermone libellum,
Structaque sunt nostris barbara verba modis.*

*Et placui; gratare mihi, coepique poëtae
Inter inhumanos nomen habere Getas;
Materiam quaeris? laudes de Caesare dixi,
Adjuta est novitas numine nostra Dei.
Nam patris Augusti docui mortale fuisse
Corpus: in aethereas numen abisse domos.*

*Esse parem virtute patri, qui frena rogatus
Saepe recusati coeperit imperii.*

Unde liquet scripsisse Tiberio imperante, cumque adeo
facilis ejus dictio videatur, subinde tamen occurrit, ubi

TESTIMONIA ET JUDICIA

ob trajectionem verborum duriusculus dicatur. ut cum sic incipit libros de Arte amandi :

*Si quis in hoc artem populo non novit amandi,
maluerit aliquis :*

Si quis in hoc populo legem non novit amandi.
Ac ipse hoc mallem , si legis vocabulo artis nomen satis exprimeretur. Eidem multa falso attributa , ut carmen Panegyricum ad Pisonem cujus in MSto haec inscriptio *Lucani Caralecton de laude Pisonis.*

Quaedam etiam deteriores notae, ut Grammatici cujusdam Christiani Philomela , alius item Pulex , & alia quaedam. Aliqua vero hominum sunt nec mediocriter eruditorum , in his libri tres de Vetula , minus etiam Ovidium referentes , quam finius hominem. Nec ab infulis librariis Ovidii esse nomen impositum , sed scriptore ipso indicat hoc lib. II.

- - - in nova formas

Corpora mutatas cecini.

Et lib. III.

- - - memini dicens haec de Jove verba

Esse quoque in fati reminiscitur affore tempus ,

Quo mare , quo tellus , correptaque regia coeli

Ardeat , & mundi moles operosa laboret.

Quae sunt ex lib. I. Metam. etiam loquitur postea, quasi inter Getas degeret , ac subdit

Nam quoniam redditum mihi jam sperare negatum est

Opto mori.

Vide autem stultitiam Poëtastri. Etiam Ovidium inducit loquentem , quasi Euangelium vidisset ,

Hujus Cultorem me repromitto futurum ,

Dum tamen ipse trahat , quia si non traxerit , ipsi

Nemo placere potest , & ad ipsum nemo venire.

Ovidii de vetula meminere Theodoricus de Niem in Nemore unionis tract. VI. cap. XXXVIII. & Gobellinus Persona in Cosmodromio aetatis III. cap. XVI. & aetat. IV. cap. X. meminit quoque , sed ut suspecti scriptoris Henricus de Hervordia in Saxonia. in historia Laurentii Mulleri , atque exinde in Glandorpii Onomastico legas hodieque exstare versus monumento Ovidii incisos : esse vero hujusmodi ,

Hic situs est vates , quem Divi Caesaris ira

Augusti Latia cedere jussit humo.

Saepe miser voluit patriis occumbere terris ,

Sed frustra , hunc illi fata dedere locum.

Verum neutiquam haec sapiunt aevum Augusti, vel Tib.

P. Ovidius Naso, eques, patria Sulmonensis, natus anno V.C. DCCXI. hoc est, primo à morte J. Caesaris, juveniles annos in studiis & foro egit, sed paulatim ad amores & musas propensior Romam concessit, ibique ingenii humanitate, nobilitate generis, & venustate carminis statim coepit inclarescere. Poëta, si quis unquam, facilis, natus, expeditus. Exstant libri ejus Fastorum VI. (nam totidem periere) antiqua eruditione patrum, Pontificumque referti, quibus cum *Bart. Morisettus* sex alios ad supplendam lacunam adjecerit, mirum quantum à suavitate Nasonis degeneret. Quod si genuini sex in pago prope Ulmam delitescant, ceu creditum quondam *Celsi Protacio*, magnam ab eruditis inibit gratiam, qui tam nobilem Thesaurum queat exsculpere, sed deceptum *Protacium*, credibile. Superfunt *Metamorphoseon libri* xv. non illo quidem stylo sublimi Epico, sed tamen decoro, arguto, numeroso exarati, & hoc ipso, ut caeterae virtutes praetereantur, ingeniosissimi, quod miro artificio omnes propemodum veterum fabulas ab initio orbis, ad sua usque tempora perpetua serie, & velut catena quadam amabili connectant. *Heroides & Amorum libri* purissimae dictionis sunt, sed impuri plerumque sensus, quibus sive Juliam filiam amoribus suis implicuerit, quod creditum Sid. Apollinari, sive urbem lascivo scripto corruerit, sive denique Augusti incesto oculos conscelerarit, quo ipse l. III. Trist. videtur inclinare, certe in exilium missus Tomis consenuit. In qua calamitate non tantum Getice poëtari didicit, sed & Ponticis suis *Tristiumque libris* Augusti misericordiam non destitit evocare, quanquam incassum. Creduntur haec exsulis scripta humiliora esse caeteris ejus operibus, ut inter barbaros & miseriam nata, at sane quantum iis detractum majestatis, tantum ex ingenio additum varietatis & pulchritudinis. Neque enim ingenium in exilio ipsi excidisse, satis docuerunt mordaces in *Ibim* diae, tot exemplis ex cana antiquitate petitis aculeatae, ut mirum sit, homini, instructissima etiam Bibliotheca viventi tantum suppetere posse apparatus, quantum ipsi extra pluteos suggessit memoria. Plura scripsisse Ovidium constat, de quibus *Lil. Gyraldus*, *Vossiusque*, sed Philomelam, Panegyricum ad Pisonem, Pulicem & de Medicamine faciei non esse Ovidianos foetus, consentiunt eruditi, ut nec omnes *Heroidum Epistolas*. Inter
edi-

TESTIMONIA ET JUDICIA

editiones operum ejus nulla castigatior est *Nic. Heinsii*, quam & postea secutus est *Burchardus Cnippingius*. laudatur & *Ovidius Variorum*. In optimis *Nasonis* versibus ille est,

- - - Finemque potentia coeli

Non habet, & quicquid superi voluere, peractum est.

Creditur obiisse *Tomis* anno V. C. DCCLXX. hoc est Christi XVII. monstraturque ad urbem *Kioviam* ejus sepulcrum, si verus *Brieti*us.

T E S T I M O N I A

Quaedam veterum & recentiorum.

Vellejus Paterculus lib. II. cap. 36.

Tibullus & Naso perfectissimi in forma operis sui.

Seneca lib. III. *Natural. Quaest.* cap. 27.

Insularum modo eminent montes & sparsas Cycladas augent, ut ait ille Poëtarum ingeniosissimus, sicut illud pro magnitudine rei dixit, omnia pontus erat: deerant quoque litora ponto nisi tantum impetum ingenii & materiae ad pueriles ineptias reduxisset.

Nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones.

Non est res satis sobria, lascivire devorato orbe terrarum. Dixit ingentia & tantae confusiois imaginem cepit, cum dixit:

Exspatiata ruunt per apertos flumina campos,

- - - Pressaeque labant sub gurgite turres.

Magnifice hoc, si non curavit, quid oves & lupi faciunt. Natari autem in diluvio & in illa rapina potest? aut non eodem impetu pecus omne, quo raptum erat, mersum est? concepisti imaginem, quantum debebas, obrutis omnibus terris, coelo ipso in terram ruente. Perfer. dices enim quid deceat, si cogitaveris orbem terrarum natari.

De hac Senecae censura vide Schelium ad Dialogi de Oratoribus cap. 23.

Idem Controversia xxviii.

Propter hoc & alia, quibus Orator potest Poëtae similis videri, solebat Scaurus Montanum inter oratores Ovidium vocare. Nam & Ovidius nescit, quod bene cessit, relinquere. Non multa referam, quae Montaniana Scaurus vocabat. Uno hoc contentus ero. Cum Polyxena esset abducta, ut ad tumulum Achillis immolaretur, Hecuba dixit (lib. XIII. Metam. 503.)

- - - Cinis ipse sepulti

In genus hoc pugnat.

poterat hoc contentus esse; adjecit

- - - tumulo quoque sensimus hostem.

Nec

DE P. OVIDIO NASONE.

Nec hoc contentus adjecit,

Acacidae fecunda fui.

Ajebat autem Scaurus rem veram : Non minus magnam virtutem esse , scire desinere , quam scire dicere.

Idem Controversia xxxiii.

Vinicius summus amator Ovidii , hunc , ajebat , sensum discretissime apud Nasonem Ovidium esse positum , quem ad fingendas similes sententias ajebat esse memoria tenendum. Occiso Achille hoc epiphonema apponit (lib. xii. Met. 607.)

*Quod Priamus gaudere senex post Hectora posset,
Hoc fuit.*

Quintilianus lib. x. Instit. Orat. cap. i.

Lascivus in Heroïcis quoque Ovidius , & nimium amator ingenii sui ; laudandus tamen in partibus. Et mox : Ovidius Tibullo & Propertio lascivior. Et iterum : Ovidii Medea videtur mihi ostendere , quantum vir ille praestare potuerit , si ingenio suo temperare , quam indulgere maluisset.

Martialis lib. i. Epig. lxii.

Apollodoro plaudit imbrifer Nilus ,

Nasone Peligni sonant.

Lib. iiii. Epig. xxxviii.

Insanis : omnes gelidis quicumque lacernis

Sunt tibi , Nasones Virgiliosque vide.

Lib. v. Epig. x.

Rara coronato plausere theatra Menandro ;

Norat Nasonem sola Corinna suum.

Lib. viii. Epig. lxiii.

Non me Pelignus , nec spernet Mantua vatem ,

Si qua Corinna mihi , si quis Alexis erit.

Auctor de causis corruptae eloquentiae , cap. xii.

*Nec ullus Afanii aut Messalae liber tam illustris ,
quam Medea Ovidii.*

Statius lib. ii. Silv. vii. vers. 75.

Cedet musa rudis ferocis Enni ,

Et docti furor arduus Lucreti ,

Et qui corpora prima transfigurat.

Spartianus in Aelio Vero cap. 4. Aelius Verus Ovidii libros Amorum in lecto semper habuit.

Lactantius lib. i. de Falsa Religione cap. 5. Ovidius quoque in principio praeclari operis sine ulla nominis dissimulatione à Deo , quem fabricatorem mundi , quem rerum opificem vocat , mundum fatetur instructum.

Hieronymus in Oseam cap. ii. Hujus Beli Semiramis , de qua multa & miranda referuntur , muros Babylonis exstruxit , de qua insignis Poëta testatur lib. iv. Met. 55.

---- Quam

TESTIMONIA ET JUDICIA

- - - - Quam dicitur olim

Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Julius Scaliger in *Hypercritico*. p. 738.

Jam vero ad eum pervenimus locum, in quo ingenii magnitudo & acumen judicii exercenda sunt. Quis enim de Ovidio satis digne dicere possit, nedum ut audeat eum reprehendere, &c.

Ex Josephi Scaligeri *Prolegomenis Manilianis*, &c.

Uno vincitur (nimirum Manilius) quod non potest manum tollere de tabula, & (quod tam falso, quam immerito, Ovidio objectum olim) nunquam scit desinere, &c.

Ibidem.

Hoc ut non mediocriter vitium est in nitido scriptore, ita puri sunt ab hac labe (nimia earundem vocum iteratione) principes Poëtae, Virgilius & Ovidius.

Idem in *Libro III. Poëtices*. p. 261.

In omnibus illud in primis cavendum est, ne inepte discurras, nisi libros componas eam ad rem destinatos; quemadmodum Ovidius fecit in libris transformationum, & Lucanus.

Victorius *lib. XII. Var. c. 5.* Ovidius, ut oratione ac versibus, ita vita & moribus enervatus.

Comparatio TIBULLI ET OVIDII,

Ex elementis Rhetoricae Joachimi Camerarii.

Dicamus & de leviorum artium studio, ut Ciceroni placet, & ex illo nobiles poëtas duos veluti in medium producamus, Tibullum atque Ovidium. Utrunque mollem, ac tenerum, & facilem: qui ambo & amores cecinere, & versiculis illos includere, quasi remissi & solutioris cujusdam modi, quos Elegiacos vocant. De his inter veteres contentio fuit, uter alteri praeferendus videretur. Ego vero quoties Tibulli carmina lego, nihil amplius requiro, neque venustatis, neque elegantiae: doctrinam autem & eruditionem admiror. Omnia arte studioque summo elimata mihi videntur. Itaque in maxima facilitate, illa tamen cura elaborationis & diligentiae conspicitur. Verba optima, sententiae exquisitae, compositio omnibus, ut ajunt, numeris perfecta. Ex quo necesse est hoc consequatur, carmina ut sint & canora, & splendida, & concinna. Quid autem in Ovidio, quaeve laus eminent? Primum ingenii tanta vis, ac tam agiles, tamque celeres motus, tam prompta facultas, tanta bonitas in hac parte naturae, ut in facili, & extemporali genere quodam, nihil reperias non solum quod scriptis illius anteferre, sed ne conferre quidem possis, nihil

DE P. OVIDIO NASONE.

nihil in illis sollicitum, nihil quaesitum, nihil anxium. Sententiis verba urgentur, verba sententias incitant. Nulla copia, nullum ornamentum, nulla insignia sunt orationis, quae non investigata quidem aut conquisita fuerint ab hoc poëta, sed quae non illi ultro occurrerint & suppetierint, ut jam aliquibus fastidiosis scilicet, offensionem magis, quam delectationem haec esse soleant, & dolori invidis, ex quo obtrectatio alienas quasi divitias insectans nascitur.

POETAE ELEGIACI.

Est gravis & cultus, puroque simillimus anni.
Dulciaque eloquio verba Tibullus habet.
Mollis & abstrusus, tenerique Propertius oris,
Interdum Baccho sed trahit ille pedem.
At facilis NASO, sulcans pleno aequora velo,
Pectore Castalias divite fundit opes.
Hos celebrat blandos Elegia docta poëtas:
Diversi quamvis, laus sua quemque manet.

GEORGIUS FABRICIUS.

*Apologiae pro Poëtis Latinis pag. 484. post Giffanii
observationes in Latinam Linguam.*

Tantae semper omnibus admirationi Ovidius fuit, ut non ingeniosus, sed ingenium ipsum: Non Latinus, sed ipsa Latinitas: non Musarum sacerdos, sed ipsum Musarum numen sit habitus. Quis enim plura? quis elegantiora hoc Poëta scripsit? nec velim porro ex scriptorum multitudine summam esse Nasonis auctoritatem, sed cum perrarum apud nostros fuerit, ut qui absolute, multa idem scripserit. Hinc certe Ovidium summum in suo genere fuisse colligitur, quod infinita & absolutissima ingenii sui monumenta nobis dedit: sed in divino Metamorphoseon opere tale sui specimen exhibuit, ut diversas fabulas diversissima temporum ratione ac serie gestas tam admirabili ordine explicarit, ut non variae, sed una videri possit, & ab eo illius inventores Graeci tanquam ab aliis accipiant, Maximusque Planudes unum ex Latinis omnibus Graeciae donarit. Quod autem ad Latinam linguam attinet, eruditi omnes uno ore consentunt, si funditus illa esset amissa, unius autem Ovidii scripta exstarent, ex illis commodissime posse restitui.

*Ex Daniëlis Heinsii Libro de constitutione Tragoediae
secundum Aristotelem.*

Omnes Ovidius transcendit. Sive falsa probabiliter, sive obscura perspicue, sive utraque ornate, sive omnia sim-

pli-

TESTIMONIA ET JUDICIA

pliciter sint exponenda. Falsa, ut in Metamorphosi. Obscura, ut mathematica, & antiquitatis arcana in Fastis. Quae ad mores pertinent, ubique. Etiam cum ludit aut lascivit. Idque verbis & oratione vulgari. Ut & dicat quae velit, & doceat quae quisque intelligat. tam admirabili felicitate, ut cum quivis idem posse videatur, nemo possit. nemo, nisi magni animi & excitati, tentare idem ausit; sapientes etiam desperent. Ubique loci communes: de ignavia, de disciplinis, brevitate formae, opum contemptu. Neque semper falsa narrat. Ut in opere jam dicto: in quo plurimas historias exponit. Ut Lucretiae. Nam quid cum simplicitate illa comparandum? quam indocti & rustici fastidiunt: urbani & ingenui sine ulla imitationis spe adorant. Ecce celeritatem:

Nox superest. tollamur equis, urbemque petamus.

Dicta placent. frenis impediuntur equi.

Pertulerant dominos. regalia protinus ipsi

Tecta petunt. custos in fore nullus erat.

Nullus equus, ac vix cogitatio humana, hanc celeritatem assequatur. Tale est illud:

Sic sedit: sic culta fuit: sic stamina nevit:

Injectae collo sic jacuere comae.

Hos habuit vultus: haec illi verba fuerunt:

Hic color, haec facies, hic nitor oris erat.

Numerorum autem tanta in hoc scripto, cujus partem alteram habemus, paritas, simplicitas, ac invidenda suavitas, ut, quid magni viri velint, cum mutari quosdam posse existiment, neque ipsi, nisi fallor, neque nos intelligamus. Nondum enim cuiquam id probarunt, cum in simili scribendi genere versati sunt. Libri Tristium, & qui De Ponto inscribuntur, quo ab omni affectatione (quanquam iis cum plerisque illius scriptis hoc commune est) magis alieni sunt, eo magis commendari juventuti debent. Et ubique Latinitas, vel inter prima. Ut non temere Muretus, quo, post literas renatas, nemo sine affectatione elegantius scripsit, quendam, qui auctori tanto hanc detraheret, prodigii instar, ovis & sulphure lustrandum existimet. Ut & Josephus Scaliger. Julius autem, in Rhetoricis (qui illius libri cum aliis non paucis perierunt) tanquam absolutum & perfectum omni ex parte exemplum, scripta ejus proponebat. Neque temere alia auctoritate quae docebat, quod non semel ex divino ejus viri filio audire memini, ubique confirmabat. Sed natura ejus viri, candor, ingenuitas, velocitas, quae in narrationibus potissimum elucet, supra votum est.

Proxi-

Proximum est ergo, recte de iis judicare.

Barthius ad Papinii lib. II. Silv. IV. 19. Rem nitidissimis verbis, & plane Calliope cantatrice dignis, narrat Ovidius lib. v. *Metam.*

Ad lib. III. Silv. II. 38. Quomodo Anthedon formam perdiderit nimis eleganter & Poëtice describit Ovidius.

Ad lib. III. Silv. IV. 40. 41. Narcissi fabulam pene ultra humanum ingenium comiter & venuste describit Ovidius.

Ad lib. I. Theb. 150. Nimia properantia saepe peccat Ovidius, quem tamen contestatio propria excusabiliorum facit, de opere a busto velut auctoris raptò.

Ibid. vers. 219. Ovidius ingeniosissimus Poëtarum, tamen raro cautissimus.

Ad lib. II. 92. Sane ego Valerium Flaccum Argonautica scribentem legere malo, quam vel Ovidium vel Papinium, quorum ille tenuem materiam lascivia utique violasset aut depudicasset, hic magniloquentia contrivisset.

Ibid. vers. 212.) Famae domus descriptionem ingeniosissimam (*Metamorph. lib. 12.*) qua acutiorem & venustiore nulla ope humanae mentis excogitaveris.

Ibid. vers. 172. Mira suavitate & celeritate inimitabili, qui est genius Nasonianus, fabula reponitur. *Vide & ad lib. III. 290.*

Idem ad lib. III. vers. 192. In Niobes magniloquentiae poenaeque describendis, seipsum vicit Ovidius, quem suspicor non pauca ex Tragicis sumfisse, hodie non exstantibus, magna cum nostra dolentia.

Ad lib. IV. 756. Librarii non solum tautologum fecerunt Ovidium, sed majoribus dictis inepte minora subdere fecerunt Ovidium Poëtam cautissimum, & alia omnia potius quam tautologiae notam meritum.

Ad lib. v. 367. Virgilii gravitati si facilitatem Ovidii incomparabilem composueris, miraberis ingeniosissimorum hominum differentiam. Papinius ad eos nihil.

Ibid. v. 481. Quae divinitus dicta sunt, nec ope ullius ingenii humani fieri possunt praestantiora.

Ibid. VI. 536. In descriptione pugnae Lapitharum cum Centauris inventionum copia, & sermonis nitidi celeritate seipsum superavit.

Ad lib. XI. 42. Ovidius verus Phoebi olor, quo nemo suavius, & (ut ita loquar) *penetrantius* umquam infortunia sua vel aliena dequestus est. Et omni lapide durior fuit Augusti animus, qui, si non plane condonare, quod

TESTIM. ET JUD. DE P. OVIDIO NASONE.

ntique & poterat & debebat, culpam, remittere tamen exfilii atrocitatem uno verbo debebat illiquenti tam ingenuis lamentationibus tanto ingenio.

Ibid. 400. Longa serie res ibi narratur, versibus plane Musarum manu scriptis, & ore canendis.

Idem Advers. LVIII. cap. IX. Dicit universum ejus opus (*Metamorphoseon*) ingenium potius referre quam curam, quo ipso longe Marone est inferior. *Vide reliqua.*

Manutius ad Cicer. lib. IV. in Verr. cap. 48. Elegantissimus Poëta, nulli veterum aut ingenio, aut doctrina concedens, mira brevitate dixit, &c.

Tanaq. Faber. lib. I. Epist. 37. Ubique ingeniosus est Ovidius, quod nemo unquam, nisi qui ipse ingeniosus non esset, negavit. Ubique doctus est Ovidius, de quo non minus apud omnes constat, sed haud equidem scio, an alibi doctior sit & ingeniosior, quam in secundo Tristium; neque adeo mirum est, causam suam apud Augustum agebat, Principem doctum, Principem Poëtam.

Idem Epist. LXXI. Haud equidem scio, sitne aliquid in toto Latio, quod elegantius, & ingeniosius scriptum ab ullo Poëta fuerit, quam elegia octava libri II. *Ponticorum*; ita sunt ibi omnia tersa, ita omnia varia & πολυπαθῆ, καὶ πάσας ἰδέας κινεῖ γλαφυρὸν ποίημα.

Morhof. de Patavinitate Liviana cap. v. Sunt nonnulli, qui eadem injuria Ovidium afficiunt, ut in narrationibus prolixum & declamatoriis argutiis indulgentem, ac fuere non inter veteres tantum, sed & inter recentiores, qui hoc illum cavillo feriant, in quibus Vavassorem reperiri indignor sane. Nam quod Barthius ante ipsum idem quoque in Ovidio reprehendit, non moror; erat minime istarum rerum idoneus judex, longe ab illis elegantissimis semotus, quales in Ovidio deprehendimus. Ab hac vero injuria illum vindicavit Heinsius, ut non sua tantum, sed Mureti, Josephi Scaligeri & Julii Caesaris patris sententia, qui tanquam absolutum & omni ex parte perfectum dicendi exemplum commendavit, prodigii instar, ovis ac sulphure lustrandos existimet, qui auctori tanto detraherent.

ANGELI POLITIANI
ELEGIA DE EXILIO
ET MORTE OVIDII.

ET jacet Euxinis vates Romanus in oris :
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui lufit amores,
Barbara, quam gelidis alluit Ifter aquis.
Nec te Roma pudet, quae tanto immitis alumno,
Pectora habes ipsis barbariora Getis ?
Ecquid, Io Musae, Scythicis in finibus aegro
Taedia qui morbi demeret, ullus erat ?
Ecquid frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem ?
Aut qui tentaret falientis tempora venae,
Aut fomenta manu qui properata daret ?
Conderet aut oculos media jam morte natantes,
Aut legeret summam qui pius ore animam ?
Nullus erat : nullus. veteres, tu dura, sodales
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes !
Nullus erat. procul ah conjux, parvique nepotes :
Nec fuerat profugum nata sequuta patrem.
Scilicet immanes Bessi, flavique Coralli,
Aut vos pelliti saxea corda Getae,
Scilicet horribili dederit solamina vultu
Sarmata, ab epoto saepe vehendus equo ?
Sarmata, cui rigidum demisso in lumine frontem
Mota pruinoso tempora crine sonant.
Sed tamen & Bessi exstinctum, & flevere Coralli,
Sarmataque : & durus contudit ora Getes.
Exstinctum & montes flebant, & sylva, feraeque,
Et flecte in mediis dicitur Ifter aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum,
Nereïdum lacrymis intepuisse ferunt.
Accurrere leves Paphia cum Matre volucres,
Arsuroque faces supposuere rogo.
Quem simul absumsit rapidae violentia flammae,
Reliquias tecto composuere cado.
Impositumque brevi signarunt carmine saxum :
Qui jacet hic, teneri doctor amoris erat.
Ipsa locum late sancto Cytherea liquore
Irrorat nivea terque quaterque manu.
Vos quoque Pierides vati libastis adempto
Carmina, sed nostro non referenda sono.

DE EODEM CARMEN
J. C. SCALIGERI.

Loquitur ipse Ovidius ad Augustum.

A Me utinam inciperes ferus esse, cruento; nec atras
Per caedes faceres ad mea fata gradum.
Si mea te movit tetricum lasciva Juventus,
Te juvenem damnas perditus: exsul abi.
Impia flagitiis squalent penetralia diris:
Damnati superant nomina foeda rei.
Non te divinum ingenium, non candida tangunt
Pectora, non Clario lingua secunda Deo.
Lactea molli vit veteres mea vena poëtas;
Et rerum docuit pondera certa novos.
Cum te laudarem tunc sum mentitus: ob unum hoc
Exilii fuerat debita poena mihi.

DANIELIS HEINSII ELEGIA.

*In natalem P. Ovidii Nasonis diem, ab eo proximum
qui natalis Minervae.*

A Nte duos, fulvi vectorem velleris, ortus,
Sol adiit: medio nata Minerva fuit.
Altera lux oritur festis de quinque Minervae,
Et Divae auspicium bella colentis habet.
Quae, licet uberius Pelignis favit aquosis,
Romanastamen est inter habenda, dies.
Illa dies terris Nasonem contulit: illa
Sidus inocciduum perpetuumque dedit.
Protinus excepit nascentem Aeneïa mater,
Et pueri cunas ducere jussus Amor.
Nec lucis memor ipsa suae, Tritonia virgo
Adfuit, & Phoebus, Piëridesque Deae.
E quibus una soror jam motam sustulit urnam:
Altera sic monitis illius orsa loqui,
Vive puer, dixit: septemque assurgite montes.
Infelix Helicon, gloria prima, jaces.
Ingenio vincat Tyberinus, vincit ut armis.
Non alium Grajis fata dedere parem.
Transtulit Aeneas huc Vestae numen, & ignes:
Transtulit ille ignes huc, Cytherea, tuos.
Alme puer, puerique parens, assurgite nato,
Addat & ad festos hunc quoque Roma diem.
Ille verecundis dictabit verba puellis,
Quae scribat domino quaeque relicta suo:
Aut gemet in foribus non exauditus amator:
Aut dominae lentam sollicitabit opem.

DANIELIS HEINSII ELEGIA.

Et modo praecipiet, tenerum modo tollet amorem.
 Et medici partes conciliator aget.
 Nunc species formasque alias inducet, & annum
 Lapsaque sub terras ortaue signa canet.
 Et nusquam deerit facundae copia linguae,
 Grataque simplicitas, mobilitasque viri:
 Nec dulcis quanquam in minimis sapientia rebus,
 Quae vim non rigide praecipientis habet:
 Et quicquid longis vix suadet Graecia chartis.
 Non alio Delphis Delius ore canit.
 Quod superest, Fortuna fave, sed fata minantur,
 Et pluviam coeli discolor arcus agit.
 Eloquar an fileam? lacrimae sua verba morantur:
 (Verbaque cum lacrimis mixta fuisse ferunt.)
 Nec magis aut Cremerae, Ticini aut caesa juvenus,
 Aut clades superis ulla pudenda fuit:
 Nec magis infaustum Romae fuit Allia nomen.
 (Inter Caesareas atra sit illa dies!)
 Finibus in Scythicis, ultraque binominis Istri,
 Ille tuus quondam, perfide, doctor erit.
 Non Venus hoc natos de se sperare jubebat;
 Ardorum genitrix, Aeneadamque parens.
 Tristibus hic elegis patriam plorabit ademtam,
 Nec Ponti gelidam dissimulabit humum.
 Qualia deserta Philomela sub arbore, natis
 Orba repente suis, aut viduata, gemit.
 Qualia Maeandri toties redeuntis in undis,
 Aut canit, aut fertur, jam moriturus, olor.
 Hic fati immemorem distringet carmen in Ibin.
 Archilochi diris dignior ille fuit.
 Dixerat: ingemuit. vocem tenere sorores.
 Flet Venus admonitu, flet male gratus Amor.
 Indoluit Phoebus: sublectaque verba forori
 Rettulit, ante oculos visus adesse, mihi.
 Dicta dies aderat, primasque Aurora tenebras
 Purpureis nondum tota premebat equis.
 Ipse Deum vidi. seu tactae mentis imago,
 Seu somnus fuerit: nec puto somnus erat.
 Laeva Dei myrtum, dilectaque ferta gerebat:
 Compositum fidibus dextra tenebat ebur.
 Littoreaue premens leviter mea tempora myrto,
 Sacra dies haec est, & celebranda tibi,
 Sacra dies, inquit: quae primum lucis in auras
 Nasonem populis, & tibi Roma, tulit.
 Hanc ego, seu Lyciam, maternaque littora calco,

DANIELIS HEINSII ELEGIA.

Seu Boreae sedes tesquaque, laetus ago.
 Nec pudet, & referam, quanquam pudet (omnia vatem
 Scire decet; coelum vatibus omne patet:)
 Nos quoque laesit Amor, volucrisque potenti Divi,
 Et satis in coelo fabula nota sumus.
 Nec loquar aut Chiones pulchraeque Coronidis ignem,
 Aut veterem Daphnes, aut, Hyacinthe, tuum.
 Et quemcunque suo deducit carmine noster,
 Cum facies versas nobile cantat opus:
 Pelignis memini vixisse salubribus olim.
 Causa fuit facies grataque forma Deae.
 Nympha fuit, vultu (si quicquam credis amanti,)
 Digna Deo natis coelicolisque coli:
 Clara, genus Solymi, Solymo cognominis: à quo
 Sulmonem patriam scis habuisse suum.
 Ulteriora sequor. studiis non illa Minervae
 Dedita, nec sylvis arboribusque, fuit.
 Non illi juvenes, non illi stamina curae:
 Non radio docte, non bene pingit acu.
 Carmen amat tantum, nostrasque amplectitur artes:
 Carmen amat tantum, nostrasque sacra colit.
 Negligit & formam. facies sine cultibus ullis.
 Et magis hoc ipso, cultibus orba, placet.
 Hoc quoque jam (quis enim propria non tangitur arte?)
 Materies nostri magna furoris erat.
 Saepe canit vultuque ipsum commendat Homerum,
 Quique suas Ascræ gramine pavit oves!
 Saepe lyrae dulcem digitis accommodat artem,
 Alcaeique animos, Stesichorique modos.
 Nondum haec Ausoniae celebrabant numina Nymphae:
 Vix Musas Latii tum coluere viri.
 Cura viri lituus, clypeusque, & cassis, & hasta.
 Pars propriam, positus rure, colebat humum.
 Matre sub immiti ducebant pensa puellae:
 Aut plus aut solitum quaeque trahebat opus.
 Incalui fateor: nec spes affulsit amanti.
 Haec quoque quo minor est, hoc magis urget amor.
 Deferui coelum, Pelignaue saucius arva
 Ingredior; forma dissimulante Deum.
 Et modo cantantem sequor, & modo plectra moventem.
 Nunc plectrum moveo, nunc prior ipse cano.
 Et placui, sensi: nisi si placuisse putavi.
 Scis quam de facili cornua sumat amans.
 Nil tamen obtinui, vixque oscula frigida carpsi.
 Haec quoque luctando, nec, nisi victa, dedit.

Atque

DANIELIS HEINSII ELEGIA.

Atque aliquid volui. sed enim, probitasque pudorque
 Ingenuus tenuit, simplicitasque Deae.
 Festa dies aderat, Phrygiis qua vectus ab oris
 Constituit Solymus moenia prima suis.
 Conveniunt matres ex ordine virque paterque
 Quilibet, & quaevis festa celebrat anus.
 Nec pudor hic positus in vino ludere mensis,
 Nec pudor instabiles nocte referre pedes.
 Nympha petit latebras, praetentaque fontibus antra.
 Forte illi in manibus docta Corinna fuit:
 Aut aliquid Sapphûs. nec enim suus ardor amanti
 Singula noscendi tempora longa dabat.
 Collis humo surgit, quem cingunt undique rivi:
 Sylva tegit collem, frigore grata suo.
 Hortus inest sylvae latissimus. altera pendet,
 Altera pars plana est, utraque juncta sibi.
 Omnis ab arbitrio locus est seclusus: ab omni
 (Halantes Zephyros excipe) ventus abest.
 Sol quoque abest omnis: nisi cum jam cedit, & auro
 Illudit foliis arboribusque suo.
 Fons strepit in medio, lapsusque è culmine summo,
 Per flores trepidat, quos suus humor alit.
 Densa salix fontem, fontem viridissima myrtus,
 Rosque maris cingit: nec mea laurus abest.
 Nympha petit fontem: siccaque in margine vestem
 Ponit. humi vestem: caetera tingit aquis.
 Membra nivem vincunt, quae nondum Sole tepefcit,
 Impuri nondum quam tetigere pedes.
 Quaeque superfuso commendant omnia rore,
 Commendant speciem sponte nitentis, aquae.
 Subsequor ignaram: vulgoque remotus ab omni,
 Solvor in amplexus, Nympha Latina, tuos.
 Sumque Deum fassus. falso negat. ultima restant:
 Nec nisi cessisset viribus illa meis.
 Victa pudore gemit, patriamque relinquit & urbes,
 Errat & in solis incommitata locis.
 Luna latet novies, totiesque recolligit ignem:
 Et Solyme pretium virginitatis habet.
 Mota meis favit precibus Lucina puellae.
 Sponte, suo blandum tempore solvit onus.
 Negligit infantem, gelidaque sub arbore ponit:
 Et potuit quemvis ille movere Deum.
 Venit ovis, jussuque meo lac praebeuit illi:
 Multaque mel flenti suppeditavit apes.
 Inde lvi laesus: puerumque, altricis egentem,
 Lactanti,

DANIELIS HEINSII ELEGIA.

Lactanti, patrio tactus amore, dedi.
 Forte illic Phrygiae matrona è sanguine gentis
 Enixa est: una quae fuit orba die.
 Strix puerum rapuit: nutrixque doloribus aegra
 Supposuit foetum, matre iuvante, meum.
 Deferui Nympham. visa est indigna parentis
 Nomine: visa meo non satis apta thoro.
 Calliope sacragenitum circumtulit unda,
 Et quae de tenero nomen Amore gerit.
 Nec semel ad cunas cecinit Cythereia mater,
 Et puero somnos conciliavit Amor.
 Vix septem addiderat bis denis mensibus annos,
 Cum patrio coepit dulcius ore loqui.
 Sponte sua versus tenero decurrit ab ore,
 Ad numeros veniunt verba ligata suos.
 Et calet, & quovis primaevus tangitur igne.
 Uno hoc dissimilis, caetera matris habet.
 Plus patriae tamen artis habet. vigor ille paternus,
 Laetaque vis fandi, non habitura parem.
 Multaque quae vulgo non pervidère poëtae.
 Non nisi coelestes impetus ille capit.
 Desine jam faciles mirari in carmine motus,
 Et dulce eloquium, plenaque verba Deo,
 Ingeniumque viri, quo nil foecundius usquam est,
 Pars coeli, & nostri sanguinis ille fuit.
 Sola Venus nocuit, nec amici Caesaris ira.
 Debuerat vati mitior esse suo.
 Debuit & nobis. (nisi si diversa movemus;
 Et puto jam coepi non bona verba loqui.)
 Scilicet, hoc merui, cum de coelestibus unus
 Imperio lauros auspiciūque dedi.
 Scilicet, hoc merui, cum tela emissā per auras
 Aëtia, victrices constituere rates.
 Cum quibus edomitum Reſtori ceſſimus orbem,
 Et rerum moles Caesariana fuit.
 Quod potui feci, nihil ut mortale teneret,
 Et propriam lucem conspicuamque dedi.
 Altera lux Divam genuit, lux altera vatem.
 Artifici meruit proximus esse Deae.
 Illa dedit puppim, Scythicas qua finderet undas,
 Auxilium miserae praestitit illa viae.
 Haec tibi, quam pictis fas est adjungere Fastis,
 Haec tibi, quae sacros inter habenda, dies.
 Dixerat. obstupui: coelumque albescere sensi.
 Luxque simul nata est, & celebrata mihi.

P. OVIDII NASONIS HEROIDES.

Epist. I. PENELOPE ULIxi.

Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulixè,
Nil mihi rescribas ut tamen, ipse veni.
Troja jacet certe, Danaïs invisa puellis:
Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.
O utinam tunc, cum Lacedaemona classe petebat, 5
Obrutus infans esset adulter aquis!
Non ego deserto jacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quaerenti spatiosam fallere noctem,
Lassaret viduas pendula tela manus. 10
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum; 15
Antilochus nostri caussa timoris erat:
Sive Menoetiaden falsis cecidisse sub armis;
Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam;
Tlepolemi leto cura novata mea est. 20
Denique, quisquis erat castris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus aequus amor.
Versa est in cinerem sospite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant: 25
Ponitur ad patrios barbara praeda Deos.
Grata ferunt Nymphae pro salvis dona maritis:
Illi victa suis Troia fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidaeque puellae:
Narrantis conjux pendet ab ore viri. 30
Atque aliquis posita monstrat fera proelia mensa;
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois, hic est Sigeia tellus,
Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Aeacides, illic tendebat Ulixes: 35
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quaerere misso,
Retulerat nato Nestor: at ille mihi.

Retulit & ferro Rhesumque Dolonaque caesos,
 Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
 Ausus es, ô nimium nimiumque oblite tuorum,
 Thracia nocturno tangere castra dolo;
 Totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
 At bene cautus eras, & memor ante mei.
 Usque metu micuere sinus; dum victor amicum
 Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
 Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
 Ilios? &, murus quod fuit ante, solum:
 Si maneo, qualis Troja durante manebam;
 Virque mihi, dempto fine carendus, abes?
 Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant;
 Incola captivo quae bove victor arat.
 Jam seges est ubi Troja fuit, refecandaque falce
 Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
 Semisepulta virum curvis feriuntur aratris
 Ossa: ruinas occulit herba domos.
 Victor abes; nec scire mihi, quae causa morandi,
 Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
 Quisquis ad haec vertit peregrinam litora puppin,
 Ille mihi de te multa rogatus abit.
 Quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
 Traditur huic digitis charta notata meis.
 Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arva,
 Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
 Misimus & Sparten. Sparte quoque nescia veri.
 Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
 Utilius starent etiam nunc moenia Phoebi.
 (Ira scor votis heu levis ipsa meis!)
 Scirem ubi pugnares; & tantum bella timerem;
 Et mea cum multis juncta querela foret.
 Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens:
 Et patet in curas area lata meas.
 Quaecumque aequor habet, quaecumque pericula tellus,
 Tam longae causas suspicor esse morae.
 Haec ego dum stultè meditor (quae vestra libido est)
 Esse peregrino captus amore potes.
 Forsitan & narres, quam sit tibi rustica conjux;
 Quae tantum lanas non sinat esse rudes.
 Fallar; & hoc crimen tenues vanescat in auras:
 Neve, revertendi liber, abesse velis.
 Me pater Icarius viduo discedere lecto
 Cogit, & immensas increpat usque moras.
 Increpet usque licet: tua sum, tua dicar oportet

40

45

50

55

60

65

70

75

80

Penelope : conjux semper Ulixis ero.
 Ille tamen pietate mea precibusque pudicis 85
 Frangitur, & vires temperat ipse suas.
 Dulichii Samiique, &, quos tulit alta Zacynthos,
 Turba ruunt in me luxuriosa, proci:
 Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula.
 Viscera nostra, tuae dilaniantur opes. 90
 Quid tibi Pisandrum, Polybumque Medontaque dirum,
 Eurymachique avidas, Antinoïque manus,
 Atque alios referam, quos omnes turpiter absens
 Ipse tuo partis sanguine rebus alis?
 Irus egens, pecorisque Melanthius actor edendi, 95
 Ultimus accedunt in tua damna pudor.
 Tres sumus imbelles numero; sine viribus uxor,
 Laërtesque senex, Telemachusque puer.
 Ille per insidias pene est mihi nup̄r ademtus;
 Dum parat, invitis omnibus, ire Pylon. 100
 Dī precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fati,
 Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
 Hoc faciunt custosque boum longaevaue nutrix:
 Tertius, immundae cura fidelis harae.
 Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis armis, 105
 Hostibus in mediis regna tenere valet.
 Telemacho veniet (vivat modo) fortior aetas:
 Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
 Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis.
 Tu citius venias, portus & ara tuis. 110
 Est tibi, sitque, precor, natus, qui mollibus annis
 In patrias artes erudiendus erat.
 Respice Laërten: ut jam sua lumina condas,
 Extremum fati sustinet ille diem.
 Certe ego, quae fueram, te discedente, puella, 115
 Protinus ut redeas, facta videbor anus.

Epist. II. PHYLLIS DEMOPHOONTI.

Hospita, Demophoon, tua te, Rhodopeia Phyllis,
 Ultra promissum tempus abesse queror.
 Cornua cum Lunae pleno quater orbe coissent,
 Litoribus nostris anchora pacta tua est.
 Luna quater latuit; toto quater orbe recrevit; 5
 Nec vehit Aëtaeas Sithonis unda rates.
 Tempora si numeres, bene quae numeramus amantes,
 Non venit ante suum nostra querela diem.
 Spes quoque lenta fuit, tarde, quae credita laedunt,
 Credimus: invita nunc & amante nocent. 10

Saepe fui mendax pro te mihi ; saepe putavi
 Alba procellosos vela referre notos.
 Thesea devovi, quia te dimittere nolle ;
 Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
 Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri, 15
 Merfa foret canâ naufraga puppis aquâ.
 Saepe Deos supplex, pro te, scelerate, rogavi,
 Cum prece turicremis devenerata focis.
 Saepe videns ventos coelo pelagoque faventes,
 Ipsa mihi dixi ; Si valet ille, venit. 20
 Denique fidus amor, quidquid properantibus obstat,
 Finxit ; & ad causas ingeniosa fui.
 At tulentus abes, nec te jurata reducunt
 Numina ; nec nostro motus amore redis.
 Demophoon, ventis & verba, & vela dedisti. 25
 Vela queror reditu, verba carere fide.
 Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi ?
 Crimine te potui demeruisse meo.
 Unum in me scelus est ; quod te, scelerate, recepi.
 Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet. 30
 Jura, fides, ubi nunc, commissaque dextera dextrae ?
 Quique erat in falso plurimus ore Deus ?
 Promissus socios ubi nunc Hymenaeus in annos,
 Qui mihi conjugii sponsor & obsecrator erat ?
 Per mare, quod totum ventis agitur & undis ; 35
 Per quod saepe ieras, per quod iturus eras :
 Perque tuum mihi jurasti, (nisi fictus & ille est)
 Concita qui ventis aequora mulcet, avum :
 Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
 Altera tela arcus, altera tela faces : 40
 Junonemque, toris quae praesidet alma maritis,
 Et per taediferae mystica sacra Deae.
 Si de tot laesis sua numina quisque Deorum
 Vindicet ; in poenas non satis unus eris.
 At laceras etiam puppes furiosa refeci : 45
 Ut, qua defereretur firma carina foret.
 Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
 Heu patior telis vulnera facta meis !
 Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis :
 Credidimus generi, nominibusque tuis : 50
 Credidimus lacrimis. an & hae simulare docentur ?
 Hae quoque habent artes, quaque jubentur, eunt ?
 Dis quoque credidimus. quo jam tot pignora nobis ?
 Parte satis potui qualibet inde capi.
 Nec moveor, quod te juvi portuque locoque, 55

Debuit hoc meriti summa fuisse mei.
 Turpiter hospitium lecto cumulasse jugali
 Poenitet, & lateri conseruisse latus.
 Quae fuit ante illam, mallem suprema fuisset
 Nox mihi; dum potui Phyllis honesta mori. 60
 Speravi melius, quia me meruisse putavi.
 Quaecumque ex merito spes venit, aequa venit.
 Fallere credentem non est operosa puellam
 Gloria. simplicitas digna favore fuit.
 Sum decepta tuis, & amans, & femina, verbis, 65
 Di faciant, laudis summa sit ista tuae:
 Inter & Aegidas media statuaris in urbe:
 Magnus titulis stet pater ante suis.
 Cum fuerit Scyron lectus, torvusque Procrustes,
 Et Sinis, & tauri mixtaque forma viri; 70
 Et domitae bello Thebae, fusique bimbres,
 Et pulsata nigri regia caeca Dei:
 Hoc tua post illum titulo signetur imago:
 Hic est, cujus amans hospita capta dolo est.
 De tanta rerum turba, factisque parentis, 75
 Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
 Quod solum excusat, solum miraris in illo.
 Heredem patriae, perfide, fraudis agis.
 Illa (nec invideo) fruitur meliore marito;
 Inque capistratis tigribus alta sedet. 80
 At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
 Quod ferar externum praeposuisse meis.
 Atque aliquis; Doctas jam nunc eat, inquit, Athenas:
 Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
 Exitus acta probat. careat successibus opto, 85
 Quisquis ab eventu facta notanda putat.
 At si nostra tuo spumescant aequora remo,
 Jam mihi, jam dicar consuluisse meis.
 Sed neque consului: nec te mea regia tanget.
 Fessave Bistonia membra lavabis aqua. 90
 Illa meis oculis species abeuntis inhaeret,
 Cum premeret portus classis itura meos.
 Ausus es amplecti; colloque infusus amantis
 Oscula per longas jungere pressa moras:
 Cumque tuis lacrimis, lacrimas confundere nostras; 95
 Quodque foret velis aura secunda, queri:
 Et mihi discedens suprema dicere voce;
 Phylli, face expectes Demophoonta tuum,
 Expectem, qui me numquam visurus abisti?
 Expectem pelago vela negata meo? 100

Et tamen exspecto : redeas modo serus amanti :

Ut tua sit solo tempore lapsa fides.

Quid precor infelix ? jam te tenet altera conjux

Forfitan , & , nobis qui male favit , amor.

Utque tibi excidimus , nullam , puto , Phyllida nosti. 105

Hei mihi ! si , quae sim Phyllis , & unde , rogas.

Quae tibi , Demophoon , longis erroribus acto

Threïcios portus , hospitiumque dedi.

Cujus opes auxere meae : cui dives egenti

Munera multa dedi , multa datura fui. 110

Quae tibi subjeci latissima regna Lycurgi ,

Nomine femineo vix satis apta regi :

Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Haemum ,

Et facer admissas exigit Hebrus aquas.

Cui mea virginitas avibus libata sinistris , 115

Castaque fallaci zona recincta manu.

Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis ,

Et cecinit moestum devia carmen avis.

Adfuit Aleëto , brevibus torquata colubris ;

Suntque sepulchrali lumina mota face. 120

Moesta tamen scopulos , fruticosaque litora calco ,

Quaque patent oculis aequora lata meis.

Sive die laxatur humus , seu frigida lucent

Sidera ; prospicio quis freta ventus agat.

Et quaecumque procul venientia lintea vidi, 125

Protinus illa meos auguror esse Deos.

In freta procurre , vix me retinentibus undis ,

Mobile qua primas porrigit aequor aquas.

Quo magis accedunt ; minus & minus utilis adsto :

Linquor , & ancillis excipienda cado. 130

Est sinus , adductos modice falcatus in arcus ,

Ultima praerupta cornua mole rigent.

Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas

Mens fuit ; & , quoniam fallere pergis , erit.

Ad tua me fluctus projectam litora portent , 135

Occurramque oculis intumulata tuis.

Duritia ferrum ut superes , adamantaque , teque ;

Non tibi sic , dices , Phylli , sequendus eram.

Saepe venenorum sitis est mihi : saepe cruenta

Trajectam gladio morte perire juvat. 140

Colla quoque , infidis quia se nectenda lacertis

Praebuerunt , laqueis implicuisse libet.

Stat nece matura tenerum pensare pudorem :

In necis electum parva futura mora est.

Inscribere meo causa invidiosa sepulcro : 145

Ant hoc, aut simili carmine notus eris.

Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:

Ille neci causam praebeuit, illa manum.

Epist. III. BRISEIS ACHILLI.

Quam legis, à rapta Briseïde litera venit,

Vix bene barbarica Graeca notata manu.

Quascumque aspicias, lacrimae fecere, lituras;

Sed tamen & lacrimae pondera vocis habent.

Si mihi pauca queri de te, dominoque viroque,

3

Fas est; de domino pauca viroque querar.

Non, ego poscenti quod sum cito tradita Regi,

Culpa tua est: quamvis hoc quoque culpa tua est.

Nam simul Eurybates me Talthybiusque vocarunt;

Eurybati data sum Talthybioque comes.

10

Alter in alterius jactantes lumina vultum,

Quaerebant taciti, noster ubi esset amor.

Differri potui. poenae mora grata fuisset.

Hei mihi! discedens oscula nulla dedi.

At lacrimas sine fine dedi, rupique capillos.

15

Infelix iterum sum mihi visa capi.

Saepe ego decepto volui custode reverti;

Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.

Si progressa forem, caperer ne forte timebam,

Quamlibet ad Priami munus itura nurum.

20

Sed data sum, quia danda fui. tot noctibus absum,

Nec repetor. cessas, iraque lenta tua est.

Ipse Menoetiades, tunc cum tradebar, in aurem,

Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.

Non repetisse parum est: pugnas, ne reddar, Achille. 25

I nunc, & cupidi nomen amantis habe.

Venerunt ad te Telamone & Amyntore nati;

Ille gradu propior sanguinis, ille comes:

Laërtaque satus; per quos comitata redirem.

Auxerunt blandae grandia dona preces:

30

Viginti fulvos operoso ex aere lebetas;

Et tripodas septem, pondere & arte pares.

Addita sunt illis auri bis quinque talenta:

Bis sex, adsueta vincere semper, equi.

Quodque supervacuum, forma praestante puellae

35

Lesbides, everfa corpora capta domo.

Cumque tot his, (sed non opus est tibi conjuge) conjux

Ex Agamemnoniis una puella tribus.

Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuisset,

Quae dare debueras, accipere illa neges?

40

- Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
 Quo levis à nobis tam cito fugit amor?
 An miseros tristis fortuna tenaciter urguet?
 Nec venit inceptis mollior aura meis?
 Diruta Marte tuo Lyrnesia moenia vidi: 45
 Et fueram patriae pars ego magna meae.
 Vidi ego conjuges pariter generisque necisque
 Tres cecidisse: tribus, quae mihi, mater erat.
 Vidi ego, quantus erat, fuscum tellure cruenta,
 Pectora jactantem sanguinolenta, virum. 50
 Tot tamen amissis te compensavimus unum.
 Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
 Tu mihi, juratus per numina Matris aquosae,
 Utile dicebas ipse fuisse capi.
 Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas: 55
 Et mecum fugias, quae tibi dentur, opes.
 Quin etiam fama est, cum crastina fulserit Eos,
 Te dare nubiferis lineis vela notis.
 Quod scelus ut pavidas miserae mihi contigit aures,
 Sanguinis atque animi pectus inane fuit. 60
 Ibis, & (ô miseram) cui me, violente, relinques?
 Quis mihi desertae mite levamen erit?
 Devorer ante, precor, subito telluris hiatu,
 Aut rutilo missi fulminis igne cremer:
 Quam sine me Phthiis canescant aequora remis, 65
 Et videam puppes ire relicta tuas.
 Si tibi jam reditusque placent, patriique penates;
 Non ego sum classis sarcina magna tuae.
 Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
 Est mihi, quae lanas molliat, apta manus. 70
 Inter Achaiadas longe pulcherrima matres
 In thalamos conjux ibit (eatque) tuos.
 Digna nurus socero, Jovis Aeginaeque nepote;
 Cuique senex Nereus profocer esse velit.
 Nos humiles, famulaeque tuae, data pensa trahemus: 75
 Et minuent plenas stamina nostra colos.
 Exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
 Quae mihi nescio quo non erat aequa modo.
 Neve meos coram scindi patiare capillos:
 Et leviter dicas: Haec quoque nostra fuit. 80
 Vel patiari licet; dum ne contempta relinquir.
 Hic mihi vae miserae concutit ossa metus.
 Quid tamen exspectas? Agamemnona poenitet irae,
 Et jacet ante tuos Graecia moesta pedes.
 Vince animos, iramque tuam, qui cetera vincis. 85
 Quid

Quid lacerat Danaas impiger Hector opes ?
 Arma cape , Acacida , sed me tamen ante recepta :
 Et preme turbatos , Marte favente , viros.
 Propter me mota est , propter me desinat ira :
 Simque ego tristitiae causa modusque tuae. 90
 Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris :
 Conjugis Oenides versus in arma prece est.
 Res audita mihi , nota est tibi. fratribus orba
 Devovit nati spemque caputque parens.
 Bellum erat : ille ferox positus secessit ab armis , 95
 Et patriae rigida mente negavit opem.
 Sola virum conjux flexit. felicior illa !
 At mea pro nullo pondere verba cadunt.
 Nec tamen indignor : nec me pro conjuge gessi ,
 Saepius in dominum serva vocata torum. 100
 Me quaedam (memini) dominam captiva vocabat :
 Servitio , dixi , nominis addis onus.
 Per tamen ossa viri , subito male tecta sepulcro ,
 Semper judiciis ossa verenda meis ;
 Perque trium fortes animas , mea numina , fratrum , 105
 Qui bene pro patria , cum patriaque , jacent ,
 Perque tuum nostrumque caput , quae junximus una ;
 Perque tuos enses , cognita tela meis ;
 Nulla Mycenaeum sociasse cubilia mecum
 Juro : fallentem deseruisse velis. 110
 Si tibi nunc dicam : Fortissime , tu quoque jura ,
 Nulla tibi sine me gaudia facta : neges.
 At Danaï moerere putant. tibi plectra moventur :
 Te tenet in tepido mollis amica sinu.
 Et si quis quaerat , quare pugnare recuses ; 115
 Pugna nocet : citharae , voxque , Venusque juvant.
 Tutius est jacuisse toro , tenuisse puellam ,
 Threïciam digitis increpuisse lyram :
 Quam manibus clypeos , & acutae cuspidis hastam ,
 Et galeam pressa sustinuisse coma. 120
 Sed tibi pro tutis insignia facta placebant :
 Partaque bellando gloria dulcis erat.
 An tantum , dum me caperes , fera bella probabas ?
 Cumque mea patria laus tua victa jacet ?
 Dī melius : validoque , precor , vibrata lacerto 125
 Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
 Mittite me , Danaï ; dominum legata rogabo :
 Multaque mandatis oscula mixta feram.
 Plus ego quam Phoenix , plus quam sacundus Ulixes ,
 Plus ego quam Teucri (credite) frater agam. 130

Est aliquid collum solitis tetigisse lacertis,
 Praesentisque oculos admonuisse sui.
 Sis licet immitis, matrisque ferocior undis;
 Ut taceam, lacrymis comminuere meis.
 Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos, 135
 Sic eat auspiciis Pyrrhus in arma tuis)
 Respice sollicitam Briseida, fortis Achille;
 Nec miseram lenta ferreus ure mora.
 Aut, si versus amor tuus est in taedia nostri;
 Quam sine te cogis vivere, coge mori. 140
 Utque facis, coges. abiit corpusque colorque.
 Sustinet hoc animae spes tamen una tui.
 Qua si destituor, repetam fratresque, virumque:
 Nec tibi magnificum femina iussa mori.
 Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro. 145
 Est mihi, qui fosso pectore sanguis eat.
 Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
 Ensis in Atridae pectus iturus erat.
 Ah potius serves nostram, tua munera, vitam,
 Quod dederas hosti victor, amica rogo. 150
 Perdere quos melius possis, Neptunia praebent
 Pergama. materiam caedis ab hoste pete.
 Me modo, sive paras impellere remige classem,
 Sive manes, domini jure venire jube.

Epist. IV. PHAEDRA HIPPOLYTO.

Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
 Mittit Amazonio Cressa puella viro.
 Perlege quodcumque est. quid epistola lecta nocebit?
 Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, esse potest.
 His arcana notis terra pelagoque feruntur: 5
 Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
 Ter tecum conata loqui, ter inutilis haesit
 Lingua, ter in primo destitit ore sonus.
 Qua licet & sequitur, pudor est miscendus amor.
 Dicere quae puduit, scribere jussit Amor. 10
 Quidquid Amor jussit, non est contemnere tutum.
 Regnat, & in Dominos jus habet ille Deos.
 Ille mihi primo dubitanti scribere, dixit,
 Scribe, dabit victas ferreus ille manus.
 Adsit, &, ut nostras avido fovet igne medullas, 15
 Figat sic animos in mea vota tuos.
 Non ego nequitia socialia foedera rumpam.
 Fama (velim quaeras) crimine nostra vacat.
 Venit Amor gravius, quo serius. urimur intus,

Urimur ; & caecum pectora vulnus habent. 20
Scilicet ut teneros laedunt juga prima juvencos ,
Frenaque vix patitur de grege captus equus :
Sic male vixque subit primos rude pectus amores ;
Sarcinaque haec animo non sedet apta meo.
Ars fit , ut à teneris crimen condiscitur annis. 25
Quae venit exacto tempore , pejus amat.
Tu nova servatae capies libamina famae ;
Et pariter nostrum fiet uterque nocens.
Est aliquid , plenis pomaria carpere ramis ,
Et tenui primam deligere ungue rosam. 30
Si tamen ille prior , quo me sine crimine gessi ,
Candor ab insolita labe notandus erat ;
At bene successit , digno quod adurimur igni :
Pejus adulterio turpis adulter abest.
Si mihi concedat Juno fratremque virumque ; 35
Hippolytum videar praepositura Jovi :
Jam quoque (vix credas) ignotas nitor in artes :
Est mihi per saevas impetus ire feras.
Jam mihi prima Dea est , cornu praesignis adunco
Delia. judicium subsequor ipsa tuum. 40
In nemus ire libet , pressisque in retia cervis ,
Hortari celeres per juga summa canes :
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto ;
Aut in graminea ponere corpus humo.
Saepe juvat versare leves in pulvere currus , 45
Torquentem frenis ora sequacis equi.
Nunc feror , ut Bacchi furiis Eleleïdes actae ,
Quaeque sub Idaeo tympana colle movent :
Aut quas Semideae Dryades , Faunique bicornes ,
Numine contactas attonuere suo. 50
Namque mihi referunt , cum se furor ille remisit ,
Omnia me tacitum conscius urit Amor.
Forsit hunc generis fato reddamus amorem ;
Et Venus è tota gente tributa petat.
Juppiter Europen (prima est ea gentis origo) 55
Dilexit , tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater , decepto subdita tauro ,
Enixa est utero crimen onusque suo.
Perfidus Aegides , ducentia fila secutus ,
Curva meae fugit tecta sororis ope. 60
En ego nunc , ne forte parum Minoïa credar ,
In socias leges , ultima gentis , eo.
Hoc quoque fatale est : placuit domus una duabus.
Me tua forma capit , capta parente soror.

- Thesides Theseusque duas rapuere sorores. 65
 Ponite de nostra bina tropaea domo.
 Tempore, quo vobis inita est Cerealis Eleusin,
 Gnosia me vellem detinuisset humus.
 Tunc mihi praecipue (nec non tamen ante) placebas :
 Acer in extremis ossibus haesit amor. 70
 Candida vestis erat, praecincti flore capilli :
 Flava verecundus tinxerat ora rubor.
 Quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
 Pro rigido, Phaedra iudice, fortis erat.
 Sint procul à nobis juvenes, ut femina, comiti. 75
 Fine coli modico forma virilis amat.
 Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
 Et levis egregio pulvis in ore decet.
 Sive ferocis equi luctantia colla recurvas ;
 Exiguo flexos miror in orbe pedes. 80
 Seu vastum valido torques hastile lacerto ;
 Ora ferox in se versa lacertus habet.
 Sive tenes lato venabula cornea ferro.
 Denique, nostra juvat lumina, quidquid agas.
 Tu modo duritiem silvis depone jugosis : 85
 Non sum materia digna perire tua.
 Quid juvat incinctae studia exercere Dianae ;
 Et Veneri numeros eripuisse suos ?
 Quod caret alterna requie, durable non est.
 Haec reparat vires, fessaque membra novat. 90
 Arcus, (& arma tuae tibi sunt imitanda Dianae,)
 Si numquam cesses tendere, mollis erit.
 Clarus erat silvis Cephalus, multaeque per herbam
 Considerant, illo percutiente, ferae.
 Nec tamen Aurorae male se praebebat amandum. 95
 Ibat ad hunc sapiens à sene Diva viro.
 Saepe sub ilicibus Venerem, Cinyraque creatum,
 Sustinuit positos quaelibet herba duos.
 Arsit & Oenides in Maenalia Atalanta.
 Illa ferae spoliū, pignus amoris, habet. 100
 Nos quoque jam primum turba numeremur in ista.
 Si Venerem tollas, rustica silva tua est.
 Ipsa comes veniam ; nec me salebroso movebunt
 Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
 Aequora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon. 105
 Et tenuis tellus audit utrumque mare.
 Hic tecum Troezena colam, Pittheia regna.
 Jam nunc est patria gratior illa mea.
 Tempore abest, aberitque diu Neptunius heros.

Illum Pirithoi detinet ora sui.

110

Praeposuit Theseus (nisi si manifesta negamus)

Pirithoum Phaedrae, Pirithoumque tibi.

Sola nec haec nobis injuria venit ab illo.

In magnis laesi rebus uterque sumus.

Ossa mei fratris clava perfracta trinodi

115

Sparsit humi : soror est praeda relictâ feris.

Prima securigeras inter virtute puellas

Te peperit, nati digna vigore parens.

Si quaeras, ubi sit ; Theseus latus ense peregit :

Nec tanto mater pignore tuta fuit.

120

At ne nupta quidem, taedaeque accepta jugali.

Cur ? nisi ne caperes regna paterna nothus.

Addidit & fratres ex me tibi : quos tamen omnes

Non ego tollendi causâ, sed ille fuit.

Optinam nocitura tibi ; pulcherrime rerum,

125

In medio nisu viscera rupta forent !

I nunc, sic meriti lectum reverere parentis ;

Quem fugit, & factis abdicat ille suis.

Nec, quia privigno videar coitura noverca,

Terruerint animos nomina vana tuos.

130

Ista vetus pietas, aevo moritura futuro,

Rustica Saturno regna tenente, fuit.

Juppiter esse pium statuit, quodcumque juvaret :

Et fas omne facit fratre marita soror.

Illa coit firma generis junctura cateia,

135

Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.

Nec labor est ; celare licet. pete munus ab illa.

Cognato poterit nomine culpa tegi.

Viderit amplexos aliquis ; laudabimur ambo.

Dicar privigno fida noverca meo.

140

Non tibi per tenebras dabitur referanda mariti

Janua, non custos decipiendus erit.

Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.

Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.

Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa ;

145

Tu licet in lecto conspiciare meo.

Tolle moras tantum, properataque foedera junge.

Qui mihi nunc saevit, sic tibi parcat Amor.

Non ego dedignor supplex humilisque precari.

Heu ! ubi nunc fastus, altaque verba, jacent ?

150

Et pugnare diu, nec me submittere culpae

Certa fui : certi si quid haberet Amor.

Vieta precor, genibusque tuis regalia tendo

Brachia. quid deceat, non videt ullus amans.

Dea

Depudit, profugusque pudor sua signa relinquit. 155
 Da veniam faellae, duraque corda doma.
 Quo mihi, quod genitor, qui possidet aequora, Minos?
 Quod veniant proavi fulmina torta manu?
 Quod sit avus, radiis frontem vallatus acutis,
 Purpureo tepidum qui movet axe diem? 160
 Nobilitas sub Amore jacet. miserere priorum:
 Et, mihi si non vis parcere, parce meis.
 Est mihi dotalis tellus, Jovis insula, Crete.
 Serviat Hippolyto regia tota meo.
 Electe feros animos. potuit corrumpere taurum 165
 Mater. eris tauro saevior ipse truci?
 Per Venerem parcas, oro, quae plurima mecum est:
 Sic numquam, quae te spernere possit, ames.
 Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit,
 Silvaque perdendas praebat alta feras. 170
 Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
 Et cadat adversa cuspide fossus aper.
 Sic tibi dent Nymphae (quamvis odisse puellas
 Diceris) arentem quae levet unda sitim.
 Addimus his lacrimas precibus quoque: verba precantis
 Perlegis; at lacrimas finge videre meas.

Epist. V. OENONE PARIDI.

Perlegis? an conjux prohibet nova? perlege: non est
 Ista Mycenaea litera facta manu.
 Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima sylvis,
 Laesa queror de te, si finis ipse, meo.
 Quis Deus opposuit nostris sua numina votis? 3
 Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
 Leniter, ex merito quidquid patiare, ferendum est:
 Quae venit indignae poena, dolenda venit,
 Nondum tantus eras, cum te contenta marito,
 Edit de magno flumine Nympha, fui. 10
 Qui nunc Priamides, (adsit reverentia vero)
 Servus eras. servo nubere Nympha tuli.
 Saepe greges inter requievimus arbore tecti;
 Mixtaque cum foliis praebebat herba torum.
 Saepe super stramen, foenoque jacentibus alto 15
 Defensa est humili cana pruina casa.
 Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos;
 Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
 Retia saepe comes, maculis distincta, tetendi;
 Saepe citos egi per juga longa canes. 20
 Incisae servant à te mea nomina fagi:

Et legor Oenone, falce notata, tua :

Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt :

Crescite, & in titulos surgite recta meos.

Populus est (memini) fluviali confita ripa, 25

Est in qua nostri litera scripta memor.

Popule, vive precor, quae confita margine ripae,

Hoc in rugoso cortice carmen habes :

Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,

Ad fontem Xanthi versa recurret aqua. 30

Xanthe, retro propera ; versaeque recurrite lymphae ;

Sustinet Oenonen deseruisse Paris.

Illa dies fatum miserae mihi dixit : ab illa

Pessima mutati coepit amoris hiems :

Qua Venus & Juno, sumptisque decentior armis 35

Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.

Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,

Ut mihi narraisti, dura per ossa tremor.

Consului (neque enim modice terrebar) anusque,

Longaevosque senes : constitit esse nefas. 40

Caesa abies, sectaeque trabes, &, classe peracta,

Caerula ceratas accipit unda rates.

Flēsti discedens : hoc saltem parce negare.

Praeterito magis est iste pudendus amor.

Et flēsti, & nostros vidisti flentis ocellos. 45

Miscuimus lacrimas moestus uterque suas.

Non sic adpositis vincitur vitibus ulmus,

Ut tua sunt collo brachia nexa meo.

Ah quoties, cum te vento quererere teneri,

Riserunt comites ! ille secundus erat. 50

Oscula dimissae quoties repetita dedisti !

Quam vix sustinuit dicere lingua, Vale !

Aura levis rigido pendentia lintea malo

Suscitat ; & remis eruta canet aqua.

Prosequor infelix oculis abeuntia vela, 55

Qua licet ; & lacrimis humet arena meis.

Utque celer venias virides Nereidas oro.

Scilicet ut venias in mea damna celer.

Votis ergo meis alii rediture redisti ?

Hei mihi, pro dira pellice blanda fui ; 60

Adspicit immensum moles nativa profundum ;

Mons fuit : aequoreis illa resistit aquis.

Hinc ego vela tuae cognovi prima carinae :

Et mihi per fluctus impetus ire fuit.

Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora, 65

Pertinui : cultus non erat ille tuus,

Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura :

Femineas vidi, corde tremente, genas.

Non satis id fuerat : quid enim furiosa morabar ?

Haerebat gremio turpis amica tuo.

70

Tunc vero rupique sinus, & pectora planxi,

Et secui madidas ungue rigente genas :

Implevique sacram querulis ululatus Iden.

Illinc has lacrimas in mea saxa tuli.

Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret ;

75

Quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat.

Nunc tibi conveniunt, quae te per aperta sequantur

Aequora, legitimos destituantque toros.

At cum pauper eras, armentaue pastor agebas,

Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.

80

Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,

Nec de tot Priami dicar ut una nurus.

Non tamen ut Priamus Nymphae socer esse recuset ;

Aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus.

Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis ;

85

Sunt mihi, quas possint sceptrum decere, manus.

Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,

Despice : purpureo sum magis apta toro.

Denique, tutus amor meus est tibi. nulla parantur

Bella, nec ultrices advehit unda rates.

90

Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis.

Hac venit in thalamos dote superba tuos.

Quae si sit Danaïs reddenda, vel Hectora fratrem,

Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.

Quid gravis Antenor, Priamus quid censeat ipse,

95

Consule ; quis aetas longa magistra fuit.

Turpe rudimentum, patriae praeponere raptam.

Causa pudenda tua est ; justa vir arma movet.

Nec tibi, si sapias, fidam promitte Laënaem,

Quae sit in amplexus tam cito versa tuos.

100

Ut minor Atrides temerati foedera lecti

Clamat, & externo laesus amore dolet ;

Tu quoque clamabis. Nulla reparabilis arte

Laesa pudicitia est : deperit illa semel.

Ardet amore tui : sic & Menelaon amavit ;

105

Nunc jacet in viduo credulus ille toro.

Felix Andromache, certo bene nupta marito !

Uxor ad exemplum fratris habenda fui.

Tu levior foliis, tunc cum, sine pondere succi,

Mobilibus ventis arida facta, volant.

110

Et minus est in te, quam summa pondus arista,

Quae

- Quae levis adfiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat ,
Sic mihi diffusis vaticinata comis ?
Quid facis , Oenone ? quid arenae semina mandas ? 115
Non profecturis litora bubus aras.
Graja iuvenca venit , quae te , patriamque , domumque
Perdat. io prohibe ; Graja iuvenca venit.
Dum licet , obscœnam ponto , Di , mergite puppim.
Heu quantum Phrygi sanguinis illa vehit ! 120
Dixerat. in cursu famulae rapuere furem ,
At mihi flaventes diriguere comae.
Ah nimium vates miserae mihi vera fuisti !
Possidet en saltus illa iuvenca meos.
Sit facie quamvis insignis , adultera certe est. 125
Deferuit socios , hospite capta , Deos.
Illam de patria Theseus , (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus , abstulit ante sua.
A juvene & cupido credatur reddita virgo.
Unde hoc compererim tam bene , quaeris ? amo. 130
Vim licet appelles , & culpam nomine veles ;
Quae toties rapta est , praebuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito :
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam) 135
Quaesierunt rapido , turba proterva , pede :
Cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
Faunus , in immensis qua tumet Ida jugis.
Me fide conspicuus Trojae munitor amavit.
Ille meae spoliū virginitatis habet. 140
Id quoque luctando. rupi tamen ungue capillos ,
Oraque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas aurumve poposci.
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse , ratus dignam , medicas mihi tradidit artes ; 145
Admisitque meas ad sua dona manus.
Quaecumque herba potens ad opem , radixque medenti
Utilis in toto nascitur orbe , mea est.
Me miseram , quod amor non est medicabilis herbis !
Deficior prudens artis ab arte mea. 150
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheraeas
Fertur , & à nostro saucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fecunda creandis ,
Nec Deus , auxilium tu mihi ferre potes.
Et potes , & merui. dignae miserere puellae. 155
Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.

Sed tua sum, tecumque fui puerilibus annis:

Et tua, quod superest temporis, esse precor.

Epist. VI. HYPsipyle JASONI.

L Itora Thessaliae reduci tetigisse carina

Diceris, auratae vellere dives ovis.

Gratulor incolumi, quantum finis. hoc tamen ipsum

Debueram scripto certior esse tuo.

Nam, ne pacta tibi praeter mea regna redires,

Cum cuperes; ventos non habuisse potes.

Quamlibet adverso signetur epistola vento?

Hypsipyle missa digna salute fui.

Cur mihi fama prior, quam nuntia litera, venit,

Isse sacros Marti sub juga panda boves?

Seminibus jactis segetes adoluisse virorum,

Inque necem dextra non eguisse tua?

Pervigilem spoliū pecudis servasse draconem,

Rapta tamen forti vellera fulva manu?

Haec ego si possem timide credentibus, Ista

Ipse mihi scripsit, dicere, quanta forem!

Quid queror officium lenti cessasse mariti?

Obsequium, maneo si tua, grande tuli.

Barbara narratur venisse venefica tecum,

In mihi promissi parte recepta tori.

Credula res amor est. utinam temeraria dicar

Criminibus falsis insimulasse virum!

Nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris

Venerat; & tactum vix bene limen erat:

Aesonides, dixi, quid agit meus? Ille pudore

Haesit, in opposita lumina fixus humo.

Protinus exilui; tunicisque à pectore ruptis,

Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?

Vivit, ait. timidumque mihi jurare coëgi.

Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.

Ut rediit animus, tua facta requirere coepi,

Narrat, aënipedes Martis arasse boves:

Vipereos dentes in humum pro semine jactos,

Et subito natos arma tulisse viros:

Terrigenas populos, civili Marte peremptos,

Impleisse aetatis fata diurna suae.

Devicto serpente, iterum, si vivat Iason,

Quaerimus. alternant spesque timorque fidem.

Singula dum narrat; studio cursuque loquendi,

Detegit ingenio vulnera facta suo.

Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?

Faxque sub arduos dignior ire rogos?
 Non ego sum furto tibi cognita, pronuba Juno
 Adfuit, & sertis tempora victus Hymen.
 At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinny's 45
 Praetulit infaustas sanguinolenta faces.
 Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
 Quid tibi cum patria, navita Tiphys, mea?
 Non erat hic aries villo spectabilis aureo:
 Nec senis Aëtae regia Lemnos erat. 50
 Certa fui primo (sed me mala fata trahebant)
 Hospita feminea pellere castra manu.
 Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt.
 Milite tam forti ripa tuenda fuit.
 Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi: 55
 Hic tibi bisque aestas bisque cucurrit hiems.
 Tertia messis erat: cum tu, dare vela coactus,
 Implēsti lacrimis talia verba tuis:
 Abstrahor, Hypsipyle: sed (dent modo fata recursus)
 Vir tuus hinc abeo: vir tibi semper ero. 60
 Quod tamen è nobis gravida celatur in alvo,
 Vivat; & ejusdem simus uterque parens.
 Haecenus; &, lacrimis in falsa fluentibus ora,
 Cetera te memini non potuisse loqui.
 Ultimus è fociis sacram conscendis in Argo. 65
 Illa volat: ventus concava vela tenet.
 Caerula propulsae subducitur unda carinae:
 Terra tibi, nobis adspiciuntur aquae.
 In latus omne patens turris circumspicit undas.
 Huc feror; & lacrimis osque sinusque madent. 70
 Per lacrimas specto; cupidaeque faventia menti
 Longius adueto lumina nostra vident.
 Addo preces castas, immixtaque vota timori,
 Nunc quoque te salvo persolvienda mihi.
 Vota ego persolvam? votis Medea fruatur? 75
 Cor dolet; atque ira mixtus abundat amor.
 Dona feram templis, vivum quod Iasona perdo?
 Hostia pro damnis concidat icta meis?
 Non equidem secuta fui; semperque verebar,
 Ne pater Argolica fumeret urbe nurum. 80
 Argolidas timui: nocuit mihi barbara pellex.
 Non expectata vulnus ab hoste tuli.
 Nec facie meritisve placet; sed carmine movit:
 Diraque cantata pabula falce metit.
 Illa reluctantem curru deducere Lunam 85
 Nititur, & tenebris abdere Solis equos.

Illa refrænat aquas, obliquaque flumina sistit :

Illa loco silvas, vivaque saxa movet.

Per tumulos errat passis discincta capillis,

Certaque de tepidis colligit ossa rogis.

Devovet absentes ; simulacraque cerea figit,

Et miserum tenues in jecur urget acus.

Et quæ nescierim melius, male quaeritur herbis,

Moribus & forma conciliandus, amor.

Hanc potes amplecti ? thalamoque relictus in uno

Impavidus somno, nocte silente, frui ?

Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit :

Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.

Adde, quod adscribi factis procerumque tuisque

Se favet ; & titulo conjugis uxor obest.

Atque aliquis Peliae de partibus acta venenis

Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.

Non hæc Aesonides, sed Phasias Aeëtine

Aurea Phryxæae terga revellit ovis.

Non probat Alcimede mater tua ; consule matrem :

Non pater, à gelido cui venit axe nurus.

Illa sibi Tanai, Scythiaeque paludibus udaæ

Quaerat, & à patria Phasidos usque, viram,

Mobilis Aesonide, vernaque incertior aura,

Cur tua pollicito pondere verba carent ?

Vir meus hinc ieras, vir non meus inde redisti.

Sim reducis conjux, sicut euntis eram.

Si te nobilitas, generosaque nomina tangunt ;

En ego Minoo nata Thoante feror,

Bacchus avus ; Bacchi conjux redimita corona,

Praeradiat stellis signa minora suis.

Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti :

Me quoque res tales inter habere potes.

Nunc etiam peperit. gratare ambobus, Iäson ;

Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.

Felix in numero quoque sum ; prolemque gemellam

Pignora Lucina bina favente dedi.

Si quaeris, cui sint similes ; cognosceris illis.

Fallere non norunt : cetera patris habent.

Legatis quos pene dedi pro matre ferendos :

Sed tenuit coeptas saeva noverca vias.

Medeam timui : plus est Medea novercâ.

Medeae faciunt ad scelus omne manus.

Spargere quæ fratris potuit laniata per agros

Corpora, pignoribus parceret illa meis ?

Hanc tamen, & demens, Colchisque ablata venenis,

Diceris Hypsipyles praeposuisse toro.
 Turpiter illa virum cognovit adultera virgo :
 Me tibi , teque mihi taeda pudica dedit.
 Prodidit illa patrem : rapui de caede Thoanta. 135
 Deferuit Colchos : me mea Lemnos habet.
 Quid refert, scelerata piam si vincit, & ipso
 Crimine dotata est, emeruitque virum ?
 Lemniadum facinus culpo, non miror, laeson.
 Quamlibet iratis ipse dat arma dolor. 140
 Dic age, si ventis (ut oportuit) actus iniquis
 Intrasses portus, tuque comesque, meos ;
 Obviaque exissem, foetu comitata gemello :
 (Hiscere nempe tibi terra roganda foret)
 Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres ? 146
 Perfidiae pretio, qua nece, dignus eras ?
 Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses ;
 Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
 Pellicis ipsa meos implēsem sanguine vultus,
 Quosque beneficiis abstulit illa suis. 150
 Medae Medea forem. quod si quid ab alto
 Justus ades votis, Juppiter, ipse meis ;
 Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
 Moereat, & leges sanciat ipsa suas.
 Utque ego destituor conjux, materque duorum ; 155
 A totidem natis orba sit, aque viro.
 Nec male parta diu teneat ; pejusque relinquat.
 Exulet ; & toto quaerat in orbe fugam.
 Quam fratri germana fuit, miseroque parenti
 Filia ; tam natis, tam sit acerba viro. 160
 Cum mare, cum terras consumserit ; aëra tentet.
 Erret inops, exspes, caede cruenta sua.
 Haec ego conjugio fraudata Thoantias oro.
 Vivite devoto, nuptaque, virque, toro.

Epist. VII. D I D O Æ N E A E.

Sic, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
 Ad vada Maeandri concinit albus olor.
 Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
 Adloquor : adverso movimus ista Deo.
 Sed merita & famam, corpusque animumque pudicum 5
 Cum male perdiderim, perdere verba, leve est.
 Certus es ire tamen, miseramque relinquere Dido :
 Atque idem venti vela fidemque ferent.
 Certus es, Aenea, cum foedere solvere naves :
 Quaeque ubi sint nescis, Italia regna sequi.

Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt

Moenia; nec sceptro tradita summa tuo.

Facta fugis; facienda petis. quaerenda per orbem

Altera, quaesita est altera terra tibi.

Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam? 15

Quis sua non notis arva tenenda dabit?

Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:

Quamque iterum fallas, altera danda fides.

Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem,

Et videas populos altus ab arce tuos? 20

Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur,

Unde tibi, quae te sic amet, uxor erit?

Uror, ut induceto ceratae sulfure taedae:

Ut pia fumosis addita thura focis.

Aeneas oculis semper vigilantis inhaeret: 25

Aenean animo noxque diesque refert.

Ille quidem male gratus, & ad mea munera furdus;

Et quo, si non sim stulta, carere velim:

Non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi:

Sed queror infidum, quæstaque pejus amo. 30

Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,

Frater Amor: castris militet ille tuis.

Aut ego, quem coepi (neque enim dedignor) amare;

Materiam curae praebeat ille meae.

Fallor; & ista mihi falso jactatur imago. 35

Matris ab ingenio dissidet ille suae.

Te lapis, & montes, innataque rupibus altis

Robora, te saevae progenuere ferae:

Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:

Quod tamen adversis fluctibus ire paras. 40

Quo fugis? obstat hiems: hiemis mihi gratia profit.

Adspice, ut everfas concitet Eurus aquas.

Quod tibi maluerim, sine me debere procellis.

Iustior est animo ventus & unda tuo.

Non ego sum tanti (quamvis merearis, inique,) 45

Ut pereas, dum me per freta longa fugis.

Exerces pretiosa odia, & constantia magno;

Si, dum me careas, est tibi vile mori.

Jam venti ponent; strataque aequaliter unda,

Caeruleis Triton per mare curret equis. 50

Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!

Et, nisi duritia robora vincis, eris.

Quid? si nescieris, infana quid aequora possint?

Expertae toties quam male credis aquae?

Ut pelago suadente etiam retinacula solvas, 55

Multa tamen latus tristia pontus habet.
 Nec violasse fidem tentantibus aequora prodest.
 Perfidiae poenas exigit ille locus.
 Praecipue cum laesus Amor : quia mater Amoris
 Nuda Cytheriacis edita fertur aquis. 60
 Perdita ne perdam timeo , noceamve nocenti ;
 Neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas.
 Vive , precor : sic te melius , quam funere , perdam.
 Tu potius leti causa ferare mei.
 Finge , age , te rapido (nullum sit in omine pondus) 65
 Turbine deprendi : quid tibi mentis erit ?
 Protinus occurrent falsae perjuriae linguae ,
 Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
 Conjugis ante oculos deceptae stabit imago
 Tristis ; & effusis sanguinolenta comis. 70
 Quidquid id est , totum merui , concede dicas :
 Quaeque cadent , in te fulmina missa putes.
 Da breve saevitiae spatium pelagique tuaeque :
 Grande morae pretium tuta futura via est.
 Nec mihi parcatur ; puero parcatur Ilii. 75
 Te satis est titulum mortis habere meae.
 Quid puer Ascanius , quid Di meruere Penates ?
 Ignibus ereptos obruet unda Deos.
 Sed neque fers tecum : nec , quae mihi , perfide , iactas ,
 Presserunt humeros sacra paterque tuos. 80
 Omnia mentiris : nec enim tua fallere lingua
 Incipit à nobis ; primaque plector ego.
 Si quaeras , ubi sit formosi mater Ilii :
 Occidit , à duro sola relicta viro.
 Haec mihi narraras : nec me movere : merentem 85
 Ure ; minor culpa poena futura mea est.
 Nec mihi mens dubia est , quin te tua numina damnent.
 Per mare , per terras septima iactat hiems.
 Fluctibus ejectum tuta statione recepi ,
 Vixque bene audito nomine , regna dedi. 90
 His tamen officiis utinam contenta fuisset :
 Et mihi concubitus fama sepulta foret !
 Illa dies nocuit , qua nos declive sub antrum
 Caeruleus subitis compulit imber aquis.
 Audieram vocem ; Nymphas ululasse putavi. 95
 Eumenides fatis signa dedere meis.
 Exige laese pudor poenas , violate Sichaeo :
 Ad quem (me miseram !) plena pudoris eo.
 Est mihi marmorea sacratum in aede Sichaeus :
 Adpositae frondes velleraque alba tegunt. 100

Hinc ego me sensi noto quater ore citari :

Ipse sono tenui dixit, Elissa veni.

Nulla mora est ; venio ; venio tibi debita conjux :

Sed tamen admissi tarda pudore mei.

Da veniam culpae, decepit idoneus auctor.

105

Invidiam noxae detrahit ille meae.

Diva parens, seniorque Pater, pia sarcina nati,

Spem mihi mansuri rite dedere viri.

Si fuit errandum, causas habet error honestas :

Adde fidem ; nulla parte pigendus erit.

110

Durat in extremum, vitaeque novissima nostrae

Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.

Occidit internas conjux mactatus ad aras :

Et sceleris tanti praemia frater habet.

Exul agor ; cineresque viri, patriamque relinquo :

115

Et feror in duras, hoste sequente, vias.

Adplicor ignotis : fratrique elapsa fretoque,

Quod tibi donavi, perfide, litus emo.

Urbem constitui ; lateque patentia fixi

Moenia, finitimis invidiosa locis.

120

Bella tument : bellis peregrina & femina tentor :

Vixque rudes portas urbis, & arma, paro.

Mille procis placui : qui me, coiere, querentes,

Nescio quem thalamis praeposuisse suis.

Quid dubitas vinctam Gaetulo tradere iarbæ ?

125

Praebuerim sceleri brachia nostra tuo.

Est etiam frater ; cujus manus impia possit

Respergi nostro, sparsa cruore viri.

Pone Deos, & quae tangendo sacra profanas :

Non bene coelestes impia dextra colit.

130

Si tu cultor eras elapsis igne futurus ;

Poenitet elapsos ignibus esse Deos.

Forfitan & gravidam Dido, scelerate, relinquo ;

Parsque tui lateat corpore clausa meo.

Accedet fati matris miserabilis infans ;

135

Et nondum nato funeris auctor eris.

Cumque parente sua frater morietur Iuli ;

Poenaque connexos auferet una duos.

Sed jubet ire Deus. vellem vetuisset adire ;

Punica nec Teucris pressa fuisset humus.

140

Hoc duce (nempe Deo) ventis agitaris iniquis,

Et teris in rapido tempora longa freto.

Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,

Hectore si vivo, quanta fuere, forent.

Non patriam Simoënta petis ; sed Tybridas undas.

145

Nem.

Nempe, ut pervenias quo cupis, hospes eris.
Utque latet, vitatque tuas abstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos potius populos in dotem, ambage remissa,
Accipe; & advectas Pygmalionis opes. 150
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Hancque, locum regni sceptraque sacra tene.
Si tibi mens avida est belli, si quaerit Iulius
Unde suo partus Marte triumphus eat;
Quem superet, ne quid desit, praebebimus hostem. 155
Hic pacis leges: hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem, fraternaue tela, sagittas,
Perque fugae comites, Dardana sacra, Deos:
(Sic superent, quoscumque tua de gente reportas,
Mars ferus & damnis sit modus ille tuis, 160
Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
Et senis Anchisae molliter ossa cubent)
Parce precor domui, quae se tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, praeter anasse, meum?
Non ego sum Phthias, magnisque oriunda Mycenis: 165
Nec steterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, sed hospita dicar.
Dum tua sit Dido, quodlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum frangentia littus:
Temporibus certis dantque, negantque viam. 170
Cum dabit aura viam; praebebis carbasia ventis.
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi; certius ibis:
Nec te, si cupies ipse, manere sinam.
Et focii requiem poscunt, laniataque classis 175
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & si qua tibi praebebimus ultra,
Pro spe conjugii tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, & Amor: dum tempore & usu
Fortiter edisco tristitia posse pati. 180
Sin minus; est animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam, quae sit scribentis imago!
Scribimus; & gremio Troicus ensis adest:
Perque genas lacrimae strictum labuntur in enses; 185
Quijam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis impensa nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
Ille locus saevi vulnus Amoris habet. 190

Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpa,
 Jam dabis in cineres ultima dona meos.
 Nec, consumpta rogis, inscribar, Elissa Sichaei;
 Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
 Praebuit Aeneas & caussam mortis & enssem. 195
 Ipsa sua Dido concidit usa manu.

Epist. VIII. HERMIONE ORESTAE.

(A)loquor Hermione nuper fratremque virumque,
 Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.)
 Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
 Inclusam contra jusque piumque tenet.
 Quod potui, renui; ne non invita tenerer; 5
 Cetera femineae non valere manus.
 Quid facis, Aeacide? non sum sine vindice, dixi:
 Haec tibi sub domino, Pyrrhe, puella suo est.
 Surdior ille freto clamantem nomen Orestae
 Traxit inornatis in sua tecta comis. 10
 Quid gravius, capta Lacedaemone, serva tulissem,
 Si raperet Grajas barbara turba nurus?
 Parcius Andromachen vexavit Achaia victrix,
 Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
 At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste, 15
 Injice non timidas in tua jura manus.
 An, si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
 Arma feras? rapta conjuge lentus eris?
 Sit socer exemplo, nuptae repetitor ademptae;
 Cui pia militiae causa puella fuit. 20
 Si socer ignavus vidua sedisset in aula;
 Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
 Nec tu mille rates sinuosaeque vela pararis;
 Nec numeros Danaï militis: ipse veni.
 Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito 25
 Aspera pro caro bella tulisse toro.
 Quid, quod avus nobis idem Pelopeius Atreus?
 Et si non esses vir mihi, frater eras?
 Vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
 Instant officio nomina bina tuo. 30
 Me tibi Tyndareos, vita gravis auctor & annis,
 Tradidit: arbitrium neptis habebat avus,
 At pater Aeacidæ promiserit, infcius acti.
 Plus quò, qui prior est ordine, possit avus.
 Cum tibi nubebam, nulli mea taeda nocebat: 35
 Si jungar Pyrrho, tu mihi laesus eris.
 Et pater ignoscet nostro Menelaus amor.

Succubuit telis praepetis ipse Dei.
 Quem sibi permisit, genero permittet amorem.
 Proderit exemplo mater amata suo. 40
 Tu mihi, quod matri pater, es: quas egerat olim
 Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
 Ille licet patriis sine fine superbiat actis;
 Et tu, quae referas, acta parentis habes.
 Tantalides omnes, ipsumque regebat Achillen. 45
 Hic pars militiae; dux erat ille ducum. (tem:
 Tu quoque habes proavum Pelopem, Pelopisque paren-
 Si melius numeres, à Jove quintus eris.
 Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti.
 Sed tu quid faceres? induit illa pater. 50
 Materia vellem fortis meliore fuisses:
 (Non lecta est, operi sed data caussa tuo.)
 Hanc tamen implèsti; juguloque Aegyſthus aperto
 Tecta cruentavit, quae pater ante tuus.
 Increpat Aeacides, laudemque in crimina vertit. 55
 Et tamen adſpectus ſuſtinet ille meos.
 Rumpor, & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
 Pectoraque inclusis ignibus uſta dolent.
 Hermione coram quidquamne objectet Oreſtae?
 Nec mihi ſunt vires; nec ſerus enſis adeſt. 60
 Flere licet certe: flendo diffundimus iram:
 Perque ſinum lacrimae, fluminis inſtar, eunt.
 Haſ ſolas habeo ſemper, ſemperque profundo.
 Hument incultae fonte perenne genae.
 Hoc generis fato, quod noſtros errat in annos, 65
 Tantalides matres apta rapina ſumus.
 Non ego fluminei referam mendacia cygni:
 Nec querar in plumis delituiſſe Jovem.
 Qua duo porrectus longe freta diſtinet Iſthmos,
 Vecta peregrinis Hippodamia rotis. 70
 Caſtori Amyclaeo & Amyclaeo Polluci
 Reddita Mopfopia Taenaris urbe ſoror.
 Taenaris, Idaeſo trans aequor ab hospite rapta,
 Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
 Vix equidem memini: memini tamen. omnia luctus, 75
 Omnia ſolliciti plena timoris erant.
 Flebat avus, Phoebeque ſoror, fratresque gemelli:
 Orabat ſuperos, Leda, ſuumque Jovem.
 Ipſa ego, non longos etiam nunc ſciſſa capillos.
 Clamabam, ſine me, me ſine, mater, abis? 80
 Nam conjux aberat. ne non Pelopeia credar,
 Ecce Neoptolemo praeda parata fui.

Pelides utinam vitasset Apollinis arcus!

Damnaret nati facta proterva pater.

Nec quondam placuit, nec jam placuisset Achilli, 85

Abducta viduum conjuge flere virum.

Quae mea coelestes injuria facit iniquos?

Quod mihi (vae miserae) sidus obeffe querar?

Parva mea sine matre fui; pater arma ferebat:

Et, duo cum vivant, orba duobus eram. 90

Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis

Incerto dictas ore puella tuli.

Non ego captavi brevibus tua colla lacertis:

Nec gremio sedi sarcina grata tuo.

Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito 95

Intravi thalamos, matre parante, novos.

Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor)

Nec facies nobis nota parentis erat.

Te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi,

Ipsa requirebas, quae tibi nata foret. 100

Pars haec una mihi conjux bene cessit Orestes:

Is quoque, ni pro se pugnet, ademtus erit.

Pyrrhus habet raptam, reduce & victore parente:

Munus & hoc nobis diruta Troja dedit.

Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat, 105

Perfruor infelix liberiore malo,

Nox ubi me thalamis, ululantem & acerba gementem,

Condidit, in moesto procubuique toro:

Pro somno lacrimis oculi funguntur obortis:

Quaquelicet, fugio sicut ab hoste, virum. 110

Saepe malis stupeo: rerumque oblita locique

Ignara tetigi Scyria membra manu.

Utque nefas sensi; malè corpora tacta relinquo:

Et mihi pollutas credor habere manus.

Saepe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestae 115

Exit: & errorem vocis, ut omen, amo.

Per genus infelix juro, generisque parentem,

Qui freta, qui terras, qui sua regna quatit;

Per patris ossa tui, patrui mihi; quae tibi debent,

Quod se sub tumulo fortiter ulta jacent: 120

Aut ego praemoriar, primoque extinguar in aevo;

Aut ego Tantalidae Tantalidis uxor ero.

Epist. IX. DE IANIRA HERCULI.

G Ratulor Oechaliam titulis accedere nostris:

Victorem victae succubuisse queror.

Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes

Decolor, & factis inficianda tuis;
Quem nunquam Juno, seriesque immensa laborum 5
Fregerit; huic lölen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis,
Laetaque sit vitae labe noverca tuae.
At non ille velit, cui nox (si creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit. 10
Plus tibi, quam Juno, nocuit Venus. Illa premendo
Sustulit: haec humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus caeruleus ambit humum.
Se tibi pax terrae, tibi se tota aequora debent: 15
Implésti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum est, coelum prior ipse tulisti:
Hercule supposito sidera fulcit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quaesita pudori,
Si macula stupri facta priora notas? 20
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?
Coepisti melius, quam desinis. ultima primis
Cedunt: dissimiles hic vir & ille puer.
Quem non mille ferae, quem non Scheneleüs hostis, 25
Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror; quia nominer Herculis uxor
Sitque focer, rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inaequales veniant ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor. 30
Non honor est, sed onus; species laesura ferentem.
Si qua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest; & conjuge notior hospes
Monstraque, terribiles persequiturque feras.
Ipsa domo vidua, votis operata pudicis, 35
Torqueor; infesto ne vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprosque, avidosque leones
Jactor, & efuros terna per ora canes.
Me pecudum fibrae, simulacraque inania somni,
Ominaque arcana nocte petita movent. 40
Aucupor infelix incertae murmura famae:
Speque timor dubia, spesque timore cadit.
Mater abest; queriturque Deo placuisse potenti.
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus irae Junonis iniquae 45
Sentitur nobis, iraque longa Deae.
Haec mihi ferre parum est: peregrinos addis amores;
Et mater de te quaelibet esse potest.

P. OVIDII NASONIS
 Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
 Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos. 50
 Non tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores:
 Quarum de populo nulla relicta tibi.
 Una, recens crimen, praefertur adultera nobis;
 Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
 Maeandros, toties qui terris errat in isdem, 55
 Qui lassas in se saepe retorquet aquas,
 Vidit in Herculeo suspensa monilia collo;
 Illo, cui coelum sarcina parva fuit.
 Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
 Et solidis gemmas adposuisse toris. 60
 Nempe sub his animam pestis Nemeaea lacertis
 Edidit: unde humerus tegmina laevus habet.
 Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
 Aptior Herculeae populus alba comae.
 Nec te Maconia, lascivae more puellae, 65
 Incingi zona dedecuisse putas?
 Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
 Efferus humana qui dape pavit equas?
 Si te vidisset cultu Busiris in isto;
 Huic victor victo nempe pudendus eras. 70
 Detrahat Antaeus duro redimicula collo;
 Ne pigeat molli succubuisse viro.
 Inter Ioniaeas calathum tenuisse puellas
 Diceris; & dominae pertimuisse minas.
 Non fugis, Alcide, victricem mille laborum 75
 Rasilibus calathis imposuisse manum?
 Crassaque robusto deducis pollice fila,
 Aequaque famosae pensa rependis herae?
 Ah quoties digitis dum torques stamina duris,
 Praevalidae fusos comminuere manus. 80
 Crederis, infelix, scuticae tremefactus habenis,
 Ante pedes dominae procubuisse tuae.
 Eximias pompas, praeconia summa triumphi,
 Factaque narrabas dissimulanda tibi.
 Scilicet immanes elisis faucibus hydros 85
 Infantem cunis involuisse manum?
 Ut Tegeeus aper cupressifero Erymantho
 Incubet, & vasto pondere laedat humum?
 Non tibi Threiciis adfixa penatibus ora,
 Non hominum pingues caede tacentur equae? 90
 Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi,
 Geryones; quamvis in tribus unus erat?
 Inque canes totidem trunco digestus ab uno

- Cerberos, implicitis angue minante comis ?
 Quaeque redundabat foecundo vulnere serpens 95
 Fertilis, & damnis dives ab ipsa suis ?
 Quique inter laevumque latus, laevumque lacertum,
 Praegrave compressa fauce pependit onus ?
 Et male confisum pedibus formaque bimembri
 Pelsum Thessalicis agmen equestre jugis ? 100
 Haec tu Sidonio potes insignitus amictu
 Dicere ? non cultu lingua retenta filet ?
 Se quoque Nympha tuis ornavit Iordanis armis,
 Et tulit è capto nota tropaea viro.
 I nunc, tolle animos, & fortia facta recense : 105
 Quod tu non esses jure, vir illa fuit.
 Qua tanto minor est, quanto te maxime rerum,
 Quam quos vicisti, vincere majus erat.
 Illi procedit rerum mensura tuarum.
 Cede bonis : heres laudis amica tuae. 110
 Pro pudor ! hirsuti costas exsuta leonis
 Aspera texerunt vellera molle latus.
 Falleris, & nescis : non sunt spolia ista leonis,
 Sed tua, tuque feri victor es ; illa tui.
 Femina tela tulit Lernaëis atra venenis, 115
 Ferre gravem lana vix satis apta colum ;
 Instruxitque manum clava domitrice ferarum :
 Vidit & in speculo conjugis arma sui.
 Haec tamen audieram : licuit non credere famae :
 En venit ad sensus mollis ab aure dolor. 120
 Ante meos oculos adducitur advena pellex :
 Nec mihi, quae patior, dissimulare licet.
 Non finis averti ; mediam captiva per urbem
 Invitis oculis adspicienda venit.
 Nec venit incultis, captarum more, capillis, 125
 Fortunam vultus fassa tegendo suos.
 Ingreditur latè lato spectabilis auro :
 Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
 Dat vultum populo sublimè sub Hercule victo :
 Oechaliam vivo stare parente putes. 130
 Forsitan &, pulsa Aetolide Deïanira,
 Nomine deposito pellicis, uxor erit :
 Eurytidosque Iöles, atque infani Alcidae
 Turpia famosus corpora junget Hymen.
 Mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus, 135
 Et jacet in gremio languida facta manus.
 Me quoque cum multis, sed me sine crimine, amasti :
 Ne pigeat, pugnae bis tibi caussa fui.

Cornua flens legit ripis Achelous in udis,
Truncaque limosa tempora merfit aqua.

140

Semivir occubuit in letifero Eveno

Nessus; & infecit sanguis equinus aquas.

Sed quid ego haec refero? scribenti nuntia venit

Fama, virum tunicae tabe perire meae.

Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem? 145

Impia quid dubitas Deïanira mori?

An tuus in media conjux lacerabitur Oeta?

Tu, sceleris tanti caussa, superstes eris?

Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor

Credar; conjugii mors mihi pignus erit.

150

Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.

Impia quid dubitas Deïanira mori?

Heu devota domus! solio sedet Agrios alto:

Oenea desertum nuda senecta premit.

Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.

155

Alter fatali vivus in igne fuit.

Exegit ferrum sua per praecordia mater:

Impia quid dubitas Deïanira mori?

Deprecor hoc unum, per jura facerrima lecti,

Ne videar fatis insidiata tuis.

160

Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,

Hic, dixit, vires sanguis amoris habet.

Illita Nefseo misi tibi texta veneno.

Impia quid dubitas Deïanira mori?

Jamque vale, seniorque pater, germanaque Gorge, 165

Et patria, & patriae frater ademte tuae.

Et tu, lux oculis hodierna novissima nostris,

Virque, (sed ô possis!) & puer Hylle, vale.

Epist. X. ARIADNE THESEO.

Mitius inveni, quam te, genus omne ferarum:

Credita non ulli, quam tibi, pejus eram.

Quae legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto:

Unde tuam sine me vela tulere ratem.

In quo me somnusque meus male prodidit, & tu, 5

Per facinus somnis insidiate meis.

Tempus erat; vitrea quo primum terra pruina

Spargitur, & tectae fronde queruntur aves.

Incertum vigilans, à somno languida, movi

Thesea pressuras semisupina manus.

10

Nullus erat: referoque manus, iterumque retento,

Perque torum moveo brachia: nullus erat.

Excussiere metus somnum. conterrita surgo:

Mem-

Membraque sunt viduo præcipitata toro.
 Protinus adductis sonuerunt pectora palmis : 15
 Utque erat à somno turbida, rapta coma est.
 Luna fuit : spectro, si quid, nisi litora, cernam.
 Quod videant oculi, nil, nisi litus, habent.
 Nunc huc, nunc illuc, & utroque, sine ordine, curro :
 Alta puellares tardat arena pedes. 20
 Interea toto clamanti litore, Theseu,
 Reddebant nomen concava saxa tuum :
 Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat ;
 Ipse locus miserae ferre volebat opem.
 Mons fuit ; adparent frutices in vertice rari, 25
 Hinc scopulus raucis pendet adesus aquis.
 Adscendo, (vires animus dabat) atque ita late
 Aequora prospectu metior alta meo.
 Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
 Vidi præcipiti carbasa tenta noto. 30
 Aut vidi : aut etiam, cum me vidisse putarem,
 Frigidior glacie semanimisque fui.
 Nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
 Excitor ; & summa Thesea voce voco.
 Quo fugis ? exclamo : scelerate, revertere, Theseu. 35
 Fleste ratem : numerum non habet illa suum.
 Haec ego. quod voci deerat, plangore replebam.
 Verbera cum verbis mixta fuere meis.
 Si non audires, ut saltem cernere posses,
 Jactatae late signa dedere manus. 40
 Candidaque imposui longae velamina virgae,
 Scilicet oblitos admonitura mei.
 Jamque oculis ereptus eras : tum denique flevi ;
 Torpuerant molles ante dolore genae.
 Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent, 45
 Postquam desierant vela videre tua ?
 Aut ego diffusis erravi sola capillis,
 Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo :
 Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi :
 Quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui. 50
 Saepe torum repeto, qui nos acceperat ambos ;
 Sed non acceptos exhibiturus erat.
 Et tua, qua possum, pro te, vestigia tango ;
 Strataque, quæ membris intepuere tuis.
 Incumbo ; lacrimisque toro manante profusis, 55
 Pressimus, exclamo, te duo : redde duos.
 Venimus huc ambo : cur non discedimus ambo ?
 Perfide, pars nostri, lectule, major ubi est ?
 Tom. I. C Quid

Quid faciam ? quo sola ferar ? vacat insula cultu.

Non hominum video, non ego facta boum.

62

Omne latus terrae cingit mare. navita nusquam.

Nulla per ambiguas puppis itura vias.

Finge dari comitesque mihi, ventosque, ratemque ;

Quid sequar ? accessus terra paterna negat.

Ut rate felici pacata per aequora labar ;

65

Temperet ut ventos Aeolus ; exsul ero.

Non ego te, Crete, centum digesta per urbes,

Adspiciam, puero cognita terra Jovi.

Nam pater, & tellus iusto regnata parenti,

Prodita sunt facto, nomina cara, meo.

70

Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,

Quae regerent passus, pro duce fila dedi.

Cum mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,

Te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.

Vivimus : & non sum, Theseu, tua. si modo vivis,

75

Femina, perjuri fraude sepulta viri.

Me quoque, qua fratrem mactasses, improbe, clava,

Esset, quam dederas, morte soluta fides.

Nunc ego non tantum, quae sum passura, recordor ;

Sed quaecumque potest ulla relicta pati.

80

Occurrunt animo pereundi mille figurae :

Morsque minus poenae, quam mora mortis, habet.

Jam jam venturos aut hac, aut suspicor illac,

Qui lanient avido viscera dente, lupos.

Forfitan & fulvos tellus alat ista leones.

85

Quis scit, an haec saevas tigridas insula habet ?

Et freta dicuntur magnas expellere phocas,

Quid vetat & gladios per latus ire meum ?

Tandem ne religer dura captiva catena ;

Neve traham serva grandia pensa manu :

90

Cui pater est Minos, cui mater filia Phoebi :

Quodque magis memini, quae tibi pacta fui.

Si mare, si terras, porrectaque litora vidi ;

Multa mihi terrae, multa minantur aquae.

Coelum restabat. timeo simulacra Deorum.

95

Destituor rapidis praeda cibusque feris.

Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis.

Externos didici laesa timere viros.

Viveret Androgeos utinam : nec facta luisse

Impia funeribus, Cecropi terra, tuis !

100

Nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,

Ardua parte virum dextera, parte bovem !

Nec tibi quae reditus monstrarent, fila dedissem ;

Fila

Fila per adductas saepe recepta manus !
 Non equidem miror, si stat victoria tecum. 105
 Strataque Cretacam bellua tinxit humum,
 Non poterant figi praecordia ferrea cornu :
 Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
 Illic tu filices, illic adamanta tulisti :
 Illic, qui filices, Thesea, vincat, habes. 110
 Crudeles somni, qui me tenuistis inertem ?
 At semel aeterna nocte premenda fui.
 Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati ;
 Flaminaque in lacrimas officiosa meas.
 Dextera crudelis, quae me fratremque necavit : 115
 Et data poscenti, nomen inane, fides.
 In me jurarunt somnus, ventusque, fidesque.
 Proditum sum caussis una puella tribus.
 Ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo :
 Nec, mea qui digitus lumina condant, erit ? 120
 Spiritus infelix peregrinas ibit in auras :
 Nec positos artus unguet amica manus ?
 Ossa superstabunt volucres inhumata marinae ?
 Haec sunt officiis digna sepulcra meis ?
 Ibis Cecropios portus, patriaque receptus 125
 Cum steteris urbis celsus in arce tuae,
 Et bene narraris letum taurique virique,
 Sectaque per dubias saxea tecta vias ;
 Me quoque narrato sola tellure relictam :
 Non ego sum titulis subripienda tuis. 130
 Nec pater est Aegeus ; nec tu Pittheïdos Aethrae
 Filius : auctores saxa fretumque tui.
 Dî facerent, ut me summa de puppe videres !
 Movisset vultus moesta figura tuos. (135
 Nunc quoque non oculis, sed, qua potes, adspice mente,
 Haerentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
 Adspice demissos lugentis in ore capillos :
 Et tunicas lacrimis, sicut ab imbre, graves.
 Corpus, ut impulsae segetes Aquilonibus, horret :
 Literaque articulo pressa tremante labat. 140
 Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
 Debita sit facto gratia nulla meo :
 Sed nec poena quidem, si non ego causa salutis,
 Non tamen est, car sis tu mihi causa necis.
 Has tibi, plangendo lugubria pectora lassas, 145
 Infelix tendo trans freta longa manus.
 Hos tibi, qui superant, ostendo moesta capillos.
 Per lacrimas oro, quas tua facta movent ;

 P. OVIDII NASONIS
Flecte ratem, Theseu; versoque relabere velo.
Si prius occidero; tu tamen ossa leges.

150

Epist. XI. CANACE MACAREO.

SI qua tamen caecis errabunt scripta lituris:
Oblitus a dominae caede libellus erit.
Dextra tenet calamus; strictum tenet altera ferrum.
Et jacet in gremio charta soluta meo.

Haec est Aeolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri. 5

Ipsae necis cuperem nostrae spectator adesset;
Auctorisque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est, multoque suis truculentior Euris,
Spectasset siccis vulnera nostra genis. 10

Scilicet est aliquid, cum saevis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille sui.

Ille Noto Zephyroque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat (heu) ventis; tumidae non imperat irae: 15
Possidet & vitiis regna minora suis.

Quid juvat, admotam per avorum nomina coelo,
Inter cognatos posse referre Jovem?
Num minus infestum, funebria munera, ferrum
Feminea teneo, non mea tela, manu? 20

O utinam, Macareu, quae nos commisit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plus me, frater, quam frater amasti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?

Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente Deum. 25

Eugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, & nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo laesa dolore dabam. 30

Nec cur haec facerem, poteram mihi reddere causam:
Nec noram, quid amans esset: at illud eram.

Prima malum nutrix animo praesensit anihili:
Prima mihi nutrix, Aeoli, dixit, amas.
Erubui, gremioque pudor dejecit ocellos. 35
Haec fatis in tacita signa fatentis erant.

Jamque tumescebant vitii pondera ventris,
Aegraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quae non medicamina nutrix
Attulit, audaci supposuitque manu? 40

Ut penitus nostris (hoc te celavimus unum)

VIG.

- Visceribus crescens excuteretur onus.
 Ah! nimium vivax admotis restitit infans
 Artibus, & tecto tutus ab hoste fuit.
 Jam novies erat orta soror pulcherrima Phoebi, 43
 Denaque luciferos Luna movebat equos.
 Nescia quae faceret subitos mihi caussa dolores,
 Et rudis ad partus, & nova miles eram.
 Nec tenui vocem. Quid, ait, tua crimina prodis?
 Oraque clamantis conscia pressit anus. 50
 Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
 Sed timor, & nutrix, & pudor ipse, vetant.
 Contineo gemitus, elapsaque verba reprendo:
 Et cogor lacrimas combibere ipsa meas.
 Mors erat ante oculos; & opem Lucina negabat: 55
 Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat.
 Cum superincumbens, scissa tunicaque comaque,
 Pressa refovisti pectora nostra tuis.
 Et mihi, Vive soror, soror ô carissima, dixti,
 Vive: nec unius corpore perde duos. 60
 Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es.
 Illius, es-de quo mater, & uxor eris.
 Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
 Et positum est uteri crimen onusque mei.
 Quid tibi grataris? media sedet Aeolus aula: 65
 Crimina sunt oculis subripienda patris.
 Frugibus infantem, ramisque albentis olivae,
 Et levibus vittis sedula celat anus:
 Fictaque sacra facit, dicitque precantia verba.
 Dat populus sacris, dat pater ipse, viam. 70
 Jam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
 Venit, & indicio proditur ille suo.
 Eripit infantem, mentitaque sacra revelat
 Aeolus. insana regia voce sonat.
 Ut mare sit tremulum, tenui cum stringitur aura: 75
 Ut quatitur tepido fraxina virga noto;
 Sic mea vibrari pallentia membra videres.
 Quassus ab imposito corpore lectus erat.
 Irruit; & nostrum vulgat clamore pudorem:
 Et vix à misero continet ore manus. 80
 Ipsa nihil, praeter lacrimas, pudibunda profudi:
 Torpuerat gelido lingua retenta metu.
 Jamque dari parvum canibusque avibusque nepotem:
 Jusserat: in solis destituique locis.
 Vagitus dedit ille miser; (sensisse putares.) 85
 Quaque suum poterat voce rogabat avum.]

Quid mihi tunc animi credas, Germane, fuisse,

(Nam potes ex animo colligere ipse tuo)

Cum mea me coram silvas inimicus in altas

Viscera montanis ferret edenda lupis?

90

Exierat thalamo: tunc demum pectora plangi

Contigit, inque meas unguibus ire genas.

Interea patrius, vultu moerente, fatelles

Venit, & indignos edidit ore sonos:

Aeolus hunc enssem mittit tibi: (tradidit enssem)

95

Et jubet ex merito scire, quid iste velit.

Scimus; & utemur violento fortiter ense:

Pectoribus condam dona paterna meis.

His mea muneribus, genitor, connubia donas?

Hac tua dote, pater, filia dives erit?

100

Tolle procul decepte faces, Hymenaeae, maritas;

Et fuge turbato tecta nefanda pede.

Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atrae:

Ut meus ex isto luceat igne rogus.

Nubite felices, Parca meliore, sorores:

105

Admissi memores sed tamen este mei.

Quid puer admisit, tam paucis editus horis:

Quo laesit facto, vix bene natus, avum?

Si potuit meruisse necem, meruisse putetur.

Ah miser admissio plectitur ille meo!

110

Nato, dolor matris, rapidarum praeda ferarum,

(Hei mihi!) natali dilacerate tuo:

Nate, parum fausti miserabile pignus amoris;

Haec tibi prima dies, haec tibi summa fuit.

Non mihi te licuit lacrimis perfundere justis:

115

In tua non tonsas ferre sepulcra comas.

Non super incubui: non oscula frigida carpsi.

Diripiunt avidae viscera nostra ferae.

Ipsa quoque infantes cum vulnere prosequar umbras:

Nec mater fuero dicta, nec orba diu.

120

Tu tamen, o frustra miserae sperate sorori,

Sparsa, precor, nati collige membra tui:

Et refer ad matrem, socioque impone sepulcro:

Urnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.

Vive memor nostri, lacrimasque in vulnera funde:

125

Neve reformida corpus amantis amans.

(Tu (rogo) projectae nimium mandata sororis

Perfer. mandatis perfruar ipsa patris)

AT tibi Colchorum (memini) regina vacavi ,
 Ars mea , cum peteres , ut tibi ferret opem .
 Tunc , quae dispensant mortalia fila , Sorores
 Debuerant fusos evoluisse meos .
 Tunc potui Medea mori bene . quidquid ab illo
 Produxi vitae tempore , poena fuit .
 Hei mihi ! cur unquam juvenilibus acta lacertis
 Phryxëam petiit Pelias arbor ovem ?
 Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo ;
 Turbaque Phasiacam Graja bibistis aquam ?
 Cur mihi plus aequo flavi placuere capilli ?
 Et decor , & linguae gratia ficta tuae ?
 Aut (semel in nostras quoniam nova puppis arenas
 Venerat , audaces attuleratque viros ,)
 Iffet anhelatos non praemedicatus in ignes
 Immemor Aesonides , oraque adunca boum .
 Semina jecisset ; totidem sensisset & hostes :
 Ut caderet cultu cultor ab ipse suo .
 Quantum perfidiae tecum , scelerate , perisset !
 Demta forent capiti quam mala multa meo !
 Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas .
 Hac fruor : haec de te gaudia sola feram .
 Jussus inexpertam Colchos advertere puppim ,
 Intraſti patriae regna beata meae .
 Hoc illic Medea fui , nova nupta quod hic est .
 Quam pater est illi , tam mihi dives erat .
 Hic Ephyren bimarem ; Scythia tenuis ille nivosa
 Omne tenet , Ponti qua plaga laeva jacet .
 Accipit hospitio juvenes Aeëta Pelagos ,
 Et premitis pictos corpora Graja toros .
 Tunc ego te vidi : tunc coepi scire quid esses ,
 Illa fuit mentis prima ruina meae .
 Ut vidi , ut perii ; nec notis ignibus arsi ,
 Ardet ut ad magnos pinea taeda Deos .
 Et formosus eras , & me mea fata trahebant :
 Abstulerant oculi lumina nostra tui .
 Perfide , sensisti : quis enim bene celat amorem ?
 Eminent indicio prodita flamma suo .
 Dicitur interea tibi lex ; ut dura ferorum
 Insolito premeres vomere colla boum .
 (Martis erant tauri plus , quam per cornua , saevi ;
 Quorum terribilis spiritus ignis erat .)
 Aere pedes solidi , praetentaque naribus aera :
 Nigra per adflatus haec quoque facta suos ,

Semina praeterea, populos genitura, juberis 45
 Spargere devota lata per arva manu,
 Qui peterent secum natis tua corpora telis.
 Illa est agricolae messis iniqua suo.
 Lumina custodis, succumbere nescia somno
 Ultimus est aliqua decipere arte labor. 50
 Dixerat Aeëtes, moesti consurgitis omnes,
 Mensaque purpureos deserit alta toros,
 Quam tibi nunc longe regnum dotale Creiūsae,
 Et focer, & magni nata Creontis erant?
 Tristis abis. oculis abeuntem prosequor udis: 55
 Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
 Ut positum tetigi thalamo male saucia lectum;
 Acta est per lacrimas nox mihi, quanta fuit.
 Ante oculos taurique truces, segetesque nefandae;
 Ante meos oculos pervigil anguis erat. 60
 Hinc amor, hinc timor est. ipsum timor auget amorem.
 Mane erat; & thalamo cara recepta soror,
 Disiectamque comas averſaque in ora jacentem
 Invenit, & lacrimis omnia plena meis.
 Orat opem Minyis: petit altera, & altera habebit. 65
 Aesonio juveni, quod rogat illa, damus.
 Est nemus, & piceis, & frondibus ilicis atrum;
 Vix illud radiis solis adire licet.
 Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianae:
 Aurea barbarica stat Dea facta manu, 70
 Noſtin', an exciderint mecum loca? venimus illuc;
 Orſus es infido sic prior ore loqui.
 Jus tibi & arbitrium noſtrae Fortuna ſalutis
 Tradidit: inque tua vitaque morsque manu.
 Perdere poſſe ſat eſt, ſi quem juvet ipſa poteſtas. 75
 Sed tibi ſervatus gloria major ero.
 Per mala noſtra precor, quorum potes eſſe levamen,
 Per genus & numen cuncta videntis avi;
 Per triplicis vultus, arcanaque ſacra, Dianae;
 Et ſi forte alios gens habet iſta Deos. 80
 O virgo, miſerere mei; miſerere meorum!
 Eſſice me meritis tempus in omne tuum.
 Quod ſi forte virum non dedignare Pelasgum,
 (Sed mihi tam faciles unde, meosque Deos?)
 Spiritus ante meus tenues vanefcat in auras, 85
 Quam thalamo, niſi tu, nupta ſit ulla meo.
 Conſcia ſit Juno, ſacris praefecta maritis;
 Et Dea, marmorea cujus in aede ſumus.
 Haec animum (& quota pars haec ſunt?) movere puellae
 Sim.

Simplicis ; & dextrae dextera juncta meae. 90
 Vidi etiam lacrimas. an pars est fraudis in illis ?
 Sic cito sum verbis capta puella tuis.
 Jungis & acripedes inadusto corpore tauros ,
 Et solidam jusso vomere findis humum.
 Arva venenatis , pro semine , dentibus imples : 95
 Nascitur , & gladios scutaque miles habet.
 Ipsa ego , quae dederam medicamina , pallida sedi ,
 Cum vidi subitos arma tenere viros.
 Donec terrigenae (facinus miserabile) fratres
 Inter se strictas conseruere manus. 100
 Pervigil ecce draco , squammis crepitantibus horrens ,
 Sibilat ; & torto pectore verrit humum.
 Dotis opes ubi tunc ? ubi tunc tibi regia conjux ?
 Quique maris gemini distinet Isthmos aquas ?
 Illa ego , quae tibi sum nunc denique barbara facta , 105
 Nunc tibi sum pauper , nunc tibi visa nocens ,
 Flammea subduxi medicato lumina somno :
 Et tibi , quae raperes , vellera tuta dedi.
 Proditus est genitor : regnum patriamque reliqui :
 Munus in exilio quolibet esse tuli. 110
 Virginitas facta est peregrini praeda latronis ,
 Optima , cum cara matre , relicta soror.
 At non te fugiens sine me , germane , reliqui.
 Deficit hoc uno litera nostra loco.
 Quod facere ausa mea est , non audet scribere , dextra , 115
 Sic ego , sed tecum , dilaceranda fui.
 Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem ?)
 Credere me pelago femina , tamque nocens.
 Numen ubi est ? ubi Di ? meritas subeamus in alto ,
 Tu fraudis poenas , credulitatis ego. 120
 Complexos utinam Symplegades elisissent ,
 Nostraeque adhaerent ossibus ossa tuis !
 Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos !
 (Debuit ingratis Scylla nocere viris.) 125
 Quaeque vomit fluctus totidem , totidemque resorbet ,
 Nos quoque Trinacriae supposuisset aquae.
 Sospes ad Haemonias , victorque , reverteris urbes.
 Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
 Quid referam Peliae natas , pietate nocentes ,
 Caesaeque virginea membra paterna manu ? 130
 Ut culpent alii , tibi me laudare necesse est ,
 Pro quo sum toties esse coacta nocens.
 Ausus es ô , (justo defunt sua verba dolori)
 Ausus es , Aesoniam dicere , cede domo .

Jussa domo cessi, natis comitata duobus; 135
 Et, qui me sequitur semper, amore tui.
 Ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
 Venit, & accenso lampades igne micant,
 Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
 At mihi funerea flebiliora tuba; 140
 Pertinui; nec adhuc tantum scelus esse putabam:
 Sed tamen in toto pectore frigus erat. (tant.
 Turba ruunt, & Hymen, clamant: Hymenaeae, frequen-
 Quo propior vox est, hoc mihi pejus erat.
 Diversi flebant servi, lacrimasque tegebant. 145
 Quis vellet tanti nuntius esse mali?
 Me quoque, quidquid erat, potius nescire juvabat:
 Sed tamquam scirem, mens mihi tristis erat.
 Cum minor è pueris, jussus studioque videndi,
 Constitit ad geminae limina prima foris: 150
 Hic mihi, Mater, abi, pompam pater, inquit, laeson
 Ducet; & adjunctos aureus urguet equos.
 Protinus abscissa planxi mea pectora veste:
 Tuta nec à digitis ora fuere meis.
 Ire animus mediae suadebat in agmine turbae, 155
 Sertaque compositis demere rapta comis.
 Vix me continui, quin sic laniata capillos
 Clamarem, Meus est; injiceremque manus.
 Laese pater, gaude: Colchi gaudete relict;
 Inferias, umbrae fratris, habete mei. 160
 Deferor (amissis regno, patriaque, domoque)
 Conjuge: qui nobis omnia solus erat.
 Serpentes igitur potui, taurosque furentes;
 Unum non potui perdomuisse virum?
 Quaeque feros pepuli doctis medicatibus ignes, 165
 Non valeo flammās effugere ipsa meas?
 Ipsi me cantus, herbaeque, artesque relinquunt?
 Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt?
 Non mihi grata dies: noctes vigilantur amarae:
 Nec tener in misero pectore somnus adest. 170
 Quae me non possum, potui sopire draconem.
 Utilior cuivis, quam mihi, cura mea est.
 Quos ego servavi, pellex amplectitur, artus:
 Et nostri fructus illa laboris habet.
 Forsitan &, stultae dum te jactare maritae 175
 Quaeris, & injustis auribus apta loqui,
 In faciem, moresque meos, nova criminaingas,
 Rideat, & vitiis laeta sit illa meis.
 Rideat, & Tyrio jaceat sublimis in ostro;

Flebit : & ardores vincet adusta meos.

183

Dum ferrum flammaeque aderunt , succusque veneni ;
Hostis Medae nullus inultus erit.

Quod si fortè preces praecordia ferrea tangunt ;
Nunc animis audi verba minora meis.

Tam tibi sum supplex , quam tu mihi saepe fuisti : 185
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.

Si tibi sum vilis ; communes respice natos.
Saeviet in partus dira noverca meos.

Et nimium similes tibi sunt : & imagine tangor :
Et , quoties video , lumina nostra madent.

190

Per Superos oro , per avitae lumina flammae ,
Per meritum , & natos , pignora nostra , duos :

Redde torum ; pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis ; auxiliumque refer.

Non ego te imploro contra taurosque virosque ; 195
Utque tua serpens victa quiescat ope.

Te peto , quem merui , quem nobis ipse dedisti ;
Cum quo sum pariter facta parente parens.

Dos ubi sit , quaeris : campo numeravimus illo ,
Qui tibi , laturo vellus , arandus erat.

200

Aureus ille aries , villo spectabilis aureo ,
Dos mea : Quam , dicam si tibi , redde ; neges.

Dos mea , tu sospes : dos est mea , Graja juvenus.
I nunc , Sisyphias , improbe , confer opes.

(205

Quod vivis , quod habes nuptam , socerumque potentem ;
Hoc ipsum , ingratus quod potes esse , meum est.

Quos equidem actutum ! sed quid praedicere poenam
Attinet ? ingentes parturit ira minas.

Quo feret ira , sequar , facti fortasse pigebit.
Et piget infido consuluisse viro.

210

Viderit ista Deus , qui nunc mea pectora versat.
Nescio quid certe mens mea majus agit.

Epist. XIII. LAODAMIA PROTESILAO.

Mittit , & optat amans , quo mittitur , ire , salutem ,
Aemonis Aemonio Laodamia viro.

Aulide te fama est vento retinente morari.

Ah ! me cum fugeres , hic ubi ventus erat ?

Tum freta debuerant vestris obsistere remis.

5

Illud erat saevis utile tempus aquis.

Oscula plura viro , mandataque plura dedissem ;

Et sunt quae volui dicere plura tibi.

Raptus es hinc praeceps : & , qui tua vela vocaret ,

Quem cuperent nautae , non ego , ventus erat.

10

Ven-

Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.

Solvor ab amplexu, Protefilaë, tuo:

Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit.

Vix illud potuit dicere triste Vale.

Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit.

15

Jamque meus longe Protefilaus erat.

Dum potui spectare virum, spectare juvabat:

Sumque tuos oculos usque secuta meis.

Ut te non poteram, poteram tua vela videre:

Vela diu vultus detinuere meos.

20

At postquam nec te, nec vela fugacia vidi;

Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat;

Lux quoque tecum abiit; tenebris exanguis obortis

Succiduo dicor procubuisse genu.

Vix focer Iphiclus, vix me grandaevus Acastus.

25

Vix mater gelida moesta refecit aqua.

Officium fecere pium, sed inutile nobis.

Indignor miserae non licuisse mori.

Ut rediit animus, pariter rediere dolores;

Pectora legitimus casta momordit amor.

30

Nec mihi pectendos cura est praebere capillos:

Nec libet auratâ corpora veste tegi.

Ut quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta

Creditur; huc illuc, quo furor egit, eo.

Conveniunt matres Phylleïdes, & mihi clamant,

35

Indue regales, Laodamia, sinus.

Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes:

Bella sub Iliacis moenibus ille gerat?

Ipsa comas pectar: galea caput ille prematur?

Ipsa novas vestes: dura vir arma ferat?

40

Qua possum, squalore tuos imitata labores

Dicar: & haec belli tempora tristis agam.

Dux Pari Priamide, damno formosæ tuorum,

Tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.

Aut te Taenariae faciem culpasse maritæ,

45

Aut illi vellem displicuisse tuam.

Tu, qui pro rapta nimium, Menelaë, laboras,

Hei mihi, quam multis flebilis ultor eris!

Dî, precor, à nobis omen removete sinistrum:

Et sua det reduci vir meus arma Jovi.

50

Sed timeo: quotiesque subit miserabile bellum,

More nivis, lacrimae, sole madentis, eunt.

Ilion & Tenedos, Simoïsque, & Xantus, & Ide,

Nomina sunt ipso pene timenda sono.

Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,

55

Hospes erat : vires noverat ille suas.
Venerat (ut fama est) multo spectabilis auro.
Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virisque potens , per quae fera bella geruntur :
Et sequitur regni pars quataquaeque sui. 60
His ego te victam , consors Ledaëa gemellis ,
Suspitor : haec Danaïs posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo. Paris Hectora dixit
Ferreæ sanguineâ bella movere manu.
Hectora , quisquis is est , si sum tibi cara , caveto. 65
Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris , alios vitare memento :
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito dicas , quoties pugnare parabis ,
Parcere me iussit Laodamia sibi. 70
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam ;
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet , & adversos tendat Menelaus in hostes :
Ut rapiat Paridi , quam Paris ante sibi.
Irruat ; & causâ quem vincit , vincat & armis. 75
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Causâ tua est dispar. tu tantum vivere pugna ,
Inque pios dominae posse redire sinus.
Parcite , Dardanidae , de tot (precor) hostibus uni :
Ne meus ex illo corpore sanguis eat. 80
Non est , quem deceat nudo concurrere ferro ,
Saevaue in oppositos pectora ferre viros.
Fortius ille potest multo , quum pugnat amore.
Bella gerant alii ; Protesilaus amet.
Nunc fateor ; volui revocare , animusque ferebat. 85
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis ,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi , ut gemui ; tacitoque in pectore dixi :
Signa reversuri sint , precor , ista viri. 90
Haec tibi nunc refero , ne sis animosus in armis :
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo ,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum ,
Infelix , quae prima virum lugebit ademtum ! 95
Dî faciant , ne tu strenuus esse velis !
Inter mille rates tua sit millesima puppis ,
Jamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque praemoneo : de nave novissimus exi.
Non est , quo properes , terra paterna tibi. 100

Cum venies, remoque move veloce carinam;
Inque tuo celerem litore siste gradum.
Sive latet Phoebus, seu terris altior exstat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis.
Nocte tamen, quam luce magis. nox grata puellis: 105
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces caelibe somnos.
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis? 110
Excitior somno; simulacraque noctis adoro,
Nulla caret fumo Theffalis ara meo.
Thura damus, lacrimamque super, qua sparsa relucet,
Ut solet adfuso surgere flamma mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis, 115
Languida lætitiâ solvar ab ipsa meâ?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit;
Multa tamen capies oscula, multa dabis. 120
Semper in his apte narrantia verba resistunt.
Promptior est dulci lingua retenta mora.
Sed cum Troja subit, subeunt ventique fretumque;
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas, 125
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem.
Quo ruitis? vestras quisque redite domos. 130
Quo ruitis, Danaï? ventos audite vetantes.
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiae vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abesto, 135
Blandaue compositas aura secundet aquas.
Troâsin invideo. quæ sibi lacrimosa suorum
Funera conspicient, nec procul hostis erit:
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit. 140
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet.
(Hoc genus officii dulce duobus erit.)
Producetque virum; dabit & mandata reverti:
Et dicet: Referas ista, face, arma Jovi.
Ille, ferens dominae mandata recentia secum, 145

Pugnabit caute, respicietque domum.
 Exuet haec reduci clypeum, galeamque resolvet,
 Excipietque suo pectora lassâ sinu.
 Nos sumus incertae; nos anxius omnia cogit,
 Quae possunt fieri, facta putare timor. 150
 Dum tamen arma geres diverso miles in orbe.
 Quae referat vultus est mihi cera tuos,
 Illi blanditias, illi tibi debita verba
 Dicimus: amplexus accipit illa meos.
 Crede mihi; plus est, quam quod videatur, imago. 155
 Adde sonum cerae; Protefilaus erit.
 Hanc specto, teneoque sinu, pro conjuge vero:
 Et tamquam possit verba referre, queror.
 Per reditus, corpusque tuum, mea numina, juro;
 Perque pares animi conjugiique faces. 160
 Perque, quod ut videam canis albere capillis,
 Quod tecum possis ipse referre, caput;
 Me tibi venturam comitem, quocumque vocaris:
 Sive, (quod heu timeo!) sive superstes eris;
 Ultima mandato claudetur epistola parvo; 165
 Si tibi cura mei, sit tibi cura tui.

Epist. XIV. HYPERMNESTRA LYNCEO.

MIttit Hypermnestra de tot modo fratribus uni.
 Cetera nuptarum crimine turba jacet.
 Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis.
 Est mihi supplicii causa, fuisse piam.
 Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum, 5
 Sum rea; laudarer, si scelus ausa forem.
 Esse ream praestat, quam sic placuisse parenti.
 Non piget immunes caedis habere manus.
 Me pater igne licet, quem non violavimus, urat;
 Quaeque aderant sacris, tendat in ora faces; 10
 Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
 Ut qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
 Non tamen, ut dicant morientia, Poenitet, ora,
 Efficiet. non es, quam piget esse piam.
 Poeniteat sceleris Danaûm, saevasque sorores. 15
 Hic solet eventus facta nefanda sequi.
 Cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis;
 Et subitus dextrae praepedit ora tremor.
 Quam tu caede putes fungi potuisse mariti,
 Scribere de facta non sibi caede timet, 20
 Sed tamen experiar. Modo facta crepuscula terris;
 Ultima pars lucis, primaque noctis erat:

Ducimur Inachides magni sub tecta Tyranni ;
 Et focer armatas accipit aede nurus.
 Undique collucent praecinctae lampades auro. 25
 Dantur in invitos impia tura focos.
 Vulgus, Hymen, Hymenaeae, vocant : fugit ille vocantes.
 Ipsa Jovis conjux cessit ab urbe sua.
 Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
 Flore novo madidas impediēte comas, 30
 In thalamos laeti, thalamos, sua busta, feruntur :
 Strataque corporibus, funere digna, premunt.
 Jamque, cibo, vinoque graves, somnoque, jacebant ;
 Securumque quies alta per Argos erat :
 Circum me gemitus morientum audire videbar : 35
 Et tamen audibam ; quodque verebar, erat.
 Sanguis abit ; mentemque calor, corpusque, relinquit :
 Inque novo jacui frigida facta toro.
 Ut leni Zephyro fragiles vibrantur aristae ;
 Frigida populeas ut quatit aura comas ; 40
 Aut sic, aut etiam tremui magis. ipse jacebas,
 Quaeque tibi dederant vina, soporis erant.
 Excussere metum violenti jussa parentis ;
 Erigor ; & capio tela tremēte manu.
 Non ego falsa loquar. ter acutum sustulit ensē, 45
 Ter male sublato recidit ense manus.
 [Admovi jugulo ; sine me tibi vera fateri :
 Admovi jugulo tela paterna tuo.]
 Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis :
 Castaque mandatum dextra refugit opus. 50
 Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
 Exiguo dixi talia verba sono :
 Saevus, Hypermnestra, pater est tibi. jussa parentis
 Effice. germanis sit comes iste suis.
 Femina sum, & virgo ; natura mitis, & annis. 55
 Non faciunt molles ad fera tela manus.
 Quin age, dumque jacet, fortes imitare sorores.
 Credibile est caesos omnibus esse viros.
 Si manus haec aliquam posset committere caedem,
 Morte foret dominae sanguinolenta suae. 60
 Quo meruere necem, patruelia regna tenendo,
 Quae tamen externis danda forent generis ?
 Finge viros meruisse mori : quid fecimus ipsae ?
 Quo mihi commissio non licet esse piae ?
 Quid mihi cum ferro ? quo bellica tela puellae ? 65
 Aptior est digitis lana colusque meis.
 Haec ego: dumque queror, lacrimae sua verba sequuntur.

- Deque meis oculis in tua membra cadunt.
 Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas;
 Pene manus telo faucia facta tua est. 70
 Jamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam.
 Expulerunt somnos haec mea dicta tuos:
 Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus:
 Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.
 Territus exurgis: fugit omnis inertia somni. 75
 Adspicis in timida fortia tela manu,
 Quaerenti causam, Dum nox finit, effuge, dixi.
 Dum nox atra finit, tu fugis: ipsa moror.
 Mane erat: & Danaus generos ex caede jacentes
 Dinumerat. Summae criminis unus abes. 80
 Fert male cognatae jacturam mortis in uno;
 Et queritur facti sanguinis esse parum.
 Abstrahor a patriis pedibus; raptamque capillis
 (Haec meruit pietas praemia) carcer habet.
 Scilicet ex illo Junonia permanet ira; 85
 Quo bos ex homine est, ex bove facta Dea.
 At satis est poenae teneram mugisse puellam:
 Nec, modo formosam, posse placere Jovi.
 Adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
 Cornuaque in patriis non sua vidit aquis: 90
 Conatoque queri mugitus edidit ore:
 Territaque est forma, territa voce sua.
 Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
 Quid numeras factos ad nova membra pedes?
 Illa Jovis magni pellex, metuenda sorori, 95
 Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
 Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
 Et te ne feriant, quæ geris, arma, times.
 Quaeque modo, ut possis etiam Jove digna videri,
 Dives eras; nudâ nuda recumbis humo. 100
 Per mare, per terras, cognataque flumina curris;
 Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
 Quae tibi causâ fugae? quid Iö freta longa pererras?
 Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
 Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque. 105
 Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
 Per septem Nilus portus emissus in aequor
 Exuit insanae pellicis ora bovi.
 Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
 Auctor? dant anni quod querar, ecce, mei. 110
 Bella pater patruusque gerunt: agnoque domoque
 Pellimur. ejectos ultimus orbis habet.
 Tom. I. D Ille

Ille ferox solus folio sceptroque potitur :

Cum sene nos inopi turba vagamur inops.

De fratrum populo pars exiguissima restas.

115

Quique dati leto, quaeque dedere, fleo.

Nam mihi quot fratres, totidem periire sorores;

Accipiat lacrimas utraque turba meas.

En ego, quod vivis, poenae crucianda reservor;

Quid fiet fonti, cum rea laudis agar?

120

Et, consanguineae quondam centesima turbae,

Infelix, uno fratre manente, cadam.

At tu, si qua pia, Lynceu, tibi cura sororis,

Quaeque tibi tribui munera, dignus habes;

Vel fer opem, vel dede neci: defunctaque vita

125

Corpora furtivis insuper adde rogis.

Et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa.

Scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.

Exsul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,

Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.

130

Scribere plura libet: sed pondere lassae catenae

Est manus; & vires subtrahit ipse timor.

Epist. XV. SAPPHO PHAONI.

E Cquid, ut inspecta est studiosae litera dextrae,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?

An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,

Hoc breve nescires unde veniret opus?

Forsitan &, quare mea sint alterna, requiras,

5

Carmina; cum lyricis sim magis apta modis.

Flendus amor meus est: elegeia flebile carmen.

Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.

Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,

Fertilis accensis messibus ardet ager.

10

Arva Phaon celebrat diversa Typhoidos Aetnae,

Me calor Aetnaeo non minor igne coquit.

Nec mihi, dispositis quae jungam carmina nervis,

Proveniunt, vacuae carmina mentis opus.

Nec me Pyrrhiades, Methymniadesve puellae,

15

Nec me Lesbiadum cetera turba juvant.

Vilis Anaëtorie, vilis mihi candida Cydno:

Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis.

Atque aliae centum, quas non sine crimine amavi

Improbe, multarum quod fuit, unus habes.

20

Est in te facies, sunt apti lusibus anni,

O facies oculis infidiosa meis!

Sume fidem & pharetram; fies manifestus Apollo.

Ac

Accedant capiti cornua ; Bacchus eris.
Et Phoebus Daphnen , & Gnosida Bacchus amavit. 25
Nec norat Lyricos illa , vel illa , modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant :
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcaeus , consors patriaeque lyraeque ,
Laudis habet , quamvis grandius ille sonet. 30
Si mihi difficilis formam natura negavit ;
Ingenio formae damna rependo meae.
Sum brevis ; at nomen , quod terras impleat omnes ,
Est mihi : mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum , placuit Cepheia Perseo 35
Andromede , patriae fusca colore suae.
Et variis albae junguntur saepe columbae :
Et niger à viridi turtur amatur ave.
Si , nisi quae facie poterit te digna videri ,
Nulla futura tua est ; nulla futura tua est. 40
At , me cum legeres , etiam formosa videbar :
Unam jurabas usque decere loqui.
Cantabam ; memini. (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Haec quoque laudabas : omnique à parte placebam. 45
Sed tum praecipue , cum sit Amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra juvabat ,
Crebraque mobilitas , aptaque verba joco ;
Quique , ubi jam amborum fuerat consumpta voluptas ,
Plurimus in lasso corpore languor erat. 50
Nunc tibi Sicelides veniunt , nova praeda , puellae.
Quid mihi cum Lesbo ? Sicelis esse volo.
At vos erronem tellure remittite nostrum ,
Nisiades matres , Nisiadesque nurus.
Ne vos decipiant blandae mendacia linguae. 55
Quae dicit vobis , dixerat ante mihi.
Tu quoque quae montes celebras , Erycina , Sicanos ,
(Nam tua sum) vati consule , Diva , tuae.
An gravis inceptum peragit Fortuna tenorem ,
Et manet in cursu semper acerba suo ? 60
Sex mihi natales ierant ; cum lecta parentis
Ante diem lacrimas ossa bibere meas.
Arsit inops frater , captus meretricis amore ;
Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta caerula remo ; 65
Quasque male amisit , nunc male quaerit opes.
Me quoque , quod monui bene multa fideliter , odit.
Hoc mihi libertas , hoc pia lingua dedit.

Et tamquam desint, quae me sine fine fatigent,

Adcumulat curas filia parva meas.

70

Ultima tu nostris accedis caussa querelis.

Non agitur vento nostra carina suo.

Ecce, jacent collo sparsi sine lege capilli :

Nec premit articulos lucida gemma meos.

Veste tegor vili : nullum est in crinibus aurum :

75

Non Arabo noster rore capillus olet.

Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem ?

Ille mei cultus unicus auctor abest.

Molle meum, levibusque cor est violabile telis :

Et semper caussa est, cur ego semper amem.

80

Sive ita nascenti legem dixere sorores ;

Nec data sunt vitae fila severa meae ;

Sive abeunt studia in mores, artesque magistrae ;

Ingenium nobis molle Thalia facit.

Quid mirum, primae si me lanuginis aetas

85

Abstulit, atque anni, quos vir amare potest ?

Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.

Et faceres : sed te prima rapina tenet.

Hunc si conspicias, quae conspicias omnia, Phoebe ;

Jussus erit somnos continuare Phaon.

90

Hunc Venus in coelum curru vexisset eburno ;

Sed vidit & Marti posse placere suo.

O nec adhuc juvenis, nec jam puer ; utilis aetas !

O decus, atque aevi gloria magna tui !

Huc ades : inque sinus, formose, relabere nostros.

95

Non ut ames, oro, verum ut amare sinas.

Scribimus, & lacrimis oculi rorantur obortis.

Adspice, quam sit in hoc multa litura loco.

Si tam certus eras hinc ire, modestius isses ;

Et modo dixisses : Lesbi puella, vale.

100

Non tecum lacrimas, non oscula summa tulisti.

Denique non timui, quod dolitura fui.

Nil de te mecum est, nisi tantum injuria : nec tu,

Admoneat quod te, pignus amantis habes.

Non mandata dedi : neque enim mandata dedissem

105

Ulla, nisi, ut nolles immemor esse mei.

Per tibi, qui numquam longe discedat, Amorem,

Perque novem juro, numina nostra, Deas ;

Cum mihi nescio quis, fugiunt tua gaudia, dixit ;

Nec me flere diu, nec potuisse loqui.

110

Et lacrimae deerant oculis, & lingua palato :

Adstrictum gelido Frigore pectus erat.

Postquam se dolor invenit ; nec pectora plangi,

Nec

Nec puduit scissis exululare comis.
 Non aliter, quam si gnati pia mater ademti 115
 Portet ad exstructos corpus inane rogos.
 Gaudet, & è nostro crescit moerore Charaxus
 Frater; & ante oculos itque reditque meos.
 Utque pudenda mei videatur caussa doloris;
 Quid dolet haec? certe filia vivit, ait. 120
 Non veniunt in idem pudor atque amor. omne videbat
 Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
 Tu mihi cura, Phaon: te somnia nostra reducant;
 Somnia formoso candidiora die.
 Illic te invenio; quamquam regionibus absis; 125
 Sed non longa satis gaudia somnus habet.
 Saepe tuos nostra cervice onerare lacertos,
 Saepe tuae videor supposuisse meos.
 Blandior interdum, verisque simillima verba
 Eloquor: & vigilant sensibus ora meis. 130
 Oscula cognosco, quae tu committere linguae,
 Aptaque consueras accipere, apta dare.
 Ulteriora pudet narrare: sed omnia fiunt:
 Et juvat, & sine te non libet esse mihi.
 At cum se Titan ostendit, & omnia secum; 135
 Tam cito me somnos destituisse queror.
 Antra nemusque peto; tamquam nemus antraque profint.
 Conscia deliciis illa fuere tuis.
 Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
 Impulit, in collo crine jacente, feror. 140
 Antra vident oculi scabro pendentia topho,
 Quae mihi Mygdonii marmoris instar erant.
 Invenio silvam, quae saepe cubilia nobis
 Praebuit, & multa texit opaca comâ:
 At non invenio dominum silvaeque meumque. 145
 Vile solum locus est: dos erat ille loci.
 Agnovi pressas noti mihi cespitis herbas:
 De nostro curvum pondere gramen erat.
 Incubui; tetigique locum, qua parte fuisti;
 Grata prius lacrimas combibit herba meas. 150
 Quin etiam rami positis lugere videntur
 Frondibus; & nullae dulce queruntur aves.
 Sola virum non ulta piè moestissima mater
 Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
 Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores. 155
 Haecenus; ut media cetera nocte silent.
 Est nitidus, vitreoque magis perlucidus amni,
 Fons sacer: hunc multi numen habere putant:

Quem supra ramos expandit aquatica lotos,
 Una nemus: tenero cespite terra viret. 160
 Hic ego cum lassos posuisssem fletibus artus,
 Constitit ante oculos Naias una meos.
 Constitit, & dixit, Quoniam non ignibus aequis
 Ureris, Ambracias terra petenda tibi.
 Phoebus ab excelsò, quantum patet, adspicit aequor: 165
 Aëtiacum populi Leucadiumque vocant.
 Hinc se Deucalion, Pyrrhae succensus amore,
 Misit, & illaeso corpore pressit aquas.
 Nec mora: versus Amor tetigit lentissima Pyrrhae
 Pectora; Deucalion igne levatus erat. 170
 Hanc legem locus ille tenet, pete protinus altam
 Leucada; nec saxo desiluisse time.
 Ut monuit; cum voce abiit. ego frigida surgo:
 Nec gravidæ lacrimas continuere genae.
 Ibimus, ô Nymphe, monstrataque saxa petemus. 175
 Sit procul infano victus amore timor.
 Quidquid erit, melius quam nunc erit. aura, subito:
 Haec mea non magnum corpora pondus habent.
 Tu quoque, mollis Amor, pennas suppone cadenti:
 Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquae. 180
 Inde chelyn Phoebo, communia munera, ponam:
 Et sub ea versus unus & alter exunt.
 Grata! tam posui tibi, Phoebe, poëtria Sappho:
 Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
 Cur tamen Aëtiacas miseram me mittis ad oras, 185
 Cum profugum possis ipse referre pedem?
 Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda:
 Et forma & meritis tu mihi Phoebus eris.
 An potes, ô scopulis, undaque ferocior illa,
 Si moriar, titulum mortis habere meae? 190
 At quanto melius jungi mea pectora tecum,
 Quam poterant saxi praecipitanda dari!
 Haec sunt illa, Phaon, quae tu laudare solebas;
 Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
 Nunc vellem facunda forent. dolor artibus obstat; 195
 Ingeniumque meis substitit omne malis.
 Non mihi respondent veteres in carmina vires.
 Plectra dolore tacent: muta dolore lyra est.
 Lesbides aequoreæ, nupturaque, nuptaque proles;
 Lesbides, Aeoliâ nomina dicta lyrâ; 200
 Lesbides, infamem quae me fecistis amatae;
 Desinite ad citharas turba venire meas.
 Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat.

(Me miseram ! dixi quam modo pene , meus !)
 Efficite ut redeat : vates quoque vestra redibit. 205
 Ingenio vires ille dat , ille rapit.
 Nequid ago precibus ? pectusne agreste movetur ?
 An riget ? & Zephyri verba caduca ferunt ?
 Qui mea verba ferunt , vellem tua vela referrent.
 Hoc te , si sciperes , lente , decebat opus. 210
 Sive redis , puppique tuæ votiva parantur
 Munera ; quid laceras pectora nostra morâ ?
 Solve ratem. Venus orta mari , mare praeſtat amanti.
 Aura dabit curſum. tu modo solve ratem.
 Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido : 215
 Ipſe dabit tenerâ vela , legetque , manu.
 Sive juvat longe fuſiſſe Pelasgida Sappho ;
 (Non tamen invenies , cur ego digna fugâ.)
 Hoc ſaltem miſerae crudelis epiſtola dicat :
 Ut mihi Leucadiae fata petantur aquae. 220

Epist. XVI. PARIS HELENÆ.

Hanc tibi Priamides mitto , Ledaëa , ſalutem ;
 Quae tribui ſolâ te mihi dante poteſt.
 Eloquar ? an flammæ non eſt opus indice notae ;
 Et plus , quam vellem , jam meus exſtat amor ?
 Ille quidem malim lateat ; dum tempora dentur. 5
 Laetitiæ mixtos non habitura metus.
 Sed male diſſimulo. quis enim celaverit ignem ,
 Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo ?
 Si tamen exſpectas , vocem quoque rebus ut addam ;
 Uror. habes animi nuntia verba mei. 10
 Parce , precor , ſaſſo : nec vultu cetera duro
 Perlege , ſed formæ conveniente tuæ.
 Jamdudum gratum eſt , quod epiſtola noſtra recepta
 Spem facit , hoc recipi me quoque poſſe modo.
 Quae rata ſint , nec te fruſtra promiſerit , opto , 15
 Hoc mihi quae ſuaſit , mater Amoris , iter.
 Namque ego divino monitu , ne neſcia pecces ,
 Advehor : & coepto non leve numen adeſt.
 Praemia magna quidem , ſed non indebita poſco ;
 Pollicita eſt thalamo te Cytherea meo. 20
 Hac duce Sigaeo dubias à litore feci
 Longa Phereclæa per freta puppe vias.
 Illa dedit faciles auras , ventosque ſecundos.
 In mare nimirum juſ habet orta mari.
 Perſtet : & , ut pelagi , ſic pectoris adjuvet aeſtum . 25
 Deſerat in portus & mea vota ſuos.

Attulimus flammās, non hic invenimus, illas;

Hae mihi tam longae causſa fuere viae.

Nam neque triftis hiems, neque nos huc adpulit error.

Taenaris eſt claſſi terra petita meae.

30

Nec me crede fretum merces portante carina

Findere, quas habeo, Dī tueantur, opes.

Nec venio Grajas, veluti ſpectator, ad urbes.

Oppida ſunt regni divitiōra mei.

Te peto; quam lecto pepigit Venus aurea noſtro.

35

Te prius optavi, quam mihi nota fores.

Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:

Prima fuit vultūs nuntia fama tui.

Nec tamen eſt mirum, ſi, ſicut oporteat, arcu

Miſſilibus telis eminus ictus, amo.

40

Sic placuit fatiſ: quæ ne convellere tentes,

Accipe cum vera dicta relata fide.

Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:

Jam gravidus juſto pondere venter erat.

Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni

45

Flammiferam pleno reddere ventre facem.

Territa conſurgit; metuendaque noctis opacæ

Viſa ſeni Priamo, vatibus ille, refert.

Arſuram Paridis vates canit Ilion igni.

Pectoriſ, ut nunc eſt, fax fuit illa mei.

50

Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,

Indiciū tectæ nobilitatiſ erant.

Eſt locus in mediae nemoroſiſ vallibus Idae

Devius, & piceis ilicibusque frequens:

Qui nec oviſ placidae, nec amantiſ ſaxa capellæ,

55

Nec patulo tardæ carpitur ore boviſ.

Hinc ego Dardaniæ muros, excelsæque teſtæ,

Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.

Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moveri:

Vera loquar, veri vix habitura fidem.

60

Conſtitit ante oculos, actus velocibus aliſ,

Atlantiſ magni Pleiōneſque nepoſ.

Faſ viſiſſe fuit; faſ ſit mihi viſa referre:

Inque Dei digitis aurea virga fuit.

Treſque ſimul Divæ, Venus, & cum Pallade Juſto,

65

Graminibꝯ teneroſ impoſuere pedes.

Obſtupui, geliduſque comas crexerat horror.

Cum mihi, Pone metum, nuntiuſ aleſ ait.

Arbiter eſ formæ: certamina ſiſte Dearum;

Vincere quæ formâ digna ſit una duaſ.

70

Neve recuſarem, verbis Joviſ imperat: & ſe

Pro-

Protinus aethereâ tollit in astra viâ.
 Mens mea convaluit, subitoque audacia venit :
 Nec timui vultu quamque notare meo.
 Vincere erant omnes dignae : iudexque verebar , 75
 Non omnes caussam vincere posse suam.
 Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat :
 Hanc esse ut scires , unde movetur amor.
 Tantaque vincendi cura est ; ingentibus ardent
 Judicium donis sollicitare meum. 80
 Regna Jovis conjux , virtutem filia iactat.
 Ipse potens dubito , fortis an , & quid velim.
 Dulce Venus risit , Nec te , Pari , munera tangant
 Utraque , suspensi plena timoris , ait.
 Nos dabimus quod ames : & pulchrae filia Ledae 85
 Ibit in amplexus , pulchrior ipsa , tuus.
 Dixit : & ex aequo donis formâque probatâ ,
 Victorem coelo rettulit illa pedem.
 Interea (credo , versis ad prospera fatis)
 Regius agnoscor per rata signa puer. 90
 Laeta domus nato per tempora longa recepto ,
 Addit & ad festos hunc quoque Troja diem.
 Utque ego te cupio , sic me cupiere puellae ;
 Multarum votum sola tenere potes.
 Nec tantum regum natae petiere ducumque , 95
 Sed Nymphis etiam curaue amorque fui.
 At mihi cunctarum subeunt fastidia , postquam
 Conjugii spes est , Tyndari , facta tui.
 Te vigilans oculis , animo te nocte videbam ;
 Lumina cum placido victa sopore jacent. = 100
 Quid facies praesens , quae nondum visa placebas ? =
 Ardebam , quamvis hinc procul ignis erat. =
 Nec potui debere mihi spem longius istam ,
 Caeruleâ peterem quin mea vota viâ.
 Troia caeduntur Phrygiâ pineta securi , 105
 Quaeque erat aequoreis utilis arbor aquis :
 Ardua proceris spoliantur Gargara silvis :
 Innumerasque mihi longa dat Ida trabes.
 Fundatura citas flectuntur robora naves :
 Texitur & costis panda carina suis. 110
 Addimus antennas , & vela sequentia malos :
 Accipit & pictos puppis adunca Deos.
 Qua tamen ipse vehor , comitata Cupidine parvo ,
 Sponsor conjugii stat Dea picta sui.
 Imposita est factae postquam manus ultima classi ; 115
 Protinus Aegaeis ire jubebar aquis.

Et pater & genetrix inhihent mea vota rogando,
Propositumque piâ voce morantur iter.

Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cum vellent nostrae jam dare vela rates; 120

Quo ruis? exclamat; referes incendia tecum;
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.

Vera fuit vates, dictos invenimus ignes:

Et ferus in molli pectore flagrat amor.

Portubus egredior; ventisque ferentibus usus 125

Adplicor in terras, Oebali Nympha, tuas.

Excipit hospitio vir me tuus. hoc quoque factum

Non sine consilio numinibusque Deum.

Ille quidem ostendit, quidquid Lacedaemone totâ

Ostendi dignum, conspicuumque fuit. 130

Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,

Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.

Ut vidi, obstupui; praecordiaque intima sensi

Attonitus curis intumuisse novis.

His similes vultus, quantum reminiscor, habebat, 135

Venit in arbitrium cum Cytherêa meum.

Si tu venisses pariter certamen in illud;

In dubium Veneris palma futura fuit.

Magna quidem de te rumor praeconia fecit,

Nullaque de facie nescia terra tua est, 140

Nec tibi par usquam Phrygiâ, nec Solis ab ortu

Inter formosas altera nomen habet.

Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:

Famaque de formâ pene maligna tua est.

Plus hic invenio, quam quod promiserit illa: 145

Et tua materiâ gloria victa suâ est.

Ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus:

Et visa es tanto digna rapina viro:

More tuae gentis nitidâ dum nuda palaestrâ

Ludis; & es nudis femina mixta viris. 150

Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit umquam.

Tam bona constanter praeda tenenda fuit.

Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,

Quam tu de thalamis abstraherere meis.

Tene manus umquam nostrae dimittere vellent? 155

Tene meo paterer vivus abire sinu?

Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem:

Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.

Vel mihi virginitas esset libata; vel illud,

Quod poterat salva virginitate rapi. 160

Da modo te; quae sit Paridi constantia, nosces.

Flamma rogi flammâs finiet una meas.
 Praeposui regnis ego te ; quae maxima quondam
 Pollicita est nobis nupta sororque Jovis.
 Dumque tuo possem circumdare brachia collo , 165
 Contemta est virtus , Pallade dante , mihi.
 Nec piget ; aut umquam stulte legisse videbor :
 Permanet in voto mens mea firma suo.
 Spem modo ne nostram fieri patiare caducam ;
 Te precor , ô tanto digna labore peti. 170
 Non ego conjugium generosae degener opto :
 Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
 Pliada , si quaeres , in nostra gente , Jovemque
 Invenies : medios ut taceamus avos.
 Sceptra parens Asiae , qua nulla beatior ora , 175
 Finibus immensis vix obeunda , tenet.
 Innumeras urbes , atque aurea tecta videbis :
 Quaeque suos dicas templa decere Deos.
 Ilion adspicies , firmataque turribus altis
 Moenia , Phoebâe structa canore lyrae. 180
 Quid tibi de turba narrem numeroque virorum ?
 Vix populum tellus sustinet illa suum.
 Occurrent denso tibi Troades agmine matres :
 Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
 O quoties dices , Quam pauper Achaia nostra est ! 185
 Una domus quasvis urbis habebit opes.
 Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram.
 In qua tu nata es , terra beata mihi est.
 Parca sed est Sparte : tu cultu divite digna es.
 Ad talem formam non facit iste locus. 190
 Hanc faciem largis sine fine paratibus uti ,
 Deliciisque decet luxuriare novis.
 Cum videas cultum nostra de gente virorum ;
 Qualem Dardanidas credis habere nurus ?
 Da modo te facilem : nec dedignare maritum , 195
 Rure Therapnaeo nata puella , Phrygem.
 Phryx erat , & nostro genitus de sanguine , qui nunc
 Cum Dis potandas nectare miscet aquas.
 Phryx erat Aurorae conjux. tamen abstulit illum
 Extremum noctis quae Dea finit iter. 200
 Phryx etiam Anchises , volucrum cui mater Amorum
 Gaudet in Idaeis concubuisse jugis.
 Nec , puto , collatis forma Menelaus & annis ,
 Judice te , nobis antefendus erit.
 Non dabimus certe focerum tibi , clara fugantem 205
 Lumina ; qui trepidos à dape vertat equos.
 Nec

Nec pater est Priamo soceri de caede cruentus ;

Et qui Myrtoas crimine signet aquas.

Nec proavo Stygiâ nostro captantur in undâ

Poma , nec in mediis quaeritur humor aquis. 210

Quid tamen hoc refert , si te tenet ortus ab illis ?

Cogitur huic domui Jupiter esse focer.

Heu facinus ! totis indignus noctibus ille

Te tenet ; amplexu perfruiturque tuo.

At mihi conspiceris positâ vix denique mensâ. 215

Multaque , quae laedant , hoc quoque tempus habet.

Hostibus eveniant convivia talia nostris ,

Experior posito qualia saepe mero.

Poenitet hospitii , cum , me spectante , lacertos

Imposuit collo rusticus iste tuo. 220

Rumpor , & invideo (quid enim tamen omnia narrem :)

Membra superjectâ cum tua veste foveat.

Oscula cum verò coram non dura daretis ;

Ante oculos posui pocula sumpta meos.

Lumina demitto , cum te tenet arctius ille : 225

Crescit & invito lentus in ore cibus.

Saepe dedi gemitus : & te , lasciva , notavi

In gemitu risum non tenuisse meo.

Saepe mero volui flammam compescere : at illa

Crevit ; & ebrietas ignis in igne fuit. 230

Multaque ne videam , versâ cervice recumbo ;

Sed revocas oculos protinus ipsâ meos.

Quid faciam dubito. dolor est meus illa videre ;

Sed dolor à facie major abesse tuâ.

Quâ licet & possum , luctor celare furorem : 235

Sed tamen adparet dissimulatus amor.

Nec tibi verba damus : sentis mea vulnera , sentis.

Atque utinam soli sint ea nota tibi !

Ah quoties , lacrimis venientibus , ora reflexi ,

Ne causam fletûs quaereret ille mei ! 240

Ah quoties juvenum narraui potus amores ,

Ad vultus referens singula verba tuos !

Indiciumque mei ficto sub nomine feci.

Ille ego , si nescis , verus amator eram.

Quin etiam , ut possem verbis petulantius uti , 245

Non semel ebrietas est simulata mihi.

Prodita sunt (memini) tunicâ tua pectora laxâ ,

Atque oculis aditum nuda dedere meis ;

Pectora vel puris nivibus , vel lacte , tuamque

Complexo matrem candidiora Jove. 250

Dum stupeo visis , (nam pocula forte tenebam)

Tortilis è digitis excidit ansa meis.

Oscula si natæ dederas ; ego protinus illa

Hermiones tenero laetus ab ore tuli.

Et modo cantabam veteres resupinus amores : 255

Et modo per nutum signa tegenda dabam.

Et comitum primas, Clymenen Aethramque, tuarum

Ausus sum blandis nuper adire sonis.

Quae mihi non aliud, quam formidare, locutae,

Orantis medias deferuere preces. 260

Dis facerent, magni pretium certaminis esles ;

Teque suo victor posset habere toro.

Ut tulit Hippomenes Schoeneïda, praemia cursus,

Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus ;

Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit, 265

Dum petit amplexus, Deïanira, tuos ;

Nostra per has leges audacia fortior isset :

Teque mei scires esse laboris opus.

Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari ;

Amplectique tuos, si patiare, pedes. 270

O decus, ô praesens geminorum gloria fratrum ;

O Jove digna viro, ni Jove nata fores !

Aut ego Sigêos repetam te conjuge portus :

Aut ego Taenaria contegar exsul humo.

Non mea sunt summâ leviter destricta sagittâ 275

Pectora : descendit vulnus ad ossa meum.

Hoc mihi, (nam repetô) fore ut à coeleste sagittâ

Figar, erat verax vaticinata soror,

Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem :

Sic habeas faciles in tua vota Deos. 280

Multa quidem subeunt : sed coram ut plura loquamur,

Excipe me lecto, nocte silente, tuo.

An pudet, & metuis Venerem temerare maritam,

Castaque legitimi fallere jura tori ?

Ah nimium simplex, Helene, ne rustica dicam, 285

Hanc faciem culpa posse carere putas !

Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est.

Lis est cum formâ magna pudicitiae.

Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.

Haec tibi nempe patrem furta dedere Jovem. 290

Vix fieri, si sunt vires in semine avorum,

Et Jovis & Ladae filia, casta potes.

Castâ tamen tum sis, cum te mea Troja tenebit :

Et tua sim, quaeso, crimina solus ego.

Nunc ea peccemus, quae corrigat hora jugalis : 295

Si modo promisit non mihi vana Venus.

Sed

Sed tibi & hoc suadet rebus, non voce, maritus:

Neve tui furtis hospitis obstet, abest.

Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,

Aptius. ô mira calliditate virum!

300

Ivit, &, Idaei, mando tibi, dixit iturus,

Curam pro nobis hospitis, uxor, agas.

Negligis absentis (testor) mandata mariti:

Cura tibi non est hospitis ulla tui.

Huncce tu speres hominem sine pectore dotes

305

Posse satis formae, Tyndari, nosse tuae?

Falleris: ignorat. nec, si bona summa putaret

Quae tenet, externo crederet illa viro.

Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;

Cogimur ipsius commoditate frui.

310

Aut erimus stulti, sic ut superemus & ipsum,

Si tam securum tempus abibit iners.

Pene suis ad te manibus deducit amantem.

Utere non vafri simplicitate viri.

Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili;

315

In viduo jaceo solus & ipse toro.

Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.

Candidior medio nox erit illa die.

Tunc ego jurabo quaevis tibi numina; meque

Adstringam verbis in sacra jura tuis.

320

Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,

Efficiam praesens, ut mea regna petas.

Si pudet, & metuis, ne me videre secuta;

Ipsè reus sine te criminis hujus agar.

Nam sequar Aegidae factum, fratrumque tuorum. 325

Exemplo tangi non propiore potes.

Te rapuit Theseus; geminas Leucippidas illi:

Quartus in exemplis adnumerabor ego.

Troia classis adest, armis instructa virisque.

Jam facient celeres remus & aura vias.

330

Ibis Dardanias ingens regina per urbes:

Teque novam credet vulgus adesse Deam.

Quâque feres gressus: adolebunt cinnama flammae,

Caesaque sanguineam victima planget humum,

Dona pater fratresque, & cum genetrice sorores, 335

Iliadesque omnes, totaque Troja, dabunt.

Hei mihi! pars à me vix dicitur ulla futuri.

Plura feres, quam quae litera nostra refert.

Nec tu rapta time. ne nos fera bella sequantur;

Concitet & vires Græcia magna suas.

340

Tot prius abductis, dic quae repetita per arma est?

Cre-

Crede mihi, vanos res habet ista metus.
 Nomine ceperunt Aquilonis Erechtrida Thraces :
 Et tuta à bello Bistonis ora fuit.
 Phasida puppe nova vexit Pagasaeus Iäson : 345
 Laesa nec est Colchâ Theffala terra manu.
 Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus :
 Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
 Terror in his ipso major solet esse periclo :
 Quaeque timere libet, pertimuisse pudet. 350
 Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum.
 Et mihi sunt vires : & mea tela nocent.
 Nec minor est Asiae, quam vestrae copia terrae :
 Illa viris dives, dives abundat equis.
 Nec plus Atrides animi Menelaus habebit, 355
 Quam Paris ; aut armis antefendus erit.
 Pene puer caesis abducta armenta recepi
 Hostibus : & caussam nominis inde tuli.
 Pene puer vario juvenes certamine vici ;
 In quibus Ilioneus, Deïphobusque fuit. 360
 Neve putes, non me, nisi cominus esse timendum :
 Figitur in jussu nostra sagitta loco.
 Num potes haec illi primae dare facta juventae ?
 Instruere Atriden num potes arte mea ?
 Omnia si dederis ; numquid dabis Hectora fratrem ? 365
 Unus is innumeri militis instar habet.
 Quid valeam, nescis : & te mea robora fallunt.
 Ignorans, cui sis nupta futura viro.
 Aut igitur nullo belli repetere tumultu :
 Aut cedent Marti Dorica castra meo. 370
 Nec tamen indignor pro tanta sumere ferrum
 Conjuge ; certamen praemia magna movent.
 Tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
 Nomen ab aeternâ posteritate feres.
 Spe modo non timidâ, Dîs hinc egressa secundis, 375
 Exige cum plenâ munera pacta fide.

Epist. XVII. HELENA PARIDI.

Nunc oculos tua cum violarit epistola nostros ;
 Non rescribendi gloria visa levis.
 Ausus es, hospitii temeratis, advena, sacris,
 Legitimam nuptae sollicitare fidem ?
 Scilicet idcirco ventosâ per aequora vectum 5
 Excepit portu Taenaris ora suo ?
 Nec tibi, diversâ quamvis è gente venires,
 Oppositas habuit regia nostra fores ;

Effet ut officii merces injuria tanti ?

Qui sic intrabas , hospes , an hostis eras ? 10

Nec dubito , quin haec , cum sit tam justa , vocetur

Rustica , judicio , nostra querela , tuo.

Rustica sim sane ; dum non oblita pudoris ?

Dumque tenor vitae sit sine labe meae.

Si non est ficto vultus mihi tristis in ore ; 15

Nec sedeo duris torva superciliis ;

Fama tamen clara est : & adhuc sine crimine vixi :

Et laudem de me nullus adulter habet.

Quo magis admiror , quae sit fiducia coepti ;

Spemque tori dederit quae tibi causa mei. 20

An , quia vim nobis Neptunius attulit heros :

Rapta semel , videor bis quoque digna rapi ?

Crimen erat nostrum , si delenita fuisset.

Cum sim rapta , meum quid , nisi nolle , fuit ?

Non tamen è facto fructum tulit ille petitum : 25

Excepto , redii passa , timore , nihil.

Oscula luctanti tantummodo pauca protervus

Abstulit : ulterius nil habet ille mei.

Quae tua nequitia est , non his contenta fuisset.

Dî melius : similis non fuit ille tui. 30

Reddidit intactam ; minuitque modestia crimen :

Et juvenem facti poenituisse patet.

Thesæa poenituit , Paris ut succederet illi ;

Ne quando nomen non sit in ore meum ?

Nec tamen irascor : (quis enim irascatur amanti ?) 35

Si modo , quem praefers , non simulatur amor.

Hoc quoque enim dubito . non quo fiducia desit ,

Aut mea sit facies non bene nota mihi :

Sed quia credulitas damno solet esse puellis ;

Verbaque dicuntur vestra carere fide. 40

At peccant aliae ; matronaque rara pudica est.

Quid prohibet raris nomen inesse meum ?

Nam mea quod visa est tibi mater idonea , cujus

Exemplo flecti me quoque posse putes :

Matris in admissio , falsâ sub imagine lusæ , 45

Error inest : pluma tectus adulter erat.

Nil ego si peccem , possim nescisse , nec ullus

Error , qui facti crimen obumbret , erit.

Illa bene erravit , vitiumque auctore redemit.

Felix in culpa quo Jove dicar ego ? 50

Quod genus , & proavos , & regia nomina jactas :

Clara satis domus haec nobilitate sua est.

Jupiter ut soceri proavus taceatur , & omne

Tantalidae Pelopis Tyndareïque decus ;
 Dat mihi Leda Jovem , cycno decepta , parentem ; 55
 Quae falsam gremio credula fovit avem.
 Inunc , & Phrygiae latè primordia gentis ,
 Cumque suo Priamum Laomedonte refer.
 Quos ego suspicio ; sed , qui tibi gloria magna est
 Quintus , is à nostro nomine primus erit. 60
 Sceptra tuae quamvis rear esse potentia Trojae ,
 Non tamen haec illis esse minora puto.
 Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
 Vincitur : at certè barbara terra tua est.
 Munera tanta quidem promittit epistola dives ; 65
 Ut possint ipsas illa movere Deas.
 Sed si jam fines vellem transire pudoris ;
 Tu melior culpaè causa futurus eras.
 Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo ;
 Aut ego te potius , quam tua dona , sequar. 70
 Utque ea non sperno ; sic acceptissima semper
 Munera sunt , auctor quae pretiosa facit.
 Plus multo est , quod amas ; quod sum tibi causa laboris ,
 Quod per tam longas spes tua venit aquas.
 Illa quoque , adposita quae nunc facis , improbe , mensa , 75
 (Quamvis experiar dissimulare) noto.
 Cum modo me spectas oculis , lascive , protervis ;
 Quos vix instantes lumina nostra ferunt :
 Et modo suspiras : modo pocula proxima nobis
 Sumis ; quaque bibi , tu quoque parte bibis. 80
 Ah quoties digitis , quoties ego tecta notavi
 Signa supercilio pene loquente dari !
 Et saepe extimui , ne vir meus illa videret :
 Non satis occultis erubuique notis.
 Saepe vel exiguo , vel nullo murmure , dixi , 85
 Nil pudet hunc , nec vox haec mea falsa fuit.
 Orbe quoque in mensae legi sub nomine nostro ,
 Quod deducta mero litera fecit , Amo.
 Credere me tamen hoc oculo rennente negavi.
 Hei mihi ! jam didici , sic quoque posse loqui. 90
 His ego blanditiis , si peccatura fuisset ,
 Flecterer : his poterant pectora nostra capi.
 Est quoque (confiteor) facies tibi rara : potestque
 Velle sub amplexus ire puella tuos.
 Altera vel potius felix sine crimine fiat , 95
 Quam cadat externo noster amore pudor.
 Disce meo exemplo , formosis posse carere.
 Est virtus placitis abstinuisse bonis.

Quam multos credas juvenes optare, quod optas,
Qui sapiant? oculos an Paris unus habes? 100
Non tu plus cernis. sed plus temerarius audes:
Nec tibi plus cordis, sed magis oris, inest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carinâ,
Cum mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses. 105
Judicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis praeceptaque gaudia serus.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tibi Troia conjux,
Invitam sic me nec Menelaus habet. 110
Desine molle, precor, verbis convellere pectus:
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine, quam tribuit sortem Fortuna, tueri:
Nec spoliū nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est: & in altae vallibus Idae 115
Tres tibi se nudas exhibuere Deae:
Unaque cum regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridos conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem coelestia corpora possum
Arbitrio formam supposuisse tuo. 120
Utque sit hoc verum; certe pars altera ficta est,
Judicii pretium quā data dicor ego.
Non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima, teste Deā, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari: 125
Laudatrix Venus est invidiosa mihi.
Sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense, nimium mihi creditus aegre.
Tarda solet magnis rebus inesse fides. 130
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me visam praemia summa tibi:
Nec te Palladios, nec te Junonis honores
Auditis Helenae praeposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus? ego sum tibi nobile regnum? 135
Ferreā sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere litus aratro,
Spemque sequi coner, quam locus ipse neget? 140
Sum rudis ad Veneris furtum: nullaque fidelem
(Dī mihi sint testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,

Fungitur officio litera nostra novo.
 Felices, quibus usus adest! ego, nescia rerum, 145
 Difficilem culpae suspicor esse viam.
 Ipse malo metus est. jam nunc confundor, & omnes
 In nostris oculos vultibus esse reor.
 Nec reor hoc falsò. sensi mala murmura vulgi:
 Et quasdam voces retulit Aethra mihi, 150
 At tu dissimula: nisi si desistere mavis.
 Sed cur desistas? dissimulare potes.
 Lude, sed occulte. major, non maxima, nobis
 Est data libertas, quod Menelaus abest.
 Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus. 155
 Magna fuit subitae justaeque causae viae;
 Aut mihi sic visum est. ego, cum dubitaret, an iret,
 Quamprimum, dixi, fac rediturus eas.
 Omne laetatus dedit oscula: Resque, domusque,
 Et tibi sit curae Troius hospes, ait. 160
 Vix tenui risum. quem dum comperescere luctor,
 Nil illi potui dicere, praeter, Erit.
 Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis.
 Sed tu non ideo cuncta licere puta.
 Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens. 165
 An nescis longas Regibus esse manus?
 Fama quoque est oneri. nam quo constantius ore
 Laudamur vestro, justius ille timet.
 Quae juvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est:
 Et melius famae verba dedisse foret. 170
 Nec, quod abest, hic me tecum mirare relictam:
 Moribus & vitae credidit ille meae.
 De facie metuit, vitae confidit: & illum
 Securum probitas, forma timere facit.
 Tempora ne pereant ultro data praecipis; utque 175
 Simplicis utamur commoditate viri.
 Et libet, & timeo; nec adhuc exacta voluntas
 Est satis; in dubio pectora nostra labant.
 Et vir abest nobis; & tu sine conjuge dormis;
 Inque vicem tua me, te mea forma, capit: 180
 Et longae noctes: & jam sermone coimus:
 Et tu (me miseram!) blandus: & una domus.
 Et peream, si non invitant omnia culpam.
 Nescio quo tardor, sed tamen ipsa, metu.
 Quam male persuades, utinam bene cogere possis! 185
 Vi mea rusticitas excutienda fuit.
 Utilis interdum est ipsis injuria passis.
 Sic certe felix esse coacta velim.

Dum novus est, potius coepto pugnemus amor:

Flamma recens parvâ sparsa resedit aquâ.

190

Certus in hospitibus non est amor. errat, ut ipsi:

Cumque nihil speres firmitus esse, fuit.

Hypsipyle testis, testis Minoia virgo est;

In non exhibitis utraque lusa toris.

Tu quoque, dilectam multos, infide, per annos,

195

Diceris Oenonen destituisse tuam.

Nec tamen ipse negas; & nobis omnia de te

Quaerere, si nescis, maxima cura fuit.

Adde quod, ut cupias constans in amore manere;

Non potes. expediunt jam tua vela Phryges.

200

Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,

Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.

Cursum in mediis novitatis plena relinques

Gaudia: cum ventis noster abibit amor.

An sequar, ut suades; laudataque Pergama visam;

205

Pronurus & magni Laomedontis ero?

Non ita contemno volucris praeconia Famae,

Ut probris terras impleat illa meis.

Quid de me Sparte poterit, quid Achaia tota,

Quid gentes Asiae, quid tua Troja loqui?

210

Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor;

Totque tui fratres, Dardanidesque nurus?

Tu quoque, qui poteris tibi me sperare fidelem,

Et non exemplis anxius esse tuis?

Quicumque Iliacos intra verit advena portus,

215

Is tibi solliciti caussa timoris erit.

Ipse mihi quoties iratus, Adultera, dices!

Oblitus nostro crimen inesse tuum.

Delicti fies idem reprehensor & auctor.

Terra, precor, vultus obruat ante meos.

220

At fruar Iliacis opibus cultuque beato:

Donaque promissis uberiora feram.

Purpura nempe mihi pretiosaeque texta dabuntur:

Congestoque auri pondere dives ero.

Da veniam faesae; non sunt tua munera tanti.

225

Nescio quo tellus me tenet ista modo.

Quis mihi, si laedar, Phrygiis succurrat in oris?

Unde petam fratris, unde parentis opem?

Omnia Medae fallax promisit Iason;

Pulsa est Aesoniam num minus illa domo?

230

Non erat Aeetes, ad quem despecta rediret:

Non Ipsaea parens, Chalciopeque soror.

Tale nihil timeo; sed nec Medea timebat.

Fah

Fallitur augurio spes bona saepe suo.
 Omnibus invenies, quae nunc jactantur in alto, 235
 Navibus à portu lene fuisse fretum.
 Fax quoque me terret : quam se peperisse cruentam
 Ante diem partus est tua visa parens.
 Et vatum timeo monitus : quos igne Pelasgo
 Ilion arsuram praemonuisse ferunt. 240
 Utque favet Cytherêa tibi, quia vicit, habetque
 Parta per arbitrium bina tropaea tuum ;
 Sic illas vereor ; quae, si tua gloria vera est,
 Judice te causam non tenuere duae.
 Nec dubito, quin, te si prosequar, arma parentur. 245
 Ibit per gladios (hei mihi !) noster amor.
 An fera Centauris indicere bella coëgit
 Atracis Haemonios Hippodamia viros ?
 Tu fore tam justa lentum Menelaon in irâ,
 Et geminos fratres, Tyndareumque putas ? 250
 Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris,
 A verbis facies dissidet ista suis.
 Apti magis Veneri, quam sint tua corpora Marti.
 Bella gerant fortes : tu, Pari, semper ama.
 Hectors, quem laudas, pro te pugnare iubeto ; 255
 Militia est operis altera digna tui.
 His ego, si saperem, paulloque audacior essem,
 Uterer. utetur, si qua puella sapit.
 Aut ego, deposito, faciam fortasse, pudore ;
 Et dabo conjunctas tempore victa manus. 260
 Quod petis, ut furtim praesentes plura loquamur ;
 Scimus quid captes, colloquiumque voces.
 Sed nimium properas ; & adhuc tua messis in herbâ est.
 Haec mora sit voto forsan amica tuo.
 Haecenus. arcanum furtivae conscia mentis. 265
 Litera, jam lassò pollice, sistat opus.
 Cetera per socias Clymenen Aethramque loquamur,
 Quae mihi sunt comites consiliumque duae.

Epist. XVIII. LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
 Si cadat ira maris, Sesta puella, tibi.
 Si mihi Dî faciles, & sunt in amore secundi ;
 Invitis oculis haec mea verba leges.
 Sed non sunt faciles : nam cur mea vota morentur, 5
 Currere me notâ nec patiantur aquâ ?
 Ipsa vides coelum pice nigrius ; & freta ventis
 Turbida, perque cava vix obeunda rates.

Unus, & hic audax, à quo tibi litera nostra

Redditur, è portu navita movit iter.

10

Adscensurus eram: nisi quod, cum vincula prorae

Solveret, in speculis omnis Abydos erat.

Non poteram celare meos, velut ante, parentes:

Quemque tegi volumus, non latuisset, amor.

Protinus haec scribens, Felix, i, litera, dixi:

15

Jam tibi formosam porriget illa manum.

Forsthan admotis dominae tangere labellis;

Rumpere dum niveo vincula dente volet.

Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,

Cetera cum chartâ dextra locuta mea est.

20

At quanto mallet, quam scriberet, illa nataret,

Meque per adfuetas sedula ferret aquas!

Aptior illa quidem placido dare verbera ponto.

Est tamen & sensus apta ministra mei.

Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,

25

Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.

His ego si vidi mulcentem pectora somnum

Noctibus, infani sit mora longa freti.

Rupe sedens aliqua spectro tua litora tristis:

Et quo non possum corpore, mente feror.

30

Lumina quin etiam summâ vigilantia turre,

Aut videt, aut acies nostra videre putat.

Ter mihi deposita est in siccâ vestis arenâ.

Ter grave tentavi carpere nudus iter.

Obstitit inceptis tumidum juvenilibus aequor:

35

Merfit & adversis ora natantis aquis.

At tu de rapidis, immanissimè, ventis,

Quid mecum certâ proelia mente geris?

In me, si nescis, Borea, non aequora, saevis.

Quid faceres, esset ni tibi notus amor?

40

Tam gelidus cum sis, non te tamen, improbe, quondam

Ignibus Actaeis incaluisse negas.

Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet

Aërios aditus, quo paterere modo?

Parce, precor; facilemque move moderatius auram.

45

Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.

Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse:

Quasque quatit, nullâ parte coercet aquas.

Nunc daret audaces utinam mihi Daedalus alas!

Icarium quamvis hic prope litus adest.

50

Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras

Tollere; quod dubiâ saepe pependit aquâ.

Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,

Men.

Mente agito furti tempora prima mei.
 Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas) 55
 Cum foribus patriis egrediebar amans.
 Nec mora, deposito pariter cum veste timore,
 Jactabam liquido brachia lenta mari.
 Luna ferè tremulum praebebat lumen eunti,
 Ut comes in nostras officiosa vias. 60
 Hanc ego suspiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
 Et subeant animo Latmia saxa tuo.
 Non finat Endymion te pectoris esse severi.
 Fleste, precor, vultus ad mea furta tuos.
 Tu, Dea, mortalem coelo delapsa petebas. 65
 Vera loqui liceat; quam sequor, ipsa Dea est.
 Neu referam mores coelesti pectore dignos;
 Forma nisi in veras non cadit illa Deas.
 A Veneris facie non est prior ulla, tuâque.
 Neve meis credas vocibus, ipsa vides. 70
 Quanto, cum fulges radiis argentea puris,
 Concedunt flammis sidera cuncta tuis;
 Tanto formosis formosior omnibus illa est;
 Si dubitas, caecum, Cynthia, lumen habes.
 Haec ego, vel certe non his diversa, locutus 75
 Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
 Unda percussae radiabat imagine Lunae,
 Et nitor in tacitâ nocte diurnus erat:
 Nullaque vox nostras, nullum veniebat, ad aures,
 Praeter dimotae corpore, murmur, aquae. 80
 Alcyones solae, memores Ceycis amati,
 Nescio quid visae sunt mihi dulce queri.
 Jamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
 Fortiter in summas erigor altus aquas.
 Ut procul adspexi lumen, Meus ignis in illo est; 85
 Illa meum, dixi, litora numen habent.
 Et subito lassis vires rediere lacertis:
 Visaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
 Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
 Qui calet in cupido pectore, praestat amor. 90
 Quo magis accedo, propioraque litora fiunt,
 Quoque minus restat; plus libet ire mihi.
 Cum vero possum cerni quoque; protinus addis
 Spectatrix animos, ut valeamque facis.
 Nunc etiam nando dominae placuisse laboro, 95
 Atque oculis jacto brachia nostra tuis.
 Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum:
 Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.

Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,

Ne fieret primâ pes tuus udus aquâ.

100

Excipis amplexu, feliciaque oscula jungis :

Oscula (Dî magni !) trans mare digna peti.

Deque tuis demtos humeris mihi tradis amictus :

Et madidam siccas aequoris imbre comam.

Cetera nox, & nos, & turris conscia novit,

105

Quodque mihi lumen per vada monstrat iter.

Nec magis illius numerari gaudia noctis,

Hellepontiaci quam maris alga potest.

Quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,

Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.

110

Jamque, fugaturâ Tithoni conjuge noctem,

Praevius Aurorae Lucifer ortus erat.

Oscula congerimus properata, sine ordine, raptim,

Et querimur parvas noctibus esse moras.

Atque ita cunctatus, monitu nutricis amaro

115

Frigida desertâ litora turre peto.

Digredimur flentes : repetoque ego Virginis aequor,

Respiciens dominam, dum licet, usque meam.

Si qua fides vero est ; veniens huc esse natator ;

Cum redeo, videor naufragus esse mihi.

120

Hoc quoque si credas ; ad te via prona videtur :

A te cum redeo, clivus inertis aquae.

Invitus repeto patriam : quis credere possit ?

Invitus certe nunc moror urbe meâ.

Hei mihi ! cur animo juncti secernimur undis ?

125

Unaque mens, tellus non habet una duos ?

Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos :

Tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.

Cur ego confundor, quoties confunditur aequor ?

Cur mihi causâ levis, ventus, obesse potest ?

130

Jam nostros curvi norunt delphines amores :

Ignotum nec me piscibus esse reor.

Jam patet attritus solitarum limes aquarum ;

Non aliter, multâ quam via pressa rotâ,

Quod mihi non esset, nisi sic iterare, querebar :

135

At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.

Fluctibus immodicis Athamantidos aequora canent,

Vixque manet portu tuta carina suo.

Hoc mare, cum primum de Virgine nomina mersâ,

Quae tenet, est nactum, tale fuisse puto.

140

Et satis amissâ locus hic infamis ab Helle est :

Utque mihi parcat, crimine nomen habet.

Invideo Phryxo ; quem per freta tristitia tutum

Auz.

Aurea lanigero vellere vexit ovis.

Nec tamen officium pecoris navisve requiro : 145

Dummodo , quas findam corpore , dentur aquae.

Arte egeo nullâ : fiat modo copia nandi ,

Idem , navigium , navita , vector , ero.

Nec sequar aut Helicen , aut , quâ Tyros utitur , Arcton :

Publica non curat sidera noster amor. 150

Andromedan alius spectet , claramve Coronam ,

Quaeque micat gelido Parrhasis Urſa polo.

At mihi , quod Perſeus & cum Jove Liber amarunt ,

Indicium dubiae non placet eſſe viae.

Eſt aliud lumen , multo mihi certius iſtis ; 155

Non erit in tenebris quo duce noster amor.

Hoc ego dum ſpectem , Colchos , & in ultima Ponti ,

Quâque viam fecit Theſſala pinus , eam :

Et juvenem poſſim ſuperare Palaemona nando ,

Miraque quem ſubito reddidit herba Deum. 160

Saepe per adſiduos languent mihi brachia motus ,

Vixque per immenſas feſſa trahuntur aquas.

His ego cum dixi , Pretium non vile laboris ,

Jam dominae vobis colla tenenda dabo :

Protinus illa valent , atque ad ſua praemia tendunt ; 165

Ut celer Elêo carcere miſſus equus.

Ipſe meos igitur ſervo , quibus uror , amores :

Teque , magis coelo digna puella , ſequor.

Digna quidem coelo , ſed adhuc tellure morare :

Aut dic , ad Superos & mihi quâ ſit iter. 170

Hic es , & exiguum miſero contingis amanti :

Cumque meâ ſiunt turbida mente freta.

Quid mihi , quod lato non ſeparor aequore , prodeſt ?

Num minus hoc nobis tam brevis obſtat aqua ?

An malim , dubito , toto procul orbe remotus 175

Cum dominâ longe ſpem quoque habere meâ.

Quo propius nunc es , flammâ propiore caleſco :

Et res non ſemper , ſpes mihi ſemper adeſt.

Pene manu , quod amo , (tanta eſt vicinia) tango :

Saepe ſed (heu !) lacrimas hoc mihi pene movet. 180

Velle quid eſt aliud fugientia prendere poma ,

Spemque ſuo refuſgi fluminis ore ſequi ?

Ergo ego te numquam , niſi cum volet unda , tenebo ?

Et me felicem nulla videbit hiems ?

Cumque minus firmum nil ſit quam ventus & unda , 185

In ventis & aquâ ſpes mea ſemper erit ?

Aeſtus adhuc tamen eſt. quid cum mihi laeſerit aequor

Plas , & Arctophylax , Oleniumque pecus !

Aut ego non novi, quam sit temerarius; aut me
 In freta non cautum tunc quoque mittet Amor. 190
 Neve putes id me, quod abest, promittere tempus:
 Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
 Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus aequor;
 Ire per invitas experiemur aquas.
 Aut mihi continget felix audacia salvo: 195
 Aut mors solliciti finis amoris erit.
 Optabo tamen, ut partes expellar in illas;
 Et teneant portus naufraga membra tuos.
 Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
 Et, Mortis, dices, huic ego causa fui. 200
 Scilicet interitus offenderis omine nostri:
 Literaque invisa est hac mea parte tibi.
 Desino; parce queri. sed & ut mare finiat iram,
 Accedant, quaeso, fac tua vota meis.
 Pace brevi nobis opus est; dum transferor isto: 205
 Cum tua contigero litora, perstet hiems.
 Illic est aptum nostrae navale carinae:
 Et melius nullâ stat mea puppis aquâ.
 Illic me claudat Boreas; ubi dulce morari;
 Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero. 210
 Nec faciam furdus convicia fluctibus ulla:
 Triste nataturo nec querar esse fretum.
 Me pariter venti teneant, pariterque lacerti;
 Per causas isthic impediarque duas.
 Cum patietur hiems, remis ego corporis utar. 215
 Lumen in adspectu tu modo semper habe.
 Interea pro me pernoctet epistola tecum;
 Quam, precor, ut minimâ prosequar ipse morâ.

Epist. XIX. HERO LEANDRO.

QUam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
 Ut possim missam rebus habere; veni.
 Longa mora est nobis omnis, quae gaudia differt.
 Da veniam faesae; non patienter amo.
 Urimur igne pari: sed sum tibi viribus impar. 5
 Fortius ingenium suspicor esse viris.
 Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis.
 Deficiam; parvi temporis adde moram.
 Vos, modo venando, modo rus geniale colendo,
 Ponitis in variâ tempora longa morâ. 10
 Aut fora vos retinent, aut uinctae dona palaestrae:
 Flectitis aut freno colla sequacis equi.
 Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo.

Diluitur posito serior hora mero.

His mihi submotae, vel si minus acriter urar, 15

Quod faciam, superest, praeter amare, nihil.

Quod superest, facio: teque, ô mea sola voluptas,

Plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo.

Aut ego cum carâ de te nutrice fufurro;

Quaeque tuum, miror, causâ moretur iter: 20

Aut mare prospiciens, odioſo concita vento

Corripio verbis aequora pene tuis:

Aut ubi saevitiae paullum gravis unda remisit:

Posse quidem, sed te nolle venire, queror: (25

Dumque queror, lacrimae per amantia lumina manant,

Pollice quas tremulo conscia siccât anus.

Saepe tui, specto, si sint in litore passus:

Impositas tamquam fervet arena notas.

Utque rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo

Venerit, aut, quaero, si quis Abydon eat. 30

Quid referam, quoties dem vestibus oscula, quas tu

Hellespontiacâ ponis iturus aquâ?

Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora

Exhibuit pulso sidera clara die;

Protinus in summâ vigilantia lumina turre

Ponimus, adſuetae signa notamque viae. 35

Tortaque versato ducentes ſtamina fuſo,

Femineâ tardas fallimus arte moras.

Quid loquar interea tam longo tempore, quaeris?

Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est. 40

Jamne putes exiſſe domo mea gaudia, nutrix?

An vigilant omnes? & timet ille ſuos?

Jamne ſuas humeris illum deponere veſtes;

Pallade jam pingui tinguere membra putes?

Adſuit illa ferè: non noſtra quod oscula curet; 45

Sed movet obrepens ſomnus anile caput.

Postque morae minimum, Jam certe navigat, inquam;

Lentaque dimotis brachia jactat aquis.

Paucaque cum tactâ perfeci ſtamina telâ,

An medio poſſis, quaerimus, eſſe freto. 50

Et modo proſpiciamus: timidâ modo voce precamur,

Ut tibi det faciles utilis aura vias.

Auribus interdum voces captamus, & omnem

Adventûs ſtrepitum credimus eſſe tui.

Sic ubi deceptae pars eſt mihi maxima noctis 55

Acta; ſubit furtim lumina feſſa ſopor.

Forſitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:

Et, quamquam non vis ipſe venire, venis.

Nam modo te videor prope me spectare natantem :
 Brachia nunc humeris humida ferre meis. 60
 Nunc dare , quae soleo , madidis velamina membris :
 Pectora nunc juncto vestra fovere sinu.
 Multaque praeterea , linguae reticenda modestae ;
 Quae fecisse juvat , facta referre pudet.
 Me miseram ! brevis est haec , & non vera voluptas : 65
 Nam tu cum somno semper abire soles.
 Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes :
 Nec careant verâ gaudia nostra fide.
 Cur ego tot viduas exegi frigida noctes ?
 Cur toties à me , lente natator , abes ? 70
 Est mare (confiteor) nondum tractabile nanti :
 Nocte sed hesternâ lenior aura fuit.
 Cur ea praeterita est ? cur non ventura timebas ?
 Tam bona cur periit , nec tibi rapta , via est ?
 Protinus ut similis detur tibi copia cursûs ; 75
 Hoc melior certè , quo prior , illa fuit.
 At cito mutata est jactati forma profundi :
 Tempore , cum properas , saepe minore venis.
 Hîc , puto , depensus nil , quod quereretur , haberes ;
 Meque tibi amplexo nulla noceret hiems. 80
 Certe ego tum ventos audirem lenta tonantes ,
 Et numquam placidas esse precarer aquas.
 Quid tamen evenit , cur sis metuentior undae ?
 Contemtumque prius , nunc vereare , fretum ?
 Nam memini , cum te saevum veniente minaxque 85
 Non minus , aut multo non minus , aequor erat.
 Cum tibi clamabam , Sic tu temerarius esto ,
 Ne miserae virtus sit tua flenda mihi.
 Unde novus timor hic ? quoque illa audacia fugit ?
 Magnus ubi est spretis ille natator aquis ? 90
 Sis tamen hoc potius , quam quod prius esse solebas :
 Et facias placidum per mare tutus iter.
 Dum modo sis idem : dum sic , ut scribis , amemur :
 Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
 Non ego tam ventos timeo , mea vota morantes , 95
 Quam , similis vento ne tuus erret amor :
 Ne non sim tanti , superentque pericula caussam :
 Et videar merces esse labore minor.
 Interdum metuo , patriâ ne laedar , & impar
 Ducar Abydeno Thressia puella toro. 100
 Ferre tamen possum patientius omnia ; quam si
 Otia , nescio quâ pellice captus , agas :
 In tua si veniant alieni colla lacerti :

Sitque novus nostri finis amoris amor.

Alipotius peream, quam crimine vulnerer isto : 105

Fataque sint culpâ nostra priora tuâ !

Nec quia venturi dederis mihi signa doloris ,

Haec loquor ; aut famâ sollicitata novâ.

Omnia sed vereor : (quis enim securus amavit ?)

Cogit & absentes plura timere locus. 110

Felices illas , sua quas praesentia nosse

Crimina vera jubet , falsâ timere vetat !

Nos tam vana movet , quam facta injuria fallit :

Inciat & morsus error uterque pares.

Outinam venias ! aut ut ventusve paterve , 115

Causaque sit certae femina nulla morae !

Quod si quam sciero ; moriar (mihi crede) dolendo.

Jamdudum peccas , si mea fata petis.

Sed neque peccabis , frustraquo ego terreor istis :

Quoque minus venias , invida pugnat hiems. 120

Me miseram ! quanto planguntur litora fluctu !

Et latet obscurâ condita nube dies !

Forsit ad pontum mater pia venerit Helles ,

Mersaque roratis nata fleatur aquis :

An mare , ab inviso privignae nomine dictum , 125

Vexat in aequoream versa noverca Deam ?

Non favet , ut nunc est , teneris locus iste puellis.

Hac Helle periit ; hac ego laedor aquâ.

At tibi flammaram memori , Neptune , tuarum

Nullus erat ventis impediendus amor : 130

Sineque Amygone , nec laudatissima formâ

Criminis est Tyro fabula vana tui ;

Lucidaque Alcyone , Circeque & Alymone nata ,

Et nondum nexis angue Medusa comis ;

Flavaque Laodice , coeloque recepta Celaeno , 135

Et quarum memini nomina lecta mihi.

Has certe pluresque canunt , Neptune , poëtae

Molle latus lateri composuisse tuo.

Cur igitur , toties vires expertus amoris ,

Adiuetum nobis turbine claudis iter ? 140

Parce ferox ; latoque mari tua proelia misce.

Seducit terras haec brevis unda duas.

Te decet aut magnas magnum jactare carinas ;

Aut etiam totis classibus esse trucem.

Turpe Deo pelagi , juvenem terrere natantem : 145

Gloriaque est stagno quolibet ista minor.

Nobilis ille quidem est , & clarus origine : sed non

A tibi suspecto ducit Ulixæ genus.

78 P. OVIDII NASONIS
Da veniam, servaque duos. natat ille : sed isdem

Corpus Leandri, spes mea, pendet aquis. 150

Sternuit & lumen : (posito nam scribimus illo.)

Sternuit ; & nobis prospera signa dedit.

Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes :

Crasque erimus plures, inquit, & ipsa bibit.

Effice nos plures, evicta per aequora lapsus, 155

O penitus toto corde recepte mihi.

In tua castra redi, focii desertor Amoris.

Ponuntur medio cur mea membra toro ?

Quod timeas, non est. auso Venus ipsa favebit :

Sternet & aequoreas, aequore nata, vias. 160

Ire libet tumidas ipsi mihi saepe per undas :

Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.

Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique sorore,

Sola dedit vastis femina nomen aquis ?

Forsthan ad reditum metuas ne tempora desint, 165

Aut gemini nequeas ferre laboris onus.

At nos diversi medium coëamus in aequor :

Obviaque in summis oscula demus aquis :

Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes.

Exiguum, sed plus, quam nihil, illud erit. 170

Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,

Vel timidus famae cedere vellet amor !

Nunc male res junctae, calor & reverentia, pugnant.

Quid sequar in dubio est. haec decet ; ille juvat.

Ut semel intravit Colchos Pagasaeus Iäson ; 175

Impositam celeri Phasida puppe tulit.

Ut semel Idaeus Lacedaemona venit adulter ;

Cum praedâ rediit protinus ille suâ.

Tu, quam saepe petis quod amas, tam saepe relinquis :

Et quoties grave fit puppibus ire, natas. 180

Sic tamen, ô juvenis tumidarum victor aquarum,

Sic facito spernas, ut vereare, fretum.

Arte laboratae vincuntur ab aequore puppes :

Tu tua plus remis brachia posse putes ?

Quod cupis, hoc nautae metuunt, Leandre, natare. 185

Exitus hic fractis puppibus esse solet.

Me miseram ! cupio non persuadere ; quod hortor :

Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.

Dummodo pervenias, excussa saepe per undas

Injicias humeris brachia lassa meis. 190

Sed mihi, caeruleas quoties obvertor ad undas,

Nescio quae pavidum frigora pectus habent.

Nec minus hesternae confundor imagine noctis,

Quam-

Quamvis est sacris illa piata meis.
 Namque sub Aurora, jam dormitante lucerna, 195
 (Somnia quo cerni tempore vera solent)
 Stamina de digitis cecidere, sopore remissis:
 Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
 Hic ego ventosas nantem delphina per undas
 Cernere non dubiâ sum mihi visa fide. 200
 Quem, postquam bibulis illisit fluctus arenis:
 Unda simul miserum vitæque deseruit.
 Quidquid id est, timeo. nec tu mea somnia ride:
 Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
 Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ: 205
 Quæ numquam, nisi te sospite, sospes erit.
 Spes tamen est fractis vicinae pacis in undis.
 Tum placidas tuto pectore finde vias.
 Interea, nanti quoniam freta pervia non sunt,
 Leniat invisas litera missa moras. 210

Epist. XX. ACONTIUS CYDIPPÆ.

POne metum: nihil hic iterum jurabis amanti.
 Promissam satis est te semel esse mihi.
 Perlege: discedat sic corpore languor ab isto,
 Qui meus est, ullâ parte dolente, dolor.
 Quid pudor ora subit? nam, sicut in aede Dianæ, 5
 Suspikor ingenuas erubuisse genas.
 Conjugium pactamque fidem, non crimina, posco:
 Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
 Verba licet repetas, quæ demtus ab arbore foetus
 Pertulit ad castas, me jaciente, manus; 10
 Invenies illic id te spondere, quod opto,
 Te potius, virgo, quam meminisse Deam.
 Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acrius illud
 Adsumsit vires; auctaque flamma morâ est.
 Quique fuit numquam parvus; nunc tempore longo, 15
 Et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
 Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor.
 Non potes hoc factum teste negare Deâ.
 Adfuit, & præsens, ut erant, tua verba notavit:
 Et visa est motâ dicta probasse comâ. 20
 Deceptam dicas nostra te fraude licebit:
 Dum fraudis nostræ causâ feratur amor.
 Fraus mea quid petiit, nisi quo tibi jungerer uni?
 Ad me, quod quereris, conciliare potest.
 Non ego naturâ, nec sum tam callidus usu: 25
 Sollertem tu me, (crede) puella, facis.

Te mihi compositis (si quid tamen egimus) à me

Adstrinxit verbis ingeniosus Amor,

Dictatis ab eo feci sponsalia verbis :

Consultoque fui juris Amore vaser.

Sit fraus huic nomen facto , dicarque dolosus :

(Si tamen est , quod ames velle tenere , dolus.)

En iterum scribo , mittoque rogantia verba.

Altera fraus haec est : quodque queraris , habes.

Si noceo quod amo ; fateor , sine fine nocebo ;

Teque petam : caveas tu licet ipsa peti.

Per gladios alii placitas rapuere puellas :

Scripta mihi caute litera crimen erit ?

Dî faciant , possim plures imponere nodos !

Ut tua sit nulla libera parte fides.

Mille doli restant : clivo sudamus in imo.

Ardor inexpertum nil finet esse meus.

Sit dubium , possisne capi ; captabere certe.

Exitus in Dîs est : sed capiere tamen.

Ut partem effugias , non omnia retia falles :

Quae tibi , quam credis , plura tetendit Amor.

Si non proficiant artes , veniemus ad arma ;

Inque tui cupido rapta ferere sinu.

Non sum , qui soleam Paridis reprehendere factum :

Nec quemquam , qui , vir possit ut esse , fuit.

Nos quoque : sed taceo. mors hujus poena rapinae

Ut sit , erit quam te non habuisse , minor.

Aut esses formosa minus , peterere modeste.

Audaces facie cogimur esse tuâ.

Tu facis hoc , oculique tui ; quibus ignea cedunt

Sidera ; qui flammae caussa fuere meae.

Hoc flavi faciunt crines , & eburnea cervix ;

Quaeque , precor , veniant in mea colla manus :

Et decor , & vultus sine rusticitate pudentes ;

Et , Thetidi quales vix rear esse , pedes.

Cetera si possem laudare , beatior essem :

Nec dubito , totum quin sibi par sit opus.

Hac ego compulsus , non est mirabile , formâ ,

Si pignus volui vocis habere tuae.

Denique , dum captam tu te cogare fateri ,

Insidiis esto capta puella meis.

Invidiam patiar : passo sua praemia dentur.

Cur suus à tanto crimine fructus abest ?

Hesionen Telamon , Briseïda cepit Achilles :

Utraque victorem victa secuta suum.

Quamlibet accuses , & sis irata licebit ;

Iratâ liceat dum mihi posse frui.
 Idem, qui facimus, factam tenuabimus iram :
 Copia placandae sit modo parva tui.
 Ante tuos flentem liceat consistere vultus : 75
 Et liceat lacrimis addere verba suis.
 Utque solent famuli, cum verbera saeva verentur,
 Tendere submissas ad tua crura manus.
 Ignoras tua jura ; voca ; cur arguor absens ?
 Jamdudum dominae more venire jube. 80
 Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
 Oraque sint digitis livida facta tuis :
 Omnia perpetiar : tantum fortasse timebo,
 Corpore laedatur ne manus ista meo.
 Sed neque compedibus, nec me compesce catenis : 85
 Servabor firmo vinctus amore tui.
 Cum bene se, quantumque volet, satiaverit ira ;
 Ipsa tibi dices, Quam patienter amat !
 Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre ;
 Tam bene qui servit, serviat iste mihi. 90
 Nunc reus infelix absens agor : & mea, cum sit
 Optima, non ullo causâ tuente perit.
 Hoc quoque, quod jus est, sit scriptum injuria nostrum ;
 Quod de me solo nempe queraris, habes.
 Non meruit falli mecum quoque Delia. si non 95
 Vis mihi promissum reddere, redde Deae.
 Adfuit, & vidit, cum tu decepta rubebas :
 Et vocem memori condidit aure tuam.
 Omina re careant. nihil est violentius illâ,
 Cum sua, quod nolim, numina laesa videt. 100
 (Testis erit Calydonis aper. nam scimus, ut illo
 Sit magis in natum saeva reperta parens.)
 Testis & Actaeon, quondam fera creditus illis,
 Ipse dedit leto cum quibus ante feras.
 Quaeque superba parens, saxo per corpus oborto, 105
 Nunc quoque Mygdoniâ flebilis exstat humo.
 Hei mihi, Cydippe ! timeo tibi dicere verum ;
 Ne videar causâ falsâ monere meâ :
 Dicendum tamen est : hoc est, (mihi crede) quod aegra
 Ipso nubendi tempore saepe jaces. 110
 Consulit ipsa tibi ; neu sis perjura laborat :
 Et salvam salvâ te cupit esse fide.
 Inde fit, ut, quoties existere perfida tentas,
 Peccatum toties corrigat illa tuum.
 Parce movere feros animosae Virginis arcus ;
 Mitis adhuc fieri, si patiâre, potest. 115
 Tom. I. E

Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus;

Servetur facies ista fruenda mihi.

Serventur vultus ad nostra incendia nati :

Quique subest niveo laetus in ore rubor.

120

Hostibus è si quis, ne fias nostra, repugnat ;

Sic sit, ut, invalidâ te, solet esse mihi.

Torqueor ex aequo, vel te nubente, vel aegrâ :

Dicere nec possum, quid minus ipse velim.

Maceror interdum, quod sim tibi caussa dolendi :

125

Teque meâ laedi calliditate puto.

In caput haec nostrum dominae perjurâ, quaeso,

Eveniant : poenâ tuta sit illa meâ.

Ne tamen ignorem, quid agas ; ad limina crebro

Anxius, huc illuc, dissimulanter eo.

130

Subsequor ancillam furtim famulumve, requirens

Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.

Me miserum ! quod non medicorum jussa ministro,

Effingoque manus, infideoque toro.

Et rursus miserum ! quod, me procul inde remoto,

135

Quem minime vellem, forsitan alter adest.

Ille manus istas effingit, & adsidet aegrae,

Invisus Superis, cum Superisque mihi.

Dumque suo tentat salientem pollice venam ;

Candida per caussam brachia saepe tenet :

140

Contrectatque sinus, & forsitan oscula jungit.

Officio merces plenior ista suo est.

Quis tibi permisit nostras praecerpere messes ?

Ad sepem alterius quis tibi fecit iter ?

Iste sinus meus est : mea turpiter oscula sumis.

145

A mihi promisso corpore tolle manus.

Improbe, tolle manus. quam tangis, nostra futura est.

Postmodo si facias istud, adulter eris.

Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter.

Si nescis, dominum res habet ista suum.

150

Nec mihi credideris : recitetur formula pacti.

Neu falsam dicas esse ; face ipsa legat.

Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.

Quid facis hic ? exi ; non vacat iste torus.

Nam quod habes & tu humani verba altera pacti ;

155

Non erit idcirco par tua caussa meae.

Haec mihi se pepigit : pater hanc tibi, primus ab illâ :

Sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.

Promisit pater hanc : haec adjuravit amanti.

Ille homines, haec est testificata Deam.

160

Hic metuit mendax, timet haec perjura vocari.

Num

Num dubites, hic sit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus: haec cubat, ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus; 165
Nec spes par nobis, nec timor aequus adest.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idque ego jam, quod tu forsam amabis, amo.
Si tibi iustitiae, si recti cura fuisset;
Cedere debueras ignibus ipse meis. 170
Nunc quoniam ferus hic pro causâ pugnat iniquâ;
Ad quid, Cydippe, litera nostra redit?
Hic facit ut jaceas, & sis suspecta Dianae.
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente, subis tam saeva pericula vitae. 175
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem si repuleris, nec, quem Dea damnat, amaris;
Et tu continuo, certe ego salvus ero.
Siste metum, virgo, stabili potiere salute.
Fac modo polliciti conscia templa colas. 180
Nec bove mactato coelestia numina gaudent;
Sed, quae praestanda est & sine teste, fide.
Ut valeant aliae, ferrum patiantur & ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis; tantum perjurâ vita: 185
Teque simul serva, meque, datamque fidem.
Praeteritae veniam dabit ignorantia culpae:
Exciderint animo foedera lecta tuo.
Admonita es modo voce mea, modo cassibus istis;
Quos, quoties tentas fallere, ferre soles. 190
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas adferat illa manus.
Audiet; &, repetens quae sint audita, requirere
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; scit te promittere falso. 195
Jurabis; scit te fallere posse Deos.
Non agitur de me: curâ majore laboro.
Anxia sunt vitae pectora nostra tuae.
Cur modo te dubiam pavidi flere parentes,
Ignaros culpae quos facis esse tuae? 200
Et cur ignorent? matri licet omnia narres;
Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
Sacra pharetratae dum facis ipsâ Deae.
Ut, te conspecta, subito (si forte notasti) 205
Restiterim fixis in tua membra genis:

84 P. OVIDII NASONIS
Ut, te dum nimium miror, (nota certa furoris)

Deciderint humero pallia lapsa meo.

Postmodo nescio quâ venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.

210

Quod quia sit lectum sanctâ praesente Dianâ,
Esse tuam victam, numine teste, fidem.

Ne tamen ignoret quae sit sententia scripto;
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.

Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt: 215
Quem fore jurasti, sit gener ille mihi.

Quisquis is est, placeat; quoniam placet ante Dianae.
Talis erit mater, si modo mater erit.

Sic tamen & quaerat, qui sim quantusque, jubeto:
Inveniet vobis consuluisse Deam.

220

Insula, Coryciis quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Aegeo, nomine Cea, mari.

Illa mihi patria est. nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus avis.

Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores: 225
Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.

Adpeteres talem vel non jurata maritum:
Juratae vel non talis habendus erat.

Haec tibi me in somnis jaculatrix scribere Phoebe,
Haec tibi me vigilem scribere jussit Amor.

320

Ex quibus alterius mihi jam nocuere sagittae:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.

Juncta salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?

Quod si contigerit, cum jam data signa sonabunt, 235
Tinctaque votivo sanguine Delos erit;

Aurea ponetur mali felicitis imago,
Causaque versiculis scripta duobus erit:

Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quae fuerint in eo scripta, fuisse rata.

240

Longior infirmum ne lasset Epistola corpus,
Clausaque consueto sit sibi sine; vale.

Epist. XXI. CYDIPPE ACONTIO.

Pertimui, scriptumque tuum sine murmure legi,
Juraret ne quos inscia lingua Deos.

Et, puto, captasses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.

Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuisssem,
Aucta foret saevae forsitan ira Deae.

Omnia cum faciam, cum dem-pia tura Dianae;

5

Elia

Illa tamen iustâ plus tibi parte favet.
 Utque cupis credi, memori te vindicat irâ,
 Talis in Hippolyto vix fuit illa suo. 10
 At melius Virgo favisset virginis annis;
 Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
 Languor enim, caussis non adparentibus, haeret.
 Adjuvor & nullâ fessâ medentis ope. (15
 Quam tibi nunc gracilem vix haec rescribere, quamque
 Pallida vix cubito membra levare putas?
 Huc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
 Colloquii nobis sentiat esse vices.
 Ante fores sedet haec: quid agamque rogantibus intus,
 Ut possim tuto scribere, Dormit, ait. 20
 Mox ubi, secreti longi caussa optima, somnus
 Credibilis tardâ desinit esse morâ,
 Jamque venire videt, quos non admittere durum est;
 Excreat; & fictâ dat mihi signa notâ.
 Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo: 25
 Et tegitur trepido litera cauta sinu.
 Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
 Quantus sit nobis, adspicis ipsè, labor.
 Quâ, peream, si dignus eras, ut vera loquamur:
 Sed melior iusto, quamque mereris, ego. 30
 Ergo te propter toties incerta salutis
 Commentis poenas doque dedique tuis?
 Haec nobis formae te laudatore superbae
 Contingit merces? & placuisse nocet?
 Si tibi deformis, quod mallet, visa fuisset; 35
 Culpatum nullâ corpus egeret ope.
 Nunc laudata gemo: nunc me certamine vestro
 Proditis; & proprio vulneror ipsa bono.
 Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum;
 Tu votis obstas illius, ille tuis. 40
 Ipsa, velut navis, jactor; quam certus in altum
 Propellit Boreas, aestus & unda refert.
 Cumque dies caris optata parentibus instat,
 Immodicus pariter corporis ardor inest:
 Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipsum 45
 Persephone nostras pulsât acerba fores.
 Jam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
 Offensos videar ne meruisse Deos.
 Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
 Acceptum Superis hunc negat esse virum. 50
 Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
 Facta beneficiis pars putat ista tuis.

Caussa latet : mala nostra patent. vos pace movetis

Aspera submotâ proelia : plector ego.

Dicam nunc , solitoque tibi me decipe more :

55

Quid facies odio , sic ubi amore noces ?

Si laedis , quod amas , hostem sapienter amabis.

Me , precor , ut serves , perdere velle velis.

Aut tibi jam nulla est speratae cura puellae ,

Quam ferus indignâ tabe perire finis ;

60

Aut Dea si frustra pro me tibi saeva rogatur ,

Quid mihi te jactas ? gratia nulla tua est.

Elige quid fingas. non vis placare Dianam ;

Immemor es nostri : non potes ; illa tui est.

Vel numquam mallet , vel non mihi tempore in illo

65

Effet in Aegaeis cognita Delos aquis.

Tunc mea difficili deducta est aequore navis ,

Et fuit ad coeptas hora sinistra vias.

Quo pede processi ! quo me pede limine movi !

Picta citae tetigi quo pede texta ratis !

70

Bis tamen adverso redierunt carbasâ vento.

Mentior ah demens ! ille secundus erat.

Ille secundus erat , qui me referebat euntem ;

Quique parum felix impediabat iter.

Atque utinam constans contra mea vela fuisset !

75

Sed stultum est venti de levitate queri.

Mota loci famâ properabam visere Delon ;

Et facere ignavâ puppe videbar iter.

Quam saepe , ut tardis , feci convicia remis ;

Quaestaque sum vento lintea parca dari !

80

Et jam transieram Myconon , jam Tenon , & Andron :

Inque meis oculis candida Delos erat.

Quam procul ut vidi , Quid me fugis , insula , dixi ?

Laberis in magno numquid , ut ante , mari ?

Institeram terrae , cum jam , prope luce peractâ ,

85

Demere purpureis Sol juga vellet equis :

Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus ,

Comuntur nostrae , matre jubente , comae.

Ipsa dedit gemmas digitis , & crinibus aurum :

Et vestes humeris induit ipsa meis.

90

Protinus egressae Superis , quibus insula sacra est ,

Flava salutatis tura merumque damus.

Dumque parens aras voti vo sanguine tinguit ,

Festaque fumosis ingerit exta focis ;

Sedula me nutrix alias quoque ducit in aedes ,

95

Erramusque vago per loca sacra pede.

Et modo perticibus spatior , modo munera regum

Miror : & in cunctis stantia signa locis.
 Miror & innumeris structam de cornibus aram,
 Et de quâ pariens arbore nixa Dea est. 100
 Et quae praeterea (neque enim meminive, libetve,
 Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
 Forsitan haec spectans, a te spectabar, Aconti;
 Visaque simplicitas est mea posse capi.
 Intemplum redeo, gradibus sublime, Dianae. 105
 Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
 Mittitur ante pedes malum, cum carmine tali.
 Hei mihi! juravi nunc quoque pene tibi.
 Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
 Infidias legi, magne poëta, tuas. 110
 Nomine conjugii dicto, confusa pudore
 Sensi me totis erubuisse genis:
 Luminaque in gremio, veluti defixa, tenebam;
 Lumina propositi facta ministra tui.
 Improbe, quid gaudes? aut quae tibi gloria parta est? 115
 Quidve vir elusâ virgine laudis habes?
 Non ego constiteram sumtâ peltata securi;
 Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
 Nullus Amazonio caelatus balteus auro,
 Sicut ab Hippolyte, praeda relata tibi est. 120
 Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt;
 Sumque parum prudens capta puella dolis?
 Cydippen pomum, pomum Schoeneïda cepit.
 Tu nunc Hippomenes, scilicet, alter eris.
 At fuerat melius, (si te puer iste tenebat, 125
 Quem tu nescio quas dicis habere faces,)
 More bonis solito spem non corrumpere fraude,
 Exoranda tibi, non capienda fui.
 Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
 Propter quae nobis ipse petendus eras? 130
 Cogere cur potius, quam persuadere, volebas,
 Si poteram auditâ conditione capi?
 Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
 Linguaque praesentem testificata Deum?
 Quae jurat, mens est: nil conjuravimus illâ; 135
 Illa fidem dictis addere sola potest.
 Consilium prudensque animi sententia jurat,
 Et nisi iudicii vincula nulla valent.
 Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
 Exige polliciti debita jura tori: 140
 Sed si nil dedimus, praeter sine pectore vocem;
 Verba suis frustra viribus orba tenes.

Non ego juravi : legi jurantia verba.

Vir mihi non isto more legendus eras.

Decipe sic alias : succedat epistola pomo.

145

Si valet hoc ; magnas divitis aufer opes.

Fac , jurent Reges sua se tibi regna daturus ;

Sitque tuum , toto quidquid in orbe placet.

Major es hac ipsâ multo (mihi crede) Dianâ ,

Si tua tam praesens litera numen habet.

150

Cum tamen haec dixi , cum me tibi firma negavi ,

Cum bene promissi causa peracta mei est ;

Confiteor , timeo saevae Latoïdos iram :

Et corpus laedi suspicor inde meum.

Nam quare , quoties socialia sacra parantur ,

155

Nupturae toties languida membra cadunt ?

Ter mihi jam veniens positas Hymenaeus ad aras

Fugit ; & è thalami limine terga dedit.

Vixque manu pigrâ toties infusa resurgunt

Lumina : vix moto corripit igne faces.

160

Saepe coronatis stillant unguenta capillis ,

Et trahitur multo splendida palla croco.

Cum tetigit limen , lacrimas mortisque timorem

Cernit ; & à cultu multa remota suo.

Projicit ipse suas deductâ fronte coronas ,

165

Spissaque de nitidis tergit amoma comis.

Et pudet in tristi laetum consurgere turbâ :

Quique erat in palla , transit in ora rubor.

At mihi (vae miserae !) torrentur febribus artus :

Et gravius justo pallia pondus habent.

170

Nostraque plorantes video super ora parentes :

Et , face pro thalami , fax mihi mortis adest.

Parce laboranti , pictâ Dea laeta pharetrâ ;

Daque salutiferam jam mihi fratris opem.

Turpe tibi est , illum causas depellere leti ;

175

Te contra titulum mortis habere meae.

Numquid , in umbroso cum velles fonte lavari ,

Imprudens vultus ad tua labra tuli ?

Praeteriine tuas de tot coelestibus aras ?

Atque tua est nostrâ sprete parente parens ?

180

Nil ego peccavi , nisi quod perjuria legi ;

Inque parum fausto carmine docta fui.

Tu quoque pro nobis , si non mentiris amorem ,

Tura feras. profint , quae nocuere , manus.

Cur , quae succenset , quod adhuc tibi pacta puella

185

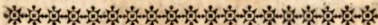
Non tua fit , fieri ne tua possit , agit ?

Omnia de vivâ tibi sunt speranda. quid aufert

Sae-

Saeva mihi vitam, spem tibi Diva mei?
 Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
 Aegra superpositâ membra fovere manu. 190
 Adsidet ille quidem, quantum permittitur ipsi;
 Sed meminit nostrum virginis esse torum.
 Jam quoque nescio quid de me sensisse videtur:
 Nam lacrimae causa saepe latente cadunt.
 Et minus audacter blanditur, & oscula rara 195
 Accipit, & timido me vocat ore suam.
 Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis:
 In dextrum verſor, cum venit ille, latus.
 Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus;
 Captantem tactus rejicioque manum. 200
 Ingenit, & tacito suspirat pectore: meque
 Offensam, quamvis non mereatur, habet.
 Hei mihi, quod gaudes, & te juvat ista voluptas!
 Hei mihi, quod sensus sum tibi fassa meos!
 Si mihi lingua foret; tu nostrâ justius irâ, 205
 Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
 Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus.
 Es procul à nobis: & tamen inde nocet.
 Mirabar, quare tibi nomen Acontius esset:
 Quod faciat longe vulnus, acumen habes. 210
 Certe ego convalui nondum de vulnere tali;
 Ut jaculo, scriptis eminus icta tuis.
 Quid tamen huc venias? sane ut miserabile corpus,
 Ingenii videas bina tropaea tui.
 Concidimus macie; color est sine sanguine: qualem 215
 In pomo refero mente fuisse tuo.
 Candida nec mixto sublucent ora rubore;
 Forma novi talis marmoris esse solet.
 Argenti color est inter convivia talis,
 Quod tactum gelidae frigore pallet aquae. 220
 Si me nunc videas, visam prius esse negabis:
 Arte nec est, dices, ista petenda meâ:
 Promissique fidem, ne sim tibi juncta, remittes;
 Et cupies illud non meminisse Deam.
 Forsitan & facies, jurem ut contraria rursus; 225
 Quaeque legam, mittes altera verba mihi.
 Sed tamen adspiceres vellem, prout ipse rogabas,
 Et discas sponsae languida membra tuae.
 Durius & ferro cum sit tibi pectus, Aconti;
 Tu veniam nostris vocibus ipse petas. 230
 Ne tamen ignores, ope quâ revalescere possim:
 Quaeritur à Delphis fata canente Deo.

Is quoque nescio quam, nunc ut vaga fama susurrat,
 Neglectam queritur testis habere fidem.
 Hoc Deus & vates, hoc & mea carmina dicunt : 235
 At defunt voto carmina nulla tuo.
 Unde tibi favor hic ? nisi quod nova forte reperta est,
 Quae capiat magnos litera lecta Deos.
 Teque tenente Deos, numen sequor ipsa Deorum :
 Doque libens victas in tua vota manus. 240
 Fassaque sum matri deceptae foedera linguae,
 Lumina fixa tenens, plena pudoris, humo.
 Cetera cura tua est. plus hoc quoque virgine factum,
 Non timuit tecum quod mea charta loqui.
 Jam satis invalidos calamo lassavimus artus, 245
 Et manus officium longius aegra negat.
 Quid, nisi quod cupio me jam conjungere tecum,
 Restat, ut adscribat litera nostra ? Vale.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM LIBER I.

EPIGRAMMA.

Qui modo Nasonis fueraus quinque libelli,
 Tres sumus : hoc illi praetulit auctor opus.
 Ut jam nulla tibi nos sit legisse voluptas ;
 At levior demtis poena duobus erit.

*Elegia I. Quod à cupidine pro bellis amores scribere
 coactus sit.*

Arma gravi numero, violentaque bella, parabam
 Edere, materiâ conveniente modis.

Par erat inferior versus : risisse Cupido

Dicitur, atque unum subripuisse pedem.

Quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina juris ? 5

Piëridum vates, non tua turba, sumus.

Quid ? si praeripiat flavae Venus arma Minervae,

Ventilet accensas flava Minerva faces ?

Quis probet in silvis Cererem regnare jugosis ?

Lege pharetratae Virginis arva coli ? 10

Crinibus insignem quis acutâ cuspide Phoebum

Instruat, Aëoniam Marte movente lyram ?

Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
 Cur opus adfectas, ambitiose, novum?
 An, quod ubique, tuum? tua sunt Heliconia Tempe? 15
 Vix etiam Phoebo jam lyra tuta sua est?
 Cum bene surrexit versu nova pagina primo;
 Adtenuat nervos protinus ille meos.
 Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
 Aut puer, aut longas comta puella comas. 20
 Questus eram; pharetrâ, cum protinus ille, solutâ,
 Legit in exitium spicula facta meum:
 Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum:
 Quodque canas, Vates, accipe, dixit, opus.
 Me miserum! certas habuit puer ille sagittas. 25
 Uror; & in vacuo pectore regnat Amor.
 Sex mihi surgat opus numeris; in quinque residat.
 Ferrea cum vestris bella valete modis.
 Cingere litoreâ flaventia tempora myrto,
 Musa, per undenos emodulanda pedes. 30

Elegia II. *Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.*

E Sse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
 Strata, neque in lecto pallia nostra sedent?
 Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi;
 Lassaque versati corporis ossa dolent?
 Nam puto sentirem, si quo tentarer amore. 5
 An subit, & tacitâ callidus arte nocet?
 Sic erat. haeserunt tenues in corde sagittae:
 Et possessa ferus pectora versat Amor.
 Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
 Cedamus. leve fit, quod bene fertur, onus. 10
 Vidi ego jactatas motâ face crescere flammâs:
 Et vidi nullo concutiente mori.
 Verbera plura ferunt, quam quos juvat usus aratri,
 Detrectant pressi dum juga prima boves.
 Asper equus duris contunditur ora lupatis. 15
 Frena minus sentit, quisquis ad arma facit:
 Acrius invitos, multoque ferocius urguet,
 Quam qui servitium ferre fatentur, Amor.
 En ego confiteor: tua sum nova praeda, Cupido.
 Porrigimus victas ad tua jura manus. 20
 Nil opus est bello: pacem veniamque rogamus.
 Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
 Necte comam myrto: maternas junge columbas;
 Qui deceat, currum Vitricus ipse dabit.

Inque dato curru, populo clamante triumphum, 25
 Stabis; & adjunctas arte movebis aves.
 Ducentur juvenes capti, captaeque puellae.
 Haec tibi magnificus pompa triumphus erit.
 Ipse ego, praeda recens, factum modo vulnus habebo:
 Et nova captiva vincula mente feram. 30
 Mens Bona ducetur manibus post terga retortis,
 Et Pudor, & castris quidquid Amoris obest.
 Omnia te metuent: ad te sua brachia tendens
 Vulgus, Iô, magnâ voce, Triumphe, canet.
 Blanditiae comites tibi erunt, Errorque, Furorque, 35
 Adsidue partes turba secuta tuas.
 His tu militibus superas hominesque Deosque:
 Haec tibi si demas commoda, nudus eris.
 Laeta triumphanti de summo Mater Olympo
 Plaudet; & adpositas sparget in ora rosas. 40
 Tu, pennas gemmâ, gemmâ variante capillos,
 Ibis in auratis aureus ipse rotis.
 Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
 Tum quoque praeteriens vulnera multa dabis.
 Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittae. 45
 Fervida vicino flamma vapore nocet.
 Talis erat domitâ Bacchus Gangetide terrâ.
 Tu gravis alitibus; tigribus ille fuit.
 Ergo, ego cum possim sacri pars esse triumphî,
 Parce tuas in me perdere, victor, opes. 50
 Adspice cognati felicia Caesaris arma;
 Qua vincit, victos protegit ille, manu.

Elegia III. *Ad amicam.*

Justa precor: quae me nuper praedata puella est,
 Aut amet, aut faciat, cur ego semper amem.
 Ah nimium volui! tantum patiatur amari;
 Audierit nostras tot Cytherêa preces.
 Accipe, per longos tibi qui deserviat annos: 5
 Accipe, qui pura norit amare fide.
 Si me non veterum commendant magna parentum
 Nomina; si nostri sanguinis auctor eques;
 Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
 Temperat & sumtus parvus uterque parens; 10
 At Phoebus, comitesque novem, vitisque repertor,
 Hoc faciant: & me qui tibi donat, Amor:
 Et nulli cessura fides; sine crimine mores;
 Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
 Non mihi mille placent: non sum desultor Amoris. 15
 Tu

Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
 Tecum , quos dederint annos mihi fila Sororum ,
 Vivere contingat : teque dolente mori.
 Te mihi materiem felicem in carmina praebe ;
 Provenient causâ carmina digna suâ. 20
 Carmine nomen habent , exterrita cornibus Iö ,
 Et quam flumineâ lusit adulter ave :
 Quæque , super pontum simulato vecta juvenco ,
 Virgineâ tenuit cornua vara manu.
 Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem : 25
 Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

*Elegia IV. Amicam , quâ arte , quibusve nutibus in
 coenâ præsente viro uti debeat , admonet.*

VIr tuus est epulas nobis aditurus easdem.
 Ultima coena tuo sit , precor , illa viro.
 Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
 Adspiciam ? tangi quem juvet , alter erit ?
 Alteriusque sinus apte subjecta fovebis ? 5
 Injiciet collo , cum volet , ille manum ?
 Desine mirari , posito quod candida vino
 Atracis ambiguos traxit in arma viros.
 Nec mihi silva domus , nec equo mea membra cohaerent :
 Vix à te videor posse tenere manus. 10
 Quae tibi sint facienda tamen , cognosce : nec Euris
 Da mea , nec tepidis verba ferenda Notis.
 Ante veni , quam vir. nec , quid , si veneris ante ,
 Possit agi , video : sed tamen ante veni.
 Cum premit ille torum , vultu comes ipsa modesto 15
 Ibis , ut adcumbas ; clam mihi tange pedem.
 Me specta , nutusque meos , vultumque loquacem :
 Excipe furtivas , & refer ipsa , notas.
 Verba superciliis sine voce loquentia dicam :
 Verba leges digitis , verba notata mero. 20
 Cum tibi succurrit Veneris lascivia nostrae ;
 Purpureas tenero pollice tange genas.
 Si quid erit , de me tacitâ quod mente queraris ;
 Pendeat extremâ mollis ab aure manus :
 Cum tibi , quae faciam , mea lux , dicamve , placebunt ; 25
 Versetur digitis annulus usque tuis.
 Tange manu mensam , quo tangunt more precantes ;
 Optabis merito cum mala multa viro.
 Quod tibi miscuerit , sapias , bibat ipse , iubeto ;
 Tu puerum leviter posce , quod ipsa velis. 30
 Quae tu reddideris , ego primus pocula sumam :

- Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
 Si tibi forte dabit, quos praegustaverit ipse,
 Rejice libatos illius ore cibos.
 Nec premat impositis finito tua colla lacertis : 35
 Mite nec in rigido pectore pone caput.
 Nec sinus admittat digitos, habilesve papillae.
 Oscula praecipue nulla dedisse velis.
 Oscula si dederis, fiam manifestus amator :
 Et dicam, Mea sunt : injiciamque manus. 40
 Haec tamen adspiciam : sed quae bene pallia celant,
 Illa mihi caeci caussa timoris erunt.
 Nec femori committe femur, nec crure cohaere :
 Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
 Multa miser timeo, quia feci multa proterve : 45
 Exemplique metu torqueor ipse mei.
 Saepe mihi, dominaeque meae properata voluptas
 Veste sub injectâ dulce peregit opus.
 Hoc tu non facies : sed ne fecisse puteris,
 Conscia de gremio pallia deme tuo. 50
 Vir bibat usque roga : precibus tamen oscula desint ;
 Dumque bibit, furtim (si potes) adde merum.
 Si bene compositus somno vinoque jacebit ;
 Consilium nobis resque locusque dabunt.
 Cum surgas abitura domum, surgemus & omnes ; 55
 In medium turbae fac memor agmen eas.
 Agmine me invenies, aut invenieris, in illo.
 Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
 Me miserum ! paucas monui quod profit in horas.
 Separor à dominâ, nocte jubente, meâ. 60
 Nocte vir includet : lacrimis ego moestus obortis,
 Quâ licet, ad saevas prosequar usque fores.
 Oscula jam sumet : jam non tantum oscula sumet.
 Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
 Verum invita dato (potes hoc) similisque coactae : 65
 Blanditiae taceant ; sitque maligna Venus.
 Si mea vota valent, illum quoque nil juvet, opto :
 Sin minus ; at certe te juvet inde nihil.
 Sed quaecumque tamen noctem fortuna sequatur ;
 Cras mihi constanti voce dedisse nega. 70

Elegia V. *Corinnae concubitus.*

A Estus erat, mediamque dies exegerat horam :
 Adposui medio membra levanda toro.
 Pars ad aperta fuit, pars altera clausa fenestrae :
 Quale fere silvae lumen habere solent.

Qualia sublucent, fugiente, crepuscula, Phoebus : 5

Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.

Illa verecundis lux est praebenda puellis,

Quâ timidus latebras speret habere pudor.

Ecce Corinna venit, tunicâ velata recinctâ,

Candida dividuâ colla tegente comâ : 10

Qualiter in thalamos formosâ Semiramis isse

Dicitur, & multis Laïs amata viris.

Deripui tunicam; nec multum rara nocebat :

Pugnabat tunicâ sed tamen illa tegi.

Cumque ita pugnaret, tamquam quae vincere nollet, 15

Victa est non aegre prodicione suâ.

Ut stetit ante oculos, posito velamine, nostros,

In toto nusquam corpore menda fuit.

Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos !

Forma papillarum quam fuit apta premi ! 20

Quam castigato planus sub pectore venter !

Quantum & quale latus ! quam juvenile femur !

Singula quid referam ? nil non laudabile vidi :

Et nudam pressi corpus ad usque meum.

Cetera quis nescit ? lassî requievimus ambo. 25

Proveniant medii sic mihi saepe dies.

Elegia VI. *Ad janitorem, ut fores sibi aperiat.*

Janitor (indignum) durâ religate catenâ,

Difficilem moto cardine pande forem.

Quod precor, exiguum est. aditu fac janua parvo

Obliquum capiat semiadaperta latus.

Longus Amor tales corpus tenuavit in usus : 5

Aptaque subducto pondere membra dedit.

Ille per excubias custodum leniter ire

Monstrat : inoffensos dirigit ille pedes.

At quondam noctem simulacraque vana timebam :

Mirabar, tenebris si quis iturus erat. 10

Risit, ut audirem, tenerâ cum Matre Cupido :

Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.

Nec mora, venit amor. non umbras nocte volantes,

Non timeo strictas in mea fata manus.

Te nimium lentum timeo ; tibi blandior uni : 15

Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.

Adspice, (& ut videas, immitia claustra relaxa,)

Uda sit ut lacrimis janua facta meis.

Certe ego, cum positâ stares ad verbera veste,

Ad dominam pro te verba tremente tuli. 20

Ergo, quae valuit pro te quoque gratia quondam,

(Hew

(Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum?
 Redde vicem meritis; grato licet esse. Quod optas,
 Tempora noctis eunt: excute poste feram.
 Excute: sic umquam longâ relevere catenâ,
 Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua. 25
 Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis.
 Roboribus duris janua fulta riget.
 Urbibus obsessis clausae munimina portae
 Profint; in mediâ pace quid arma times? 30
 Quid facias hosti, qui sic excludis amantem?
 Tempora noctis eunt: excute poste feram.
 Non ego militibus venio comitatus & armis.
 Solus eram, si non saevus adesset Amor.
 Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim. 35
 Ante vel a membris divider ipse meis.
 Ergo Amor, & modicum circa mea tempora vinum
 Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
 Arma quis haec timeat? quis non eat obviis illis?
 Tempora noctis eunt: excute poste feram. 40
 Lentus es? an somnus (qui se male praebet amanti)
 Verba dat in ventos aure repulsa tuâ?
 At (memini) primo, cum te celare solebam,
 Pervigil in mediae sidera noctis eras.
 Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica. 45
 Heu melior quanto fors tua sorte meâ!
 Dummodo sic, in me durae transite catenae.
 Tempora noctis eunt: excute poste feram.
 Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes?
 Raucaque concussae signa dedere fores? 50
 Fallimur: impulsâ est animoso janua vento.
 Hei mihi, quam longe spem tulit aura meam!
 Si fatis es raptae, Borea, memor Orithyiae,
 Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
 Urbe silent totâ: vitreoque madentia rore 55
 Tempora noctis eunt: excute poste feram.
 Aut ego jam ferroque ignique paratior ipse,
 Quem face sustineo, tecta superba petam.
 Nox, & Amor, vinumque, nihil moderabile suadent:
 Illa pudore vacat: Liber Amorque metu. 60
 Omnia consumsi: nec te precibusve minisve
 Movimus, ô foribus furdior ipse tuis.
 Non te formosae decuit servare puellae
 Limina: sollicito carcere dignus eras.
 Jamque pruinosos molitur Lucifer axes;
 Inque suum miseros excitat ales opes. 65

At tu, non laetis detracta corona capillis,
 Dura super totâ limina nocte jace.
 Tu dominae, cum te projectam mane videbit,
 Temporis absumti tam male testis eris.
 Qualiscumque vale, sentique abeuntis amorem,
 Lente, nec admissio turpis amante: vale.
 Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
 Duraque conservae ligna valete fores.

70

Elegia VII. *Ad pacandam amicam, quam verberaverat.*

Adde manus in vincla meas, (meruere catenas)
 Dum furor omnis abit, si quis amicus ades.
 Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
 Flet mea vesanâ laesa puella manu.
 Tunc ego vel caros potui violare parentes:
 Saeva vel in sanctos verbera ferre Deos.
 Quid? non & clipei dominus septemplex Ajax
 Stravit deprensos lata per arva greges?
 Et, vindex in matre patris, malus ultor Orestes,
 Ausus in arcanas poscere tela Deas?
 Ergo ego digestos potui laniare capillos:
 Nec dominam motae dedecuerê comae?
 Sic formosa fuit; talem Schoeneïda dicunt
 Maenalias arcu sollicitasse feras.
 Talis perjuri promissaque velaque Thesei
 Flevit praecipites Cressa tulisse Notos.
 Sic, nisi vittatis quod erat, Cassandra, capillis,
 Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
 Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit?
 Ipsa nihil. pavidò lingua retenta metu.
 Sed taciti fecere tamen convicia vultus;
 Egit me lacrimis, ore silente, reum.
 Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
 Utilius potui parte carere mei.
 In mea vefanas habui dispendia vires:
 Et valui poenam fortis in ipse meam.
 Quid mihi, vobiscum, caedis scelerumque ministrae?
 Debita sacrilegae vincla subite manus.
 An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
 Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
 Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit.
 Ille Deam primus perculit; alter ego.
 Sed minus ille nocens. mihi, quam profitebar amari
 Laesa est; Tydides saevus in hoste fuit.

5

10

15

20

25

30

Inunc, magnificos victor molire triumphos;
 Cinge comam lauro; vota que redde Jovi:
 Quaeque tuos currus, comitatus, turba sequetur,
 Clamet; Iô forti victa puella viro!
 Ante eat effuso tristis captiva capillo,
 Si sinerent laesae, candida tota, genae.
 Aptius impressis erat os livere labellis,
 Et collo blandi dentis habere notam.
 Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
 Caeca que me praedam fecerat ira suam;
 Nonne satis fuerat timidae inclamasse puellae,
 Nec nimium rigidas intonuisse minas?
 Aut tunicam summâ deducere turpiter orâ
 Ad mediam? mediae zona tulisset opem.
 At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
 Ferreus ingenuas ungue notare genas.
 Adstitit illa amens, albo, & sine sanguine, vultu,
 Caeduntur Pariis qualia saxa jugis.
 Ex animis artus, & membra trementia vidi;
 Ut cum populeas ventilat aura comas:
 Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo:
 Summave cum tepido stringitur unda Noto,
 Suspensaeque diu lacrimae fluxere per ora,
 Qualiter abjectâ de nive manat aqua.
 Tunc ego me primum coepi sentire nocentem.
 Sanguis erant lacrimae, quas dabat illa, meus.
 Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
 Ter formidatas repulit illa manus.
 At tu ne dubita, (minuet vindicta dolorem)
 Protinus in vultus unguibus ire meos.
 Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
 Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
 Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
 Pone recompositas in statione comas.

Elegia VIII. *Execratur lenam, quae puellam suam
 meretriciâ arte instruebat.*

E St quaedam: (quicumque volet cognoscere lenam,
 Audiat) est quaedam, nomine Dipsas, anus.
 Ex re nomen habet. nigri non illa parentem
 Memnonis in roseis sobria vidit equis.
 Illa magas artes, Aecaeque carmina novit,
 Inque caput rapidas arte recurvat aquas.
 Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
 Licia, quid valeat virus amantis equae.

Cum voluit, toto glomerantur nubila coelo.

Cum voluit, puro fulget in orbe dies.

10

Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi :

Purpureus Lunae sanguine vultus erat.

Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras

Suspicio, & plumâ corpus anile tegi.

Suspicio ; & fama est. oculis quoque pupula duplex 15

Fulminat, & gemino lumen ab orbe venit.

Evocat antiquis proavos atavosque sepulcris :

Et solidam longo carmine findit humum.

Haec sibi proposuit thalamos temerare pudicos :

Nec tamen eloquio lingua nocente caret.

20

Fors me sermoni testem dedit. illa monebat

Talia ; me duplices occuluere fores :

Scis here te, mea lux, juveni placuisse beato.

Haesit, & in vultu constitit usque tuo.

Et cui non placeas ? nulli tua forma secunda est. 25

Me miseram ! dignus corpore cultus abest.

Tam felix esses, quam formosissima, vellem.

Non ego, te factâ divite, pauper ero.

Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.

Mars abiit : signo nunc Venus apta suo.

30

Prosit ut adveniens, en adspice. dives amator

Te cupit, & curae, quid tibi desit, habet.

Est etiam facies, quae se tibi comparet, illi :

Si te non emtam vellet, emendus erat.

(Erubuit,) decet alba quidem pudor ora : sed iste, 35

Si simules, prodest : verus obesse solet.

Cum bene dejectis gremium spectaris ocellis,

Quantum quisque ferat, respiciendus erit :

Forsthan immundae, Tatio regnante, Sabinae

Noluerint habiles pluribus esse viris.

40

Nunc Mars externis animos exercet in armis :

At Venus Aeneae regnat in urbe sui.

Ludite formosae. casta est, quam nemo rogavit :

Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.

Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas, 45

Excute : de rugis crimina multa cadent.

Penelope juvenum vires tentabat in arcu :

Qui latus argueret, corneus arcus erat.

Labitur occulte, fallitque volubilis aetas :

Ut celer admissis labitur amnis aquis.

50

Aera nitent usu : vestis bona quaerit haberi :

Canescunt turpi tecta relicta situ.

Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit :

Nec satis effectus unus & alter habent.
 Certior e multis, nec tam invidiosa rapina est. 55
 Plena venit canis de grege praeda lupis.
 Ecce, quid iste tuus praeter nova carmina vates
 Donat? amatoris millia multa leges.
 Ipse Deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
 Tractat inauratae consona fila lyrae. 60
 Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.
 Crede mihi; res est ingeniosa, dare.
 Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
 Despice, gypsati crimen inane pedis.
 Nec te decipiant veteres quinquatria cerae. 65
 Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.
 Quid? quia pulcher erit, poscet sine munere noctem?
 Quod det, amatorem flagitet ante suum.
 Parcius exigit pretium, dum retia tendis,
 Ne fugiant. captos legibus ure tuis. 70
 Nec nocuit simulatus amor. sine credat amari:
 Sed cave, ne gratis hic tibi constet amor.
 Saepe nega noctes. capitis modo finge dolorem:
 Et modo quae causas praebat, Isis erit.
 Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum, 75
 Neve relentescat saepe repulsus amor.
 Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti.
 Audiat exclusi verba receptus amans.
 Et, quasi laesa prior, nonnumquam irascere laeso.
 Vanescat culpâ culpa repensâ tuâ. 80
 Sed numquam dederis spatiosum tempus in iram;
 Saepe simultates ira morata facit.
 Quin etiam discant oculi lacrimare coacti:
 Et faciant udas illa vel illa genas.
 Nec, si quem falles, tu perjurare timeto. 85
 Commodat illulis numina furda Venus.
 Servus, & ad partes follers ancilla parentur;
 Qui doceant, apte quid tibi possit emi.
 Et sibi pauca rogent: multi si pauca rogabunt,
 Postmodo de stipulâ grandis acervus erit. 90
 Et soror, & mater, nutrix quoque carpat amantem.
 Fit cito per multas praeda petita manus.
 Cum te deficient poscendi munera causae,
 Natalem libo testificare tuum.
 Ne securus amet, nullo rivale, caveto. 95
 Non bene, si tollas proelia, durat amor.
 Ille viri toto videat vestigia lecto;
 Factaque lascivis livida colla notis.

Munera praecipue videat, quae miserit alter.

Si tibi nil dederit, Sacra roganda via est.

100

Cum multa abstuleris, ut non tamen omnia donet;

Quod numquam reddas, commodet usque roga.

Lingua juvet, mentemque tegat. blandire, noceque.

Impia sub dulci melle venena latent.

Haec si praestiteris, usu mihi cognita longo;

105

Nec tulerint voces ventus & aura meas;

Saepe mihi dices vivae bene: saepe rogabis,

Ut mea defunctae molliter ossa cubent.

Vox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra.

At nostrae vix se continuere manus,

110

Quin albam raramque comam, lacrimosaeque vino

Lumina, rugosas distraherentque genas.

Dī tibi dent nullosque lares, inopemque senectam;

Et longas hiemes, perpetuamque sitim.

*Elegia I X. Ad Atticum, amantem non oportere
desidiosum esse, ut nec militem.*

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido:
Attice, crede mihi; militat omnis amans.

Quae bello est habilis, Veneri quoque convenit, aetas.

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

Quos petiere duces annos in milite forti,

5

Hos petit in socio bella puella toro.

Pervigilant ambo: terrā requiescit uterque.

Ille fores dominae servat, at ille ducis.

Militis officium longa est via. mitte puellam;

Strenuus, exempto fine, sequetur amans.

10

Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo

Flumina: congestas exteret ille nives.

Nec freta pressurus tumidos caussabitur Euros;

Aptave verrendis sidera quaeret aquis.

Quis, nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,

15

Et denso mixtas perferet imbre nives?

Mittitur infestos alter speculator in hostes:

In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.

Ille graves urbes, hic durae limen amicae

Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.

20

Saepe soporatos invadere profuit hostes;

Caedere & armatā vulgus inerme manu.

Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi:

Et dominum capti deseruistis equi.

Saepe maritorum somnis utuntur amantes;

25

Et sua sopitis hostibus arma movent.

Custodum transire manus, vigilumque catervas,

Militis, & miseri semper amantis opus.

Mars dubius, nec certa Venus; victique resurgunt:

Quosque neges umquam posse jacere, cadunt.

30

Ergo desidiâ quicumque vocavit amorem,

Desinat. ingenii est experientis amor.

Ardet in abductâ Briseïde magnus Achilles.

Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:

35

Et, galeam capiti quae daret, uxor erat.

Summa ducum Atrides, visâ Priamēide, fertur

Maenadis effusis obstupuisse comis.

Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit.

Notior in coelo fabula nulla fuit.

40

Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus:

Mollierant animos lectus & umbra meos.

Impulit ignavum formosae cura puellae;

Iussit & in castris aera merere suis.

Inde vides agilem, nocturnaque bella gerentem.

45

Qui nolet fieri desidiosus, amet.

Elegia X. Ad puellam, ne pro amore praemia poscat.

Qualis ab Eurotâ Phrygiis avecta carinis,

Conjugibus belli caussa duobus erat:

Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis

Callidus in falsâ lufit adulter ave:

Qualis Amymone ficcis errabat in Argis,

5

Cum premeret summi verticis urna comam:

Talis eras; aquilamque in te taurumque timebam,

Et quidquid magno de Jove fecit Amor.

Nunc timor omnis abest, animique resanuit error.

Nec facies oculos jam capit ista meos.

10

Cur sim mutatus, quaeris? quia munera poscis.

Haec te non patitur caussa placere mihi.

Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:

Nunc mentis vitio laesa figura tua est.

Et puer est & nudus Amor. sine sordibus annos,

15

Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.

Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?

Quo pretium condât, non habet ille sinum.

Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:

Non decet imbelles aera merere Deos.

20

Stat meretrix certo cuivis mercabilis aere;

Et miseras jussu corpore quaerit opes.

Devovet imperium tamen haec lenonis avari:

Et,

- Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.
 Sumite in exemplum pecudes ratione carentes. 25
 Turpe erit ingenium mitius esse feris.
 Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit :
 Non aries placitam munere captat ovem.
 Sola viro mulier spoliis exultat ademptis :
 Sola locat noctes : sola locanda venit. 30
 Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat :
 Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
 Quae Venus ex aequo ventura est grata duobus,
 Altera cur illam vendit, & alter emit ?
 Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas, 35
 Quam socio motu femina virque ferunt ?
 Non bene conducti vendunt perjuria testes :
 Non bene selecti iudicis arca patet.
 Turpe, reos emta miseros defendere lingua :
 Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes. 40
 Turpe, tori reditu census augere paternos,
 Et faciem lucro prostituisse suam.
 Gratia pro rebus merito debetur inemptis .
 Pro male conducto gratia nulla toro.
 Omnia conductor solvit : mercede soluta 45
 Non manet officio debitor ille tuo.
 Parcite, formosae, pretium pro nocte pacisci.
 Non habet eventus fordida praeda bonos.
 Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
 Ut premerent sacrae virginis arma caput. 50
 Equibus exierat, trajecit viscera ferro
 Filius : & poenae caussa monile fuit.
 Nec tamen indignum est, à divite munera posci.
 Munera poscenti quod dare possit, habet.
 Carpite de plenis pendentes vitibus uvas : 55
 Praebeat Alcinoi poma benignus ager.
 Officium pauper numeret, studiumque, fidemque :
 Quod quis habet, dominae conferat omne suae.
 Est quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
 Dos mea ; quam volui, nota fit arte mea. 60
 Scindentur vestes, gemmae frangentur & aurum :
 Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
 Nec dare, sed pretium posci dedignor & odi.
 Quod nego poscenti, desine velle ; dabo.

Elegia XI. *Ad Napen, ut paratas tabellas ad
Corinnam perferat.*

Colligere incertos, & in ordine ponere, crines
 Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
 Inque ministeriis furtivae cognita noctis
 Utilis, & dandis ingeniosa notis;
 Saepe venire ad me dubitantem hortata Corinnam; 5
 Saepe laboranti fida reperta mihi;
 Accipe, & ad dominam peraratas mane tabellas
 Perfer; & obstantes sedula pelle moras.
 Nec silicum venae, nec durum in pectore ferrum,
 Nec tibi simplicitas ordine major inest. 10
 Credibile est & te sensisse Cupidinis arcus;
 In me militiae signa tuere tuae.
 Si quaeret, quid agam; Spe noctis vivere, dices.
 Cetera fert blandâ cera notata manu.
 Dum loquor, hora fugit vacuae bene redde tabellas: 15
 Verum continuo fac tamen illa legat.
 Adspicias oculos mando, frontemque legentis.
 E tacito vultu scire futura licet.
 Nec mora: perlectis rescribat multa iubeto.
 Odi, cum late splendida cera vacat. 20
 Comprimat ordinibus versus, oculosque moretur
 Margine in extremolitera rafa meos.
 Quid digitos opus est graphio lassare tenendo?
 Hoc habeat scriptum tota tabella; Veni.
 Non ego victrices lauro redimire tabellas, 25
 Nec Veneris mediâ ponere in aede morer.
 Subscribam; Veneri, fidas sibi, Naso ministras
 Dedicat. at nuper vile fuistis acer.

Elegia XII. *Tabellas, quas miserat, execratur,
quod amica noctem negaret.*

Flete meos casus: tristes rediere tabellae.
 Infelix hodie litera posse negat.
 Omina sunt aliquid. modo cum discedere vellet,
 Ad limen digitos restitit icta Nape.
 A Missa foras iterum limen transire memento 5
 Cautius; atque alte sobria ferre pedem.
 Ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellae:
 Tuque negaturis cera referta notis.
 Quam, puto, de longae collectam flore cicutae,
 Melle sub infami Corsica misit apis. 10
 At, tamquam minio, penitus medicata rubebas.

Ille color vere sanguinolentus erat.
 Projectae triviis jaceatis, inutile lignum :
 Vosque rotae frangat praetereuntis onus.
 Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum, 15
 Convincam puras non habuisse manus.
 Praebuit illa arbor misero suspendia collo :
 Carnifici diras praebuit illa cruces.
 Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras :
 Vulturis in ramis & strigis ova tulit. 20
 His ego commisi nostros insanus amores,
 Molliaque ad dominam verba ferenda dedi ?
 Aptius hae capiant vadimonia garrula cerae,
 Quas aliquis duro cognitor ore legat.
 Inter ephemeridas melius tabulasque jacerent, 25
 In quibus absumentas fleret avarus opes.
 Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi ?
 Auspicii numerus non erat ipse boni.
 Quid precer iratus ? nisi vos cariota senectus
 Rodat, & immundo cera sit alba situ. 30

Elega XIII. *Ad Auroram ne properet.*

Am super Oceanum venit a seniore marito,
 Flava pruinoso quae vehit axe diem.
 Quò properas, Aurora ? mane. sic Memnonis umbris
 Annua sollemni caede parentet avis.
 Nunc juvat in teneris dominae jacuisse lacertis : 5
 Si quando, lateri nunc bene juncta meo est.
 Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus humor :
 Et liquidum tenui gutture cantat avis.
 Quò properas, ingrata viris, ingrata puellis ?
 Roscida purpureâ supprime lora manu. 10
 Ante tuos ortus melius sua sidera servat
 Navita ; nec mediâ nescius errat aquâ.
 Te surgit, quamvis lassus, veniente viator :
 Miles & armiferas aptat ad arma manus.
 Prima bidente vides oneratos arva colentes : 15
 Prima vocas tardos sub juga panda boves.
 Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris ;
 Ut subeant tenerae verbera saeva manus.
 Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis ;
 Unius ut verbi grandia damna ferat. 20
 Nect tu caussidico, nec tu jucunda diserto :
 Cogitur ad lites surgere uterque novas.
 Tu, cum feminei possint cessare labores,
 Lanificam revocas ad sua pensa manum.

Omnia perpeterer. sed surgere mane puellas
 Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
 Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet;
 Neu fugerent vultus sidera mota tuos!
 Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
 Aut caderet spissâ nube retentus equus!
 Invida, quo properas? quod erat tibi filius ater,
 Materni fuerat pectoris ille color.
 (Quid? si non Cephali quondam flagrasset amore,
 An putat ignotam nequitiam esse suam?)
 Tithono vellem de te narrare liceret:
 Fabula non coelo turpior ulla foret.
 Illum dum refugis, longo quia frigidus aevo,
 Surgis ad invisâs a sene mane rotas.
 At si quem manibus Cephalum complexa teneres;
 Clamares; Lente currite noctis equi.
 Cur ego plectar amans? si vir tibi marcet ab annis;
 Num me nupsisti conciliante seni?
 Adspice, quot somnos juveni donavit amato
 Luna: neque illius forma secunda tuae.
 Ipse Deum genitor, ne te tam saepe videret,
 Commisit noctes in sua vota duas.
 Jurgia finieram. scires audisse; rubebat.
 Nec tamen adsueto tardius orta dies.

Elegia XIV. Puellam consolatur, cui prae nimis
 curâ comae deciderant.

DIcebam, Medicare tuos desiste capillos.
 Tinguere quam possis, jam tibi nulla coma est.
 At, si passa fores, quid erat spatiosius illis?
 Contigerant inum, quâ patet usque, latus.
 Quid? quod erant tenues, & quos ornare timeres;
 Vela colorati qualia Seres habent?
 Vel pede quod gracili deducit aranea filum;
 Cum leve desertâ sub trabe necit opus?
 Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
 Sed, quamvis neuter, mixtus uterque color.
 Qualem clivosae madidis in vallibus Idae
 Ardua dereptâ cortice cedrus habet.
 Adde, quod & dociles, & centum flexibus apti,
 Et tibi nullius caussa doloris erant.
 Non acus abruptit, non vallis pectinis, illos:
 Ornatrix tuto corpore semper erat.
 Ante meos saepe est oculos ornata; nec umquam
 Brachia dereptâ saucia fecit acu.

Saepe etiam, nondum digestis mane capillis,
 Purpureo jacuit semisupina toro. 20
 Tum quoque erat neglecta decens: ut Threcia Bacche,
 Cum temere in viridi gramine lasa jacet.
 Cum graciles essent tamen, & lanuginis instar;
 Heu mala vexatae quanta tulere comae!
 Quam se praebuerunt ferro patienter & igni; 25
 Ut fieret torto flexilis orbe sinus!
 Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
 Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo.
 Vim procul hinc remove. non est qui debeat uri;
 Erudit admotas ipse capillus acus. 30
 Formosae periere comae: quas vellet Apollo,
 Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
 Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
 Pingitur humenti sustinuisse manu.
 Quid male dispositos quereris periisse capillos? 35
 Quid speculum moesta ponis, inepta, manu?
 Non bene consuetis a te spectaris ocellis.
 Ut placeas, debes immemor esse tui.
 Non te cantatae laeserunt pellicis herbae;
 Non anus Haemonia perfida lavit aqua. 40
 Nec tibi vis morbi nocuit; (procul omen abesto)
 Nec minuit densas invida lingua comas.
 Facta manu culpaeque tuae dispendia sentis.
 Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
 Nunc tibi captivos mittet Germania crines: 45
 Culta triumphatae munere gentis eris.
 O quam saepe, comas aliquo mirante, rubebis;
 Et dices, Emta nunc ego merce probor!
 Nescio quam pro me laudat nunc iste Sygambram;
 Fama tamen, memini, cum fuit ista mei. 50
 Me miserum! lacrimas male continet; oraque dextra
 Protegit, ingenuas picta rubore genas.
 Sustinet antiquos gremio spectare capillos,
 (Hei mihi!) non illo munera digna loco.
 Collige cum vultu mentem. reparabile damnum est. 55
 Postmodo nativâ conspiciere comâ.

Elegia XV. *Ad invidos, quod fama poetarum sit
 perennis.*

Quid mihi, Livor edax, ignavos objicis annos;
 Ingeniique vocas carmen inertis opus?
 Non me more patrum, dum strenua sustinet aetas,
 Praemia militiae pulverulenta sequi:

- Nec me verbosas leges ediscere, nec me
Ingrato vocem prostituisse foro. 5
- Mortale est, quod quaeris, opus. mihi fama perennis
Quaeritur: in toto semper ut orbe canar.
- Vivet Maeonides, Tenedos dum stabit & Ide:
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas. 10
- Vivet & Ascræus, dum mustis uva tumebit:
Dum cadet incurvâ falce resecta Ceres.
- Battiades semper toto cantabitur orbe;
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
- Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno. 15
Cum Sole & Lunâ semper Aratus erit.
- Dum fallax servus, durus pater, improba lena
Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
- Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent. 20
- Varronem primamque ratem quae nesciat aetas,
Aureaque Aesonio terga petita duci?
- Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies.
- Tityrus, & fruges, Aeneïaque arma legentur, 25
Roma, triumphati dum caput orbis eris.
- Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
- Gallus & Hesperiiis, & Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit. 30
- Ergo, cum filices, cum dens patientis aratri,
Depereant aevo, carmina morte carent.
- Cedant carminibus Reges, Regumque triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
- Vilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo 35
Focula Castaliae plena ministret aquae.
- Sustineamque comâ metuentem frigora myrtum:
Atque a sollicito multus amante legar.
- Pascitur in vivis Livor: post fata quiescit,
Cum suus ex merito quemque tuetur honos. 40
- Ergo etiam, cum me supremus adederit ignis,
Vivam: parsque mei multa superstes erit.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM LIBER II.

Elegia I. *Quod pro gigantomachia amores scribere
sit coactus.*

HOc quoque composui, Pelignis natus aquosis,
 Ille ego nequitiae Naso Poëta meae. (rae:
 Hoc quoque jussit Amor. procul hinc, procul este seve-
 Non estis teneris apta theatra modis.
 Me legat in sponsi facie non frigida virgo : 5
 Et rudis ignoto tactus amore puer.
 Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, faucius arcu,
 Agnoscat flammae conscia signa suae :
 Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
 Composuit casus iste Poëta meos ? 10
 Ausus eram (memini) coelestia dicere bella,
 Centimanumque Gygen ; & satis oris erat :
 Cum male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
 Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
 In manibus nimbos, & cum Jove fulmen habenti, 15
 Quod bene pro coelo mitteret ille suo,
 Clausit amica fores. ego cum Jove fulmen omisi.
 Excidit ingenio Jupiter ipse meo.
 Jupiter, ignoscas : nil me tua tela juvabant,
 Clausa tuo majus janua fulmen erat. 20
 Blanditias elegosque leves, mea tela, resumsi ;
 Mollierunt duras lenia verba fores.
 Carmina sanguineae deducunt cornua Lunae ;
 Et revocant niveos Solis euntis equos.
 Carmine dissiliunt, abruptis faucibus, angues, 25
 Inque suos fontes versa recurrit aqua.
 Carminibus cessere fores : insertaque post, i
 Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
 Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles ?
 Quid pro me Atrides alter & alter agant ? 30
 Quique tot errando, quot bello, perdidit annos ?
 Raptus & Haemoniis flebilis Hector equis ?
 At, facie tenerae laudatâ saepe puellae,
 Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
 Magna datur merces. heroum clara valete 35
 Nomina : non apta est gratia vestra mihi.
 Ad mea formosae vultus adhibete puellae
 Carmina, purpureus quae mihi dictat Amor.

Etc.

Elegia II. *Ad Bagoum, ut custodiam puellae sibi commissae laxiorem habeat.*

Quem penes est dominam servandi cura, Bagoë,
 Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
 Hesternâ vidi spatiantem luce puellam,
 Illâ, quae Danaï porticus agmen habet.
 Protinus, ut placuit, misi, scriptoque rogavi.
 Rescripsit trepidâ, Non licet, illa manu.
 Et, cur non liceat, quaerenti reddita caussa est;
 Quod nimium dominae cura molesta tua est.
 Si sapias, ô custos, odium (mihi crede) mereri
 Desine. quem metuit quisque, perisse cupit.
 Vir quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
 Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
 Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
 Et castum, multis quod placet, esse putet.
 Huic furtiva tuo libertas munere detur;
 Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
 Conscius esse velis: domina est obnoxia servo.
 Conscius esse times: dissimulare licet.
 Scripta leget secum: matrem misisse putato.
 Venerit ignotus: postmodo notus eat.
 Ibit ad adfectam, quae non languebit, amicam
 Visere; iudiciis aegra sit illa tuis.
 Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
 Impositâ gremio stertere fronte potes.
 Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Isin,
 Quaesieris: nec tu curva theatra time.
 Conscius adsiduos commissi tollet honores.
 Quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
 Ille placet; versatque domum, neque verbera sentit:
 Ille potens: alii, sordida turba, jacent.
 Huic, verae ut lateant caussae, finguntur inanes:
 Atque ambo domini, quod probat una, probant.
 Cum bene vir traxit vultum, rugasque coëgit,
 Quod voluit fieri blanda puella, facit.
 Sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat;
 Et simulet lacrimas, carnificemque vocet.
 Tu contra objiciens, quae tuto diluat illa,
 In verum falso crimine deme fidem.
 Sic tibi semper honos, sic curta peculia crescent:
 Haec face, & exiguo tempore liber eris.
 Adspicis indicibus nexas per colla catenas:
 Squalidus orba fide pectora carcer habet.

Quaerit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.

Dum nimium servat custos Junonius Iö,
Ante suos annos occidit; illa Dea est.

43

Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat.

Poena minor merito. nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit; famae damna puella tulit.

50

Crede mihi; nulli sunt crimina grata marito:
Nec quemquam, quamvis audiat illa, juvant.

Seu tepet, indicium securas perdis ad aures;
Sive amat, officio fit miser ille tuo.

Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur.
Judicis illa sui tuta favore venit.

55

Viderit ipse licet; credet tamen ipse neganti:
Damnabitque oculos; & sibi verba dabit.

Adspiciat dominae lacrimas; plorabit & ipse:
Et dicet, Poenas garrulus iste dabit.

60

Quam dispar certamen inis! tibi verbera victo
Adsunt: in gremio judicis illa sedet.

Non scelus adgredimur: non ad miscenda coimus
Toxica: non stricto fulminat ense manus.

Quaerimus, ut tuto per te possimus amare.
Quid precibus nostris mollius esse potest?

65

Elegia III. Ad Eunuchum servantem dominam.

HEi mihi, quod dominam, nec vir nec femina, servas;
Mutua nec Veneris gaudia nosse potes!

Qui primus pueris genitalia membra recidit;
Vulnera, quae fecit, debuit ipse pati.

Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses;
Si tuus in quavis praetepuisset amor.

5

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextrae convenit hasta tuae.

Ista mares tractent: tu spes depone viriles.
Sint tibi cum dominâ signa ferenda tuâ.

10

Hanc imple meritis: hujus tibi gratia prosit.
Si careas illâ, quis tuus usus erit?

Est etiam facies, sunt apti lusibus anni.
Indigna est pigro forma perire situ.

Fallere te potuit, quamvis habere molestus:
Non caret effectû, quod voluere duo.

15

Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus:
Dum bene ponendi munera tempus habes.

Elegia IV. *Quod amet mulieres, cujuscumque formae sint.*

Non ego mendosos ausim defendere mores :

Falsaque pro vitiis arma movere meis.

Confiteor ; si quid prodest delicta fateri :

In mea nunc demens crimina , fassus , eo.

Odi : nec possum cupiens non esse , quod odi.

Heu quam , quae studeas ponere , ferre grave est !

Nam defunt vires ad me mihi jusque regendum.

Auferor , ut rapidâ concita puppis aquâ.

Non est certa meos quae forma irritet amores.

Centum sunt caussae , cur ego semper amem.

Sive aliqua est oculos in se dejecta modestos ;

Uror : & insidiae sunt pudor ille meae.

Sive procax aliqua est ; capior , quia rustica non est :

Spemque dat in molli mobilis esse toro.

Aspera si visa est , rigidasque imitata Sabinas ;

Velle , sed ex alto dissimulare , puto.

Sive es docta ; places raras dotata per artes :

Sive rudis ; placita es simplicitate tuâ.

Est , quae Callimachi prae nostris rustica dicat

Carmina : cui placeo , protinus ipsa placet.

Est etiam , quae me vatem , & mea carmina culpet :

Culpantis cupiam sustinuisse femur.

Molliter incedit ; motu capit. altera dura est ;

At poterit tacto mollior esse viro.

Haec quia dulce canit , flectitque facillima vocem ;

Oscula cantanti rapta dedisse velim.

Haec querulas agili percurrit pollice chordas ;

Tam doctas quis non possit amare manus ?

Illa placet gestu , numerosaque brachia ducit ,

Et tenerum molli torquet ab arte latus :

Ut taceam de me , qui causâ tangor ab omni ,

Illic Hippolytum pone ; Priapus erit.

Tu , quia tam longa es , veteres Heroïdas aequas :

Et potes in toto multa jacere toro.

Haec habilis brevitae suâ. corrumpor utrâque.

Conveniunt voto longa brevisque meo.

Non est culta ; subit quid cultae accedere possit.

Ornata est ; dotes exhibet illa suas.

Candida me capiet , capiet me flava puella :

Est etiam fusco grata colore Venus.

Seu pendent niveâ pulli cervice capilli ;

Leda fuit nigrâ conspicienda comâ.

Seu flavent ; placuit croceis Aurora capillis.

Omnibus historiis se meus aptat amor.
 Me nova sollicitat, me tangit serior aetas : 45
 Haec melior specie corporis : illa sapit.
 Denique quas totâ quisquam probet Urbe puellas,
 Noster in has omnes ambitiosus amor.

Elegia V. *Ad amicam corruptam.*

Nullus amor tanti est ; (abeas, pharetrate Cupido)
 Ut mihi sint toties maxima vota mori.
 Vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor.
 Hei mihi, perpetuum nata puella malum !
 Non mihi deletae nudant tua facta tabellae : 5
 Non data furtive munera crimen habent.
 O utinam arguerem sic, ut non vincere possem !
 Me miserum ! quare tam bona caussa mea est ?
 Felix, qui quod amat defendere fortiter audet :
 Cui sua, Non feci, dicere amica potest. 10
 Ferreus est, nimiumque suo favet ille dolori,
 Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
 Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
 Sobrius adposito crimina vestra mero.
 Multa supercilio vidi vibrante loquentes. 15
 Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
 Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
 Mensa ; nec in digitis litera nulla fuit.
 Sermonem agnovi, quod non videatur, agentem ;
 Verbaque pro certis iussa valere notis. 20
 Jamque frequens ierat mensâ conviva remotâ :
 Compositi juvenes unus & alter erant.
 Improbata tum vero jungentes oscula vidi.
 Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
 Qualia nec fratri tulerit germana severo ; 25
 Sed tulerit cupido mollis amica viro :
 Qualia credibile est, nec Phoebum ferre Dianae ;
 Sed Venerem Marti saepe tulisse suo.
 Quid facis, exclamo ; quo nunc mea gaudia defers ?
 Injiciam dominas in mea jura manus. 30
 Haec tibi sint mecum, mihi sint communia tecum.
 In bona cur quisquam tertius ista venit ?
 Hoc ego ; quaeque dolor linguae dictavit : at illi
 Conscia purpureus venit in ora pudor.
 Quale coloratum Tithoni conjuge coelum 35
 Subrubet, aut sponso visâ puella novo.
 Quale rosae fulgent inter sua lilia mixtae ;
 Aut ubi cantatis Luna laborat equis :

Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
Maeonis Assyrium femina tinxit ebur.

His erat, aut alicui color ille simillimus horum:
Et numquam casu pulchrior illa fuit.

Spectabat terram; terram spectare decebat.

Moesta erat in vultu; moesta decenter erat.
Sicut erant, (& erant culti) laniare capillos,

Et fuit in teneras impetus ire genas.

Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti:

Defensa est armis nostra puella suis.

Qui modo saevus eram, supplex ultroque rogavi,
Oscula ne nobis deteriora daret.

Risit, & ex animo dedit optima: qualia possent

Excudere irato tela trifurca Jovi.

Torqueor infelix, ne tam bona sumserit alter:

Et volo non ex hac illa fuisse notâ.

Haec quoque, quam docui, multo meliora fuerunt; 55
Et quiddam visa est addidicisse novi.

Quod nimium placuere, malum est: quod tota labellis
Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.

Nec tamen hoc unum doleo: non oscula tantum

Iuncta queror; quamvis haec quoque iuncta queror: 60

Illâ, nisi in lecto, nusquam potuere doceri.

Nescio quis pretium grande magister habet.

Elegia VI. In mortem Psittaci.

Psittacus, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit. exsequias ite frequenter, aves.

Ite, piae volucres, & plangite pectora pennis;

Et rigido teneras ungue notate genas.

Horrida pro moestis lanietur pluma capillis:

Pro longâ resonent carmina vestra tubâ.

Quid scelus Ismarii quereris, Philomela, tyranni?

Expleta est annis ista querela suis.

Alitis in raræ miserum devertite funus.

Magna, sed antiqui, causa doloris Itys.

Omnes, quae liquido librat in aëre cursus;

Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.

Plena fuit vobis omni concordia vitâ,

Et stetit ad finem longa tenaxque fides.

Quod fuit Argolico juvenis Phoeus Orestae:

Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.

Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?

Quid vox mutandis ingeniosa sonis?

Quid juvat, ut datus es, nostrae placuisse puellae?

- Infelix avium gloria, nempe jaces. 20
 Tu poteras virides pennis hebetare Zmaragdos,
 Tincta gerens rubro punica rostra croco.
 Non fuit in terris vocum simulantior ales :
 Reddebas blaeso tam bene verba sono.
 Raptus es invidia. non tu fera bella movebas : 25
 Garrulus, & placidae pacis amator eras.
 Ecce, coturnices inter sua proelia vivunt :
 Forsitan & fiant inde frequenter anus.
 Plenus eras minimo : nec prae sermonis amore
 In multos poteras ora vacare cibos. 30
 Nux erat esca tibi ; caussaeque papavera somni :
 Pellebatque sitim simplicis humor aquae.
 Vivit edax vultur, ducensque per aëra gyros
 Milliùs, & pluviae graculus auctor aquae.
 Vivit & armiferae cornix invisâ Minervae ; 35
 Illa quidem seclis vix moritura novem.
 Occidit ille loquax, humanae vocis imago,
 Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
 Optima prima fere manibus rapiuntur avaris ;
 Implentur numeris deteriora suis. 40
 Tristia Phyllacidae Therfites funera vidit :
 Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
 Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ ;
 Vota, procelloso per mare rapta Noto ?
 Septima lux aderat, non exhibitura sequentem : 45
 Et stabat vacuâ jam tibi Parca colo.
 Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato.
 Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
 Colle sub Elyfio nigrâ nemus ilice frondens,
 Udaque perpetuo gramine terra, viret. 50
 Si qua fides dubiis ; volucrum locus ille piarum
 Dicitur, obscaenæ quo prohibentur aves.
 Illic innocui late pascuntur olores :
 Et vivax Phoenix, unica semper avis.
 Explicat ipsa suas ales Junonia pennas : 55
 Oscula dat cupido blando columba mari.
 Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
 Convertit volucres in sua verba pias.
 Ossa tegit tumulus : tumulus pro corpore parvus :
 Quo lapis exiguus par sibi carmen habet. 60
 Colligor ex ipso dominae placuisse sepulcro.
 Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

Elegia VII. *Amicae se purgat, quod ancillam non amet.*

ERgo ego sufficiam reus in nova crimina semper ?
 Ut vincam, toties dimicuisse piget.
 Sive ego marmorei respexi summa theatri ;
 Eligis è multis, unde dolere velis.
 Candida seu tacito me vidit femina vultu ; 5
 In vultu tacitas arguis esse notas.
 Si quam laudavi ; miseros petis ungue capillos :
 Si culpo ; crimen dissimulare putas.
 Sive bonus color est, in te quoque frigidus esse ;
 Seu malus, alterius dicor amore mori. 10
 Atque ego peccati vellem mihi conscius essem.
 Aequo animo poenam, qui meruere, ferunt.
 Nunc temere insimulas : credendoque omnia frustra,
 Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
 Adspice, ut auritus miserandae fortis asellus, 15
 Adsiduo domitus verberare lentus eat.
 Ecce, novum crimen, follers ornare Cypassis,
 Objicitur dominae contemnerasse torum.
 Dñ melius, quam me, si sit peccasse libido,
 Sordida contemtae sortis amica juvet ! 20
 Quis Veneris famulae connubia liber inire,
 Tergaque complecti verberare secta velit ?
 Adde, quod ornandis illa est operata capillis ;
 Et tibi per doctas grata ministra manus.
 Scilicet ancillam, quae tam tibi fida, rogarem ? 25
 Quid ? nisi ut indicio juncta repulsa foret ?
 Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
 Me non admissi criminis esse reum.

Elegia VIII. *Ad Cypassin ancillam Corinnae.*

Ponendis in mille modos perfecta capillis,
 Comere sed solas digna, Cypassi, Deas ;
 Et mihi jucundo non rustica cognita furto ;
 Apta quidem dominae, sed magis apta mihi ;
 Quis fuit inter nos sociati corporis index ? 5
 Sensit concubitus unde Corinna tuos ?
 Num tamen erubui, num, verbo lapsus in ullo,
 Furtivae Veneris conscia signa dedi ?
 Quid ? quod in ancilla si quis delinquere posset,
 Illum ego contendi mente carere bonâ ? 10
 Thessalus ancillae facie Briseïdos arsit :
 Serva Mycenaeo Phoebas amata duci.
 Non ego Tantalide major, nec major Achille.

Quod

Quod decuit Reges, cur mihi turpe putem?
 Ut tamen iratos in te defixit ocellos;
 Vidi te totis erubuisse genis.
 At quanto, si forte refers, praesentior ipse,
 Per Veneris feci numina magna fidem!
 Tu Dea, tu jubeas animi perjuria puri
 Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
 Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende,
 Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
 Quid renuis, singisque novos, ingrata, timores?
 Unum est è dominis emeruisse satis.
 Quod si stulta negas, index anteaecta fatebor;
 Et veniam culpae proditor ipse meae.
 Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassi,
 Narrabo dominae, quotque quibusque modis.

Elegia IX. *Ad Cupidinem.*

O Numquam pro me satis indignate Cupido,
 O in corde meo desidiose puer!
 Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
 Laedis? & in castris vulneror ipse meis?
 Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
 Gloria pugnantes vincere major erat.
 Quid? non Haemonius, quem cuspide perculit, heros
 Confossum medicâ postmodo juvit ope?
 Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
 Semper & inventis ulteriora petit.
 Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
 Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
 Quid juvat in nudis hamata retundere tela
 Ossibus? ossa mihi nuda relinquit amor.
 Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellae.
 Hinc tibi cum magnâ laude triumphus eat.
 Roma, nisi immensum vires promôset in orbem,
 Stramineis esset nunc quoque densa casis.
 Fessus in acceptos miles deducitur agros:
 Mittitur in saltus carcere liber equus:
 Longaque subductam celant navalia pinum:
 Tutaeque deposito poscitur ense rudis.
 Me quoque, qui toties merui sub amore puellae,
 Defunctum placide vivere tempus erat.
 Vive, Deus, posito, si quis mihi dicat, amore;
 Deprecer. usque adeo dulce puella malum est.
 Cum bene pertaesum est, animoque relanguit ardor,
 Nescio quo miserae turbine mentis agor.

Ut rapit in praeceps dominum, spumantia frustra

Frena retentantem, durior oris equus :

30

Ut subitus, prope jam pressâ tellure, carinam

Tangentem portus ventus in alta rapit :

Sic me saepe refert incerta Cupidinis aura ;

Notaque purpureus tela resumit Amor.

Figē, puer ; positis nudus tibi praebeor armis.

35

Hic tibi sint vires : hic tua dextra facit.

Huc, tamquam iussae, veniunt jam sponte sagittae.

Vix illis prae me nota pharetra sua est.

Infelix, totâ quicumque quiescere nocte

Sustinet, & somnos praemia magna vocat.

40

Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago ?

Longa quiescendi tempora fata dabunt.

Me modo decipiant voces fallacis amicae :

Sperando certe gaudia magna feram.

Et modo blanditias dicat ; modo jurgia quaerat.

45

Saepe fruar dominâ : saepe repulsus eam.

Quod dubius Mars est ; per te, privigne Cupido, est :

Et movet exemplo vitricus arma tuo.

Tu levis es, multoque tuis ventosior alis :

Gaudiaque ambiguâ dasque negasque fide.

50

Si tamen exaudis, pulchra cum Matre, rogantem ;

Indeserta meo pectore regna tene.

Accedant regno, nimium vaga turba, puellae.

Ambobus populis sic venerandus eris.

Elegia X. Ad Graecinum, quod eodem tempore duas amet.

TU mihi, tu certe, (memini) Graecine, negabas,

Uno posse aliquem tempore amare duas.

Per te ego decipior : per te deprensus inormis,

Ecce duas uno tempore turpis amo.

Utraque formosa est : operosae cultibus ambae :

5

Artibus, in dubio est, haec sit, an illa, prior.

Pulchrior hâc illa est : haec est quoque pulchrior illâ :

Et magis haec nobis, & magis illa placet.

Errant, ut ventis discordibus acta faselos,

Dividuumque tenent alter & alter amor.

10

Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores ?

Nonne erat in curas una puella satis ?

Quid folia arboribus, quid pleno sidera coelo,

In freta collectas alta quid addis aquas ?

Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem.

15

Hostibus eveniat vita severa meis.

Hostibus eveniat viduo dormire cubili,

Et

Et medio laxè ponere membra toro.
 At mihi saevus amor somnos abrupat inertes :
 Simque mei lecti non ego solus onus. 20
 Me mea disperdat, nullo prohibente, puella,
 Si satis una potest : si minus una, duae.
 Sufficiant graciles, sed non sine viribus, artus :
 Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
 Et lateri dabit in vires alimenta voluptas. 25
 Decepta est operâ nulla puella mea.
 Sape ego, lascivæ consumto tempore noctis,
 Utilis, & forti corpore mane fui.
 Felix, quem Veneris certamina mutua rumpunt !
 Difaciant, leti causa sit ista mei ! 30
 Induat adversis contraria pectora telis
 Miles, & æternum sanguine nomen emat.
 Quaerat avarus opes ; & quæ lassarit arando
 Aequora, perjuro naufragus ore bibat.
 At mihi contingat Veneris languescere motu ; 35
 Cum moriar, medium solvar & inter opus :
 Atque aliquis, nostro lacrimans in funere, dicat,
 Conveniens vitæ mors fuit ista suæ.

Elegia XI. *Ad amicam navigantem.*

PRIMA malas docuit, mirantibus æquoris undis,
 Peliaco pinus vertice caesa vias :
 Quæ concurrentes inter temeraria cautes
 Conspiciam fulvo vellere vexit ovem.
 Outinam, remo ne quis freta longa moveret, 5
 Argo funestas pressa bibisset aquas !
 Ecce fugit notumque torum, sociosque Penates ;
 Fallacesque vias ire Corinna parat.
 Quid tibi (me miserum !) Zephyros Eurosque timebo,
 Et gelidum Borean, egelidumque Notum ? 10
 Non illic urbes, non tu mirabere silvas ;
 Una est injusti caerula forma maris.
 Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos,
 Pontus habet : bibuli litoris illa mora est.
 Litora marmoreis pedibus signanda, puellæ. 15
 Haftenus est tutum : cetera caeca via est.
 Et vobis alii ventorum proelia narrent ;
 Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas :
 Et quibus emineant violenta Ceraunia faxis :
 Quo lateant Syrtes, quove Malæa sinu. 20
 Haec alii referant, at vos, quod quisque loquentur,
 Credite : credenti nulla procella nocet.

Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
 Currit in immensum panda carina salum.
 Navita sollicitus quâ ventos horret iniquos, 25
 Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.
 Quid? si concussas Triton exasperat undas?
 Quam tibi nunc toto nullus in ore color!
 Tum generosa voces fecundae sidera Ledaë:
 Et, Felix, dicas, quam sua terra tenet! 30
 Tutius est fovisse torum; legisse libellos;
 Threïciam digitis increpuisse lyram.
 At, si vana ferunt volucres mea dicta procellae,
 Aequa tamen puppi sit Galatea tuae.
 Vestrum crimen erit talis jactura puellae, 35
 Nereïdesque Deae, Nereïdumque pater.
 Vade memor nostri, vento reditura secundo;
 Impleat illa tuos fortior aura sinus.
 Tum mare in haec magnus proclinet litora Nereus:
 Huc venti spirent: huc agat aestus aquas. 40
 Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
 Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
 Primus ego adspiciam notam de litore pinum;
 Et dicam, Nostros advehit illa Deos:
 Excipiamque humeris, & multa sine ordine carpan 45
 Oscula. pro reditu victima vota cadet.
 Inque tori formam molles sternentur arenae:
 Et tumulus mensae quilibet instar erit.
 Illic adposito narrabis multa Lyaeo,
 Pene sit ut mediis obruta navis aquis: 50
 Dumque ad me properas, nec iniquae tempora noctis,
 Nec te praecipites extimuisse Notos.
 Omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
 Cur ego non votis blandiar ipse meis?
 Haec mihi quamprimum coelo nitidissimus alto 55
 Lucifer admissio tempora portet equo.

Elegia XII. *Exultat quod amica potitus sit.*

ITe triumphales circum mea tempora lauri,
 Vicinus. in nostro est ecce Corinna sinu.
 Quam vir, quam custos, quam janua firma (tot hostes!)
 Servabant, ne quâ posset ab arte capi.
 Haec est praecipuo victoria digna triumpho: 5
 In qua, quaecumque est, sanguine praeda caret.
 Non humiles muri, non parvis oppida fossis
 Cincta, sed est ductu capta puella meo.
 Pergama cum caderent, bello superata bilustri;

Ex tot, in Atridâ pars quota laudis erat ? 10
 At mea seposita est, & ab omni milite diffors
 Gloria : nec titulum muneris alter habet.
 Me duce ad hanc voti finem, me milite veni ;
 Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
 Nec casum fortuna meis immiscuit actis. 15
 Huc ades, ô curâ parte Triumphæ meâ.
 Nec belli nova causâ mei. nisi rapta fuisset
 Tyndaris, Europæ pax Asiaeque foret.
 Femina silvestres Lapithas ; populumque bimembrem
 Turpiter adposito vertit in arma mero. 20
 Femina Trojanos iterum fera bella movere
 Impulit in regno, juste Latine, tuo.
 Femina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
 Immisit soceros, armaque saeva dedit.
 Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros : 25
 Spectatrix animos ipsâ juvenca dabat.
 Me quoque cum multis, sed me sine caede, Cupido
 Jussit militiae signa movere suae.

Elegia XIII. *Ad Isidem, ut parientem Corinnam juvet.*

DUm labefactat onus gravidæ temeraria ventris,
 In dubio vitae lassâ Corinna jacet.
 Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
 Irâ digna meâ : sed cadit ira metu.
 Sed tamen aut ex me conceperat ; aut ego credo. 5
 Est mihi pro factô saepe, quod esse potest.
 Ipsi, Paraetonium, genaliaque arva Canopi
 Quae colis, & Memphin, palmiferamque Pharon,
 Quâque celer Nilus, lato dilapsus ab alveo,
 Per septem portus in maris exit aquas ; 10
 Per tua sinistra precor, per Anubidis ora verendi :
 Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
 Pigraque labatur circa donaria serpens,
 Et comes in pompam corniger Apis eat :
 Huc adhibe vultus ; & in unâ parce duobus : 15
 Nam vitam dominae tu dabis ; illa mihi.
 Saepe tibi sedit certis operata diebus,
 Quâ cingit lauros Gallica turma tuas.
 Tuque laborantes utero miserata puellas,
 Quarum tarda latens corpora tendit onus ; 20
 Lenis ades, precibusque meis fave, Ilithya.
 Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
 Ipse ego tura dabo fumosis candidus aris :
 Ipse feram ante tuos munera vota pedes.

Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ.

Tu modo fac titulo muneribusque locum.

Si tamen in tanto fas est monuisse timore;

Hac tibi sit pugnâ dimicuisse fatis.

Elegia XIV. *In amicam, quod abortivum ipsa fecerit.*

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi;

Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,

Et caecas armant in sua fata manus.

Quae prima instituit teneros convellere foetus,

Militiâ fuerat digna perire suâ.

Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,

Sternatur pugnae tristis arena tuae.

Si mos antiquis placuisset matribus idem;

Gens hominum vitio deperitura fuit:

Quique iterum generis jaceret primordia nostri

In vacuo lapides orbe, parandus erat.

Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum

Iusta recusasset pondera ferre Thetis?

Ilia si tumido geminos in ventre necasset,

Casurus dominae conditor Urbis erat.

Si Venus Aenean gravidâ temerasset in alvo;

Caesaribus tellus orba futura fuit.

Tu quoque, cum posses nasci, formosa, perisses;

Tentasset, quod tu, si tua mater opus.

Ipsa ego, cum fuerim melius periturus amando,

Vidissem nullos, matre necante, dies.

Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis;

Pomaque crudeli vellis acerba manu?

Sponte fluant matura suâ. sine crescere nata.

Est pretium parvae non leve vita morae.

Vestra quid effoditis subjectis viscera telis;

Et nondum natis dira venena datis?

Colchida respersam puerorum sanguine culpant,

Aque suâ caelum matre queruntur Ityn.

Utraque saeva parens: sed tristibus utraque causis

Jacturâ focii sanguinis ulta virum.

Dicite, quis Tereus, quis vos irriter Iäson

Figere sollicitâ corpora vestra manu?

Hoc neque in Armeniis tigres fecere latêbris:

Perdere nec foetus ausa leaena suos.

At tenerae faciunt, sed non impune, puellae.

Saepe, suos utero quae necat, ipsa perit.

Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos:

Et clamant, Merito, qui modo cumque vident. 40
Ista sed aethereas vanescant dicta per auras :
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dî faciles, peccasse semel concedite tuto :
Id satis est. poenam culpa secunda ferat.

Elegia XV. *Ad annulum, quem dono amicae dedit.*

Annule, formosae digitum vincture puellae,
In quo censendum nil, nisi dantis amor;
Munus eas gratum. te laetâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene convenias, quam mecum convenit illi; 5
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix, à dominâ tractaberis, annule, nostrâ.
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam fieri subito mea munera possim
Artibus Aeacis, Carpathiive senis! 10
Tunc ego te dominae cupiam tetigisse papillas,
Et laevam tunicis inferuisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus & haerens;
Inque sinum mirâ laxus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas, 15
Neve tenax ceram siccave gemma trahat,
Humida formosae tangam prius ora puellae.
Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
Adstringens digitos orbe minore tuos. 20
Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
Quodve tener digitus ferre recuset, onus.
Me gere, cum calidis perfunderis imbribus artus :
Damnaque sub gemmâ perfer euntis aquae.
Sed puto te nudâ mea membra libidine surgent, 25
Et peragam partes annulus ille viri.
Irrita quid voveo ? parvum proficiscere munus.
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

Elegia XVI. *Ad amicam, ut ad rura sua veniat.*

Pars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sidere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis : 5
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, mulsoque feracior uvae :
Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager :

Perque resurgentes rivis labentibus herbas

Gramineus madidam cespes obumbrat humum.

10

At meus ignis abest. verbo peccavimus uno ;

Quae movet ardores , est procul ; ignis adest.

Non ego , si medius Polluce & Castore ponar ,

In coeli sine te parte fuisse velim.

Solliciti jaceant , terrâque premantur iniquâ ,

In longas orbem qui secuere vias.

15

Aut juvenum comites jussissent ire puellas ,

Si fuit in longas terra secanda vias.

Tum mihi , si premerem ventosas horridus Alpes ,

(Dummodo cum dominâ) molle fuisset iter.

20

Cum dominâ Libycas ausim perrumpere Syrtes ,

Et dare non aequis vela ferenda notis.

Non , quae virgineo portenta sub inguine latrant ;

Nec timeam vestros , curva Malêa , sinus :

Non quâ , submersis ratibus saturata , Charybdis

Fundit , & effusas ore resorbet aquas.

25

Quod si Neptunum ventosâ potentia vincit ,

Et subventuros auferet unda Deos ;

Tu nostris niveos humeris impone lacertos.

Corpore nos facili dulce feremus onus.

30

Saepe petens Hero juvenis tranaverat undas.

Tunc quoque tranasset ; sed via caeca fuit.

At sine te , quamvis operosi vitibus agri

Me teneant , quamvis amnibus arva natent ,

Et vocet in rivos parentem rusticus undam ,

Frigidaque arboreas mulceat aura comas ;

35

Non ego Pelignos videor celebrare salubres :

Non ego natalem , rura paterna , locum ;

Sed Scythiam , Cilicasque feros , viridesque Britannos ,

Quaeque Promethêo saxa cruore rubent.

40

Ulmus amat vitem , vitis non deserit ulmum.

Separor à dominâ cur ego saepe meâ ?

At mihi te comitem juraras usque futuram ,

Per me , perque oculos , sidera nostra , tuos.

Verba puellarum , foliis leviora caducis ,

Irrita , quo visum est , ventus & unda ferunt.

45

Si qua mei tamen est in te pia cura relictî ;

Incipe pollicitis addere facta tuis :

Parvaeque quamprimum rapientibus esseda mannis ,

Ipsa per admissas concute lora jubas.

50

At vos , quâ veniet , tumidi subsidite montes :

Et faciles curvis vallibus este viae.

Elegia XVII. *Quod Corinnae soli sit serviturus.*

SI quis erit, qui turpe putet servire puellae;
 Illo convincar iudice turpis ego.
 Sim licet infamis; dum me moderatius urat,
 Quae Paphon, & fluctu pulsa Cythera tenet.
 Atque utinam dominae miti quoque praeda fuisset; 5
 Formosae quoniam praeda futurus eram.
 Dat facies animos. facie violenta Corinna est;
 (Me miserum! cur est tam bene nota sibi?)
 Scilicet a speculi sumuntur imagine fastus;
 Nec nisi compositam se prius illa videt. 10
 Non tibi si facies nimium dat in omnia regni;
 (O facies oculos nata tenere meos!)
 Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
 Aptari magnis inferiora licet.
 Creditur & Nymphæ, mortalis amore, Calypso, 15
 Capta, reluctantem detinuisse virum.
 Creditur aequoream Phthio Nereïda Regi,
 Egeriam iusto concubuisse Numae;
 Volcano Venerem: quamvis, incude relictâ,
 Turpiter obliquo claudicet ille pede. 20
 Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen apte
 Jungitur herous cum breviori modo.
 Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges.
 Te deceat medio jura dedisse toro.
 Non tibi crimen ero, nec quo lactere remoto. 25
 Non erit hic nobis inficiandus amor.
 Sint tibi pro magno felicia carmina censu:
 Et multae per me nomen habere volunt.
 Novi aliquam, quae se circumferat esse Corinnam.
 Ut fiat, quid non illa dedisse velit? 30
 Sed neque diversi ripâ labuntur eâdem
 Frigidus Eurotas, populiferque Padus:
 Nec nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis.
 Ingenio causas tu dabis una meo.

Elegia XVIII. *Ad Macrum, quod de amoribus scribat.*

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
 Primaque juratis induis arma viris;
 Nos, Macer, ignavae Veneris cessamus in umbrâ:
 Et tener aurores grandia frangit Amor.
 Saepe meae, Tandem, dixi, discede, puellae: 5
 In gremio sedit protinus illa meo.
 Saepe, Pudet, dixi. lacrimis vix illa retentis,

Me miseram ! jam te, dixit, amare pudet ?
 Implicuitque suos circum mea colla lacertos :
 Et, quae me perdunt, oscula mille dedit. 10
 Vincor ; & ingenium sumtis revocatur ab armis :
 Resque domi gestas, & mea bella, cano.
 Sceptrum tamen sumsi ; curâque Tragoedia nostrâ
 Crevit : & huic operi quamlibet aptus eram.
 Risit Amor, pallamque meam, pictosque cothurnos, 15
 Sceptraque privata tam bene sumpta manu.
 Hinc quoque me dominae numen deduxit iniquae :
 Deque cothurnato vate triumphat amor.
 Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris :
 (Hei mihi ! praeceptis urgeor ipse meis.) 20
 Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulixi,
 Scribimus : aut lacrimas, Phylli relicta, tuas.
 Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iäson,
 Hippolytique parens, Hippolytusque legant :
 Quodque tenens strictum Dido miserabilis enssem 25
 Dicat, & Aeoliae Lesbis amica lyrae.
 Quam celer è toto rediit meus orbe Sabinus,
 Scriptaque diversis retulit ille locis !
 Candida Penelope signum cognovit Ulixis :
 Legit ab Hippolyto scripta noverca suo. 30
 Jam pius Aeneas miserae rescripsit Elissae :
 Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet.
 Tristis ad Hypsipylen ab Iäsonе litera venit :
 Det votam Phoebo Lesbis amata lyram.
 Nec tibi (quâ tutum vati, Macer, arma canenti) 35
 Aureus in medio Marte tacetur Amor.
 Et Paris est illic, & adultera nobile crimen ;
 Et comes extincto Laodamia viro.
 Si bene te novi ; non bella libentius istis
 Dicis : & à vestris in mea castra redis. 40

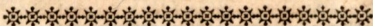
Elegia XIX. *Ad rivalem, cui uxor curae non erat.*

S I tibi non opus est servatâ, stulte, puellâ ;
 At mihi fac serves : quo magis ipse velim.
 Quod licet, ingratum est : quod non licet, acrius urit.
 Ferreus est, si quis, quod finit alter, amat.
 Speremus pariter, pariter metuamus amantes, 5
 Et faciat voto rara repulsa locum.
 Quo mihi fortunam, quae numquam fallere curet ?
 Nil ego, quod nullo tempore laedat, amo.
 Viderat hoc in me vitium versuta Corinna ;
 Quâque capi possem, callida norat opem. 10

Ah quoties sani capitis mentita dolores ,
 Cunctantem tardo iussit abire pede !
 Ah quoties finxit culpam , quantumque libebat ,
 Infantis speciem praebeuit esse , nocens !
 Sic ubi vexarat , tepidosque refoverat ignes ; 15
 Rursus erat votis comis & apta meis.
 Quas mihi blanditias , quam dulcia verba parabat !
 Oscula (Dî magni) qualia , quotque dabat !
 Tu quoque , quae nostros rapuisti nuper ocellos ,
 Saepe time insidias , saepe rogata nega : 20
 Et sine me , ante tuos projectum in limine postes ,
 Longa pruinosa frigora nocte pati.
 Sic mihi durat amor , longosque adolescit in usus :
 Hoc juvat : haec animi sunt alimenta mei.
 Pinguis amor , nimiumque patens , in taedia nobis 25
 Vertitur ; & stomacho , dulcis ut esca , nocet.
 Si numquam Danaën habuisset aënea turris ;
 Non esset Danaë de Jove facta parens.
 Dum servat Juno sinuatam cornibus Iô ;
 Facta est , quam fuerat , gratior illa Jovi. 30
 Quod licet & facile est , quisquis cupit arbore frondes
 Carpat , & è magno flumine sumat aquam.
 Si qua volet regnare diu ; deludat amantem.
 Hei mihi , quod monitis torqueor ipse meis !
 Cuilibet eveniat , nocet indulgentia nobis. 35
 Quod sequitur , fugio : quod fugit , usque sequor.
 At tu , formosae nimium secure puellae ,
 Incipe jam primâ claudere nocte domum.
 Incipe , quis toties furtim tua limina pulset ,
 Quaerere : quid latent nocte silente canes. 40
 Quo ferat , aut referat sollers ancilla tabellas :
 Cur toties vacuo secubet ipsa toro.
 Mordeat ista tuas aliquando cura medullas :
 Daque locum nostris materiamque dolis.
 Ille potest vacuo furari litore arenas , 45
 Uxorem stulti si quis amare potest.
 Jamque ego praemoneo ; nisi tu servare puellam
 Incipis , incipiet desinere esse mea.
 Multa diuque tuli : speravi saepe futurum ,
 Cum bene servâsses , ut bene verba darem. 50
 Lentus es , & pateris nulli patienda marito ;
 At mihi concessi finis amoris erit.
 Scilicet infelix numquam prohibebor adire ?
 Nox mihi sub nullo vindice semper erit ?
 Nil metuam ? per nulla traham suspiria somnos ? 55
 Nil

Nil facies, cur te jure perisſe velim ?
 Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito ?
 Corruptis vitio gaudia noſtra tuo.
 Quin alium, quem tanta juvet patientia, quaeris ?
 Me tibi rivalem ſi juvat eſſe, veta.

60

P. OVIDII NASONIS

AMORUM LIBER III.

Elegia I. *Deliberatio poëtae, utrum Elegos pergat
 ſcribere, an potius Tragoedias.*

STat vetus, & multos incaedua ſilva per annos.
 Credibile eſt illi numen ineſſe loco.

Fons ſacer in medio, ſpeluncaque pumice pendens :

Et latere ex omni dulce queruntur aves.

Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,

5

Quod mea, quaerebam, Muſa moveret opus.

Venit odoratos Elegeia nexa capillos :

Et, puto, pes illi longior alter erat.

Forma decens : veſtis tenuiſſima, cultus amantis :

In pedibus vitium cauſſa decoris erat.

10

Venit & ingenti violenta Tragoedia paſſu :

Fronte comae torvâ, palla jacebat humi.

Laeva manus ſceptrum late regale tenebat :

Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.

Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi ?

15

O argumenti lente Poëta tui !

Nequitiam vinoſâ tuam convivia narrant :

Narrant in multas compita ſecta vias.

Saepe aliquis digito vatem designat euntem :

Atque ait, Hic, hic eſt, quem ſerus urit Amor.

20

Fabula (nec ſentis) totâ jaſtaris in Urbe ;

Dum tua praeterito facta pudore refers.

Tempus erat thyſo pulſum graviore roveri.

Ceſſatum ſatis eſt : incipe majus opus.

Materia premis ingenium. cane facta virorum :

25

Haec animo, dices, area digna meo eſt.

Quod tenerae cantent, luſit tua Muſa, puellae ;

Primaque per numeros acta juventa ſuos.

Nunc habeam per te Romana Tragoedia nomen.

Im.

Implebit leges spiritus iste meas. 30

Haecenus: & movit pictis innixa cothurnis

Densum caesarie terque quaterque caput.

Altera (si memini) limis subrisit ocellis.

Fallor, an in dextrâ myrtea virga fuit?

Quid gravibus verbis, animosa Tragoedia, dixit; 35

Me premis? an numquam non gravis esse potes?

Imparibus tamen es numeris dignata moveri.

In me pugnasti versibus usa meis.

Non ego contulerim sublimia carmina nostris;

Obruit exiguas regia vestra fores. 40

Sum levis; & mecum levis est, mea cura, Cupido.

Non sum materiâ fortior ipsa meâ;

Rustica fit sine me lascivi mater Amoris;

Huic ego proveni lena, comesque Deae.

Quam tu non poteris duro referare cothurno, 45

Haec est blanditiis janua laxa meis.

Et tamen emerui plus, quam tu, posse, ferendo

Multa, supercilio non patienda tuo.

Per me decepto didicit custode Corinna

Liminis adstricti sollicitare fidem; 50

Delabique toro tunicâ velata recinctâ;

Atque impercussos nocte movere pedes.

Vel quoties foribus duris incisa pependi,

Non verita à populo praetereunte legi!

Quin ego me memini, dum custos saevus abiret, 55

Ancillae missam delituisse sinu.

Quid? cum me munus natali mittis? at illa

Rumpit, & adpositâ barbara merfit aquâ?

Prima tuae movi felicia semina mentis.

Munus habet, quod te jam petit, ista meum. 60

Desierant; coepi: Per vos utramque rogamus,

In vacuas aures verba timentis eant.

Altera me sceptro decoras, altoque cothurno.

(Jam nunc contacto magnus in ore sonor,)

Altera das nostro victurum nomen amori. 65

Ergo ades, & longis versibus adde breves,

Exiguum vati concede, Tragoedia, tempus.

Tu labor aeternus: quod petit illa, breve est.

Mota dedit veniam. teneri properentur amores,

Dum vacat; à tergo grandius urget opus. 70

Elegia II. *Ad amicam, cursum equorum spectantem.*

Non ego nobilium sedeo studiosus equorum:

Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor.

Ut loquerer tecum veni, tecumque federem:

Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.

Te cursus spectas, ego te. spectemus uterque

Quod juvat, atque oculos pascat uterque suos.

O, cuicumque faves, felix agitator equorum!

Ergo illi curae contigit esse tuae;

Hoc mihi contingat; sacro de carcere missis

Insistam forti mente vehendus equis.

Et modo lora dabo; modo verberare terga notabo:

Nunc stringam metas interiore rota.

Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:

Deque meis manibus lora remissa fluent.

Ah quam pene Pelops Pisaeâ concidit hastâ,

Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!

Nempe favore suae vicit tamen ille puellae.

Vincamus dominae quisque favore suae.

Quid frustra refugis? cogit nos linea jungi.

Haec in lege loci commoda Circus habet.

Tu tamen, à dextrâ quicumque es, parce puellae.

Contactu lateris laeditur ista tui.

Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,

Si pudor est, rigido nec preme terga genu.

Sed nimium demissa jacent tibi pallia terrae.

Collige; vel digitis en ego tollo meis.

Invida vestis eras, quae tam bona crura tegebas:

Quoque magis spectes, Invida vestis eras.

Talia Milanion Atalantes crura fugacis

Optavit manibus sustinuisse suis.

Talia succinctae pinguntur crura Dianae,

Cum sequitur fortes, fortior ipsa, feras.

His ego non visis arsi. quid fiet ab istis?

In flammam flammâs, in mare fundis aquas.

Suspicio ex istis & cetera posse placere,

Quae bene sub tenui condita veste latent.

Vis tamen interea faciles arcessere ventos,

Quos faciat nostrâ mota tabella manu?

An magis hic meus est animi, non aëris, aestus,

Captaque femineus pectora torret amor?

Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis.

Sordide de niveo corpore pulvis abi.

Sed jam pompa venit. linguis animisque favete.

Tempus adest plausûs: aurea pompa venit.

Prima loco fertur passis Victoria pennis:

Huc ades; & meus hic fac, Dea, vincat amor.

Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis,

Nil mihi cum pelago : me mea terra capit.
 Plaudite tuo, miles, Marti : nos odimus arma.
 Pax juvat, & mediâ Pace repertus Amor. 50
 Auguribus Phoebus, Phoebe venantibus adsit :
 Artifices in te verte, Minerva, manus.
 Ruricolae Cereri, teneroque adsurgite Baccho :
 Pollucem pugiles, Castora placet eques.
 Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu 55
 Plaudimus, inceptis adnue, Diva, meis.
 Daque novae mentem dominae, patiatur amari.
 Adnuit ; & motu signa secunda dedit.
 Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus.
 Pace loquar Veneris : tu Dea major eris. 60
 Per tibi tot juro testes, pompamque Deorum,
 Te dominam nobis tempus in omne peti.
 Sed pendent tibi crura : potes, si forte juvabit,
 Cancellis primos inseruisse pedes.
 Maxima jam vacuo Praetor spectacula Circo, 65
 Quadrijuges aequo carcere misit equos.
 Cui studeas video : vincet cuicumque favebis.
 Quid cupias ipsi scire videntur equi.
 Me miserum ! metam spatioso circuit orbe.
 Quid facis ? admoto proximus axe subit. 70
 Quid facis, infelix ? perdis bona vota puellae.
 Tende precor validâ lora sinistra manu.
 Favimus ignavo. sed enim revocate, Quirites ;
 Et date jactatis undique signa togis.
 En revocant. at, ne turbet toga mota capillos, 75
 In nostros abdas te licet usque sinus.
 Jamque patent iterum referato carcere postes.
 Evolat admissis discolor agmen equis.
 Nunc saltem supera, spatiumque insurge patenti.
 Sint mea, sint dominae fac rata vota meae. 80
 Sunt dominae rata vota meae : mea vota supersunt.
 Ille tenet palmam : palma petenda mihi est.
 Risit, & argutis quiddam promisit ocellis.
 Hoc satis hic. alio cetera redde loco.

Elegia III. De amica, quae pejeraverat.

E Sse Deos, i, crede. fidem jurata fefellit :
 Et facies illi, quae fuit ante, manet.
 Quam longos habuit nondum jurata capillos,
 Tam longos, postquam numina lussit, habet.
 Candida candorem roseo suffusa rubore
 Ante stetit : niveo lucet in ore rubor.

Pes erat exiguus : pedis est aptissima forma.

Longa decensque fuit : longa decensque manet.

Argutos habuit , radiant ut sidus , ocellos ;

Per quos mentita est perfida saepe mihi.

Scilicet aeterno falsum jurare puellis

Dî quoque concedunt ; formaque numen habet.

Perque suos illam nuper jurasse recordor ,

Perque meos oculos ; & doluere mei.

Dicite , Dî ; si vos impune fefellerit illa ,

Alterius meritis cur ego damna tuli ?

At non invidiae vobis Cepheia virgo est ,

Pro male formosâ iussu parente mori.

Non satis est , quod vos habui sine pendere testes ,

Et mecum lufos ridet inulta Deos :

Ut sua per nostram redimat perjuria poenam ,

Victima deceptus decipientis ero ?

Aut sine re nomen Deus est , frustra que timetur ;

Et stultâ populos credulitate movet :

Aut , si quis Deus est , teneras amat ille puellas ;

Et nimium solas omnia posse jubet.

Nobis fatifero Mavors adcingitur ense :

Nos petit invictâ Palladis hasta manu.

Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus :

In nos alta Jovis dextera fulmen habet.

Formosas Superi metuunt offendere laesi :

Atque ultro , quae se non timuere , timent.

Et quisquam pia tura focis imponere curet ?

Certe plus animi debet inesse viris.

Juppiter igne suo lucos jaculatur & arces.

Missaque perjuras tela ferire vetat.

Tot meruere peti. Semele miserabilis arsit :

Officio est illi poena reperta suo.

At si venturo se subduxisset amanti ,

Non pater in Baccho matris haberet onus.

Quid queror , & toti facio convicia coelo ?

Dî quoque habent oculos : Dî quoque pectus habent.

Si Deus ipse forem ; numen sine fraude liceret

Femina mendaci falleret ore meum.

Ipse ego jurarem verum jurare puellas ;

Et non de tetricis dicerer esse Deus.

Tu tamen illorum moderatius utere dono :

Aut oculis certè parce , puella , meis.

Elegia IV. *Ad virum servantem conjugem.*

DUre vir, imposito tenerae custode puellae,
Nil agis. ingenio quaeque tuenda suo.
Si qua metu demto casta est; ea denique casta est:
Quae, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam servaris bene corpus; adultera mens est: 5
Nec custodiri, ni velit, illa potest.
Nec mentem servare potes, licet omnia claudas.
Omnibus occlusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas
Semina nequitiae languidiora facit. 10
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vincas aptius illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra sua vincla tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primum concessas sensit habenas, 15
Frenaque in effusâ laxa jacere jubâ.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet aeger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus saepe fefellit Amor. 20
In thalamum Danaë saxo ferroque perennem
Quae fuerat virgo tradita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode carebat,
Inter tot juvenes intemerata procos.
Quidquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem 25
Cura vocat. pauci, quod finit alter, amant.
Nec facie placet illa suâ, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba sit, quam vir servat, sed adultera. casta est;
Ipse timor pretium corpore majus habet. 30
Indignere licet; juvat inconcessa voluptas.
Sola placet; Timeo, dicere si qua potest.
Nec tamen ingenuam jus est servare puellam.
Hic metus externae corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci, 35
In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem laedit adultera conjux;
Et notos mores non satis Urbis habet:
In quâ Martigenae non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades, Iliadesque Remus. 40
Quo tibi formosam, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista coire modis.
Si sapis, indulge dominae; vultusque severos

Exsue : nec rigidi jura tuere viri.

Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor amicos. 45

Gratia sic minimo magna labore venit.

Sic poteris juvenum convivia semper inire :

Et, quae non dederis, multa videre domi.

*Elegia V. Somnium, Elegia quae ex MSS. huc
revocata est.*

NOx erat : & somnus lassos submisit ocellos.

Terruerunt animum talia visa meum.

Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus

Stabat ; & in ramis multa latebat avis.

Area gramineo suberat viridissima prato,

Uvida de guttis lene sonantis aquae.

Ipse sub arboreis vitabam frondibus aestum ;

Fronde sub arboreâ sed tamen aestus erat.

Ecce, petens variis immixtas floribus herbas,

Constitit ante oculos candida vacca meos. 10

Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes ;

In liquidas nondum quas mora vertit aquas.

Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,

Et modo siccata, lacte, relinquit ovem.

Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus :

Cumque suâ teneram conjuge pressit humum. 15

Dum jacet, & lentè revocatas ruminat herbas,

Atque iterum pasto pascitur ante cibo ;

Visus erat, somno vires adimente ; ferenti

Cornigerum terrae deposuisse caput. 20

Huc levibus cornix pennis delapsa per auras

Venit ; & in viridi garrula sedit humo.

Terque bovis niveae petulanti pectora rostro

Fodit ; & albentes abstulit ore jubar.

Illa locum taurumque diu cunctata relinquit. 25

Sed niger in vaccae pectore livor erat.

Utque procul vidit carpentes pabula tauros ;

(Carpebant tauri pabula laeta procul)

Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis ;

Et petiit herbae fertilioris humum. 30

Dic, age, nocturnae, quicumque es, imaginis augur,

(Si quid habent veri) visa quid ista ferant.

Sic ego : nocturnae sic dixit imaginis augur,

Expendens animo singula visa suo :

Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,

Sed male vitabas, aestus amoris erat. 35

Vacca puella tua est. aptus color ille puellae.

Tu vir, & in vaccâ compare taurus eras.
 Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto;
 Ingenium dominae lena movebit anus.
 Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
 Frigidus in viduo destituere toro.
 Livor, & adverso maculae sub pectore nigrae,
 Pectus adulterii labe carere negant.
 Dixerat interpretes. gelido mihi sanguis ab ore
 Fugit; & ante oculos nox stetit alta meos.

Elegia VI. *Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.*

AMnis, arundinibus limosas obsite ripas,
 Ad dominam propero; siste parumper aquas.
 Nec tibi sunt pontes, nec quae sine remigis ictu
 Concava trajecto cymba rudente vehat.
 Parvus eras, memini; nec te transire refugi;
 Summaque vix talos contigit unda meos.
 Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis;
 Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
 Quid properasse juvat? quid parca dedisse quieti
 Tempora? quid nocti conseruisse diem?
 Si tamen hic standum; si non datur artibus ullis
 Ulterior nostro ripa premenda pedi.
 Nunc ego, quas habuit pennas Danaeius heros,
 Terribili densum cum tulit angue caput;
 Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
 Semina venerunt in rude missa solum.
 Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum;
 Nec tulit haec; nec fert, nec feret ulla dies.
 Tu potius, ripis effuse capacibus amnis,
 (Sic aeternus eas) labere fine tuo.
 Non eris invidiae, torrens, (mihi crede) ferendae,
 Si dicar per te forte retentus amans.
 Flumina deberent juvenes in amore juvare?
 Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
 Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
 Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
 Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
 Cum rapuit vultus, Xanthe, Nexera tuos.
 Quid? non Alpheon diversis currere terris
 Virginis Arcadiae certus adegit amor?
 Te quoque promissam Xantho, Penêe, Creïssam
 Phthiotum terris oculuisse ferunt.
 Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
 Natarum Thebe quinque futura parens?

Cornua si tua nunc ubi sint, Achelœe, requiram; 35

Herculis iratâ fracta querere manu.

Nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti;

Una tamen tanti Deïanira fuit.

Ille fluens dives septena per ostia Nilus,

Qui patriam tantae tam bene celat aquae, 40

Fertur in Euadne collectam Asopide flammam

Vincere gurgitibus non potuisse suis.

Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,

Cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.

Nec te praetereo, qui, per cava saxa volutans, 45

Tiburis Argei spumifer arva rigas.

Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,

Ungue notata comas, ungue notata genas.

Illa, gemens patruique nefas, delictaque Martis,

Errabat nudo per loca sola pede. 50

Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis;

Raucaque de mediis sustulit ora vadis:

Atque ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas,

Ilia, ab Idaeo Laomedonte genus?

Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris? 55

Vitta nec evinctas impedit alba comas?

Quid fles, & madidos lacrimis corrumpis ocellos?

Pectoraque insanâ plangis aperta manu?

Ille habet & silices, & vivum in pectore ferrum,

Qui tenero lacrimas lentus in ore videt. 60

Ilia, pone metus; tibi regia nostra patebit:

Teque colent amnes; Ilia, pone metus.

Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:

Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.

Ne me sperne, precor, tantum, Trojana propago: 65

Munera promissis uberiora feres.

Dixerat. illa, oculos in humum dejecta modestos,

Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.

Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,

Currendi vires eripiente metu. 70

Sera tamen scindens inimico pollice crinem,

Edidit indignos ore tremante sonos:

O utinam mea lecta forent, patrioque sepulcro

Condita, dum poterant virginis ossa legi!

Cur modo Vestalis taedas invitor ad ulla 75

Turpis, & Iliacis inficianda focis?

Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.

Desit famosis, qui notet ora, pudor.

Hactenus; & vestem tumidis praetendit ocellis:

Atque ita se in rapidas perdita misit aquas. 80
 Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
 Dicitur; & socii jura dedisse tori.
 Te quoque credibile est aliquâ caluisse puellâ:
 Sed nemora & silvae crimina vestra tegunt.
 Dum loquor, increvit latis spatiosius undis, 85
 Nec capit admissas alveus altus aquas.
 Quid mecum, furiose, tibi? quid mutua differs
 Gaudia? quid coeptum, rustice, rumpis iter?
 Quid? si legitimum flueres, si nobile flumen?
 Si tibi per terras maxima fama foret? 90
 Nomen habes nullum, rivis collecte caducis;
 Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
 Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas;
 Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.
 Aut lustralis agis brumali tempore cursus: 95
 Aut premis arentem pulverulentus humum.
 Quis te tum potuit sitiens haurire viator?
 Quis gratâ dixit voce, Perennis eas?
 Damnosus pecori curris, damnosior agris.
 Forsitan haec alios; me mea damna movent. 100
 Huic ego vae demens narrabam fluminum amores?
 Jactasse indigno nomina tanta pudet.
 Nescio quid spectans, Acheloon & Inachon amnes,
 Et potui nomen, Nile, referre tuum.
 At tibi pro meritis opto, non candide torrens, 105
 Sint rapidi soles, siccaque semper hiems.

*Elegia VII. Quod ab amica receptus cum ea coire
 non potuerit, conqueritur.*

AT non formosa est, at non bene culta puella;
 At, puto, non votis saepe petita meis!
 Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
 Sed jacui pigro crimen onusque toro.
 Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ, 5
 Inguinis effoeti parte juvante frui.
 Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
 Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
 Osculaque inseruit cupidae luctantia linguae:
 Lascivum femori supposuitque femur. 10
 Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit:
 Et quae praeterea publica verba juvant.
 Tacta tamen veluti gelidâ mea membra cicutâ,
 Segnia propositum destituere suum.
 Truncus iners jacui, species, & inutile pondus: 15

Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.

Quae mihi ventura est (siquidem ventura) senectus,
Cum desit numeris ipsa juvena suis?

Ah pudet annorum! quo me juvenemque virumque,
Nec juvenem, nec me sensit amica virum.

Sic flammās aditura piās aeterna sacerdos

Surgit, & à caro fratre verenda soror.

At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo.

Exigere à nobis angustā nocte Corinnam,

Me memini numeros sustinuisse novem.

Num mea Thessalico languent devota veneno

Corpora? num misero carmen & herba nocent?

Sagave poeniceā defixit nomina cerā,

Et medium tennes in jecur egit acus?

Carmine laesa Ceres sterilem vanescit in herbam:

Deficiunt laesi carmine fontis aquae;

Illicibus glandes, cantataque vitibus uva

Decidit; & nullo poma movente fluunt.

Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?

Forstā impatiens sit latus inde meum.

Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat:

Ille fuit vitii causa secunda mei.

At qualem vidi tantum tetigique puellam,

Sic etiam tunicā tangitur ipsa suā.

Illius ad tactum Pylius juvenescere possit,

Tithonosque annis fortior esse suis.

Haec mihi contigerat; sed vir non contigit illi.

Quas nunc concipiam per nova vota preces?

Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,

Muneris oblati poenituisse Deos.

Optabam certè recipi; sum nempe receptus:

Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.

Quo mihi fortunae tantum? quo regna sine usu?

Quid, nisi possedi dives avarus, opes?

Sic aret mediis taciti vulgator in undis;

Pomaeque, quae nullo tempore tangat, habet.

A tenerā quisquam sic surgit mane puellā,

Protinus ut sanctos possit adire Deos.

Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me

Oscula: non omni sollicitavit ope.

Illā graves potuit quercus, adamantaque durum,

Surdaque blanditiis saxa movere suis.

Digna movere fuit certè vivosque virosque;

Sed neque tum vixi, nec vir, ut ante, fui.

Quid juvet, ad surdas si cantet Phemius aures?

Quid miserum Thamyran picta tabella juvet?

At quae non tacitâ formavi gaudia mente!

Quos ego non finxi disposuique modos!

Nostra tamen jacuere, velut praemortua, membra 65

Turpiter, hesternâ languidiora rosâ.

Quae nunc ecce rigent intempestiva, valentque:

Nunc opus exposcunt militiamque suam.

Quin istic pudibunda jaces, pars pessima nostri;

Sic sum pollicitis captus & ante tuis. 70

Tu dominam fallis: per te deprensus inermis

Tristitia cum magno damna pudore tuli.

Hanc etiam non est mea dedignata puella

Molliter admotâ sollicitare manu.

Sed postquam nullas consurgere posse per artes, 75

Immemoremque sui procubuisse videt;

Quid meludis, ait? quis te, male sane, jubebat

Invitum nostro ponere membra toro?

Aut te trajectis Aeaea venefica lanis

Devovet: aut alio lassus amore venis. 80

Nec mora: defiluit tunicâ velata recinctâ:

Et decuit nudos proripuisse pedes.

Neve suae possent intactam scire ministrae;

Dedecus hoc sumtâ dissimulavit aquâ.

Elegia VIII. Quod ab amicâ non recipiatur, dolet.

ET quisquam ingenuas etiamnum suspicit artes,

Aut tenerum dotes carmen habere putat?

Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:

At nunc barbaries grandis, habere nihil.

Cum pulchrè nostri dominae placuere libelli;

Quo licuit libris, non licet ire mihi. 5

Cum bene laudavit, laudato janua clausa est.

Turpiter huc illuc ingeniosus eo.

Ecce recens dives, parto per vulnera censu,

Praefertur nobis, sanguine pastus eques. 10

Hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?

Hujus in amplexus, vita, venire potes?

Si nescis, galeam caput hoc portare solebat:

Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.

Laeva manus, cui nunc serum male convenit aurum, 15

Scuta tulit. dextram tange, cruenta fuit.

Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?

Heu! ubi mollities pectoris illa tui?

Ceme cicatrices, veteris vestigia pugnae.

Quas-

- Quaesitum est illi corpore, quidquid habet. 20
 Forsitan &, quoties hominem jugulaverit, ille
 Indicet. hoc fassas tangis, avara, manus?
 Ille ego Musarum purus, Phoebique sacerdos
 Ad rigidas canto carmen inane fores.
 Discite, qui sapitis, non quae nos scimus inertes, 25
 Sed trepidas acies, & fera castra sequi:
 Proque bono versu primum deducite pilum.
 Hoc tibi, si velles, possit, Homere, dari.
 Juppiter admonitus nihil esse potentius auro,
 Corruptae pretium virginis ipse fuit. 30
 Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
 Aerati postes, ferrea turris erat:
 Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
 Praebuit ipsa sinus: & dare jussa dedit.
 At cum regna senex coeli Saturnus haberet; 35
 Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
 Aeraque & argentum, cumque auro pondera ferri
 Manibus admorat: nullaque massa fuit.
 At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
 Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ. 40
 Nec valido quisquam terras findebat aratro:
 Signabat nullo limite mensor humum.
 Non freta demissi verrebant eruta remi.
 Ultima mortali tum via litus erat.
 Contra te sollers, hominum Natura, fuisti; 45
 Et nimium damnis ingeniosa tuis.
 Quo tibi, turritis incingere moenibus urbes?
 Quo tibi, discordes addere in arma manus?
 Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuisses.
 Cur non & coelum, tertia regna, petis? 50
 Quâ licet, adfectas coelum quoque. templa Quirinus,
 Liber, & Alcides, & modo Caesar, habent.
 Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum.
 Possidet inventas sanguine miles opes.
 Curia pauperibus clausa est: dat census honores; 55
 Inde gravis iudex; inde severus eques.
 Omnia possideant: illis Campusque Forumque
 Serviat: hi pacem crudaque bella gerant.
 Tantum ne nostros avidi praedentur amores;
 Et satis est, aliquid pauperis esse sinant. 60
 At nunc, exaequet tetricas licet illa Sabinas,
 Imperat ut captae, qui dare multa potest.
 Me prohibet custos: in me timet illa maritum.
 Si dederim, totâ cedit uterque domo.

O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
 Tam male quaesitas pulvere mutet opes!

65

Elegia IX. Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillen,
 Et tangunt magnas tristitia fata Deas;
 Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos.
 Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
 Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus 5
 Ardet in extructo, corpus inane, rogo.
 Ecce, puer Veneris fert everfamque pharetram,
 Et fractos arcus, & sine luce facem.
 Adspice, demissis ut eat miserabilis alis;
 Pectoraque infesta tundat aperta manu. 10
 Excipiunt sparsi lacrimas per colla capilli,
 Oraque singultu concutiente sonant.
 Fratris in Aeneae sic illum funere dicunt
 Egressum tectis, pulcher liile, tuis.
 Nec minus est confusa Venus, moriente Tibullo, 15
 Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.
 At sacri vates, & Divum cura vocamur:
 Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
 Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
 Omnibus obscuras injicit illa manus. 20
 Quid pater Ismario, quid mater, profuit Orpheo?
 Carmine quid victas obstupuisse feras?
 Aelinon in silvis idem pater, Aelinon, altis
 Dicitur invitâ concinuisse lyrâ.
 Adjice Maeoniden, à quo, ceu fonte perenni, 25
 Vatum Piëriis ora rigantur aquis?
 Hunc quoque summa dies nigro submerfit Averno;
 Diffugiunt avidos carmina sola rogos.
 Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
 Tardaue nocturno tela retexta dolo. 30
 Sic Nemesis longum, sic Delia, nomen habebunt;
 Altera, cura recens, altera, primus amor.
 Quid vos sacra juvant? quid nunc Aegyptia profunt
 Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
 Cum rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasso) 35
 Sollicitor nullos esse putare Deos.
 Vive pius; moriere pius. cole sacra; colentem
 Mors gravis à templis in cava busta trahet.
 Carminibus confide bonis. jacet ecce Tibullus.
 Vix manet è tanto parva quod urna capit. 40
 Tene, sacer Vates, flammæ rapuere rogales;

Pec.

Pectoribus pasci nec timuere tuis ?
 Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
 Urere, quae tantum sustinere nefas.
 Avertit vultus, Erycis quae possidet arces. 45
 Sunt quoque, qui lacrimas continuissè negent.
 Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
 Ignotum vili supposuisset humo.
 Hinc certè madidos fugientis pressit ocellos
 Mater; & in cineres ultima dona tulit: 50
 Hinc soror in partem miserâ cum matre doloris
 Venit, inornatas dilaniata comas.
 Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
 Oscula: nec solos destituere rogos.
 Delia discedens, Felicius, inquit, amata 55
 Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
 Cui Nemesis, Quid ais? tibi sint mea damna dolori,
 Me tenuit moriens deficiente manu.
 Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra,
 Restat; in Elysiâ valle Tibullus erit. 60
 Obvius huic venias, hederâ juvenilia cinctus
 Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
 Tu quoque (si falsum est temerati crimen amici)
 Sanguinis atque animae prodige Galle tuae. (est. 65
 His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra
 Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
 Ossa quietâ, precor, tutâ requiescite in urnâ:
 Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Elegia X. *Ad Cererem, conquerens quod ejus sacris
 cum amicâ concumbere non permittatur.*

Annua venerunt Cerealis tempora sacri.
 Secubat in vacuo sola puella toro.
 Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
 Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
 Te, Dea, munificam gentes ubicumque loquuntur: 5
 Nec minus humanis invidet ulla bonis.
 Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
 Nec notum terris area nomen erat.
 Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant.
 Haec erat, & teneri cespitis herba, cibus. 10
 Prima Ceres docuit turgescere semen in agtis;
 Falce coloratas subsecuitque comas.
 Prima jugo tauros supponere colla coëgit;
 Et veterem curvo dente revellit humum.
 Hanc quisquam lacrimis laetari credit amantum, 15
 Et

Et bene tormentis secubituque coli ?
 Nec tamen est (quamvis agros amet illa feraces)
 Rustica : nec viduum pectus amoris habet.
 Cretes erunt testes ; nec fingunt omnia Cretes :
 Cretes , nutrito terra superba Jove. 20
 Illic , sideream mundi qui temperat arcem ,
 Exiguus tenero lac bibit ore puer.
 Magna fides testi : testis laudatur alumno.
 Fassuram Cererem crimina nota puto.
 Viderat Iàsium Cretaeâ Diva sub Idâ 25
 Figentem certâ terga ferina manu.
 Vidit , & ut tenerae flammam rapuere medullae ;
 Hinc pudor , ex aliâ parte trahēbat amor.
 Victus amore pudor. sulcos arere videres ,
 Et sata cum minimâ parte redire sui. 30
 Cum bene jactati pulsarant arva ligones ,
 Ruperat & duram vomer aduncus humum ,
 Seminaque in latos iērant aequaliter agros ;
 Irrita decepti vota colentis erant.
 Diva , potens frugum , silvis cessabat in altis : 35
 Deciderant longae spicea ferta comae.
 Sola fuit Crete fecundo fertilis anno.
 Omnia , quâ tulerat se Dea , messis erant.
 Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide ,
 Et ferus in silvâ farra metebat aper. 40
 Optavit Minos similes sibi legifer annos :
 Optavit Cereris longus ut esset amor.
 Quod tibi secubitus tristes , Dea flava , fuissent ;
 Hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
 Cur ego sim tristis , cum sit tibi nata reperta ; 45
 Regnaque , quam Juno , sorte minora regat ?
 Festa dies , Veneremque vocat , cantusque merumque.
 Haec decet ad dominos munera ferre Deos.

Elegia XI. *Ad amicam , à cuius amore discedere non potest.*

MUta diuque tuli : vitiis patientia victa est.
 Cede fatigato pectore , turpis Amor.
 Scilicet adserui jam me , rupique catenas :
 Et quae depuduit ferre , tulisse pudet.
 Vicinus ; & domitum pedibus calcamus Amorem. 5
 Venerunt capiti cornua sera meo.
 Perfer , & obdura : dolor hic tibi proderit olim.
 Saepe tulit lassis succus amarus opem.
 Ergo ego sustinui , foribus tam saepe repulsus ,

- Ingenuum durâ ponere corpus humo. 10
 Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
 Excubui clausam, servus ut, ante domum.
 Vidi ego, cum foribus lassus prodiret amator,
 Invalidum referens emeritumque latus.
 Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo. 15
 Eveniat nostris hostibus ille pudor.
 Quando ego non fixus lateri spatiantis adhaesi,
 Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
 Scilicet & populo per me cantata placebas.
 Causa fuit multis noster amoris amor. 20
 Turpia quid referam vanae mendacia linguae,
 Et perjuratos in mea damna Deos?
 Quid juvenum tacitos inter convivium nutus;
 Verbaque compositis dissimulata notis?
 Dicta erat aegra mihi: praeceps amensque cucurri. 25
 Veni; & rivali non erat aegra meo.
 His, & quae taceo, duravi saepe ferendis.
 Quaere alium pro me, qui queat ista pati.
 Jam mea, votivâ puppis redimita coronâ,
 Lenta tumescentes aequoris audit aquas. 30
 Desine blanditias, & verba potentia quondam,
 Perdere. non ego sum stultus, ut ante fui.
 Luctantur, pectusque leve in contraria tendunt,
 Hac amor, hac odium: sed, puto, vincit amor.
 (Odero, si potero: si non, invitum amabo. 35
 Nec juga taurus amat: quae tamen odit, habet.)
 Nequitiam fugio: fugientem forma reducit.
 Averfor morum crimina: corpus amo.
 Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
 Et videor voti nescius esse mei. 40
 Aut formosa fores minus, aut minus improba, vellem.
 Non facit ad mores tam bona forma malos.
 Facta movent odium; facies exorat amorem.
 Me miserum! vitiis plus valet illa suis.
 Parce, per ô lecti socialia jura, per omnes 45
 (Qui dent fallendos se tibi saepe) Deos,
 Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
 Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
 Quidquid eris, mea semper eris. tu selige tantum,
 Me quoque velle velis, anne coactus amem? 50
 Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar;
 Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

Elegia XII. *Dolet amicam suam ita suis carminibus
innotuisse, ut rivalet multos sibi pararit.*

Quis fuit ille dies, quo tristitia semper amanti
Omina non albae concinuistis aves?
Quodve putem fidus nostris occurrere fatis?
Quosve Deos in me bella movere querar?
Quae modo dicta mea est, quam coepi solus amare, 5
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic erat: ingenio prostitit illa meo.
Et merito. quid enim formae praeconia feci?
Vendibilis culpâ facta puella meâ est. 10
Me lenone placet. duce me perductus amator.
Janua per nostras est ad aperta manus.
An profint, dubium; nocuerunt carmina certè.
Invidiae nostris illa fuere bonis.
Cum Thebe, cum Troja forent, cum Caesaris acta; 15
Ingenium movit sola Corinna meum.
Aversis utinam tetigissem carmina Musis;
Phoebus & inceptum destituisset opus!
Nec tamen, ut testes mos est audire Poëtas,
Malueram verbis pondus abesse meis. 20
Per nos Scylla, patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues.
Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per spatium Tityon porreximus ingens: 25
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladon jaculantem mille lacertis;
Ambiguae captos virginis ore viros.
Aeolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne sitit. 30
De Niobe filicem, de virgine fecimus ursam:
Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn.
Juppiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
Aut secat impositâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes? 35
Qui vomerent flammâ ore, fuisse boves?
Flere genis electra tuas, Auriga, sorores?
Quaeque rates fuerint, nunc maris esse Deas?
Aversumque diem mensis furialibus Atrei?
Duraque percussam saxa secuta lyram? 40
Exit in immensum secunda licentia vatum:
Obligat historicâ nec sua verba fide.

Et mea debuerat falso laudata videri

Femina. credulitas nunc mihi vestra nocet.

Elegia XIII. De Junonis Festo.

CUM mihi pomiferis conjux foret orta Faliscis;

Moenia contigimus victa, Camille, tibi.

Casti sacerdotes Junoni festa parabant

Per celebres ludos, indigenamque bovem.

Grande morae pretium, ritus cognoscere: quamvis

Difficilis clivis huc via praebet iter.

Stat vetus, & densa praenubilus arbore lucus.

Adspice; concedas numen inesse loco.

Accipit ara preces, votivaque tura piorum;

Ara per antiquas facta sine arte manus.

Hinc ubi praesonuit sollemni tibia cantu;

It per velatas annua pompa vias.

Ducuntur niveae, populo plaudente, juvencae,

Quas aluit campis herba Falisca suis:

Et vituli, nondum metuenda fronte minaces;

Et minor ex humili victima porcus hara:

Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo.

Invisa est dominae sola capella Deae.

Illas indicio silvis inventa sub altis

Dicitur inceptam destituisse fugam.

Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index;

Et pretium auctori vulneris ipsa datur.

Qua ventura Dea est, juvenes timidaeque puellae

Praeverrunt latas veste jacente vias.

Virginei crines auro gemmaeque premuntur:

Et tegit auratos palla superba pedes.

More patrum Grajo velatae vestibus albis

Tradita supposito vertice sacra ferunt.

Ore favent populi, tunc cum venit aurea pompa:

Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.

Argiva est pompae facies. Agamemnone caeso,

Et scelus & patrias fugit Halesus oper.

Jamque pererratis profugus terraque, fretoque,

Moenia felici condidit alta manu.

Ille suos docuit Junonia sacra Faliscos.

Sint mihi, sint populo semper amica suo.

Elegia XIV. Ad amicam, si peccatura est, ut occultè peccet.

NON ego, ne pecces, cum sis formosa, recuso;

Sed ne sit misero scire necesse mihi.

Nec

Nec te nostra jubet fieri censura pudicam :
 Sed , tantum tentes dissimulare , rogat.
 Non peccat quaecumque potest peccasse negare : 5
 Solaque deformem culpa professa facit.
 Quis furor est , quae nocte latent , sub luce fateri ?
 Et quae clam facias , facta referre palam ?
 Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti
 Adpositâ populum submovet ante serâ. 10
 Tu tua prostitues famae peccata sinistrae ;
 Commisisti perages indiciumque tui ?
 Sit tibi mens melior , saltemve imitere pudicas ;
 Teque probam , quamvis non eris , esse putem :
 Quae facis , haec facito ; tantum fecisse negato : 15
 Nec pudeat coram verba modesta loqui.
 Est qui nequitiam locus exigat. omnibus illum
 Deliciis imple. stet procul inde pudor.
 Hinc simul exieris ; lascivia protinus omnis
 Absit : & in lecto crimina pone tuo. 20
 Illic nec tunicam tibi sit posuisse rubori ;
 Nec femori impositum sustinuisse femur :
 Illic purpureis condatur lingua labellis ;
 Inque modos Venerem mille figuret amor.
 Illic nec voces , nec verba juvantia cessent : 25
 Spondaque lascivâ mobilitate tremat.
 Indue cum tunicis metuentem crimina vultum :
 Et pudor obscenum diffiteatur opus.
 Da populo , da verba mihi : sine nescius errem ;
 Et liceat stultâ credulitate frui. 30
 Cur toties video mitti recipique tabellas ?
 Cur pressus prior est interiorque torus ?
 Cur plus , quam somno , turbatos esse capillos ;
 Collaque , conspicio , dentis habere notam ?
 Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos. 35
 Si dubitas famae parcere ; parce mihi.
 Mens abit , & morior ; quoties peccasse fateris :
 Perque meos artus frigida gutta fluit.
 Tunc amo : tunc odi frustra , quod amare necesse est.
 Tunc ego , sed tecum , mortuus esse velim. 40
 Nil equidem inquiram ; nec , quae celare parabis ,
 Insequar : & falsi criminis instar erit.
 Si tamen in mediâ deprensa tenebere culpâ ,
 Et fuerint oculis probra videnda meis ;
 Quae bene visa mihi fuerint , bene visa negato. 45
 Concedent verbis lumina nostra tuis.
 Prona tibi vinci cupientem vincere palma est.

Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis superare duobus;
Et si non causâ, iudice vince tuo.

50

Elegia XV. *Ad Venerem, quod elegis finem imponat.*

Quaere novum vatem, tenerorum mater Amorum:
Raditur hîc Elegis ultima meta meis.

Quos ego composui, Peligni ruris alumnus:
Nec me deliciae dedecuerunt meae.

Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis heres, 5
Non modo militiae turbine factus eques.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
Pelignae dicar gloria gentis ego.

Quam sua libertas ad honesta coëgerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus. 10

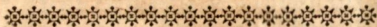
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Moenia, quâ campi jugera pauca tenent?

Quae tantum, dicet, potuistis ferre Poëtam,
Quantulacumque estis, vos ego magna voco.

Culte puer, puerique parens Amathulia culti, 15
Aurea de campo vellite signa meo.

Corniger increpuit thyrso graviore Lyaeus:
Pulsanda est magnis area major equis.

Imbelles Elegi, genialis Musa, valete;
Post mea mansurum fata superstes opus. 20

P. OVIDII NASONIS

SULMONENSIS

ARTIS AMATORIAE

LIBER I.

Si quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat; & lecto carmine doctus amet.

Arte citae, veloce rates, remoque moventur:
Arte leves currus, arte regendus Amor.

Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis: 5
Tiphys in Haemoniâ puppe magister erat.

Me Venus artificem tenero praefecit Amori.
Tiphys & Automedon dicar Amoris ego.

Ille quidem ferus est, & qui mihi saepe repugnet.

Sed

Sed puer est ; aetas mollis & apta regi. 10
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillen ;
Atque animos placidâ contudit arte feros.
Qui toties socios , toties exterruit hostes ,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat , poscente magistro , 15
Verberibus jussas praebeuit ille manus.
Aeacidæ Chiron , ego sum praeceptor Amoris.
Saevus uterque puer : natus uterque Deâ.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro :
Frenaque magnanimi dente teruntur equi. 20
Et mihi cedit Amor : quamvis mea vulneret arcu
Pectora , jactatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor , quo me violentius ussit ;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego , Phoebe , datas à te mihi mentior artes : 25
Nec nos aëriæ voce monemur avis :
Nec mihi sunt visæ Clio Cliûsque sorores ,
Servanti pecudes vallibus , Ascra , tuis.
Usus opus movet hoc. vati parete perito.
Vera canam. coeptis , mater Amoris , ades. 30
Este procul vittæ tenues , insigne pudoris ;
Quæque tegis medios , instita longa , pedes.
Nos Venerem tutam , concessaque furta , canemus :
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio , quod amare velis , reperire labora , 35
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est , placitam exorare puellam.
Tertius , ut longo tempore duret amor.
Hic modus ; hæc nostro signabitur area curru :
Hæc erit admissâ meta terenda rotâ. 40
Dum licet , & loris passim potes ire solutis ;
Elige , cui dicas , Tu mihi sola places.
Hæc tibi non tenues veniet delapsa per auras.
Quaerenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator , cervis ubi retia tendat : 45
Scit bene , quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. qui sustinet hamos ,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque , materiam longo qui quaeris amori ,
Ante frequens quo sit disce puella loco. 50
Non ego quaerentem vento dare vela jubebo :
Nec tibi , ut invenias , longa terenda via est.
Andromedan Perseus nigris portavit ab Indis ,
Raptaque sit Phrygio Graja puella viro.

150 P. OVIDII NASONIS
 Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas ; 55
 Haec habet , ut dicas , quidquid in orbe fuit.
 Gargara quot segetes , quot habet Methymna racemos ;
 Aequore quot pisces , fronde teguntur aves ;
 (Quot coelum stellas , tot habet tua Roma puellas :
 Mater & Aeneae constat in urbe sui.) 60
 Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis ;
 Ante oculos veniet vera puella tuos :
 Sive cupis juvenem ; juvenes tibi mille placebunt.
 Cogêris voti nescius esse tui.
 Seu te forte juvat sera & sapientior aetas ; 65
 Hoc quoque (crede mihi) plenius agmen erit.
 Tu modo Pompejâ lentus spatiare sub umbrâ ,
 Cum sol Herculei terga leonis adit :
 Aut ubi muneribus nati sua munera mater
 Addidit , externo marmore dives opus. 70
 Nec tibi vitetur , quae , priscis sparsa tabellis ,
 Porticus auctoris Livia nomen habet.
 Quâque parare necem miseris patruelibus ausae
 Belides , & stricto stat ferus ense pater.
 Nec te praetereat Veneri ploratus Adonis ; 75
 Cultaque Judaeo septima sacra Syro.
 Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencae :
 Multas illa facit , quod fuit ipsa Jovi.
 Et fora conveniunt (quis credere possit ?) amoris ;
 Flammaque in arguto saepe reperta foro. 80
 Subdita quâ Veneris factô de marmore templo
 Appias expressis aëra pulsat aquis.
 Illo saepe loco capitur consultus Amori :
 Quique aliis cavit , non cavet ipse sibi.
 Illo saepe loco desunt sua verba disertis : 85
 Resque novae veniunt , caussaue agenda sui est.
 Hunc Venus è templis , quae sunt confinia , ridet.
 Qui modo patronus , nunc cupit esse cliens.
 Sed tu praecipue curvis venare theatri.
 Haec loca sunt voto fertiliora tuo. 90
 Illic invenies , quod ames , quod ludere possis ,
 Quodque semel tangas , quodque tenere velis.
 Ut redit itque frequens longum formica per agmen ,
 Granifero solitum cum vehit ore cibum ;
 Aut ut apes , saltusque suos & olentia naëtae 95
 Pascua , per flores & thyma summa volant ;
 Sic ruit in celebres cultissima femina ludos ;
 Copia judicium saepe morata meum.
 Spectatum veniunt , veniunt spectentur ut ipsae.
 Ille

Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos:
Cum iuvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes 105
Simpliciter positae; scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis;
Quâlibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent 110
Dumque, rudem praebente modum tibicine Thufco,
Ludius aequatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
Rex populo praedae signa petenda dedit.
Protinus exsiliunt, animum clamore fatentes, 115
Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbae,
Utque fugit visos agna novella lupos;
Sic illae timuere viros sine more ruentes.
Constitit in nullâ, qui fuit ante, color. 120
Nam timor unus erat; facies non una timoris.
Pars laniat crines: pars sine mente sedet:
Altera moesta filet; frustra vocat altera matrem:
Haec queritur; stupet haec: haec manet; illa fugit.
Ducuntur raptae, genialis praeda, puellae: 125
Et potuit multas ipse decere pudor.
Si qua repugnârat nimium, comitemque negârat;
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, Quid teneros lacrimis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero. 130
Romule, militibus scisti dare commoda solus.
Haec mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo sollempnia more theatra
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum: 135
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus à dominâ, nullo prohibente, sedeto:
Junge tuum lateri, quàm potes, usque latus: 140
Et bene, quod cogit, si nolit, linea jungi;
Quod tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quaeratur socii sermonis origo:
Et moveant primos publica verba sonos.

Cujus equi veniant, facito, studiose, requiras.

145

Nec mora; quisquis erit, cui favet illa, fave.

At cum pompa frequens coelestibus ibit eburnis?

Tu Veneri dominae plaude favente manu.

Utque sit, in gremium pulvis si forte puellae

Deciderit, digitis excutiendus erit.

150

Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum.

Quaelibet officio caussa sit apta tuo.

Pallia si terrae nimium demissa jacebunt;

Collige, & immundâ sedulus effer humo.

Protinus officii pretium, patiente puella,

155

Contingent oculis crura videnda tuis.

Respice praeterea, post vos quicumque sedebit,

Ne premat opposito mollia terga genu.

Parva leves capiunt animos. fuit utile multis,

Pulvinum facili composuisse manu.

160

Profuit & tenui ventum movisse tabellâ;

Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.

Hos aditus Circusque novo praebebit amori,

Sparsaque sollicito tristis arena foro.

Illâ saepe puer Veneris pugnavit arenâ:

165

Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.

Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellum;

Et quaerit, posito pignore, vincat uter;

Saucius ingemuit, telumque volatile sensit:

Et pars spectati muneris ipse fuit.

170

Quid? modo cum belli navalis imagine Caesar

Perfidas induxit Cecropidasque rates?

Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellae

Venêre: atque ingens orbis in Urbe fuit.

Quis non invênit, turbâ quod amaret in illâ?

175

Eheu, quàm multos advena torisit Amor!

Ecce parat Caesar domito, quod defuit, orbi

Addere. nunc, Oriens ultime, noster eris.

Parthe, dabis poenas: Crassi gaudete sepulti,

Signaque barbaricas non bene passa manus.

180

Ultor adest; primisque ducem profitetur in armis:

Bellaque non puero tractat agenda puer.

Parcite natales, timidi, numerare Deorum:

Caesaribus virtus contigit ante diem.

Ingenium coeleste suis velocius annis

185

Surgit; & ignavae fert male damna morae.

Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues

Preffit: & in cunis jam Jove dignus erat.

Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,

Cum

Cum timuit thyrsos India victa tuos! 190

Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis:

Et vinctis animis auspiciisque patris.

Tale rudimentum tanto sub nomine debes;

Nunc Juvenum princeps, deinde future senum.

Cum tibi sint fratres; fratres ulciscere laesos: 195

Cumque pater tibi sit; jura tuere patris.

Induit arma tibi genitor patriaeque tuusque:

Hostis ab invito regna parente rapit.

Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:

Stabunt pro signis jusque piumque tuis. 200

Vincuntur causâ Parthi; vincantur & armis.

Eöas Latio dux meus addat opes.

Marsque pater, Caesarque pater, date numen eunti.

Nam Deus è vobis alter es, alter eris.

Auguror en; vinctis: votivaque carmina reddam: 205

Et magno nobis ore sonandus eris.

Consistes; aciemque meis hortabere verbis.

O desint animis ne mea verba tuis!

Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;

Telaque, ab averso quae jacet hostis equo. 210

Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?

Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.

Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,

Quattuor in niveis aureis ibis equis?

Ibunt ante duces, onerati colla catenis; 215

Ne possint tuti, quâ prius, esse fugâ.

Spectabunt laeti juvenes, mixtaeque puellae:

Diffundetque animos omnibus ista dies.

Atque aliqua ex illis cum Regum nomina queret,

Quae loca, qui montes, quaeve ferantur aquae; 220

Omnia responde: nec tantum si qua rogabit;

Et quae nescieris, ut bene nota refer.

Hic est Euphrates, praecinctus arundine frontem:

Cui coma dependet caerulea, Tigris erit.

Hos facito Armenios: haec est Danaëia Persis: 225

Urbs in Achaemeniis vallibus ista fuit.

Ille, vel ille, duces. & erunt, quae nomina dicas:

Si poteris, verè: si minus, apta tamen.

Dant etiam positis aditum convivia mensis:

Est aliquid, praeter vina, quod inde petas. 230

Saepe illic positi teneris adducta lacertis

Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.

Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,

Permanet, & capto stat gravis ille loco.

- Ille quidem pennas velociter excutit udas : 235
 Sed tamen & spargi pectus amore nocet.
 Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos :
 Cura fugit multo diluiturque mero.
 Tunc veniunt risus ; tunc pauper cornua sumit :
 Tunc dolor & curae, rugaque frontis abit. 240
 Tunc aperit mentes, aevo rarissima nostro,
 Simplicitas ; artes excutiente Deo.
 Illic saepe animos juvenum rapuere puellae :
 Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
 Hic tu fallaci nimium ne crede lucernae. 245
 Judicio formae noxque merumque nocent.
 Luce deas coeloque Paris spectavit aperto ;
 Cum dixit Veneri, Vincis utramque, Venus.
 Nocte latent mendae, vitioque ignoscitur omni :
 Horaque formosam quamlibet illa facit. 250
 Consule de gemmis, de tinctâ murice lanâ ;
 Consule de facie corporibusque diem.
 Quid tibi femineos coetus, venatibus aptos,
 Enumerem ? numero cedit arena meo.
 Quid referam Bajas, praetextaque litora velis, 255
 Et, quae de calido sulfure fumat, aquam ?
 Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit ;
 Non haec (ut fama est) unda salubris erat.
 Ecce suburbanae templum nemorale Dianae,
 Partaque per gladios regna nocente manu. 260
 Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit ;
 Multa dedit populo vulnere, multa dabit.
 Haëtenus, unde legas quod amas, ubi retia ponas,
 Praecipit imparibus vecta Thalia rotis.
 Nunc tibi, quae placuit, quas sit capienda per artes, 265
 Dicere praecipuae molior artis opus.
 Quisquis ubique viri, dociles advertite mentes ;
 Pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.
 Prima tuae menti veniat fiducia, cunctas
 Posse capi ; capies : tu modo tende plagas. 270
 Vere prius volucres taceant, aestate cicadae ;
 Maenalius lepori det sua terga canis :
 Femina quam juveni, blandè tentata, repugnet.
 Haec quoque, quam poteris credere nolle, volet.
 Utque viro furtiva Venus, sic grata puellae. 275
 Vir male dissimulat : tectius illa cupit.
 Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus ;
 Femina jam partes victa rogantis agat.
 Mollibus in pratis admugit femina tauro :

- Femina cornipedi semper adhinnit equo. 280
Fortior in nobis, nec tam furiosa libido.
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quae fratris amore
Arsit; & est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non quò filia debet, amavit: 285
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius & lacrimis, quas arbore fundit odorâ,
Unguimur; & dominae nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosae vallibus Idae
Candidus, armenti gloria, taurus erat; 290
Signatus tenui media inter cornua nigro.
Una fuit labes; cetera lactis erant.
Illum Gnosiadesque Cydoneaeque juvencae
Optarunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri: 295
Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano. non hoc, centum quae sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inadfectâ subsécuisse manu. 300
It comes armentis; nec ituram cura moratur
Conjugis: & Minos à bove victus erat.
Quò tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?
Iste tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti? 305
Quid toties positas fingis, inepta, comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam.
Quam cuperes fronti cornua nata tuae!
Sive placet Minos; nullus quaeratur adulter;
Sive virum mavis fallere, falle viro. 310
In nemus & saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aënio concita Baccha Deo.
Ah quoties vaccam vultu spectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet ista meo!
Adspice, ut ante ipsum teneris exsultet in herbis: 315
Nec dubito, quin se stulta decere putet.
Dixit; & ingenti jamdudum de grege duci
Jussit; & immeritam sub juga panda trahi:
Aut cadere ante aras commentaque sacra coëgit:
Et tenuit laetâ pellicis exta manu. 320
Pellicibus quoties placavit numina caesis:
Atque ait, exta tenens, Ite, placete meo!
Et modo se Europen fieri, modo postulat Iô:
Altera quod bos est; altera vecta bove.

Hanc tamen implevit, vaccâ deceptus acernâ, 325
Dux gregis: & partu proditus auctor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore;
(O quantum est, uni posse placere viro!)
Non medium rupisset iter, curruque retorto
Auroram versis Phoebus adisset equis. 330
Filia purpureos Niso furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Qui Martem terrâ, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyræae flamma Creûsæ? 335
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phoenix:
Hippolytum pavidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis, Phineu, sua lumina natis?
Poena reversura est in caput ista tuum. 340
Omnia femineâ sunt ista libidine mota;
Acrior est nostrâ, plusque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas superare puellas;
Vix erit è multis quæ neget una tibi. (345
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen esse rogatæ.
Ut jam fallaris, tuta repulsâ tua est.
Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas?
Et capiant animos plus aliena suos?
Fertior seges est alienis semper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet. 350
Sed prius ancillam captandæ nosse puellæ
Cura sit: accessus molliat illa tuos.
Proxima consiliis dominae sit ut illa videto;
Neve parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando; 355
Quod petis, è facili, si volet illa, feres.
Illa legat tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominae mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cum laetissima rerum,
Ut seges in pingui luxuriabit humo. 360
Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore,
Ipsa patent: blandâ tum subit arte Venus.
Tum, cum tristis erat, defensa est Ilios armis:
Militibus gravidum laeta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit: 365
Tum facias operâ, ne sit inulta, tuâ.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et, secum tenui suspirans murmure, dicat;

- Ut puto, non poteris ipsa referre vicem.
Tum de te narret : tum persuadentia verba
Addat : & infano juret amore mori.
Sed propera , ne vela cadant , auraeque residant.
Ut fragilis glacies , interit ira morâ.
Quaeris , an hanc ipsam profit vitiare ministram ? 375
Talibus admissis alea grandis inest.
Haec à concubitu fit sedula ; tardior illa :
Haec dominae munus te parat , illa sibi.
Casus in eventu est. licet haec indulgeat ausis ;
Consilium tamen est abstinuisse meum. 380
Non ego per praeceps & acuta cacumina vadam :
Nec juvenum quisquam , me duce , captus erit.
Si tamen illa tibi , dum dat , recipitque tabellas ,
Corpore , non tantum sedulitate , placet ;
Fac dominâ potiari prius ; comes illa sequatur. 385
Non tibi ab ancillâ est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modo creditur arti ;
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit.)
Aut non tentâris , aut perface. tollitur index ;
Cum semel in partem criminis ipsa venit. 390
Non avis utiliter viscatis effugit alis :
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Sancius arrepto piscis teneatur ab hamo.
Perprime tentatam : nec , nisi victor , abi.
Tum neque te prodet communi obnoxia culpa : 395
Factaque erunt dominae dictaque nota tibi.
Sed bene celetur , bene si celabitur index ,
Notitiae suberit semper amica tuae.
Tempora qui solis operosa colentibus arva ,
Fallitur , & nautis adspicienda putat. 400
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis :
Nec semper viridi concava puppis aquae.
Nec teneras semper tutum captare puellas.
Saepe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies aderit natalis ; sive Kalendae , 405
Quas Venerem Marti continuasse juvat :
Sive erit ornatus , non ut fuit ante , sigillis ,
Sed regum expositas Circus habebit opes ;
Differ opus. tunc tristis hiems , tunc Pliades instant :
Tunc tener aequoreâ mergitur Hoedus aquâ. 410
Tunc bene definitur : tunc , si quis creditur alto
Vix tenuit lacerae naufraga membra ratis.
Tulicet incipias , quâ flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit :

- Quaque die redeunt, rebus minus apta gerendis, 415
 Culta Palaestino septima festa Syro.
 Magna superstitio tibi sit natalis amicae:
 Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
 Cum bene vitaris; tamen auferet. invenit artem
 Femina, quâ cupidi carpat amantis opes. 420
 Institor ad dominam veniet discinctus emacem:
 Expediet merces, teque sedente, suas.
 Quas illa, inspicias, sapere ut videre, rogabit.
 Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
 Hoc fore contentam multos jurabit in annos. 425
 Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
 Si non esse domi, quos des, causabere nummos;
 Litera poscetur; ne didicisse juvet.
 Quid? quasi natali cum poscit munera libo;
 Et, quoties opus est, nascitur ipsa sibi? 430
 Quid? cum mendaci damno moestissima plorat;
 Elapsusque cavâ fingitur aure lapis?
 Multa rogant utenda dari: data reddere nolunt.
 Perdis; & in damno gratia nulla tuo.
 Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes, 435
 Cum totidem linguis, sint satis ora decem.
 Cera vadum tentet, rasis infusa tabellis:
 Cera tua primum nuntia mentis eat.
 Blanditias ferat illa tuas: imitataque amantum
 Verba, nec exiguas, quisquis es, adde preces. 440
 Hæc tona donavit Priamo, prece motus, Achilles:
 Flebitur iratus voce rogante Deus.
 Promittas facito: quid enim promittere laedit?
 Pollicitis dives quilibet esse potest.
 Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum: 445
 Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
 Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.
 Praeteritum tulerit, perdideritque nihil.
 At quod non dederis, semper videre daturus.
 Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager. 450
 Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
 Et revocat cupidas alea blanda manus.
 Hoc opus, hic labor est: primo sine munere jungi.
 Ne dederit gratis, quae dedit, usque dabit.
 Ergo eat; & blandis peraretur litera verbis: 455
 Exploretque animos, primaque tentet iter.
 Litera Cydippen, pomo perlata, fefellit:
 Infecitque est verbis capta puella suis.
 Disce bonas artes, (moneo) Romana juvenus;

Non tantum, trepidos ut tucare reos. 460

Quam populus, iudexque gravis, lectusque senatus;

Tam dabit eloquio victa puella manus.

Sed lateant vires; nec sis in fronte disertus.

Effugiant cerae verba molesta tuae.

Quis, nisi mentis inops, tenerae declamet amicae? 465

Saepe valens odii litera causa fuit.

Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba:

Blanda tamen, praesens ut videre loqui.

Si non accipiet scriptum, illectumque remittet;

Lecturam spera: propositumque tene. 470

Tempore difficiles veniunt ad aratra iuveni:

Tempore lenta pati frena docentur equi:

Ferreus adsiduo consumitur annulus usu:

Interit adsiduâ vomer aduncus humo.

Quid magis est saxo durum? quid mollius undâ? 475

Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.

Penelopen ipsam (persta modo) tempore vinctes.

Capta vides sero Pergama; capta tamen:

Legerit, & nolit rescribere; cogere noli.

Tu modo blanditias fac legat usque tuas. 480

Quae voluit legisse, volet rescribere lectis.

Per numeros venient ista gradusque suos.

Forſitan & primo veniet tibi litera tristis;

Quaeque roget, ne se sollicitare velis. (485

Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut infles.

Insequere; & voti postmodo compos eris.

Interea, siue illa toro resupina feretur;

Lecticam dominae dissimulanter adi:

Neve aliquis verbis odiosas adferat aures,

Quam potes, ambiguus callidus abde notis. 490

Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur

Porticus: hic socias tu quoque junde moras.

Et modo praecedas facito; modo terga sequaris:

Et modo festines, & modo lentus eas.

Nec tibi de mediis aliquot transire columnas 495

Sit pudor, aut lateri continuasse latus.

Nec sine te curvo sedeat spatiosa theatro.

Quod spectes, humeris adferet illa suis.

Illam respicias, illam mirere licebit;

Multa supercilio, multa loquare notis. 500

Et plandas, aliquam mimo saltante puellam;

Et faveas illi, quisquis agatur amans.

Cum surget, surges; donec sedet illa, sedebis.

Arbitrio dominae tempora perde tuae.

Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos : 505
 Nec tua mordaci pumice crura teras.
 Ista jube faciant , quorum Cybeleia mater
 Concinitur Phrygiis exululata modis.
 Forma viros neglecta decet. Minoïda Theseus
 Abstulit , à nullâ tempora comtus acu. 510
 Hippolytum Phaëdra , nec erat bene cultus , amavit.
 Cura Deae , filvis aptus , Adonis erat.
 Munditiae placeant : fuscantur corpora Campo :
 Sit bene conveniens , & sine labe toga.
 Linguaque ne rigeat : careant rubigine dentes : 515
 Nec vagus in laxâ pes tibi pelle natet.
 Nec male deformet rigidos tonsura capillos :
 Sit coma , sit doctâ barba resecta manu.
 Et nihil emineant , & sint sine sordibus unguës :
 Inque cavâ nullus stet tibi nare pilus. 520
 Nec male odorati sit tristis anhelitus oris :
 Nec laedant nares virque paterque gregis.
 Cetera lascivae faciant , concede , puellae :
 Et si quis male vir quaerit habere virum.
 Ecce suum vatem Liber vocat. hic quoque amantes 525
 Adjuvat ; & flammae , quâ calet ipse , favet.
 Gnosis in ignotis amens errabat arenis ,
 Quâ brevis aequoreis Dia feritur aquis.
 Utque erat a somno tunicâ velata recinctâ ,
 Nuda pedem , croceas irreligata comas ; 530
 Thesea crudelem surdas clamabat ad undas ,
 Indigno teneras imbre rigante genas.
 Clamabat , flebatque simul ; sed utrumque decebat :
 Nec facta est lacrimis turpior illa suis.
 Jamque iterum tundens mollissima pectora palmis , 535
 Perfidus ille abiit : quid mihi fiet ? ait.
 Quid mihi fiet ? ait. sonuerunt cymbala toto
 Litore , & attonitâ tympana pulsa manu.
 Excidit illa metu , rupitque novissima verba :
 Nullus in exanimi corpore sanguis erat. 540
 Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis :
 Ecce leves Satyri , praevia turba Dei :
 Ebrius ecce senex pando Silenus asello ,
 Vix sedet ; & pressas continet arte jubas. (545
 Dum sequitur Bacchas , Bacchae fugiuntque petuntque ;
 Quadrupedem ferulâ dum malus urguet eques ;
 In caput aurito cecidit delapsus asello.
 Clamarunt Satyri , Surge age , surge , Pater.
 Jam Deus è curru , quem summum texerat uvis ,

Tigribus adjunctis aurea lora dabat. 550
 Et color, & Theseus, & vox abiēre puellae :
 Terque fugam petiit : terque retenta metu.
 Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristae :
 Ut levis in madidā canna palude tremit.
 Cui deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit : 555
 Pone metum, Bacchi, Gnosias, uxor eris.
 Munus habe coelum : coelo spectabile sidus
 Saepe reges dubiam Cressa Corona ratem.
 Dixit ; & è curru, ne tigres illa timeret,
 Desilit : (imposito cessit arena pedi.) 560
 Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
 Abstulit : ut facile est omnia posse Deo.
 Pars, Hymenaeae, canunt : pars clamant, Evie, evoë !
 Sic coeunt sacro nupta Deusque toro.
 Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi, 565
 Atque erit in socii femina parte tori ;
 Nycteliumque patrem, nocturnaue sacra precare,
 Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
 Hic tibi multa licet sermone licentia tecto
 Dicere, quae dici sentiat illa sibi : 570
 Blanditiasque leves tenui perscribere vino ;
 Ut dominam in mensâ se legat illa tuam :
 Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem.
 Saepe tacens vocem verbaue vultus habet.
 Fac primus rapias illius tacta labellis 575
 Pocula ; quâque bibet parte puella, bibas.
 Et quodcumque cibi digitis libaverit illa,
 Tu pete : dumque petes, sit tibi tacta manus.
 Sint etiam tua vota viro placuisse puellae.
 Utilior votis factus amicus erit. 580
 Huic, si forte bibes, sortem concede priorem :
 Huic detur capiti dempta corona tuo.
 Sive sit inferior, seu par, prior omnia sumat :
 Neu dubites illi verba secunda loqui.
 Tuta frequensque via est, per amicum fallere nomen. 585
 Tuta frequensque licet sit via ; crimen habet.
 Inde procurator nimium quoque multa procurat,
 Et sibi mandatis plura videnda putat.
 Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi :
 Officium praestent mensque pedesque suum. 590
 Jurgia praecipuè, vino stimolata, caveto,
 Et nimium faciles ad fera bella manus.
 Occidit Eurytion stultè data vina bibendo.
 Aptior est dulci mensa merumque joco.

Si vox est, canta: si mollia brachia, salta: 595
 Et, quacumque potes dote placere, place.
 Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit.
 Fac titubet blaeso subdola lingua sono:
 Ut, quidquid facies dicesve protervius aequo,
 Credatur nimium caussa fuisse merum. 600
 Et, Bene, dic, dominae; bene, cum quo dormiat illa:
 Sed male sit tacita mente precare viro.
 At, cum discedet mensa conviva remotâ;
 (Ipsa tibi accessus turba locumque dabit)
 Infer te turbae: leviterque admotus eunti, 605
 Velle latus digitis; & pede tange pedem.
 Colloquio jam tempus adest. fuge rustice longe
 Hinc pudor: audentem Forsque Venusque juvant.
 Non tua sub nostras veniat facundia leges.
 Fac tantum incipias, sponte disertus eris. 610
 Est tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
 Hinc tibi quaeratur qualibet arte fides.
 Nec credi labor est: sibi quaeque videtur amanda.
 Pessima sit, nulli non sua forma placet.
 Saepe tamen verè coepit simulatoramare: 615
 Saepe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
 Quo magis ô faciles imitantibus este, puellae.
 Fiet amor verus, qui modo falsus erat.
 Blanditiis animum furtim deprendere nunc sit:
 Ut pendens liquidâ ripa subitur aquâ. 620
 Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos;
 Et teretes digitos, exiguumque pedem.
 Delectant etiam castas praeconia formae.
 Virginibus curae grataque forma sua est.
 Nam cur in Phrygiis Junonem & Pallada silvis 625
 Nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
 Laudatas ostentat avis Junonia pennas:
 Si tacitus spectes, illa recondit opes.
 Quadrupedes, inter rapidi certamina cursus,
 Depexaeque jubae, plausaque colla, juvant. 630
 Nec timide promitte: trahunt promissa puellas.
 Pollicito testes quoslibet adde Deos.
 Juppiter ex alto perjuriam ridet amantum;
 Et jubet Aeolios irrita ferre Notos.
 Per Styga Junoni falsum jurare solebat 635
 Juppiter: exemplo nunc favet ipse suo.
 Expedit esse Deos: & , ut expedit, esse putemus.
 Dentur in antiquos tura merumque focos.
 Nec secura quies illos similisque sopori

- Detinet. innocuè vivite ; numen adest. 640
Reddite depositum : pietas sua foedera servet :
Fraus ablit : vacuas caedis habete manus.
Ludite , si sapitis , solas impune puellas.
Hac minus est unâ fraude tuenda fides.
Fallite fallentes : ex magnâ parte profanum 645
Sunt genus. in laqueos , quos posuere , cadant.
Dicitur Aegyptos caruisse juvantibus arva
Imbribus ; atque annos sicca fuisse novem.
Cum Thrasius Busirin adit , monstratque piari
Hospitis effuso sanguine posse Jovem. 650
Illi Busiris , Fies Jovis hostia primus ,
Inquit , & Aegypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torrui. infelix imbuit auctor opus.
Justus uterque fuit. neque enim lex aequior ulla , 655
Quam necis artifices arte perire suâ.
Ergo , (ut perjuras merito perjuria fallunt ,)
Exemplo doleat femina lusa suo.
Et lacrimae prosunt : lacrimis adamanta movebis.
Fac madidas videat , si potes , illa genas. 660
Sic lacrimae (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficient ; udâ lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis ?
Illa licet non det ; non data sume tamen.
Pugnabit primo fortassis ; & , Improbe , dicet. 665
Pugnando vinci sed tamen illa volet.
Tantum , ne noceant teneris male rapta labellis ,
Neve queri possit dura fuisse , cave.
Oscula qui sumsit , si non & cetera sumet ;
Haec quoque , quae data sunt , perdere dignus erit. 670
Quantum defuerat pleno post oscula voto ;
Hei mihi ! rusticitas , non pudor ille fuit.
Vim licet adpelles ; grata est vis ista puellis :
Quod juvat , invitae saepe dedisse volunt.
Quaecumque est subitâ Veneris violata rapinâ , 675
Gaudet : & improbitas muneris instar habet.
At quae , cum cogi posset , non tacta recessit ,
Ut simulet vultu gaudia , tristis erit.
Vim passa est Phoebe ; vis est adlata forori :
Et gratus raptae raptor uterque fuit. 680
Fabula nota quidem , sed non indigna referri ,
Scyrias Haemonio juncta puella viro.
Jam Dea laudatae dederat sua praemia formae ,
Colle sub Idaeo vincere digna duas.

- Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe; 685
 Grajaque in Iliacis moenibus uxor erat.
 Jurabant omnes in laesi verba mariti:
 Nam dolor unius, publica caussa fuit.
 Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
 Veste virum longâ dissimulatus erat. 690
 Quid facis, Aeacida? non sunt tua munera lanae.
 Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
 Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta tenendo est.
 Pensa quid in dextrâ, quâ cadet Hector, habes?
 Rejice succinctos operoso stamine fufos. 695
 Quassanda est istâ Pelias hasta manu.
 Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
 Haec illum stupro comperit esse virum.
 Viribus illa quidem victa est, ita credere oportet:
 Sed voluit vinci viribus illa tamen. 700
 Saepe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles:
 Fortia nam posita sumserat arma colo.
 Vis ubi nunc illa est? quid blandâ voce moraris
 Auctorem stupri, Deïdamia, tui?
 Scilicet, ut pudor est quondam coepisse priorem, 705
 Sic alio gratum est incipiente pati.
 Ah nimia est juveni propriae fiducia formae,
 Exspectat si quis, dum prior illa roget!
 Vir prior accedat: vir verba precantia dicat.
 Excipiet blandas comiter illa preces. 710
 Ut potiare, roga: tantum cupit illa rogari.
 Da causam voti principiumque tui.
 Juppiter ad veteres supplex Heroïdas ibat:
 Corripuit magnum nulla puella Jovem.
 Si tamen a precibus tumidos accedere flatus 715
 Senferis? incepto parce, referque pedem.
 Quod refugit, multae cupiunt: odere, quod instat.
 Lenius instando taedia tolle tui.
 Nec semper Veneris spes est profitenda roganti:
 Intret amicitiae nomine tectus amor. 720
 Hoc aditû vidi tetricae data verba puellae:
 Qui fuerat cultor, factus amator erat.
 Candidus in nautâ turpis color: aequoris undâ
 Debet & à radiis sideris esse niger.
 Turpis & agricolae, qui vomere semper adunco, 725
 Et gravibus rastris sub Jove versat humum.
 Et tibi, Palladiae petitur cui palma coronae,
 Candida si fuerint corpora; turpis eris.
 Palliat omnis amans: hic est color aptus amanti.

Hic decet : hoc vultu non valuisse putent. 730

Pallidus in Lyrice sylvis errabat Orion :

Pallidus in lentâ Naïde Daphnis erat.

Arguat & macies animum : nec turpe putaris ,

Palliolum nitidis imposuisse comis.

Attenuent juvenum vigilatae corpora noctes ; 735

Curaque , & è magno qui fit amore , dolor.

Ut voto potiare tuo , miserabilis esto :

Ut , qui te videat , dicere possit , Amas.

Conquerar , an moneam , mixtum fas omne nefasque ?

Nomen amicitia est , nomen inane fides. 740

Hei mihi ! non tutum est ; quod ames , laudare sodali.

Cum tibi laudanti credidit , ipse subit.

At non Actorides lectum temeravit Achillis :

Quantum ad Pirithoum , Phaedra pudica fuit.

Hermionen Pylades , quo Pallada Phoebus , amabat : 745

Quodque tibi geminus , Tyndari , Castor erat.

Si quis idem sperat ; jacturas poma myricas

Speret : & in medio flumine mella petat.

Nil , nisi turpe juvat : curae est sua cuique voluptas.

Haec quoque ab alterius grata dolore venit. 750

Heu facinus ! non est hostis metuendus amanti.

Quos credis fidos , effuge ; tutus eris.

Cognatum fratremque cave , carumque sodalem :

Praebeat veros haec tibi turba metus.

Finiturus eram : sed sunt diversa puellis 755

Pectora. mille animos excipe mille modis.

Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa

Convenit ; haec oleis ; hac bene farra virent.

Pectoribus mores tot sunt , quot in orbe figurae :

Qui sapit , innumeris moribus aptus erit. 760

Utque leves Proteus modo se tenuabit in undas ;

Nunc leo , nunc arbor , nunc erit hirtus aper.

Hi jaculo pisces , illi capiuntur ab hamis :

Hos cava contento retia fune trahunt.

Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos. 765

Longius insidias cerva videbit anus.

Si doctus videre rudi , petulansve pudenti ;

Diffidet miserae protinus illa sibi.

Inde fit , ut , quae se timuit committere honesto ,

Vilis in amplexus inferioris eat. 770

Pars superat coepti , pars est exhausta , laboris.

Hic teneat nostras anchora jacta rates.

P. OVIDII NASONIS

SULMONENSIS

ARTIS AMATORIAE

LIBER II.

Dicite, Iö Paean : & , iö , bis dicite , Paean :
 Decidit in casses praeda petita meos.
 Laetus amans donet viridi mea carmina palmâ :
 Praeferar Ascræo Maeonioque seni.
 Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis 5
 Candida cum raptâ conjuge vela dedit.
 Talis erat , qui te curru victore ferebat ,
 Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
 Quid properas , juvenis ? mediis tua pinus in undis
 Navigat : & longè , quem peto , portus abest. 10
 Non fatis est venisse tibi me vate puellam.
 Arte meâ capta est : arte tenenda meâ est.
 Nec minor est virtus , quam quaerere , parta tueri.
 Casus inest illic : hic erit artis opus.
 Nunc mihi , si quando , Puer & Cytheræ , favete : 15
 Nunc Erato : nam tu nomen amoris habes.
 Magna paro ; quas possit Amor remanere per artes
 Dicere , tam vasto pervagus orbe puer.
 Et levis est , & habet geminas , quibus evolet , alas.
 Difficile est illis imposuisse modum. 20
 Hospitis effugio praestruerat omnia Minos.
 Audacem pennis reperit ille viam.
 Daedalus ut clausit conceptum crimine matris
 Semibovemque virum , semivirumque bovem ;
 Sit modus exilio , dixit , justissime Minos : 25
 Accipiat cineres terra paterna meos.
 Et quoniam in patriâ , fatis agitatus iniquis ,
 Vivere non potui , sit mihi posse mori.
 Da reditum puero , senis est si gratia villis :
 Si non vis puero parcere , parce seni. 30
 Dixerat haec . sed & haec , & multo plura licebat
 Dicere : regressus non dabat ille viro.
 Quod simul ac sensit , Nunc , ô nunc , Daedale , dixit ,
 Materiam , quâ sis ingeniosus , habes.
 Possidet en terras , & possidet æquora Minos : 35
 Nec tellus nostrae , nec patet unda fugae.
 Restat iter coelo : coelo tentabimus ire.

Da veniam coepto, Juppiter alte, meo.
 Non ego fidereas adfecto tangere sedes.
 Quâ fugiam dominum nulla, nisi ista, via est. 40
 Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas.
 Sint mihi naturae jura novanda meae.
 Ingenium mala saepe movent. quis crederet umquam,
 Aërias hominem carpere posse vias?
 Remigium volucres disponit in ordine pennas: 45
 Et leve per lini vincula nectit opus:
 Imaque pars ceris adstringitur igne solutis:
 Finitusque novae jam labor artis erat.
 Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
 Nescius haec humeris arma parata suis. 50
 Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis:
 Hac nobis Minos effugiendus ope.
 Aëra non potuit Minos; alia omnia clausit.
 Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
 Sed tibi nec virgo Tegeaea, comesque Bootae 55
 Enfiger Orion adspiciendus erit.
 Me pennis sectare datis. ego praevious ibo.
 Sit tua cura sequi: me duce tutus eris.
 Nam sive aetherias vicino sole per auras
 Ibimus: impatiens cera calor is erit. 60
 Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
 Mobilis aequoreis penna madescet aquis.
 Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, timeto;
 Quâque ferent aurae, vela secunda dato.
 Dum monet; aptat opus puero, monstratque moveri: 65
 Erudit infirmas ut sua mater aves.
 Inde sibi factas humeris adcommodat alas:
 Inque novum timidè corpora librat iter.
 Jamque volaturus parvo dedit oscula nato:
 Nec patriae lacrimas continuere genae. 70
 Monte minor collis, campis erat altior aequis:
 Hinc data sunt miserae corpora bina fugae.
 Et movet ipse suas, & nati respicit alas
 Daedalus; & cursus sustinet usque suos.
 Jamque novum delectat iter: positoque timore 75
 Icarus audaci fortius arte volat.
 Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
 Vidit; & inceptum dextra reliquit opus.
 Jam Samos à laevâ fuerant Naxosque relictæ,
 Et Paros, & Clario Delos amata Deo. 80
 Dextra Lebynthos erant, silvisque umbrosa Calymne,
 Cinetaque piscosis Astypalaea vadis:

- Cum puer, incautis nimium temerarius ausis,
 Altius egit iter, deferuitque ducem.
 Vincla labant; & cera Deo propiore liquefcit: 85
 Nec tenues ventos brachia mota tenent.
 Territus è fummo despexit in aequora coelo:
 Nox oculis pavido venit oborta metu.
 Tabuerant cerae; nudos quatit ille lacertos:
 Et trepidat; nec, quo fufțineatur, habet. 90
 Decidit; atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
 Clauserunt virides ora loquentis aquae.
 At pater infelix, jam non pater, Icare, clamat,
 Icare, clamat, ubi es? quove sub axe volas?
 Icare, clamabat: pennas adspexit in undis. 95
 Ossa tegit tellus; aequora nomen habent.
 Non potuit Minos hominis compescere pennas:
 Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
 Fallitur, Haemonias si quis decurrit ad artes;
 Datque, quod à teneri fronte revellet equi. 100
 Non facient, ut vivat amor, Medœides herbae;
 Mixtaque cum magicis naenia Marfa fonis.
 Phafias Aefoniden, Circe tenuiffet Ulixen,
 Si modo fervari carmine poffit amor.
 Nec data profuerint pallentia philtro puellis. 105
 Philtra nocent animis; vimque furoris habent.
 Sit procul omne nefas. ut ameris, amabilis esto:
 Quod tibi non facies, folave forma dabit.
 Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero;
 Naiadumque tener crimine raptus Hylas; 110
 Ut dominam teneas, nec te mirere relictum,
 Ingenii dotes corporis adde bonis.
 Forma bonum fragile est; quantumque accedit ad annos
 Fit minor; & fpatio carpitur ipfa fuo.
 Nec violae femper, nec hiantia lilia florent, 115
 Et riget amiffâ fпина relictâ rosâ.
 Et tibi jam cani venient, formofe, capilli:
 Jam venient rugae, quae tibi corpus arent.
 Jam molire animum, qui duret, & adftruae formae:
 Solus ad extremos permanet ille rogos. 120
 Nec levis, ingenuas pectus coluiffe per artes,
 Cura fit; & linguas edidiciffe duas.
 Non formofus erat, fed erat facundus Ulixes:
 Et tamen aequoreas torfit amore Deas.
 O quoties illum doluit properare Calypfo; 125
 Remigioque aptas effe negavit aquas!
 Haec Trojae cafus iterumque iterumque rogabat.

Ille referre aliter saepe solebat idem.

Litore constiterant : illic , quoque pulchra Calypso

Exigit Odrysii fata cruenta ducis. 130

Ille levi virgâ , (virgam nam forte tenebat)

Quod rogat , in spisso litore pingit opus.

Haec , inquit , Troja est : (muros in litore fecit :)

Hic tibi sit Simois : haec mea castra puta. (135

Campus erat , (campumque facit) quem caede Dolonis

Sparsumus , Haemonios dum vigil optat equos.

Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi :

Hac ego sum raptis parte reuectus equis.

Pluraque pingebat : subitus cum Pergama fluctus

Abstulit , & Rhesi cum duce castra suo. 140

Tum Dea , Quas , inquit , fidas tibi credis ituro ,

Perdiderint undae nomina quanta , vides ?

Ergo age , fallaci timidè confide figurae ,

Quisquis es : aut aliquid corpore pluris habe.

Dextera praecipuè capit indulgentia mentes : 145

Asperitas odium , saevaue verba , movent.

Odimus accipitrem , quia semper vivit in armis ,

Et pavidum solitos in pecus ire lupos.

At caret insidiis hominum , quia mitis , hirundo :

Quasque colat turres Chaonis ales habet. 150

Este procul lites , & amarae proelia linguae.

Dulcibus est verbis mollis alendus amor.

Lite fugent nuptaeque viros , nuptasque mariti :

Inque vicem credant res sibi semper agi.

Hoc decet uxores : dos est uxoria , lites. 155

Audiat optatos semper amica sonos.

Non legis jussu lectum venistis in unum :

Fungitur in vobis munere legis amor.

Blanditias molles , auremque iuvantia verba

Adfer , ut adventu laeta sit illa tuo. 160

Non ego divitibus venio praeceptor Amoris :

Nil opus est illi , qui dabit , arte meâ.

Secum habet ingenium , qui , cum libet , Accipe , dicit.

Cedimus : inventis plus placet ille meis.

Pauperibus vates ego sum ; quia pauper amavi. 165

Cum dare non possem munera , verba dabam.

Pauper amet cautè : timeat maledicere pauper :

Multaque , divitibus non patienda , ferat.

Me memini iratum dominae turbasse capillos :

Haec mihi quam multos abstulit ira dies ! 170

Nec puto , nec sensi tunicam laniasse ; sed ipsa

Dixerat : & pretio est illa redempta meo.

- At vos, qui sapitis, vestri peccata magistri
 Effugite: & culpaè damna timete meae.
 Proelia cum Parthis, cum cultâ pax sit amicâ; 175
 Et jocus, & caussas quidquid amoris habet.
 Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amanti;
 Perfer, & obdura; postmodo mitis erit.
 Flebitur obsequio curvatus ab arbore ramus,
 Frangis; si vires experiere tuas. 180
 Obsequio tranantur aquae: nec vincere possis
 Flumina; si contra, quam rapit unda, nates.
 Obsequium tigresque domat Numidasque leones.
 Rustica paullatim taurus aratra subit.
 Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ? 185
 Succubuit meritis trux tamen illa viri.
 Saepe suos casus, nec mitia facta puellae
 Fleffe sub arboribus Milaniona ferunt.
 Saepe tulit jussu fallacia retia collo:
 Saepe ferâ torvos cuspide fixit apros. 190
 Sensit & Hylaei contentum faucibus arcum:
 Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
 Non te Maenalias armatum scandere silvas,
 Nec jubeo collo retia ferre tuo.
 Pectora nec missis jubeo praebere sagittis. 195
 Artis erunt cauto mollia jussa meae.
 Cede repugnanti; cedendo victor abibis.
 Fac modo, quas partes illa jubebit, agas.
 Arguet, arguito; quidquid probat illa, probato:
 Quod dicet, dicas: quod negat illa, neges. 200
 Riserit, adride: si flebit, flere memento.
 Imponat leges vultibus illa tuis.
 Seu ludet, numerosque manu jactabit eburnos;
 Tu male jactato, tu male jacta dato.
 Seu jacies talos, victam ne poena sequatur, 205
 Damnosi facito stent tibi saepe canes:
 Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
 Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
 Ipse tene distenta suis umbracula virgis:
 Ipse face in turbâ, quâ venit illa, locum. 210
 Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
 Et tenero soleam deme, vel adde, pedi.
 Saepe etiam dominae, quamvis horrebis & ipse,
 Argentis manus est calfacienda sinu.
 Nec tibi turpe puta (quamvis tibi turpe, placebit) 215
 Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
 Ille, fatigatae perdendo monstra novercae,

Qui meruit coelum, quod prior, ipse tulit,
Inter Iöniacas calathum tenuisse puellas
Creditor, & lanas excoluisse rudes. 220
Paruit imperio dominae Tirynthius heros.
I nunc; & dubita ferre, quod ille tulit:
Jussus adeste foro, jussâ maturius horâ
Fac semper venias; nec nisi serus abi.
Occurras aliquo tibi dixerit; omnia differ; 225
Curre; nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rare eris, & dicet, Venias, (Amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam. 230
Nec grave te tempus sitiensve Canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Milittiae species amor est: discedite segnes.
Non sunt haec timidis signa tuenda viris.
Nox, & hiems, longaeque viae, saevique dolores 235
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Saepe feres imbrem coelesti nube solutum;
Frigidus, & nudâ saepe jacebis humo.
Cynthiaus Admeti vaccas pavisse Pheraeas
Fertur, & in parvâ delituisse casâ. 240
Quod Phoebum decuit, quem non decet? exsue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit adpositâ janua fulta serâ;
At tu per praeceps tecto delabere aperto: 245
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Laeta erit, ut caussam tibi se sciet esse pericli.
Hoc dominae certi pignus amoris erit.
Saepe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ;
Tranabas, animum nosset ut illa tuum. 250
Nec pudor ancillas, ut quaeque erit ordine prima,
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta:
Junge tuis humiles, ambitiose, manus.
Sed tamen & servo (levis est impensa) roganti 255
Porrige fortunae munera parva tuae.
Porrige & ancillae, quâ poenas luce pependit
Lusâ maritali Gallica veste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illâ
Janitor, & thalami qui jacet ante fores. 260
Nec dominam jubeo pretioso munere dones:
Parva, sed è parvis callidus apta dato.

172 **P. OVIDII NASONIS**
 Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant;
 Adferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa; **265**
 Illa vel in Sacra sint licet emta Via.
 Adferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat:
 At nunc castaneas non amat illa nuces.
 Quin etiam turdoque licet, missaque columba,
 Te memorem dominae testificare tuae. **270**
 Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus.
 Ah pereant, per quos munera crimen habent!
 Quid tibi praecipiam teneros quoque mittere versus?
 Hei mihi! non multum carmen honoris habet.
 Carmina laudantur: sed munera magna petuntur. **275**
 Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
 Aurea nunc verè sunt secula. plurimus auro
 Venit honos: auro conciliatur amor.
 Ipse licet Musis venias comitatus, Homere;
 Si nihil adtuleris, ibis, Homere, foras. **280**
 Sunt tamen & doctae, rarissima turba, puellae:
 Altera non doctae turba, sed esse volunt.
 Utraque laudentur per carmina: carmina lector
 Commendet dulci qualiacumque sono.
 His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipsas, **285**
 Forsitan exigui muneris instar erit.
 At, quod eris per te facturus; & utile credis,
 Id tua te facito semper amica roget.
 Libertas alicui fuerit promissa tuorum;
 Hanc tamen à dominâ fac petat ille tuâ. **290**
 Si poenam servo, si vincula saeva remittis,
 Quod facturus eras, debeat illa tibi.
 Utilitas tua sit: titulus donetur amicae.
 Perde nihil: partes illa potentis agat.
 Sed te, cuicumque est retinendae cura puellae, **295**
 Attonitum formâ fac putet esse suâ.
 Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
 Sive erit in Cois, Coâ decere puta.
 Aurata est, ipso tibi sit pretiosior auro:
 Gausapa si sumsit; gausapa sumta proba. **300**
 Adstiterit tunicata; Moves incendia; clama:
 Sed timidâ, caveat frigora, voce roga.
 Compositum discrimen erit; discrimina lauda:
 Torserit igne comam; torte capille place.
 Brachia saltantis, vocem mirare canentis: **305**
 Et, quod desierit, verba querentis habe.
 Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,

Quod juvat; & querulâ gaudia voce notes.
 Ut fuerit torvâ violentior illa Medusâ;
 Fiet amatori lenis & aequa suo. 310
 Tantum, ne pateas verbis simulator in illis,
 Effice: nec vultu destrue dicta tuo.
 Silatet ars, prodest; adfert deprensa pudorem:
 Atque adimit merito tempus in omne fidem.
 Saepe sub autumnno (cum formosissimus annus, 315
 Plenaque purpureo subrubet uva mero;
 Cum modo frigoribus premimur, modo solvimur aestu)
 Aëre non certo corpora languor habet.
 Illa quidem valeat: sed, si male firma cubarit,
 Et vitium coeli senserit aegra sui; 320
 Tunc amor & pietas tua sit manifesta puellae:
 Tunc sere, quod plenâ postmodo falce metas.
 Nec tibi morosi veniant fastidia morbi;
 Perque tuas fiant, quae finet ipsa, manus.
 Et videat flentem; nec taedeat oscula ferre: 325
 Et sicco lacrimas combibat ore tuas.
 Multa vove; sed cuncta palam: quotiesque libebit,
 Quae referas illi, somnia laeta vide.
 Et veniat, quae lustret anus lectumque locumque:
 Praeferat & tremulâ sulphur & ova manu. 330
 Omnibus his inerunt gratae vestigia curae:
 In tabulas multis haec via fecit iter.
 Ne tamen officiis odium quaeratur ab aegrâ,
 Sit suus in blandâ sedulitate modus.
 Neve cibo prohibe, nec amari pocula succi 335
 Porrige: rivalis misceat illa tuus.
 Sed non, cui dederis à litore carbasa, vento
 Utendum, medio cum potiere freto.
 Dum novus errat amor, vires sibi colligat usu:
 Si bene nutrieris, tempore firmus erit. 340
 Quem taurum metuis, vitulum muleere solebas:
 Sub quâ nunc recubas arbore, virga fuit.
 Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo;
 Quâque venit, multas accipit amnis aquas.
 Fac tibi consuescat: nil consuetudine majus. 345
 Quam tibi dum capias, taedia nulla fuge.
 Te semper videat: tibi semper praebeat aurem:
 Exhibeat vultus noxque diesque tuos.
 Cum tibi major erit fiducia, posse requiri;
 Tum procul, absenti cura futurus, abi. 350
 Da requiem. requietus ager bene credita reddit:
 Terraque coelestes arida sorbet aquas.

Phyllida Demophoon praesens moderatius ussit :
Exarsit velis acrius illa datis.

(Penelopen absens follers torquebat Ulixes : 355
Phyllacides aberat , Laodamia , tuus.)

Sed mora tuta brevis : lentescunt tempore curae ;
Vanescitque absens , & novus intrat , amor.

Dum Menelaus abest , Helene ne sola jaceret ,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu. 360

Qui stupor hic , Menelaë , fuit ? tu solus abibas :
Isdem sub tectis hospes & uxor erant.

Accipitri timidas credis , furiose , columbas ?
Plenum montano credis ovile lupo ?

Nil Helene peccat ; nil hic committit adulter : 365
Quod tu , quod faceret quilibet , ille facit.

Cogis adulterium , dando tempusque locumque.
Quo , nisi consilio est usa puella tuo ?

Quid faciat ? vir abest , & adest non rusticus hospes :
Et timet in vacuo sola cubare toro. 370

Viderit Atrides : Helenen ego crimine solvo.
Usa est humani commoditate viri.

Sed neque fulvus aper mediâ tam saevus in irâ ,
Fulmineo rabidos cum rotat ore canes :

Nec lea , cum catulis lactentibus ubera praebebat : 375
Nec brevis ignaro vipera laesa pede :

Femina quàm , socii deprensâ pellice lecti ,
Ardet ; & in vultu pignora mentis habet.

In ferrum flammisque ruit : positoque decore
Fertur , ut Aonii cornibus icta Dei. 380

Conjugis admissum , violataque jura maritae ,
Barbara per natos Phasias ulta suos.

Altera dira parens (haec est , quam cernis , hirundo)
Adspice , signatum sanguine pectus habet.

Hoc bene compositos , hoc firmos solvit amores : 385
Crimina sunt cautis ista timenda viris.

Nec mea vos uni damnat censura puellae.
Dî melius ! vix hoc nupta tenere potest.

Ludite : sed furto celetur culpa modesto.
Gloria peccati nulla petenda sui. 390

Nec dederis munus , cognosse quod altera possit :
Nec sint nequitiae tempora certa tuae.

Et , ne te latebris capiat sibi femina notis ,
Non uno est omnis convenienda loco.

Et quoties scribes , totas prius ipse tabellas 395
Inspice. plus multae , quam sibi missa , legunt.

Laesa Venus iusta arma movet , telamque remittit :

Et,

Et, modo quod quæstæ est, ipse querare, facit.
 Dum fuit Atrides unâ contentus, & illa
 Casta fuit; vitio est improba facta viri. 400
 Audierat, laurumque manu vittasque ferentem,
 Pro natâ Chrysen non valuisse suâ.
 Audierat, Lyrnessi, tuos, abducta, dolores;
 Bellaque per turpes longius isse moras.
 Hæc tamen audierat: Priameïda viderat ipsam. 405
 Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
 Inde Tyestiaden thalamoque animoque recepit;
 Et male peccantem Tyndaris ulta virum.
 Quæ bene celaris, si quâ tamen acta patebunt,
 Illa licet pateant, tu tamen usque nega. 410
 Tum neque subjectus, solito nec blandior esto.
 Hæc animi multum signa nocentis habent.
 Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
 Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
 Sunt, qui præcipiant herbas, satureia, nocentes 415
 Sumere: (judiciis ista venena meis.)
 Aut piper urticae mordacis semine miscent;
 Tritaque in annoso flava pyrethra mero.
 Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
 Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx. 420
 Candidus, Alcathoi qui mittitur urbe Pelasgâ,
 Bulbus, &, ex horto quæ venit, herba falax,
 Ovaque fumantur, fumantur Hymettia mella,
 Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
 Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes? 425
 Interior curru meta terenda meo est.
 Qui modo celabas monitu tua crimina nostro;
 Flecte iter, & monitu detege furtâ meo.
 Nec levitas culpanda mea est. non semper eodem
 Impositos vento panda carina vehit. 430
 Nam modo Threicio Borea, modo currimus Euro:
 Sæpe tument Zephyro linthea, sæpe Noto.
 Adspice, ut in curru modo det fluitantia rector
 Lora, modo admissos arte retentet equos.
 Sunt quibus ingrâtè timida indulgentia servit: 435
 Et, si nulla subest æmula, languet amor.
 Luxuriant animi rebus plerumque secundis;
 Nec facile est æquâ commoda mente pati.
 Ut levis absuntis paullatim viribus ignis
 Ipse latet, summo candet in igne cinis: 440
 Sed tamen extinctas admoto sulfure flammâ
 Iuvenit; & lumen, quod fuit ante, reddit:

Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
 Acribus est stimulis eliciendus amor.
 Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem : 445
 Palleat indicio criminis illa tui.
 O quater, & quoties numero comprehendere non est,
 Felicem, de quo laesa puella dolet !
 Quae, simul invitas crimen pervenit ad aures,
 Excidit ; & miserae voxque colorque fugit. 450
 Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos :
 Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas :
 Quem videat lacrimans : quem torvis spectet ocellis :
 Quo sine non possit vivere ; posse velit.
 Si spatium quaeras ; breve sit, quo laesa queratur : 455
 Ne lentâ vires colligat ira morâ.
 Candida jamdudum cingantur colla lacertis :
 Inque tuos flens est accipienda sinus.
 Oscula da flenti : Veneris da gaudia flenti.
 Pax erit : hoc uno solvitur ira modo. 460
 Cum bene saevierit, cum certa videbitur hostis ;
 Tum pete concubitus foedera : mitis erit.
 Illic depositis habitat Concordia telis :
 Illo (crede mihi) Gratia nata loco est.
 Quae modo pugnarunt, jungunt sua rostra columbae ; 465
 Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
 Prima fuit rerum confusa sine ordine moles :
 Unaque erant facies sidera, terra, fretum.
 Mox coelum impositum terris : humus aequore cincta est :
 Inque suas partes cessit inane Chaos. 470
 Silva feras, volucres aër accepit habendas :
 Inliquidâ pisces delituiſtis aquâ.
 Tum genus humanum solis errabat in agris :
 Idque merae vires, & rude pectus erat.
 Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes : 475
 Jamque diu nulli cognitus alter erat.
 Blanda truces animos fertur moluisse voluptas :
 Constiterant uno femina virque loco.
 Quid facerent ? ipsi nullo didicere magistro :
 Arte Venus nullâ dulce peregit opus. 480
 Ales habet, quod amet : eum quo sua gaudia jungat,
 Invenit in mediâ femina piscis aquâ.
 Cerva parem sequitur ; serpens serpente tenetur :
 Haeret adulterio cum cane nexa canis.
 Laeta salitur ovis : tauro quoque laeta juvenca est : 485
 Sustinet immundum sima capella marem.
 In furias agitantur equae, spatioque remota

Per loca dividos amne sequuntur equos.

Ergo age; & iratae medicamina fortia praebe:

Illa feri requiem sola doloris habent.

490

Illa Machaonios superant medicamina succos:

His, ubi peccâris, restituendus eris.

Haec ego cum canerem, subito manifestus Apollo

Movit inauratae pollice fila lyrae.

In manibus laurus: sacris inducta capillis

495

Laurus erat: vates ille videndus agit.

Is mihi, Lascivi, dixit, praeceptor Amoris,

Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.

Est ibi diversum famâ celebrata per orbem

Litera; cognosci quae sibi quemque jubet.

500

Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit;

Atque opus ad vires exiget omne suas.

Cui faciem natura dedit, spectetur ab illâ:

Cui color est, humero saepe patente cubet.

Qui sermone placet, taciturna silentia rumpat:

505

Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.

Sed neque declament medio sermone disertî:

Nec sua non sanus scripta poëta legat.

Sic monuit Phoebus: Phoebos parete monenti.

Certa Dei sacro est hujus in ore fides.

510

Ad propiora vocor. quisquis sapienter amabit,

Vincet, & è nostrâ, quod petet, arte feret.

Credita nec semper sulci cum foenore reddunt:

Nec semper dubias adjuvat aura rates.

Quod juvat, exiguum; plus est, quod laedit amantes: 515

Proponant animo multa ferenda suo.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblâ;

Caerula quot baccas Pallados arbor habet;

Litore quot conchae; tot sunt in amore dolores:

Quae patimur, multo spicula felle madent.

520

Dicta erit isse foras, quam tu fort isse videbis;

Isse foras, & te falsâ videre, puta.

Clausa tibi fuerit promissâ janua nocte:

Perfer & immundâ ponere corpus humo.

Forstân & vultu mendax ancilla superbo

525

Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?

Postibus & durae supplex blandire puellae;

Et capiti demtas in fore pone rosas.

Cum volet, accedes: cum te vitabit, abibis.

Dedecet ingenuos taedia ferre sui.

530

Effugere hunc non est, quare tibi possit amica

Dicere? non omni tempore sensus adest.

Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellae,

Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.

Quid moror in parvis? animus majoribus instet. 535

Magna canam: toto pectore, vulgus, ades.

Ardua molimur: sed nulla, nisi ardua, virtus.

Difficilis nostrâ poscitur arte labor.

Rivalem patienter habe; victoria tecum

Stabit: eris magni victor in arce Jovis. 540

Haec tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas

Dicere. nil istis ars mea majus habet.

Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:

Unde volet, veniat: quoque libebit, eat.

Hoc in legitimâ praestant uxore mariti; 545

Cum tener, ad partes tu quoque, somne, venis.

Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte.

Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.

Mene palam nostrae det quisquam signa puellae?

Et patiar? nec me quolibet ira ferat? 550

Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus

Sum data. barbarie noster abundat amor.

Non semel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille,

Quo veniunt alii conciliante viro.

Sed melius nescisse fuit. sine furta tegantur: 555

Ne fugiat victo fallus ab ore pudor.

Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras.

Peccent: peccantes verba dedisse putent.

Crescit amor prensis. ubi par fortuna duorum est,

In causâ dampni perstat uterque sui. 560

Fabula narratur toto notissima coelo,

Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.

Mars pater, infano Veneris turbatus amore,

De duce terribili factus amator erat.

Nec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla est) 565

Rustica Gradivo, difficilisve fuit.

Ah quoties lasciva pedes risisse mariti

Dicitur, & duras igne vel arte manus!

Marte palam simulat Vulcanum imitata, decebat:

Multaque cum formâ gratia mixta fuit. 570

Sed bene concubitus primos celare solebant.

Plena verecundi culpa pudoris erat.

Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)

Cognita Vulcano conjugis acta suae.

Quam mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illâ; 575

Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.

Mulciber obscuros lectum circaque superque

Disponit laqueos : lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon : veniunt ad foedus amantes :
Impliciti laqueis nudus uterque jacent. 580
Convocat ille Deos. praebeant spectacula capti.
Vix lacrimas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscenis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, in me, fortissime Mavors, 585
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
Corpora. Mars Threcen occupat ; illa Paphon.
Hoc tibi profectum, Vulcane : quod ante tegebant,
Liberius faciunt, ut pudor omnis abest. 590
Saepe tamen demens stultè fecisse fateris :
Teque ferunt irae poenituisse tuae.
Hoc vetui. vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, pati.
Nec vos rivali laqueos disponite : nec vos 595
Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent (si jam captanda putabunt)
Quos faciunt justos ignis & unda viros.
En iterum testor : nihil hîc, nisi lege remissum,
Luditur. in nostris instituta nulla jocis. 600
Quis Ceteris ritus ausit vulgare profanis,
Magnaue Threiciâ sacra reperta Samo ?
Exigua est virtus, praestare silentia rebus :
At contra gravis est culpa, tacenda loqui.
O bene ; quod, frustra captatis arbore pomis, 605
Garrulus in mediâ Tantalus aret aquâ !
Praecipuè Cytherêa jubet sua sacra taceri.
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis ;
Nec cava vesanis ictibus aera sonant : 610
Attamen inter nos medio versantur in usu :
Sed sic, inter nos ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur laevâ semireducta manu.
In medio passimque coit pecus, hoc quoque visum, 615
Avertit vultus saepe puella suos.
Convenient thalami furtis & janua nostris :
Parsque sub injectâ veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacae
Quaerimus ; atque aliquid luce patente minus. 620
Tunc quoque, cum solem nondum prohibebat & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat ;

In nemore atque antris, non sub Jove, juncta voluptas.

Tanta rudi populo cura pudoris erat.

At nunc nocturnis titulos imponimus actis: 625

Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.

Scilicet excuties omnes ubicumque puellas,

Cuilibet ut dicas, Haec quoque nostra fuit:

Ne desint, quas tu digitis ostendere possis;

Ut quamque attigeris, fabula turpis erit. 630

Parva queror: fingunt quidam, quae vera negarent,

Et nulli non se concubuisse ferunt.

Corpora si nequeunt, quae possunt nomina tractant:

Famaque, non tacto corpore, crimen habet.

Inunc, claude fores, custos odiose, puellae; 635

Et centum duris postibus adde seras.

Quid tuti superest, cum nominis extat adulter;

Et credi, quod non contigit esse, cupit?

Nos etiam veros parce profitemur amores:

Tectaue sunt solidâ mystica furta fide. 640

Parcite praecipue vitia exprobrare puellae,

Utile quae multis dissimulasse fuit.

Nec suus Andromedae color est objectus ab illo,

Mobilis in gemino cui pede penna fuit.

Omnibus Andromache visa est spatiosior aequo: 645

Unus, qui modicam diceret, Hector erat.

Quod male fers, adsuesce; feres bene. multa vetustas

Lenit: at incipiens omnia sentit amor.

Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,

Concutiat tenerum quaelibet aura, cadet. 650

Mox eadem ventis, spatio durata, resistet,

Firmaque adoptivas arbor habebit opes.

Eximit ipsa dies omnes è corpore mendas:

Quodque fuit vitium, desinit esse morâ.

Ferre novae nares taurorum terga recusant: 655

Assiduo domitas tempore fallit odor.

Nominibus mollire licet mala. fusca vocetur,

Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.

Si paeta est, Veneri similis: si flava, Minervae.

Sit gracilis, macie quae male viva sua est. 660

Dic habilem, quaecumque brevis; quae turgida, plenam:

Et lateat vitium proximitate boni.

Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require

Consule: quae rigidus munera Cenfor habet.

Praecipue, si flore caret, meliusque peractum 665

Tempus; & albentes jam legit illa comas.

Utilis, ô juvenes! aut haec, aut serior aetas.

Iste feret segetes; iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores :
Jam veniet tacito curva senecta pede. 670
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras :
Aut fera belligeras addite in arma manus :
Aut latus, & vires, operamque adferte puellis.
Hoc quoque militiae est : hoc quoque quaerit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia major : 675
Solutus &, artifices qui facit, usus adest.
Illae munditiis annorum damna rependunt :
Et faciant curâ, ne videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras.
Inveniat plures nulla tabella modos. 680
Illis sentitur non irritata voluptas :
Quod juvet, ex aequo femina virque ferant :
Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt :
Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
Odi quae praebet, quia sit praebere necesse ; 685
Siccaque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quae datur officio, non est mihi grata voluptas.
Officium faciat nulla puella mihi
Me voces audire juvat sua gaudia fassas :
Utque morer memet, sustineamque, roget. 690
Adspiciam dominae victos amentis ocellos.
Languet; & tangi se vetet illa diu.
Haec bona non primae tribuit natura juventae,
Quae cito post septem lustra venire solent. (695
Qui properant, nova musta bibant. mihi fundat avitum
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phoebo :
Et laedunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenae praepondere posses ?
Et melior Gorge, quam sua mater, erat ? 700
Ad Venerem quicumque voles attingere seram,
Si modo duraris, praemia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes :
Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
Sponte suâ, sine te, celeberrima verba loquentur ; 705
Nec manus in lecto laeva jacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula figit Amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector ;
Nec solum bellis utilis ille fuit. 710
Fecit & in captâ Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.

Illis te tangi manibus, Briseï, sinebas,

Imbutae Phrygiâ quae nece semper erant.

An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, juvaret, 715

Ad tua victrices membra venire manus?

Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas;

Sed sensim tardâ prolicienda morâ.

Cum loca repereris, quae tangi femina gaudet;

Non obstat, tangas quo minus illi, pudor. 720

Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,

Ut sol à liquidâ saepe refulget aquâ.

Accedent questus, accedet amabile murmur,

Et dulces gemitus, aptaque verba loco.

Sed neque tu dominam velis majoribus usus 725

Desine; nec cursus anteat illa tuos.

Ad metam properate simul. tum plena voluptas;

Cum pariter victi femina virque jacent.

Hic tibi servandus tenor est, cum libera dantur

Otia; furtivum nec timor urguet opus. 730

Cum mora non tuta est; totis incumbere remis

Utile, & admissò subdere calcar equo.

Finis adest operi. palmam date, grata juvenus;

Sertaque odoratae myrtea ferte comae.

Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi; 735

Aeacides dextrâ; pectore Nestor erat:

Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,

Automedon curru, tantus amator ego.

Me vatem celebrate, viri, mihi dicite laudes:

Cantetur toto nomen in orbe meum. 740

Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli.

Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.

Sed quicumque meo superarit Amazona ferro,

Inscribat spoliis, Naso magister erat.

Ecce rogant tenerae, sibi dem praecepta, puellae. 745

Vos eritis chartae proxima cura meae.

P. OVIDII NASONIS

SULMONE NSIS

ARTIS AMATORIAE.

LIBER III.

A Rma dedi Danaïs in Amazonas. arma superſunt,
 Quae tibi dem, & turmae, Pentheſilêa, tuae.
 Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
 Faverit, &, toto qui volat orbe, Puer.
 Non erat armatis aequum concurrere nudas: 5
 Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
 Dixerit è multis aliquis, Quid virus in anguem
 Adjicis? & rabidae tradis ovile lupae?
 Parcite paucarum diffundere crimen in omnes.
 Spectetur meritis quaeque puella ſuis. 10
 Siminor Atrides Helenen, Helenesque ſororem
 Quo premat Atrides crimine major habet;
 Si ſcelere Oeclides Talaionidae Eriphyles
 Vivus & in vivis ad Styga venit equis;
 Eſt pia Penelope, luſtris errante duobus, 15
 Et totidem luſtris bella gerente viro.
 Reſpice Phyllaciden: & quae comes iſſe marito
 Fertur; & ante annos occubiſſe ſuos.
 Fata Pheretiadae conjux Pagafaea redemit:
 Proque ſui eſt uxor funere lata viri. 20
 Accipe me, Capaneu; cineres miſcebimur, inquit
 Iphias, in medios deſiluitque rogos.
 Ipſa quoque & cultu eſt & nomine femina Virtus.
 Non mirum, populo ſi favet illa ſuo.
 Nec tamen hae mentes noſtrâ poſcuntur ab arte. 25
 Convenient cymbae vela minora meae.
 Nil, niſi laſcivi per me diſcuntur amores:
 Femina praecipiam quo ſit amanda modo.
 Femina nec flammas, nec ſaevos diſcutit arcus.
 Parcius haec video tela nocere viris. 30
 Saepe viri fallunt; tenerae non ſaepe puellae:
 Paucaque, ſi quaeras, crimina fraudis habent.
 Phasida, jam matrem, fallax dimiſit Iâſon:
 Venit in Aeſonios altera nupta ſinus.
 Quantum in te Theſeu, volucres Ariadna marinas 35
 Pavit, in ignoto ſola relictâ loco.

Quaere, novem cur isse vias dicatur; & audi

Depositis silvas Phyllida flectere comis.

At famam pietatis habet; tamen hospes & ensena

Praebuit, & caussam mortis, Elissa, tuae.

40

Quid vos perdiderit, dicam? nescistis amare.

Defuit ars vobis. arte perennat amor.

Nunc quoque nescirent: sed me Cytherêa docere

Jussit: & ante oculos constitit ipsa meos.

Tum mihi, Quid miserae, dixit, meruere puellae?

45

Traditur armatis vulgus inerme viris.

Illos artifices gemini fecere libelli:

Haec quoque pars monitis audienda tuis.

Probra Therapnaeae qui dixerat ante maritae,

Mox cecinit laudes prosperiore lyra.

50

Si bene te novi, cultas ne laede puellas;

Gratia, dum vives, ista petenda tibi.

Dixit: & è myrto (myrto nam victa capillos

Constiterat) folium granaque pauca dedit.

Sensimus acceptis numen quoque. purior aether

55

Fulsit, & è toto pectore cessit onus.

Dum facit ingenium; petite hinc praecepta, puellae,

Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.

Venturae memores jam nunc estote senectae:

Sic nullum vobis tempus abibit iners.

60

Dnm licet, & veros etiam nunc editis annos,

Ludite: eunt anni more fluentis aquae.

Nec, quae praeteriit, iterum revocabitur unda:

Nec, quae praeteriit, hora redire potest.

Utendum est aetate; cito pede labitur aetas:

65

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:

Hac mihi de spinâ grata corona data est.

Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantem,

Frigida desertâ nocte jacebis anus:

70

Nec tua nocturnâ frangetur janua rixâ:

Sparsa nec invenies limina mane rosâ.

Quam cito (me miserum!) laxantur corpora rugis,

Et perit, in nitido qui fuit ore, color!

Quasque fuisse tibi canas à virgine jures,

75

Spargentur subitae per caput omne comae.

Anguibz exsultur tenui cum pelle vetustas;

Nec faciunt cervos cornua jacta senes.

Nostra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem;

Qui, nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.

80

Adde, quod & partus faciunt breviora juventae

Tempora. continuâ messe senescit ager.
 Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori;
 Nec Cephalus roseae praeda pudenda Deae.
 Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis; 85
 Unde habet Aenean Harmonienque suos?
 Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum;
 Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
 Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant.
 Mille licet sumant; deperit inde nihil. 90
 Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu.
 Sufficit, & damni pars caret illa metu.
 Quid vetet adposito lumen de lumine sumi,
 Quisve cavo vastas in mare servet aquas?
 Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis. 95
 Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?
 Nec vos prostituit mea vox; sed vana timere
 Damna vetat. damnis munera vestra carent.
 Sed me flaminibus venti majoris iturum,
 Dum fumus in portu, provehat aura levis. 100
 Ordior à cultu. cultis bene Liber ab uvis
 Provenit; & culto stat seges alta solô.
 Forma Dei munus: formâ quota quaeque superbit?
 Pars vestrûm tali munere magna caret.
 Cura dabit faciem: facies neglecta peribit; 105
 Idaliae similis sit licet illa Deae.
 Corpora si veteres non sic coluere puellae;
 Nec veteres cultos sic habuere viros.
 Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
 Quid mirum? duri militis uxor erat. 110
 Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
 Cui tegimen septem terga fuere boiû.
 Simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma
 Edomiti magnas possidet orbis opes.
 Adspice, quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt; 115
 Alterius dicas illa fuisse Jovis.
 Curia, concilio quae nunc dignissima tanto est,
 De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
 Quae nunc sub Phoebô ducibusque Palatia fulgent,
 Quid, nisi araturis pascua bubus, erant? 120
 Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
 Gratulor. haec aetas moribus apta meis.
 Non quia nunc terrae lentum subducitur aurum;
 Lectaque diverso litore concha venit.
 Nec quia decrescunt effosso marmore montes; 125
 Nec quia caeruleae mole fugantur aquae.

Sed quia cultus adest ; nec nostros mansit in annos
Rusticitas , priscis illa superstes avis.

Vos quoque non caris aures onerate lapillis ,
Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.

130

Nec prodite graves infuto vestibus auro :

Per quas nos petitis , sæpe fugatis , opes.

Munditiis capimur : non sint sine lege capilli.

Admotæ formam dantque negantque manus.

Nec genus ornatûs unum est : quod quamque decebit ,

Eligat ; & speculum consulat ante suum.

Longa probat facies capitis discrimina puri :

Sic erat ornatis Laodamia comis.

Exiguum summâ nodum sibi fronte relinqui ,

Ut pateant aures , ora rotunda volunt.

140

Alterius crines humero jactentur utroque.

Talis es adsumtâ , Phoebe canore , lyrâ.

Altera succinctæ religetur more Dianæ ,

Ut solet , attonitas cum petit illa feras.

Huic decet inflatos laxè jacuisse capillos :

145

Illa sit adstrictis impedienda comis.

Hanc placet ornari testudine Cylleneâ :

Sustineat similes fluctibus illa sinus.

Sed neque ramosâ numerabis in ilice glandes ;

Nec quot apes Hyble , nec quot in Alpe ferae ;

150

Nec mihi tot positus numero comprehendere fas est ;

Adjicit ornatus proxima quaeque dies.

Et neglecta decet multas coma. sæpe jacere

Hesternam credas ; illa repexa modo est.

Ars casum simulet. sic captâ vidit ut urbe

155

Alcides Iölen , Hanc ego , dixit , amo.

Talem te Bacchus , Satyris clamantibus Euoe ,

Sustulit in currus , Gnosti relicta , suos.

O quantum indulget vestro Natura decori ,

Quarum sunt multis damna pianda modis !

160

Nos male detegimur , raptique aetate capilli

Ut Boreâ frondes excutiente , cadunt.

Femina canitiem Germanis inficit herbis ;

Et melior vero queritur arte color.

Femina procedit densissima crinibus emtis ;

165

Proque suis alios efficit aere suos.

Nec rubor est emisse palam. venire videmus

Herculis ante oculos , Virgineumque chorum.

Quid de veste loquar ? nec vos , segmenta , requiro ;

Nec quae bis Tyrio murice lana rubes.

170

Cum tot prodierint pretio leviores colores ;

Quis

Quis furor est, census corpore ferre suo?
 Aëris ecce color, tum cum sine nubibus aër,
 Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.
 Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen 175
 Diceris Inoïs eripuisse dolis.
 Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis:
 Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
 Ille crocum simulat: croceo velatur amictu,
 Roscida luciferos cum Dea jungit equos. 180
 Hic Paphias myrtos: hic purpureas amethystos,
 Albentesve rosas, Threïciamve gruem.
 Nec glandes, Amarylli, tuae, ne amygdala defunt:
 Et sua velleribus nomina cera dedit.
 Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti 185
 Vitis agit gemmas; pigraque cedit hiems:
 Lana tot, aut plures succos bibit. elige certos;
 Nam non conveniens omnibus omnis erit.
 Pulla decent niveas: Briseïda pulla decebant.
 Cum rapta est, pullâ tum quoque veste fuit. 190
 Alba decent fuscas: albis, Cepheï, placebas,
 Sic tibi vestitae pressa Seriphos erat.
 Quam pene admonui, ne trux caper iret in alas;
 Neve forent duris aspera crura pilis!
 Sed non Caucaseâ doceo de rupe puellas, 195
 Quaeque bibant undas, Myse Caïce, tuas.
 Quid? si praecipiam, ne fuscet inertia dentes;
 Oraque susceptâ mane laventur aquâ?
 Scitis & inductâ candorem quaerere cerâ.
 Sanguine quae vero non rubet; arte rubet. 200
 Arte, supercilii confinia nuda repletis,
 Parvaeque sinceras velat aluta genas.
 Nec pudor est oculos tenui signare favillâ;
 Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
 Est mihi, quo dixi vestrae medicamina formae, 205
 Parvus, sed curâ grande libellus opus.
 Hinc quoque praesidium laesae petitote figurae:
 Non est pro vestris ars mea rebus iners.
 Non tamen expositas mensâ deprendat amator
 Pyxidas. ars faciem dissimulata juvat. 210
 Quem non offendat toto faex illita vultu,
 Cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
 Oesypa quid redolent, quamvis mittatur Athenis
 Demtus ab immundo vellere succus ovis?
 Nec coram mixtas cervae sumsisse medullas, 215
 Nec coram dentes defricuisse probem.

Ista dabunt faciem; sed erunt deformia visu:

Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.

Quae nunc nomen habent operosi signa Myronis,

Pondus iners quondam, duraque massa fuit. 220

Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:

Quas geritis vestes, sordida lana fuit.

Cum fieret, lapis asper erat; nunc nobile signum

Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.

Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus; 225

Aptius à summâ conspiciare manu.

Cur mihi nota tuo causâ est candoris in ore?

Claude forem thalami, quid rude prodis opus?

Multa viros nescire decet. pars maxima rerum

Offendat, si non interiora tegas. 230

Aurea quae pendent ornato signa theatro;

Inspice, quam tenuis bractea ligna tegat.

Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:

Nec nisi submotis forma paranda viris.

At non pectendos coram praebere capillos, 235

Ut jaceant fusi per tua terga, vetem.

Illo praecipue, ne sis morosa, caveto

Tempore: nec lapsas saepe resolve comas.

Tuta sit ornatrix. odi, quae sauciat ora

Unguibus, & raptâ brachia figit acu. 240

Devovet, & dominae tangit caput illa: simulque

Plorat ad invisas sanguinolenta comas.

Quae male crinita est, custodem in limine ponat;

Orneturve Bonae semper in aede Deae.

Dictus eram cuidam subito venisse puellae; 245

Turbida perverfas induit illa comas.

Hostibus eveniat tam foedi causâ pudoris;

Inque nurus Parthas dedecus illud eat.

Turpe pecus mutilum: turpe est sine gramine campus:

Et sine fronde frutex; & sine crine caput. 250

Non mihi venistis, Semele, Ledeve, docendae;

Perque fretum falso, Sidoni, vecta bove.

Aut Helene, quam non stultè, Menelaë, reposcis;

Tu quoque non stultè, Troïe raptor, habes.

Turba docenda, venit, pulchrae turpesque puellae, 255

Pluraque sunt semper deteriora bonis.

Formosae minus artis opem praeceptaque curant:

Est illis sua dos, forma sine arte potens.

Cum mare compositum est, securus navita cessat,

Cum tumet, auxiliis adsidet ille suis. 260

Rara tamen mendo facies caret. occule mendas:

Quam.

- Quamque potes, vitium corporis abde tui.
 Si brevis es, sed eas; ne stans videare sedere :
 Inque tuo jaceas quantulacumque toro.
- Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis, 265
 Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
 Quae nimium gracilis, pleno velamina filo
 Sumat : & ex humeris laxis amictus eat.
- Pallida purpureis tinguat sua corpora virgis :
 Nigrior ad Pharii confuge piscis opem. 270
 Pes malus in niveâ semper celetur alutâ :
 Arida nec vinclis crura resolve suis.
- Conveniunt tenues scapulis analecrides altis :
 Inflatum circa fascia pectus eat.
- Exiguo signet gestu quodcumque loquetur ; 275
 Cui digiti pingues, & scaber unguis erunt.
 Cui gravis oris odor, numquam jejuna loquatur ;
 Et semper spatium distet ab ore viri.
- Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
 Deus tibi, ridendo maxima damna feres. 280
 Quis credat ? discunt etiam ridere puellae :
 Quaeritur atque illis hac quoque parte decor.
- Sint modici rictus, sint parvae utrimque lacunae ;
 Et summos dentes ima labella tegant.
- Nec sua perpetuo contendant ilia risu : 285
 Sed leve nescio quid femineumque sonent.
 Est, quae perverso distorqueat ora cachinno :
 Cum risu laeta est altera, flere putes.
- Illâ sonat raucum, quiddamque inamabile stridet ;
 Ut rudis ad scabram turpis asella molam. 290
 Quo non ars penetrat ? discunt lacrimare decenter :
 Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
- Quid ? cum legitimâ fraudatur litera voce,
 Blaesque fit jussu lingua coacta sono :
- In vitio decor est, quaedam malè reddere verba, 295
 Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
 Omnibus his, quoniam prosunt, impendite curam.
 Discite femineo corpora ferre gradu.
- Est & in incessu pars non temnenda decoris.
 Adlicit ignotos ille, fugatque viros. 300
 Haec movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
 Excipit ; extensos fertque superba pedes.
- Illâ, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
 Ambulat ; ingentes varica fertque gradus.
- Sed sit, ut in multis, modus hic quoque. rusticus alter 305
 Motus ; in incessu mollior alter erit.

Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti

Nuda sit, à laevâ conspicienda manu.

Hoc vos praecipuè, niveae, decet. hoc ubi vidi,

Oscula ferre humero, quâ patet, usque libet.

310

Monstra maris Sirenes erant: quae voce canorâ

Quamlibet admissas detinuere rates.

His sua Sisyphides auditis pene resolvit

Corpora. nam sociis illita cera fuit.

Res est blanda canor: discant cantare puellae.

315

Pro facie multis vox sua lena fuit.

Et modo marmoreis referant audita theatris;

Et modo Niliacis carmina lusa modis.

Nec plectrum dextrâ, citharam tenuisse sinistrâ

Nesciat arbitrio femina docta meo.

320

Saxa ferasque lyrâ movit Rhodopeius Orpheus,

Tartareosque lacus, tergeminumque canera.

Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,

Fecerunt muros officiosa novos.

Quamvis mutus erat, voci fuisse putatur

Piscis, Arioniae fabula nota lyrae.

325

Disce etiam duplici genialia naulia palmâ

Verrere: conveniunt dulcibus illa jocis.

Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poëtae,

Sit quoque vinosi Teïa Musa senis.

330

Nota sit & Sappho: quid enim lascivius illâ?

Cuive pater vafri luditur arte Getae.

Et teneri possis carmen legisse Properti:

Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.

Dictaque Varroni fulvis insignia villis

Vellera, germanae, Phryxe, querenda tuae.

335

Et profugum Aenean, altae primordia Romae;

Quo nullum Latio clarius extat opus.

Forsthan & nostrum nomen miscebitur istis;

Nec mea Lethaeis scripta dabuntur aquis.

340

Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri

Carmina, quâs partes instruit ille duas.

Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,

Elige, quod docili molliter ore legas.

Vel tibi compositâ cantetur Epistola voce;

Ignotum hoc aliis ille novavit opus.

345

O ita, Phoebe, velis; ita vos, pia numina vatum,

Insignis cornu Bacche, novemque Deae!

Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam;

Ut moveat posito brachia iussa mero?

350

Artifices lateris, scenae spectacula, amantur:

Tan-

Tantum mobilitas illa decoris habet.
 Parva monere pudet : talorum ducere jactus
 Ut sciat, & vires, tessera missa, tuas.
 Et modo tres jactet numeros : modo cogitet, aptè 355
 Quam subeat partem callida, quamque vocet.
 Cautaque non stultè latronum proelia ludat :
 Unus cum gemino calculus hoste perit.
 Bellatorque suâ prensus sine compare bellat :
 Aemulus & coeptum saepe recurrit iter. 360
 Reticuloque pilae leves fundantur aperto :
 Nec, nisi quam tolles, ulla movenda pila est.
 Est genus in totidem tenui ratione redactum
 Scriptula, quot menses lubricus annus habet.
 Parva tabella capit ternos utrimque lapillos ; 365
 In quâ vicisse est, continuasse suos.
 Mille faceffe jocos. turpe est nescire puellam
 Ludere : ludendo saepe paratur amor.
 Sed minimus labor est, sapienter jactibus uti.
 Majus opus, mores composuisse suos. 370
 Dum sumus incauti, studioque aperimur in ipso ;
 Nudaque per lusus pectora nostra patent ;
 Ita subit, deformè malum, lucrique cupido ;
 Jurgiaque, & rixae, sollicitusque dolor.
 Crimina dicuntur : resonat clamoribus aether : 375
 Invocat iratos & sibi quisque Deos.
 Nulla fides ; tabulaeque novae per vota petuntur :
 Et lacrimis vidi saepe madere genas.
 Juppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
 In quibus est ulli cura placere viro. 380
 Hos ignava jocos tribuit Natura puellis :
 Materiâ ludunt uberiore viri.
 Sunt illis celeresque pilae, jaculumque, trochique,
 Armaque, & in gyros ire coactus equus.
 Nec vos Campus habet, nec vos gelidissima Virgo ; 385
 Nec Thuscus placidâ devehit amnis aquâ.
 At licet, & prodest, Pompejas ire per umbras ;
 Virginis aetheriis cum caput ardet equis.
 Visite laurigero sacrata Palatia Phoebos :
 Ille Paraetonias merfit in alta rates. 390
 Quaeque soror conjuxque Ducis monumenta pararunt :
 Navalique gener cinctus honore caput.
 Visite turicremas vaccae Memphitidos aras :
 Visite conspicuis terna theatra locis.
 Spectentur tepido maculosae sanguine arenae ; 395
 Metaque ferventi circueunda rotâ.

Quod latet, ignotum est, ignoti nulla cupido.

Fructus abest, facies cum bona teste caret.

Tu licet & Thamyran superes, & Amoebea cantu;

Non erit ignotae gratia magna lyrae.

400

Si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles;

Mersa sub aequoreis illa lateret aquis.

Quid petitur sacris, nisi tantum fama, poëtis?

Hoc votum nostri summa laboris habet.

Cura Ducum fuerunt olim Regumque poëtae:

405

Praemiaque antiqui magna tulere chori.

Sanctaque majestas, & erat venerabile nomen

Vatibus: & largae saepe dabantur opes.

Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,

Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

410

Nunc ederae sine honore jacent: operataque doctis

Cura vigil Musis nomen inertis habet.

Sed famae vigilare juvet: quis nosset Homerum,

Ilias aeternum si latuisset opus?

Quis Danaën nosset, si semper clausa fuisset;

415

Inque suâ turri perlatuisset anus?

Utilis est vobis, formosae, turba, puellae.

Saepe vagos ultra limina ferte pedes.

Ad multas lupa tendit oves, praedetur ut unam:

Et Jovis in multas devolat ales aves.

420

Se quoque det populo mulier speciosa videndam:

Quem trahat, è multis forsitan unus erit.

Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:

Et curam totâ mente decoris agat.

Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus.

425

Quo minime credas gurgite, piscis erit.

Saepe canes frustra nemorosis montibus errant:

Inque plagam nullo cervus agente cadit.

Quid minus Andromedae fuerat sperare revinctae,

Quam lacrimas ulli posse placere suas?

430

Funere saepe viri vir quaeritur. isse solutis

Crinibus, & fletus non tenuisse, decet.

Sed vitate viros cultum formamque professos;

Quique suas ponunt in statione comas.

Quae vobis dicunt, dixerunt mille puellis,

435

Errat, & in nullâ sede moratur amor.

Femina quid faciat, cum sit vir levior ipsâ;

Forsitan & plures possit habere viros?

Vix mihi credetis; sed credite: Troja maneret,

Praeceptis Priami si foret usâ sui.

440

Sunt qui mendaci specie grassentur amoris,

Per.

- Perque aditus tales lucra pudenda petant.
 Nec coma vos fallat liquidâ nitidissima nardo :
 Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
 Nec toga decipiat filo tenuissima : nec si 445
 Annulus in digitis alter & alter erit.
 Forſitan ex horum numero cultiſſimus ille
 Fur ſit ; & uratur veſtis amore tuæ.
 Redde meum , clamant ſpoliatae ſæpe puellæ :
 Redde meum , toto voce boante foro. 450
 Haſ , Venus , è templis , multo radiantibus auro ,
 Lenta vides lites , Appiadesque Deæ.
 Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ :
 Deceptæ à multis crimen amantiſ habent.
 Diſcite ab alterius veſtris timuiſſe querelis : 455
 Janua fallaci nec ſit aperta viro.
 Parcite , Cecropides , juranti credere Theſeo ;
 Quos faciet teſtes , fecit & ante , Deos.
 Et tibi , Demophoon , Theſei criminis heres ,
 Phyllide deceptâ nulla relicta fides. 460
 Si bene promittant , totidem promittite verbis :
 Si dederint , & vos gaudia pacta date.
 Illa poteſt vigiles flammæ extinguerè Veſtæ ;
 Et rapere è templis , Inachi , ſacra tuis ;
 Et dare mixta viro tritis aconita cicutis ; 465
 Accepto Venerem munere ſi qua negat.
 Fert animus propius conſiſtere , ſupprime habenas ,
 Muſa ; nec admiſſis excutiare rotis.
 Verba vadam tentent abięgnis ſcripta tabellis.
 Accipiat miſſas apta miniſtra notas. 470
 Inſpice : quodque leges , ex iſſis collige verbis ,
 Fingat , an ex animo , ſollicitusque roget.
 Poſtque brevem reſcribe moram. mora ſemper amantes
 Incitat , exiguum ſi modo tempus habet.
 Sed neque te facilem juveni promitte roganti : 475
 Nec tamen eduro , quod petit , ore nega.
 Fac timeat ſperetque ſimul : quotiesque remittes ,
 Spesque magis veniat certa , minorque metus.
 Munda , ſed è medio , conſuetaque verba , puellæ ,
 Scribite. ſermonis publica forma placet. 480
 Ah quoties dubius ſcriptis exarſit amator ;
 Et nocuit formæ barbara lingua bonæ !
 Sed quoniam , quamvis vittæ careatis honore ,
 Eſt vobis veſtros fallere cura viros ;
 Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas : 485
 Pignora nec juveni credite veſtra novo.

Vidi ego, pallentes isto terrore puellas,
 Servitium miseras tempus in omne pati.
 Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat :
 Sed tamen Aetnaei fulminis instar habet. 490
 Iudice me fraus est concessa, repellere fraudem :
 Armaque in armatos sumere jura sinunt.
 Ducere consue scat multas manus una figuras.
 Ah pereant, per quos ista monenda mihi !
 Nec nisi deletis tutum rescribere ceris : 495
 Ne teneat geminas una tabella manus.
 Femina dicatur scribenti semper amator ;
 Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
 Sed libet à parvis animum ad majora referre,
 Plenaque curvato pandere vela sinu ; 500
 Pertinet ad faciem rabidos compescere mores.
 Candida pax homines, trux decet ira feras.
 Ora tument irâ ; nigrescunt sanguine venae ;
 Lumina Gorgoneo saevius igne micant.
 Iprocul hinc, dixit, non es mihi, tibia, tanti ; 505
 Ut vidit vultus Pallas in amne suos.
 Vos quoque si mediâ speculum spectetis in irâ ;
 Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
 Nec minus in vultu damnosa superbia vestro :
 Comibus est oculis adliciendus amor. 510
 Odimus immodicos (expertae credite) fastus.
 Saepe tacens odii femina vultus habet.
 Spectantem specta : ridenti mollia ride.
 Innuet ; acceptas tu quoque redde notas.
 Sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis 515
 Spicula de pharetrâ promit acuta suâ.
 Odimus & moestas. Tecmessâm diligit Ajax :
 Nos, hilarem populum, femina laeta capit. (rem,
 Numquam ego te, Andromache, nec te, Tecmeffa, roga-
 Ut mea de vobis altera amica foret. 520
 Credere vix videor, cum cogar credere partu,
 Vos ego cum vestris concubuisse viris.
 Scilicet Ajaci mulier moestissima dixit,
 Lux mea ; quaeque solent verba juvare viros ;
 Quid vetat à magnis ad res exempla minores 525
 Sumere, nec nomen pertimuisse ducis ?
 Dux bonus huic centum commisit vite regendos ;
 Huic equites ; illi signa tuenda dedit.
 Vos quoque, de nobis quem quisque sit aptus ad usum,
 Inspicite : & certo ponite quemque loco. 530
 Munera det dives : jus qui profitebitur, adsit :

- Facundus causam saepe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum.
Hic chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitae latè praeconia formae. 535
Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
Vesper & Eoae novere Lycorida terrae:
Et multi, quae sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quod insidiae sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoque nostra suos. 540
Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:
Contemto colitur lectus & umbra foro.
Sed facile haeremus, validoque perurimur aestu;
Et nimium certâ scimus amare fide.
Scilicet ingenium placidâ mollimur ab arte: 545
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote, puellae.
Numen inest illis; Piëridesque favent.
Est Deus in nobis; & sunt commercia coeli.
Sedibus aetheriis spiritus ille venit. 550
A doctis pretium scelus est sperare poëtis.
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
Este. novus viso cassè resistet amans.
Sed neque vector equum, qui nuper sensit habenas, 555
Comparibus frenis, artificemque regat.
Nec stabiles annis animos, viridemque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primum notus Amoris,
Qui tetigit thalamos praeda novella tuos; 560
Te solam norit; tibi semper inhaereat uni.
Cingenda est altis sepibus ista seges:
Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis.
Non bene cum sociis regna Venusque manent.
Ille vetus miles sensim & sapienter amabit: 565
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget postes, nec saëvis ignibus uret;
Nec dominae teneras adpetet ungue genas.
Nec scindet tunicasve suas, tunicasve puellae:
Nec raptus flendi causâ capillus erit. 570
Ista decent pueros, aetate & amore calentes:
Hic fera compositâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida taeda;
Ut modo montanis silva recisa jugis.
Cestior hic amor est: brevis & fecundior ille. 575
Quae fugiunt, celeri carpite poma manu.

Omnia tradantur. portas referavimus hosti;

Et sit in infidâ proditione fides.

Quod datur ex facili longum male nutrit amorem.

Miscenda est laetis rara repulsa jocos.

580

Ante fores jaceat : Crudelis janna, clamet :

Multaque submisit, multa minanter agat.

Dulcia non ferimus : succo renovemur amaro.

Saepe perit ventis obruta cymba suis.

Hoc est, uxores quod non patiat amari :

585

Conveniunt illas, cum voluere, viri.

Obde forem ; & duro dicat tibi janitor ore,

Non potes. exclusum te quoque tanget amor.

Ponite jam gladios hebetes ; pugnetur acutis.

Nec dubito, telis quin petar ipse meis.

590

Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator ;

Solum se thalamos speret habere tuos.

Postmodo rivalem, partitaeque foedera lecti

Sentiat. has artes tolle ; fenescet amor.

Tum bene fortis equus referato carcere currit ;

595

Cum, quos praetereat, quosque sequatur, habet.

Quamlibet extinctos injuria suscitât ignes.

En ego (confiteor) non nisi laesus amo.

Causa tamen nimium non sit manifesta doloris ;

Pluraque sollicitus, quam sciat, esse putet.

600

Incitet & ficti tristis custodia servi,

Et nimium duri cura molesta viri.

Quae venit ex tuto, minus est accepta voluptas.

Ut sis liberior Thaïde, finge metus.

Cum melius foribus possis, admitte fenestrâ :

605

Inque tuo vultu signa timentis habe.

Callida profiliat, dicatque ancilla, Perimus :

Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.

Admiscenda tamen Venus est secunda timori ;

Ne tanti noctes non putet esse tuas.

610

Quâ vafer eludi possit ratione maritus,

Quâque vigil custos, praeteriturus eram.

Nupta virum timeat : rata sit custodia nuptae.

Hoc decet : hoc leges jusque pudorque jubent.

Te quoque servari, modo quam vindicta redemit,

615

Quis ferat ? ut fallas, ad mea sacra veni.

Tot licet observent, (adsit modo certa voluntas)

Quot fuerant Argo lumina, verba dabis.

Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,

Sumendae detur cum tibi tempus aquae ?

620

Conscia cum possit scriptas portare tabellas,

Quas

- Quas tegat in tepido fascia lata sinu ?
Cum possit surâ chartas celare ligatas ;
Et vincto blandas sub pede ferre notas ?
Caverit haec custos : pro chartâ conscia tergum 625
Praebeat ; inque suo corpore verba ferat.
Tuta quoque est , fallitque oculos è lacte recenti
Litera : carbonis pulvere tange ; leges.
Fallet & humiduli quae fiet acumine lini ,
Et feret occultas pura tabella notas. 630
Adfuit Acrisio servandae cura puellae :
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciat custos ; cum sint tot in Urbe theatra ?
Cum spectet junctos illa libenter equos ?
Cum sedeat Phariae sistris operata juvencae ; 635
Quoque sui comites ire vetentur , eat ?
Cum fuget è templis oculos Bona Diva virorum ,
Praeterquam si quos illa venire jubet :
Cum , custode foris tunicas servante puellae ,
Celent furtivos balnea tuta viros : 640
Cum , quoties opus est , fallax aegrotet amica ;
Et cedat lecto quamlibet aegra suo :
Nomine cum doceat , quid agamus , adultera clavis ,
Quasque petas , non det janua sola , vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyaeo : 645
Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoque quae faciant altos medicamina somnos ;
Vinctaque Lethaeâ lumina nocte premant.
Nec male deliciis odiosum conscia tardis
Detinet ; & longâ jungitur ipsa morâ. 650
Quid juvat ambages , praeceptaque parva movere ;
Cum minimo custos munere possit emi ?
Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deosque :
Plaetur donis Juppiter ipse datis.
Quid sapiens faciat ? stultus quoque munere gaudet. 655
Ipse vir , accepto munere , mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in annum :
Saepe dabit , dederit quas semel , ille manus.
Questus eram (memini) metuendos esse sodales :
Non tangit solos ista querela viros. 660
Credula si fueris , aliae tua gaudia carpent ;
Et lepus hic aliis exagitandus erit.
Haec quoque , quae praebet lectum studiosa locumque ;
Crede mihi , mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret : 665
Saepe vicem dominae praestitit illa mihi.

- Quo feror infans ; quid aperto pectore in hostem
Nitor ; & indicio prodor ab ipse meo ?
Non avis aucupibus monstrat , quâ parte petatur :
Non docet infestas currere cerva canes. 670
Viderit utilitas ; praecepta fideliter edam.
Lemnias gladios in mea fata dabo.
Efficite (& facile est) ut nos credamus amari :
Prona venit cupidis in sua vota fides
Spectet amabilius juvenem ; suspiret ab imo 675
Femina ; tam fero cur veniatque roget.
Accedant lacrimae , dolor & de pellice fictus :
Et laniet digitis illius ora suis.
Jamdudum persuasus erit , miserebitur ultro :
Et dicet , Curâ carpitur ista mei. 680
Praecipue , si cultus erit , speculôque placebit ,
Possè suo tangi credet amore Deas.
Sed te , quaecumque es , moderatè injuria turbet ;
Neu sis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris. quantum cito credere laedat , 685
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer , & viridi cespite mollis humus.
Silva nemus non alta facit : tegit arbutus herbam :
Ros maris , & lauri , nigraque myrtus olent. 690
Nec densae foliis buxi , fragilesque myricae ,
Nec tenues cytisi , cultaque pinus abest.
Lenibus impulsâ Zephyris , aurâque salubri ,
Tot generum frondes , herbaque summa tremunt.
Grata quies Cephalo. famulis canibusque relictis 695
Lassus in hac juvenis saepe refedit humo.
Quoque meos relevés aestus , cantare solebat ,
Accipienda sinu , mobilis Aura , veni.
Conjugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos. 700
Procris ut accepit nomen , quasi pellicis , Aurae ,
Excidit : & subito muta dolore fuit.
Palluit , ut serae , lectis de vite racemis ,
Palescunt frondes , quas nova laesit hiems.
Quaeque suos curvant matura cydonia ramos ; 705
Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.
Ut rediit animus , tenues à pectore vestes
Rumpit , & indignas sauciat ungue genas.
Nec mora ; per medias sparsis furibunda capillis
Evolat , ut thyrsò concita Baccha , vias. 710
Ut prope perventum ; comites in valle relinquit.

Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
 Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres,
 Procri ? quis attoniti pectoris ardor erat ?
 Jam jam venturam quaecumque erat Aura, putabas 715
 Scilicet, atque oculis probra videnda tuis.
 Nunc venisse piget ; (neque enim deprendere velles)
 Nunc juvat. incertus pectora versat amor.
 Credere quae jubeant, locus est, & nomen, & index ;
 Et quia amans semper, quod timet, esse putat. 720
 Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam ;
 Pulsantur trepidi corde micante sinus.
 Jamque dies medius tenues contraxerat umbras ;
 Inque pari spatio vesper & ortus erant.
 Ecce redit Cephalus filvis, Cyllenia proles, 725
 Oraque fontanâ fervida spargit aquâ.
 Anxia, Procri, lates. solitas jacet ille per herbas ;
 Et, Zephyri molles, Auraque, dixit, ades.
 Ut patuit miseræ jucundus nominis error ;
 Et mens & rediit verus in ora color. 730
 Surgit ; & adpositas agitato corpore frondes
 Movit, in amplexus uxor itura viri.
 Ille feram sonuisse ratus, juveniliter arcum
 Corripit : in dextrâ tela fuere manu.
 Quid facis, infelix ? non est fera : supprime tela. 735
 Me miserum ! jaculo fixa puella tuo est.
 Hei mihi ! conclamat, fixisti pectus amicum.
 Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
 Ante diem morior, sed nullâ pellice laesa :
 Hoc faciet positæ te mihi, terra, levem. 740
 Nomine suspectas jam spiritus exit in auras :
 Labor io ! carâ lumina conde manu.
 Ille sinu dominae morientia corpora moesto
 Sustinet ; & lacrimis vulnera saeva lavat.
 Exit, &, incauto paullatim pectore lapsus, 745
 Excipitur miseri spiritus ore viri.
 Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum est,
 Ut tangat portus fessa carina suos.
 Scilicet exspectes, dum te in convivia ducam,
 Et quaeras monitus hac quoque parte meos ? 750
 Sera veni ; positâque decens incede lucernâ.
 Grata mora est Veneri : maxima lena mora est,
 Et si turpis eris, formosa videbere potis :
 Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
 Carpe cibos digitis ; est quiddam gestus edendi : 755
 Ora nec immundâ tota perungue manu.

Neve domi praesume dapes : & desine , citra

Quam capies paullo , quam potes esse , minus.

Priamides Helenen avide si spectet edentem ,

Oderit ; & dicat , Stulta rapina mea est.

760

Aptius est , deceatque magis potare puellas.

Cum Veneris puero non male , Bacche , facis.

Hoc quoque , quâ patiens caput est , animusque pedesque

Constent : nec , quae sint singula , bina vide.

Turpe jacens mulier , multo madefacta Lyaeo :

763

Dignaque concubitus quoslibet illa pati.

Nec somnis positâ tutum succumbere mensâ :

Per somnos fieri multa pudenda solent.

Ulteriora pudet docuisse : sed alma Dione ,

Praecipuè nostrum est , quod pudet , inquit , opus. 770

Nota sibi sint quaeque : modos à corpore certos

Sumite. non omnes una figura decet.

Quae facie praesignis eris , resupina jaceto :

Spectentur tergo , quâ sua terga placent.

Milanon humeris Atalantes crura ferebat :

775

Si bona sunt , hoc sunt accipienda modo.

Parva vehatur equo : quod erat longissima , numquam

Thebaïs Hectoreo nupta resedit equo.

Strata premat genibus , paullum cervice reflexâ ,

Femina , per longum conspicienda latus.

780

Cui femur est juvenile , carent cui pectora mendâ ,

Stet vir , in obliquo fusa sit ipsa toro.

Nec tibi turpe puta crinem , ut Phylleia mater ,

Solvere : & effusis colla reflecte con is.

Tu quoque , cui rugis uterum Lucina notavit ,

785

Ut celer averfis utere Parthus equis.

Mille modi Veneris. simplex minimique laboris ,

Cum jacet in dextrum semisupina latus.

Sed neque Phoebei tripodes , nec corniger Ammon ,

Vera magis vobis , quam mea Musa , canent.

790

Si qua fides arti , quam longo fecimus usu ;

Credite : praestabunt carmina nostra fidem.

Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis

Femina : & ex aequo resjuvet illa duos.

Nec blandae voces , jucundaque murmura cessent : 795

Nec taceant mediis improba verba jocis.

Tu quoque , cui Veneris sensum natura negavit ,

Dulcia mendaci gaudia finge sono.

Infelix , cui torpet hebes locus ille , puella es ;

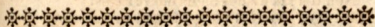
Quo pariter debent femina virque frui.

800

Tantum , cum finges , ne sis manifesta caveto :

Efficere

Effice per motum luminaque ipsa fidem.
 Quod juvet : & voces & anhelitus arguat oris.
 Ah pudet ! arcanas pars habet ista notas.
 Gaudia post Veneris quae poscet munus amantem , 805
 Ipsa suas nolet pondus habere preces.
 Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
 Aptius in vestro corpore multa latent.
 Lusus habet finem : cyncis descendere tempus ,
 Duxerunt collo qui juga nostra suo. 810
 Ut quondam juvenes , ita nunc , mea turba , puellae
 Inscribant spoliis , Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS
 REMEDIORUM AMORIS
 LIBER UNUS.

LEgerat hujus Amor titulum nomenque libelli :
 Bella mihi , video , bella parantur , ait.
 Parce tuum vatem sceleris damnare , Cupido ;
 Tradita qui toties , te duce , signa tuli.
 Non ego Tydides , à quo tua saucia Mater 5
 In liquidum rediit aethera Martis equis.
 Saepe tepent alii juvenes : ego semper amavi.
 Et si , quid faciam nunc quoque , quaeris ; amo.
 Quin etiam docui , quâ possis arte parari :
 Et quod nunc ratio est , impetus ante fuit. 10
 Nec te , blande puer , nec nostras prodimus artes :
 Nec nova praeteritum Musa retexit opus.
 Si quis amat , quod amare juvat , feliciter ardens
 Gaudeat , & vento naviget ille suo.
 At , si quis male fert indignae regna puellae , 15
 Ne pereat , nostrae sentiat artis opem.
 Cur aliquis , collum laqueo nodatus ab arto ,
 E trabe sublimi triste pependit onus ?
 Cur aliquis rigido fodit sua viscera ferro ?
 Invidiam caedis , pacis amator , habes. 20
 Qui , nisi desierit , misero periturus amore est ,
 Desinat : & nulli funeris auctor eris.
 Et puer es ; nec te quidquam , nisi ludere , oportet.
 Lude : decent annos mollia regna tuos.
 Nam poteras uti nudis ad bella sagittis : 25
 Sed tua letifero sanguine tela carent.

- Vitricus & gladiis & acutâ dimicet hastâ ;
 Et victor multâ caede cruentus eat.
 Tucole maternas , tuto quibus utimur , artes :
 Et quarum vitio nulla fit orba parens. 30
 Effice nocturnâ frangatur janua rixâ ;
 Et tegat ornatas multa corona fores.
 Fac coëant furtim juvenes , timidaeque puellae :
 Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
 Et modo blanditias , rigido modo jurgia postî 35
 Dicat , & exclusus flebile cantet amans.
 His lacrimis contentus eris sine crimine mortis.
 Non tua fax avidos digna subire rogos.
 Haec ego. movit Amor gemmatas aureus alas ;
 Et mihi , Propositum perface , dixit , opus. 40
 Ad mea , decepti Juvenes , praecepta venite ;
 Quos suus ex omni parte fefellit amor.
 Discite sanari , per quem didicistis amare :
 Una manus vobis vulnus opemque feret.
 Terra salutares herbas , eademque nocentes , 45
 Nutrit : & urticae proxima saepe rosa est.
 Vulnus in Herculeo quae quondam fecerat hoste ,
 Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
 Sed quaecumque viris , vobis quoque dicta , puellae ,
 Credite. diversis partibus arma damus. 50
 E quibus ad vestros si quid non pertinet usus ;
 Attamen exemplo multa docere potest.
 Utile propositum , saevas extinguere flammâs ;
 Nec servum vitii pectus habere sui.
 Vixisset Phyllis , si me foret usâ magistro ; 55
 Et per quod novies , saepius issset iter.
 Nec moriens Dido summâ vidisset ab arce
 Dardanidas vento vela dedisse rates.
 Nec dolor armasset contra sua viscera matrem ;
 Quae socii damno sanguinis ulta virum est. 60
 Arte meâ Tereus , quamvis Philomela placeret ,
 Per facinus fieri non meruisset avis.
 Da mihi Pasiphaën ; jam tauri ponet amorem :
 Da Phaedram ; Phaedrae turpis abibit amor.
 Redde Parin nobis ; Helenen Menelaus habebit : 65
 Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
 Impia si nostros legisset Scylla libellos ;
 Haesisset capiti purpura , Nise , tuo.
 Me duce , damnosas , homines , compefcite curas :
 Rectaque cum fociis , me duce , navis eat. 70
 Naso legendus erat , tunc cum didicistis amare ;

Idem nunc vobis Naso legendus erit.
 Publicus adsertor dominis oppressa levabo
 Pectora : vindictae quisque favete suae.
 Te precor, ô vates, adsit tua laurea nobis, 75
 Carminis, & medicae, Phoebe, repertor opis.
 Tu pariter vati, pariter succurre medenti :
 Utraque tutelae subdita cura tuae.
 Dum licet, & modici tangunt praecordia motus ;
 Si piget, in primo limine siste pedem. 80
 Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi ;
 Et tuus, incipiens ire, resistat equus.
 Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas :
 Et validas segetes, quod fuit herba, facit.
 Quae praebet latas arbor spatiantibus umbras, 85
 Quo posita est primum tempore, virga fuit.
 Tum poterat manibus summâ tellure revelli ;
 Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
 Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente :
 Et tua laesuro subtrahe colla iugo. 90
 Principiis obsta. serò medicina paratur,
 Cum mala per longas convaluere moras.
 Sed propera : nec te venturas differ in horas.
 Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
 Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando. 95
 Optima vindictae proxima quaeque dies.
 Flumina pauca vides de magnis fontibus orta :
 Plurima collectis multiplicantur aquis.
 Si cito sensisses, quantum peccare parares,
 Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos. 100
 Vidi ego, quod primo fuerat sanabile, vulnus
 Dilatum longae damna tulisse morae.
 Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
 Dicimus adfidue, Cras quoque fiet idem.
 Interea tacitae serpunt in viscera flammae ; 105
 Et mala radices altius arbor agit.
 Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
 Et vetus in capto pectore sedit amor ;
 Majus opus superest : sed non, quia serior aegro
 Advocor, ille mihi destituendus erit. 110
 Quam laesus fuerat partem Paeantius heros,
 Certâ debuerat praefecuisse manu.
 Post tamen hic multos sanatus creditur annos
 Supremam bellis imposuisse manum.
 Qui modo nascentes properabam pellere morbos, 115
 Admoveo tardam nunc tibi lentus opem,

Aut nova, si possis, sedare incendia tentes :

Aut ubi per vires procubuerunt suas.

Cum furor in cursu est, currenti cede furori.

Difficiles aditus impetus omnis habet.

120

Stultus, ab obliquo qui cum descendere possit,

Pugnat in adversas ire natator aquas.

Impatiens animus; nec adhuc tractabilis arte,

Respuit, atque odio verba monentis habet.

Adgrediar melius tunc, cum sua vulnera tangi

125

Jam sinet, & veris vocibus aptus erit.

Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati

Flere vetet? non hoc illa monenda loco.

Cum dederit lacrimas, animumque expleverit aegrum;

Ille dolor verbis emoderandus erit.

130

Temporis ars medicina ferè est. data tempore profunt,

Et data non apto tempore vina nocent.

Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando;

Temporibus si non adgrediare suis.

Ergo, ubi visus eris nostrae medicabilis arti,

135

Fac monitis fugias otia prima meis.

Haec, ut ames, faciant: haec, ut fecere, tuentur:

Haec sunt jucundi caussa cibusque mali.

Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,

Contemtaeque jacent, & sine luce, faces.

140

Quam platanus vino gaudet, quam populus unda,

Et quam limosa canna palustris humo;

Tam Venus otia amat, qui finem quaeris amoris,

(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.

Languor, & immodici sub nullo vindice somni,

145

Aleaque, & multo tempora quassa mero,

Eripiunt omnes animis sine vulnere nervos,

Adfluit incautis insidiosus Amor.

Desidium puer ille sequi solet. odit agentes.

Da vacuae menti, quo teneatur, opus.

150

Sunt fora: sunt leges: sunt, quos tuearis, amici:

Vade per urbanae candida castra togae.

Vel tu sanguinei juvenilia munera Martis

Suscipe: deliciae jam tibi terga dabunt.

Ecce fugax Parthus, magni nova caussa triumpho,

155

Jam videt in campis Caesaris arma suis.

Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas:

Et refer ad patrios bina tropaea Deos.

Ut semel Aetolâ Venus est à cuspide laesa;

Mandat amatori bella gerenda suo.

160

Quaeritis, Aegisthus quare sit factus adulter?

In

- In promptu caussa est : desidiosus erat.
 Pugnant alii tardis apud Ilion armis :
 Transtulerat vires Graecia tota suas.
 Sive operam bellis vellet dare , nulla gerebat ; 165
 Sive foro , vacuum litibus Argos erat.
 Quod potuit fecit ; ne nil ageretur , amavit.
 Sic venit ille puer : sic puer ille manet.
 Rura quoque oblectant animos , studiumque colendi :
 Quaelibet huic curae cedere cura potest. 170
 Colla jube domitos oneri supponere tauros ;
 Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
 Obrue versatâ Cerealia semina terrâ ,
 Quae tibi cum multo foenore reddat ager.
 Adspice curvatos pomorum pondere ramos ; 175
 Ut sua , quod peperit , vix ferat arbor onus.
 Adspice jucundo labentes murmure rivos :
 Adspice tondentes fertile gramen oves.
 Ecce petunt rupes , praeuptaque saxa , capellae.
 Jam referent haedis ubera plena suis. 180
 Pastor inaequali modulatur arundine carmen :
 Nec desunt comites , sedula turba , canes.
 Parte sonant aliâ silvae mugitibus altae ;
 Et queritur vitulum mater abesse suum.
 Quid ? cum suppositas fugiunt examina taxos , 185
 Ut relevent denti vimina torta favi ?
 Poma dat autumnus : formosa est messibus aestas :
 Ver praebet flores : igne levatur hiems.
 Temporibus certis maturam rusticus uvam
 Deligit ; & nudo sub pede musta fluunt : 190
 Temporibus certis desectas adligat herbas ;
 Et tonsam raro pectine verrit humum.
 Ipse potes riguis plantam deponere in hortis :
 Ipse potes rivos ducere lenis aquae.
 Venerit insitio ; fac ramum ramus adoptet : 195
 Stetque peregrinis arbor operta comis.
 Cum semel haec animum coepit mulcere voluptas ,
 Debilibus pennis irritus exit Amor.
 Vel tu venandi studium cole. saepe recessit
 Turpiter à Phoebi victa sorore Venus. 200
 Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci :
 Nunc tua frondosis retia tende jugis.
 Aut pavidos terre variâ formidine cervos :
 Aut cadat adversâ cuspide fossus aper.
 Nocte fatigatum somnus , non cura puellae , 205
 Excipit ; & pingui membra quiete levat.

Lenius est studium, studium tamen, alite captâ,

Aut lino, aut calamis praemia parva sequi.

Vel, quae piscis edax avido male devoret ore,

Abdere supremis aera recurva cibis.

210

Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,

Ipse tibi furtim decipiendus eris.

Tu tantum i, quamvis firmis retinebere vinclis,

I procul, & longas carpere perge vias.

Flebis, ut occurret desertae nomen amicae :

215

Stabit & in mediâ pes tibi saepe viâ.

Sed quanto minus ire voles, magis ire memento :

Perfer : & invitos currere coge pedes.

Nec pluvias vites : nec te peregrina morentur

Sabbata ; nec damnis Allia nota suis.

220

Nec quod transieris, sed quod tibi, quaere, supersint

Millia : nec, maneat ut prope, finge moras.

Tempora nec numera : nec crebro respice Romam.

Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoste fugâ est.

Dura aliquis praecepta vocet mea ; dura fatemur

225

Esse : sed, ut valeas, multa dolenda feres.

Saepe bibi succos, quamvis invitus, amaros

Aeger ; & oranti mensa negata mihi.

Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes ;

Arida nec sitiens ora levabis aquâ ;

230

Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis ?

At pretium pars haec corpore majus habet.

Sed tamen est artis strictissima janua nostrae,

Et labor est unus tempora prima pati.

Adspicis, ut prensos urant juga prima juvencos ?

235

Ut nova velocem cingula laedat equum ?

Forfitan à Laribus patriis exire pigebit.

Sed tamen exhibis : deinde redire voles.

Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicae,

Praetendens culpae splendida verba suae.

240

Cum semel exieris, centum solatia curae

Et rus, & comites, & via longa dabunt.

Nec satis esse puta discedere : lentus abesto ;

Dum perdat vires, sitque sine igne, cinis.

Si nisi firmatâ properabis mente reverti,

245

Inferet arma tibi saeva rebellis Amor.

Quid ? quod, ut abfueris, avidus sitiensque redibis ;

Et spatium damno cesserit omne tuo ?

Viderit, Haemoniae si quis mala pabula terrae,

Et magicas artes posse juvare putat.

250

Ista beneficii vetus est via. noster Apollo

In-

Innocuam sacro carmine monstrat opem.
 Me duce non tumulto prodire jubebitur umbra :
 Non anus infami carmine rumpet humum.
 Non seges ex aliis alios transibit in agros : 255
 Nec subito Phoebi pallidus orbis erit.
 Ut solet , aequoreas ibit Tiberinus in undas :
 Ut solet , in niveis Luna vehetur equis.
 Nulla recantatas deponent pectora curas ;
 Nec fugiet vivo sulfure victus amor. 260
 Quid te Phasiacaejuverunt gramina terrae ,
 Cum cuperes patriâ , Colchi , manere domo ?
 Quid tibi profuerunt , Circe , Perseïdes herbae ,
 Cum sua Neritias abstulit aura rates ?
 Omnia fecisti , ne callidus hospes abiret : 265
 Ille dedit certae lintea plena fugae.
 Omnia fecisti , ne te feras ureret ignis :
 Longus at invito pectore sedit amor.
 Vertere quae poteras homines in mille figuras :
 Non poteras animi vertere jura tui. 270
 Diceris his etiam , cum jam discedere vellet ,
 Dulichium verbis detinuisse ducem :
 Non ego , quod primò (memini) sperare solebam ,
 Jam precor , ut conjux tu meus esse velis.
 Et tamen , ut conjux essem tua , digna videbar : 275
 Quod Dea , quod magni filia Solis eram.
 Ne properes oro : spatium pro munere posco.
 Quid minus optari per mea vota potest ?
 Et freta mota vides ; & debes illa timere.
 Utilior velis postmodo ventus erit. 280
 Quae tibi caussa fugae ? non hic nova Troja resurgit :
 Non alius socios Rhesus ad arma vocat.
 Hic amor , hîc pax est ; in quâ male vulneror una :
 Totaque sub regno terra futura tuo est.
 Illa loquebatur : navem solvebat Ulixes : 285
 Irrita cum velis verba tulere Noti.
 Ardet , & adsuetas Circe decurrit ad artes :
 Nec tamen est illis attenuatus amor.
 Ergo age , quisquis opem nostrâ tibi poscis ab arte ,
 Deme beneficiis carminibusque fidem. 290
 Si te caussa potens dominâ retinebit in Urbe ;
 Accipe , consilium quod sit in Urbe meum.
 Optimus ille fuit vindex , laedentia pectus
 Vincula qui rupit , dedoluitque semel.
 Si cui tantum animi est , illum mirabor & ipse : 295
 Et dicam , Monitis non eget ille meis.

Tu mihi, qui, quod amas, aegrè dediscis amare;

Nec potes, & velles posse, docendus eris.

Saepe refer tecum sceleratae facta puellae;

Et pone ante oculos omnia damna tuos.

300

Illud & illud habet: nec eâ contenta rapinâ

Sub titulum nostros misit avara lares.

Sic mihi juravit: sic me jurata fefellit.

Ante suam quoties passa jacere forem!

Diligit ipsa alios; a me fastidit amari.

305

Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet!

Haec tibi per totos inacescant omnia sensus:

Haec refer: hinc odii semina quaere tui.

Atque utinam possis etiam facundus in illis

Esse! dole tantum; sponte disertus eris.

310

Haeserat in quâdam puer mea cura puellâ:

Conveniens animo non erat illa meo.

Curabar propriis aeger Podalirius herbis:

Et (fateor) medicus turpiter aeger eram.

Profuit assidue vitiis insistere amicae.

315

Idque mihi factum saepe salubre fuit.

Quam mala sunt nostrae, dicebam, crura puellae!

Nec tamen, ut verè confiteamur, erant.

Brachia quam non sunt nostrae formosâ puellae!

Et tamen, ut verè confiteamur, erant.

320

Quam brevis est! nec erat. quam multum poscit aman-

Hinc odio venit maxima caussa meo.

(tem!

Et mala sunt vicina bonis. errore sub illo

Pro vitio virtus crimina saepe tulit.

Quam potes, in pejus dotes deslece puellae:

325

Judiciumque brevi limite falle tuum.

Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur.

In gracili macies crimen habere potest.

Et poterit dici petulans, quae rustica non est:

Et poterit dici rustica, si qua proba est.

330

Quin etiam, quacumque caret tua femina dote,

Hanc moveat, blandis usque precare sonis.

Exige quod cantet, si qua est sine voce puella:

Fac saltet, nescit si qua movere manum.

Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur.

335

Non didicit chordas tangere; posce lyram.

Durius incedit; face inambulet. omne papillae

Pectus habent tumidae; fascia nulla tegat.

Si male dentata est; narra, quod rideat, illi.

Mollibus est oculis, quod fleat illa, refer.

340

Proderit & subito, cum se non finxerit ulli,

Ad

Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
Auferimur cultu : gemmis auroque teguntur
Omnia. pars minima est ipsa puella sui.
Saepe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras. 345.
Decipit hac oculos aegide dives Amor.
Improvisus ades ; deprendes tutus inermem :
Infelix vitiis excidet illa suis.
Nec tamen huic nimium praecepto credere tutum est ;
Fallit enim multos forma sine arte decens. 350.
Tum quoque , cum positis sua collinet ora venenis ,
Ad dominae vultus (nec pudor obstat) eas.
Pyxidas invenies , & rerum mille colores ;
Et fluere in tepidos oesypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent , Phineu , medicamina mensas : 355.
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi , quae medio Veneris praestentur in usu ,
Eloquar. ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere : sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis. 360.
Nuper enim nostros quidam carpere libellos ;
Quorum censurâ Musa proterva mea est.
Dummodo sic placeam , dum toto canter in orbe ;
Quod volet , impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni detrectat Livor Homeri : 365.
Quisquis es , ex illo , Zoïle , nomen habes.
Et tua sacrilegae laniantur carmina linguae ,
Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor : persilant altissima venti :
Summa petunt dextrâ fulmina missa Jovis. 370.
At tu , quicumque es , quem nostra licentia laedit ;
Si sapias , ad numeros exige quidque suos.
Fortia Maeonio gaudent pede bella referri.
Deliciis illic quis locus esse potest ? (375
Grande sonant Tragici ; Tragicos decet ira cothurnos :
Usibus è mediis foccus habendus erit.
Liber in adversos hostes stringatur Iâmbus ;
Seu celer , extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores :
Et levis arbitrio ludat amica suo. 380.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles :
Cydippe non est oris , Homere , tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaidâ partes ?
Peccat , in Andromache Thaidâ si quis agat.
Thais in Arte mea : lascivia libera nostra est. 385.
Nil mihi cum vittâ : Thais in Arte mea est.

- Si mea materiae respondet Musa jocosae,
 Vicimus, & falsi criminis acta rea est.
 Rumpere, Livor edax; jam magnum nomen habemus:
 Majus erit; tantum, quo pede coepit, eat. 390
 Sed nimium properas: vivam modo; plura dolebis:
 Et capiunt animi carmina multa mei.
 Nam juvat, & studium famae mihi crescit amore:
 Principio clivi vester anhelat equus.
 Tantum se nobis Elegi debere fatentur; 395
 Quantum Virgilio nobile debet opus.
 Haecenus invidiae respondimus. attrahe lora
 Fortius; & gyro curre, poeta, tuo.
 Ergo ubi concubitus, & opus juvenile petetur;
 Et prope promissae tempora noctis erunt; 400
 Gaudia ne dominae, pleno si pectore sumes,
 Te capiunt; in eas quamlibet ante velim.
 Quamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas
 Desinat: à primâ proxima segnis erit.
 Sustentata Venus gratissima. frigore soles, 405
 Sole juvant umbrae: grata sit unda siti.
 Et pudet, & dicam, Venerem quoque junge figura,
 Quâ minime jungi quamque decere putes.
 Nec labor efficere est. rarae sibi vera fatentur:
 Et nihil est, quod se dedecuisse putent. 410
 Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
 Turpiaque admissio membra notare die.
 At, simul ad metas venit finita voluptas,
 Lassaque cum totâ corpora mente jacent;
 Dum piget, & nullam malis tetigisse puellam, 415
 Tacturusque tibi non videare diu;
 Tunc animo signa, quodcumque in corpore mendae est:
 Luminaque in vitiis illius usque tene.
 Forsitan haec aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit:
 Sed, quae non prosunt singula, multa juvant. 420
 Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
 A cane non magno saepe tenetur aper.
 Tu tantum numero pugna; praeceptaque in unum
 Contrahe: de multis grandis acervus erit.
 Sed quoniam mores totidem, totidemque figurae; 425
 Non sunt judiciis omnia danda meis.
 Quo tua non possunt offendi pectora facto;
 Forsitan hoc alio iudice crimen erit.
 Ille quod obscenas in aperto corpore partes
 Viderat; in cursu qui fuit, haesit amor: 430
 Ille quod, à Veneris rebus surgente puellâ,

- Vidit in immundo signa pudenda toro.
 Luditis, ô, si quos potuerunt ista movere.
 Adflarant tepidae pectora vestra faces.
 Attrahat ille puer contentos fortius arcus : 435
 Saucia majorem turba petetis opem.
 Quid ? qui clam latuit, reddente obscaena puellâ !
 Et vidit, quae mos ipse videre vetat ?
 Dî melius, quam nos moneamus talia quemquam !
 Ut profint, non sunt experienda tamen. 440
 Hortor &, ut pariter binas habeatis amicas.
 Fortior est, plures si quis habere potest.
 Secta bipartito cum mens discurrit utroque :
 Alterius vires subtrahit alter amor.
 Grandia per multos tenuantur flumina rivos, 445
 Cassaque seducto stipite flamma perit.
 Non satis una tenet ceratas anchora puppes :
 Non satis est liquidis unicus hamus aquis.
 Qui sibi jam pridem solatia bina paravit ;
 Jam pridem summâ victor in arce fuit. 450
 At tibi, qui dominae fueris male creditus uni,
 Nunc saltem novus est inveniendus amor.
 Pasiphaës Minos in Procride prodidit ignes :
 Cessit ab Idaeâ conjuge victa prior.
 Amphilochi frater ne Phegida semper amaret, 455
 Callirhoë fecit parte recepta tori.
 Et Parin Oenone summos tenuisset ad annos,
 Si non Oebaliâ pellice laesa foret.
 Conjugis Odrysi placuisset forma tyranno :
 Sed melior clausae forma sororis erat. 460
 Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat ?
 Successore novo vincitur omnis amor.
 Fortius è multis mater desiderat unum ;
 Quam cui flens clamat, Tu mihi solus eras.
 Ac ne forte putes nova me tibi condere jura ; 465
 (Atque utinam inventi gloria nostra foret !)
 Vidit id Atrides. quid enim non ille videret,
 Cujus in arbitrio Graecia tota fuit ?
 Marte suo captam Chryseïda victor amabat :
 At senior stultè flebat ubique parens. 470
 Quid lacrimas, odiose senex ? bene convenit illis.
 Officio natam laedis, inepte, tuo.
 Quam postquam reddi Calchas, ope tutus Achillis,
 Jusserat, & patria est illa recepta domo ;
 Est, ait Atrides, illi quàm proxima formâ ; 475
 Et, si prima sinat syllaba, nomen idem :

Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:

Si minus; imperium sentiat ille meum.

Quod si quis vestrum factum hoc incusat, Achivi;

Est aliquid validâ sceptrâ tenere manu.

480

Nam, si Rex ego sum, nec mecum dormiet illa,

In mea Therſites regna, licebit, eat.

Dixit; & hanc habuit solatia magna prioris;

Et prior est curâ cura sepulta novâ.

Ergo adsume novas, auctore Agamemnone, flammâ;

Ut tuus in bivio distineatur amor.

Quæris, ubi invenias? artes, i, perlege nostras.

Plena puellarum jam tibi navis eat.

Quod si quid praecepta valent mea, si quid Apollo

Utile mortales perdocat ore meo;

490

Quamvis infelix mediâ torreberis Aetnâ;

Frigidior glacie fac videre tuae.

Et sanum simula; ne, si quid forte dolebis,

Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.

Non ego te jubeo medias abrumpere curas:

Non sunt imperii tam fera jura mei.

495

Quod non es, simula; positosque imitare furores:

Sic facies verè, quod meditatus eris.

Saepe ego ne biberem, volui dormire videri:

Dum videor, somno lumina victa dedi.

500

Deceptum risi, qui se simulabat amare;

In laqueos auceps decideratque suos.

Intrat amor mentes usu: dediscitur usu.

Qui poterit sanum fingere, sanus erit.

Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte, venito.

Veneris, & fuerit janua clausa; feras.

505

Nec dic blanditias, nec dic convicia positi,

Nec latus in duro limine pone tuum.

Postera lux aderit; careant tua verba querelis:

Et nulla in vultu signa dolentis habe.

510

Jam ponet fastus, cum te languere videbit:

Hoc etiam nostrâ munus ab arte feres.

Te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi.

Propositis frenis saepe repugnat equus.

Utilitas lateat; quod non profitebere fiet.

Quae nimis adparent retia, vitat avis.

515

Ne sibi tam placeat, quò te contemnere possit;

Sume animos: animis cedat ut illa tuis.

Janua fortè patet; quamvis revocabere, transi.

Est data nox; dubita nocte venire datâ.

520

Posse pati facile est; tibi ni sapientia desit;

Prom.

- Promptius è facili gaudia ferre licet.
 Et quisquam praecepta potest mea dura vocare ?
 En etiam partes conciliantis ago.
 Nam, quoniam variant animi, variamus & artes. 523
 Mille mali species, mille salutis erunt.
 Corpora vix ferro quaedam sanantur acuto :
 Auxilium multis succus & herba fuit.
 Mollior es, nec abire potes, vinctusque teneris,
 Et tua saevus Amor sub pede colla premit ; 530
 Desine luctari ; referant tua carbasa venti :
 Quoque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
 Explenda est sitis ista tibi, quâ perditus ardes.
 Cedimus : in medio jam licet amne bibas.
 Sed bibe plus etiam, quam quod praecordia poscunt : 535
 Guttare fac pleno sumta redundet aqua.
 Perfruere usque tuâ, nullo prohibente, puellâ.
 Illa tibi noctes auferat, illa dies.
 Taedia quaere. malis faciunt & taedia finem.
 Jam quoque, cum credas posse carere, mane. 540
 Dum bene te cumules, & copia tollat amorem ;
 E fastiditâ non juvet isse domo.
 Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit.
 Hunc tu si quaeres ponere ; pone metum.
 Qui timet, ut sua sit, neu quis sibi detrahat illam ; 545
 Ille Machaoniâ vix ope sanus erit.
 Plus amat è natis mater plerumque duobus,
 Pro cuius reditu, quod gerit arma, timet.
 Est prope Collinam templum venerabile portam :
 Imposuit templo nomina celsus Eryx. 550
 Est illic Lethaeus Amor, qui pectora sanat ;
 Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
 Illic & juvenes votis obliviam poscunt :
 Et si qua est duro capta puella viro.
 Is mihi sic dixit : (dubito, verusne Cupido 555
 An somnus fuerit ; sed puto somnus erat.)
 O qui sollicitos modo das, modo demis, amores,
 Adjice praeceptis hoc quoque, Naso, tuis.
 Ad mala quisque animum referat sua ; ponet amorem :
 Omnibus illa Deus plusve minusve dedit. 560
 Qui Puteal Janumque timet, celeresque Kalendas,
 Torqueat hunc aeris mutua summa sui.
 Cui pater est durus, votis ut cetera cedant,
 Huic pater ante oculos durus habendus erit.
 Hic malè dotata pauper cum conjuge vivit : 565
 Uxorem fato credat obesse suo.

Est tibi rure bono generosae fertilis uvae

Vinea : ne nascens uva sit usta time.

Ille habet in reditu navim : mare semper iniquum

Cogitet, & damno litora foeda suo.

570

Filius hunc miles, te filia nubilis angant.

Et quis non causas mille doloris habet ?

Ut possis odisse tuam, Pari, funera fratrum

Debueras oculis substituuisse tuis.

Plura loquebatur ; placidum paerilis imago

Destituit somnum : si modo somnus erat.

575

Quid faciam ? mediâ navim Palinurus in undâ

Deserit. ignotas cogor inire vias.

Quisquis amas (loca sola nocent) loca sola caveto.

Quo fugis ? in populo tutior esse potes.

580

Non tibi secretis (augent secreta furores)

Est opus : auxilio turba futura tibi est.

Tristis eris, si solus eris : dominaeque relictæ

Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.

Tristior idcirco nox est, quam tempora Phoebi :

Quae relevet luctus, turba sodalis abest.

585

Nec fuge colloquium : nec sit tibi janua clausa :

Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.

Semper habe Pyladen, qui consoletur Oresten.

Hic quoque amicitiae non levis usus erit.

590

Quid nisi secretae laeserunt Phyllida silvae ?

Certa necis causa est : incommitata fuit.

Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho

Ire solet fufis barbara turba comis.

Et modo, quâ poterat, longum spectabat in aequor :

Nunc in arenosâ lassâ jacebat humo.

595

Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas :

Ruptaque singultu verba dolentis erant.

Limes erat tenuis, longâ subnubilus umbrâ :

Quo tulit illa suos ad mare saepe pedes.

600

Nona terebatur miserae via. Videris, inquit :

Et spectat zonam pallida facta suam.

Adspicit & ramos : dubitat, refugitque quod audet :

Et timet : & digitos ad sua colla refert.

Sithoni, tunc certè vellem non sola fuisses ;

Non fieres positis Phyllida, filva, comis.

605

Phyllidis exemplo nimium secreta timete,

Laese vir à dominâ, laesa puella viro.

Praestiterat juvenis, quidquid mea Musa jubebat ;

Inque suae portu pene salutis erat.

610

Recidit, ut cupidos inter devenit amantes :

Et,

- Et, quae condiderat, tela resumit Amor.
 Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
 Haec etiam pecori saepe nocere solent.
 Dum spectant oculi laesos, laeduntur & ipsi: 615
 Multaque corporibus transitione nocent.
 In loca nonnumquam siccis arentia glebis
 De prope currenti flumine manat aqua.
 Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
 Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus. 620
 Alter item jam sanus erat; vicinia laesit.
 Occursum dominae non tulit ille suae.
 Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix;
 Successumque artes non habuere meae.
 Proximus à tectis ignis defenditur aegre: 625
 Utile finitimis abstinuisse locis.
 Nec, quae ferre solet spatiantem porticus illam,
 Te ferat: officium neve colatur idem.
 Quid iuvat admonitu tepidam recalescere mentem?
 Alter, si possis, orbis habendus erit. 630
 Non facile efuriens positâ retinebere mensâ:
 Et multam saliens incitat unda sitim.
 Non facile est visâ taurum retinere iuvençâ:
 Fortis equus visae semper adhinnit equae.
 Haec ubi praestiteris, ut tandem litora tangas, 635
 Non fatis est ipsam deseruisse tibi.
 Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
 Et quidquid dominae pars erit ulla tuae.
 Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
 Suppliciter dominae nomine dicat, Ave. 640
 Nec, si scire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
 Profer: erit lucro lingua retenta suo.
 Tu quoque, qui causam finiti reddis amoris,
 Deque tuâ dominâ multa querenda refers;
 Tarce queri. melius sic ulciscere tacendo; 645
 Dum desideriiis effluat illa tuis.
 Et malim taceas, quam te desisse loquaris.
 Qui nimium multis, Non amo, dicit; amat..
 Sed meliore fide paullatim extinguitur ignis,
 Quam subito. lente desine; tutus eris. 650
 Flumine perpetuo torrens solet acrius ire.
 Sed tamen haec brevis est, illa perennis aqua.
 Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
 Perque gradus molles emoriatur amor.
 Sed modo dilectam scelus est odisse puellam: 655
 Exitus ingeniis convenit iste feris.

Non curare sat est. odio qui finit amorem,

Aut amat, aut aegre desinet esse miser.

Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hostes:

Non illas lites Appias ipsa probat.

660

Saepe reas faciunt, & amant. ubi nulla simultas

Incidit, admonitu liber aberrat amor.

Forte aderam juveni: dominam lectica tenebat:

Horrebant saevis omnia verba minis.

Jamque vadaturus, Lectica prodeat: inquit.

665

Prodierat: visâ conjuge mutus erat.

Et manus, & manibus duplices cecidere tabellae:

Venit in amplexus: atque ita, Vincis, ait.

(Tutius est, aptumque magis, discedere pace,

Quam petere à thalamis litigiosa fora.)

670

Munera quae dederis, habeat sine lite jubeto:

Esse solent magno damna minora bono.

Quod si vos aliquis conducet casus in unum,

Mente memor totâ, quae damus arma, tene.

Nunc opus est armis: hic, ô fortissime, pugna.

675

Vincenda est telo Penthesilea tuo.

Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti:

Nunc mediis subeant irrita verba Deis.

Nec compone comas, quia sis venturus ad illam:

Nec toga sit laxo conspicienda sinu.

680

Nulla sit ut placeas alienae cura puellae:

Jam facito è multis una sit illa tibi.

Sed quid praecipuè nostris conatibus obstet,

Eloquar; exemplo quemque docente suo.

Desinimus tardè, quia nos speramus amari.

685

Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.

At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)

Crede, nec aeternos pondus habere Deos.

Neve puellarum lacrimis moveare caveto:

Ut flerent, oculos erudiere suos.

690

Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;

Ut lapis aequoreis undique pulsus aquis.

Nec causas aperi, quare divortia malis:

Nec dic, quid doleas; clam tamen usque dole.

Nec peccata refer; ne diluat. ipse favebis:

695

Ut melior causâ causa sit illa tuâ.

Qui filet, est firmus: qui dicit multa puellae

Probra, satisfieri postulat ille sibi.

Non ego Dulichio furiales more sagittas,

Nec rapidas ausim tingere in amne faces.

700

Nec nos purpureas pueri refecabimus alas:

Nec

- Nec facer arte meâ laxior arcus erit.
 Consilium est quodcumque cano. parete canenti :
 Utque facis , coeptis , Phoebe saluber , ades.
 Phoebus adest : sonuere lyrae ; sonuere pharetrae. 703
 Signa Deum nosco per sua : Phoebus adest.
 Confer Amyclaeis medicatum vellus ahenis
 Murice cum Tyrio : turpius illud erit.
 Vos quoque formosis vestras conferte puellas :
 Incipiet dominae quemque pudere suae. 710
 Utraque formosae Paridi potuere videri ;
 Sed sibi collatam vicit utranque Venus.
 Nec solam faciem ; mores quoque confer & artes :
 Tantum judicio ne tuus obsit amor.
 Exiguum est, quod deinde canam : sed profuit illud 715
 Exiguum multis : in quibus ipse fui.
 Scripta cave relegas blandae servata puellae :
 Constantes animos scripta relecta movent.
 Omnia pone feros (pones invitus) in ignes :
 Et dic , Ardoris sit rogos iste mei. 720
 Thestias absentem succendit stipite natum.
 Tu timidè flammae perfida verba dabis ?
 Si potes , & ceras remove. quid imagine mutâ
 Carperis ? hoc periit Laodamia modo.
 Et loca multa nocent. fugito loca conscia vestri 725
 Concubitus. causas mille doloris habent.
 Hic fuit ; hîc cubuit : thalamo dormivimus isto :
 Hîc mihi lascivâ gaudia nocte dedit.
 Admonitu refricatur amor ; vulnusque novatum
 Scinditur. infirmis causa pusilla nocet. 730
 Ut pene extinctum cinerem si sulfure tangas ;
 Vivet , & è minimo maximus ignis erit.
 Sic , nisi vitaris quidquid renovabit amorem ,
 Flamma redardescet , quae modo nulla fuit.
 Argolides cuperent fugisse Capharea puppes ; 735
 Teque , senex , luctus ignibus ulte tuos.
 Praeteritâ cautus Niseïde navita gaudet.
 Tu loca , quae nimium grata fuere , cave.
 Haec tibi sint Syrtes ; haec Acroceraunia vita :
 Hic vomit & potat dira Charybdis aquas. 740
 Sunt , quae non possint aliquo cogente juberi ;
 Saepe tamen casu facta juvare solent.
 Perdat opes Phaedra ; parces , Neptune , nepoti :
 Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
 Gnosida fecisses inopem ; sapienter amasset. 745
 Divitiis alitur luxuriosus amor.

Cur nemo est, Hecalen; nulla est, quae ceperit Iron?

Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Non habet, unde suum paupertas pascat amorem:

Non tamen hoc tanti est; pauper ut esse velis. 750

At tibi sit tanti, non indulgere theatris;

Dum bene de vacuo pectore cedat amor.

Enervant animos citharae, lotosque, lyraeque;

Et vox, & numeris brachia mota suis.

Illic adfiduè ficti saltantur amantes; 755

Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.

Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas.

Submoveo dotes impius ipse meas.

Callimachum fugito; non est inimicus Amori:

Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces. 760

Me certe Sappho meliorem fecit amicae:

Nec rigidos mores Teïa Musa dedit.

Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli,

Vel tua, cujus opus Cynthia sola fuit?

Quis potuit lecto durus discedere Gallo? 765

Et mea nescio quid carmina dulce sonant.

Quod nisi dux operis vatem frustratur Apollo;

Aemulus est nostri maxima caussa mali.

At tu rivalem noli tibi fingere quemquam:

Inque suo solam crede jacere toro. 770

Acrius Hermionen ideo dilexit Orestes;

Esse quod alterius coeperat illa viri.

Quid, Menelaë, doles? ibas sine conjuge Creten:

Et poteras nuptâ lentus abesse tuâ.

Ut Paris hanc rapuit; nunc demum uxore carere 775

Non potes. alterius crevit amore tuus.

Hoc & in abductâ Briseide flebat Achilles,

Illam Plisthenio gaudia ferre toro.

Nec frustra flebat; mihi credite. fecit Atrides:

Quod si non faceret, turpiter esset iners. 780

Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo.

Invidiae fructus maximus ille fuit.

Nam sibi quod numquam tactam Briseïda jurat

Per sceptrum; sceptrum non putat esse Deos.

Dî faciant, dominae possis transire relictæ 785

Limina; proposito sufficiantque pedes.

Et poteris: modo velle tene. nunc fortiter ire,

Nunc opus est celeri subdere calcar equo.

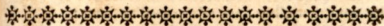
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro

Esse puta: remis adjice vela tuis. 790

Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,

Vel.

Vellem desineres hostis habere loco.
 At certè, quamvis odio remanente, saluta.
 Oscula cum poteris jam dare; sanus eris.
 Ecce cibos etiam (medicinae fungar ut omni 795
 Munere) quos fugias, quosve sequare, dabo.
 Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
 An veniat Megaris, noxius omnis erit.
 Nec minus erucas aptum vitare salaces;
 Et quidquid Veneri corpora nostra parat. 800
 Utilius sumas acuentes lumina rutas;
 Et quidquid Veneri corpora nostra negat.
 Quid tibi praecipiam de Bacchi munere, quaeris?
 Spè brevius monitis expediere meis.
 Vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas; 805
 Et stupeant multo corda sepulta mero.
 Nutritur vento, vento restinguitur ignis.
 Lenis alit flammam, grandior aura necat.
 Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
 Eripiat: si qua est inter utramque, nocet. 810
 Hoc opus exegi. fessae date ferta carinae.
 Contigimus portum, quo mihi cursus erat.
 Postmodo reddetis sacro pia vota poëtae,
 Carmine sanati femina virque meo.

DE
 MEDICAMINE
 FACIEI.
 FRAGMENTUM.

Discite, quae faciem commendet cura, puellae:
 Et quo sit vobis forma tuenda modo.
 Cultus humum sterilem Cerealia pendere iussit
 Munera: mordaces interiere rubi.
 Cultus & in pomis succos emendat acerbos; 5
 Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
 Culta placent. auro sublimia tecta linuntur;
 Nigra sub imposito marmore terra latet.
 Vellera saepe eadem Tyrio medicantur aëno:
 Sectile deliciis India praebet ebur. 10
 Forsitan antiquae, Tatio sub rege, Sabinae
 Maluerint, quam se, rura paterna coli.

Cum matrona, premens altum rubicunda sedile,
 Addiduo durum pollice nebat opus.
 Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos : 15
 Ipsa dabat virgas caesaque ligna foco.
 At vestrae teneras matres peperere puellas.
 Vultis inauratâ corpora veste tegi.
 Vultis odoratos positu variare capillos :
 Conspicuum gemmis vultis habere manum. 20
 Induitis collo lapides Oriente paratos :
 Et quantos oneri est aure tulisse duos.
 Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
 Cum comtos habeant secula nostra viros.
 Femineâ vestri poliuntur lege mariti : 25
 Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
 Proin se quaeque parent; nec quo venentur amores,
 Refert. munditiae crimina nulla merent.
 Rure latent, finguntque comas. licet arduus illas
 Celet Athos; cultas altus habebit Athos. 30
 Est etiam placuisse sibi quotacumque voluptas :
 Virginibus cordi grataque forma sua est.
 Laudatas homini volucris Junonia pennas
 Explicat; & formâ muta superbit avis.
 Sic potius nos uret amor; quam fortibus herbis, 35
 Quas maga terribili subsecat arte manus.
 Nec vos graminibus, nec mixto credite succo:
 Nec tentate nocens virus amantis equae.
 Nec mediae Marfis finduntur cantibus angues :
 Nec redit in fontes unda supina suos. 40
 Et quamvis aliquis Temesaea removerit aera;
 Numquam Luna suis excutietur equis.
 Prima sit in vobis morum tutela, puellae:
 Ingenio facies conciliante placet.
 Certus amor morum est: formam populabitur aetas, 45
 Et placitus rugis vultus aratus erit.
 Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
 Et veniet rugis altera causa, dolor.
 Sufficit, & longum probitas perdurat in aevum;
 Fertque suos annos: hinc bene pendet amor. 50
 Disce, age, cum teneros somnus dimiserit artus,
 Candida quo possint ora nitere modo.
 Hordea, quae Libyci ratibus misere coloni,
 Exsue de paleâ tegminibusque suis.
 Per ervi mensura decem madesiat ab ovis : 55
 Sed cumulent libras ordea nuda duas.
 Haec ubi ventosas fuerint siccata per auras;

Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
 Et, quae prima cadunt vivaci cornua cervo,
 Contere : in haec solidi sexta face assis eat. 60
 Jamque ubi pulvereae fuerint confusa farinae,
 Protinus in cribris omnia cerne cavis.
 Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
 Strenua quos puro marmore dextra terat :
 Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco. 65
 Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
 Quaecumque adficiet tali medicamine vultum ;
 Fulgebit speculo levior ipsa suo.
 Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
 Et simul inflantes corpora frige fabas. 70
 Utraque sex habeant, aequo discrimine, libras :
 Utraque da nigris comminuenda molis.
 Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
 Desit, & Illyricâ quae venit iris humo.
 Da validis juvenum pariter subigenda lacertis : 75
 Sed justum tritis uncia pondus erit.
 Addita de querulo volucrum medicamina nido
 Ore fugant maculas : Halcyonea vocant.
 Pondere, si quaeris, quo sis contentus in illis ;
 Quod trahit in partes uncia sexta duas. 80
 Ut coeant, apteque lini per corpora possint,
 Adjice de flavis Attica mella favis.
 Quamvis tura Deos, irataque numina placent ;
 Non tamen accensis omnia danda focis.
 Tus ubi miscueris radenti tubera nitro ; 85
 Ponderibus justis fac sit utrimque triens.
 Parte minus quartâ dereptum cortice gummi,
 * Et modicum è myrrhis pinguibus adde cubum.
 Haec ubi contritis, per densa foramina cerne :
 Pulvis ab infuso melle premendus erit. 90
 Profuit & marathros bene olentibus addere myrrhis ;
 Quinque trahant marathri scrupula, myrra novem.
 Arentisque rosae quantum manus unaprehendat,
 Cumque Ammoniaco mascula tura sale.
 Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem. 95
 Aequent expensas cum sale tura rosas.
 Tempore sis parvo molles licet illita vultus ;
 Haerebit toto multus in ore color.
 Vidi quae gelidâ madefacta papavera lymphâ
 Contereret, teneris illineretque genis. 100

* * * * *

P. OVIDII NASONIS

HALIEUTICON.

FRAGMENTUM.

* * * *

A Ccepit mundus legem : dedit arma per omnes,
 Admonuitque sui. vitulus sic namque minatur,
 Qui nondum gerit in tenerâ jam cornua fronte :
 Sic damae fugiunt, pugnant virtute leones.
 Et morfu canis, & caudae sic scorprios ictu : 5
 Concussisque levis pennis sic evolat ales.
 Omnibus ignotae mortis timor ; omnibus hostem,
 Praesidiumque datum sentire, & noscere teli
 Vimque modumque sui : sic & Scarus arte sub undis,
 Incidit, adsumptamque dolo tandem pavet escam. 10
 Non audet radiis obnixâ occurrere fronte,
 Aversus crebro vimen sed verberare caudae
 Laxans subsequitur, tutumque evadit in aequor.
 Quin etiam si forte aliquis, dum pone nataret,
 Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit, 15
 Aversam caudam morfu tenet : atque ita *
 * Uber servato, quem textit, in * resultet.
 Sepia tarda fugae, tenui cum forte sub undâ
 Deprensa est, jam jamque manus timet illa rapaces,
 Inficiens aequor nigrum vomit ore cruorem. 20
 Avertitque vias, oculos frustrata sequentes.
 Clausus rete Lupus, quamvis immanis & acer,
 Dimotis caudâ submissus sidit arenis.
 in auras.
 Emicat, atque dolos saltu deludit inultus : 25
 Et muraena ferox, teretis sibi conscia tergi ;
 Ad laxata magis conversa foramina retis,
 Tandem per multos evadit lubrica flexus,
 Exemploque nocet, cunctis intervenit una.
 At contra scopulis crinali corpore segnis 30
 Polypus haeret, & hac eludit retia fraude,
 Et sub lege loci sumit mutatque colorem ;
 Semper ei similis, quem contigit. atque ubi praedam
 Pendentem setis avidus rapit, hinc quoque fallit.
 Elato calamo, cum demum emersus in auras 35
 Brachia dissolvit, populatumque expuit hamum.
 At Mugil caudâ pendentem everberat escam,

Excussamque legit. Lupus acri concitus irâ ,
 Discursu fertur vario , fluctusque ferentes
 Prosequitur , quassatque caput , dum vulnere saevus 40
 Laxato cadat hamus , & ora patentia linquat.
 Nec proprias vires nescit Muraena nocendi :
 Auxilioque sui , morsu nec cominus acri
 Deficit , aut animos ponit captiva minaces.
 Anthias his , tergo quae concutit , utitur armis , 45
 Vim spinae novitque suae , versoque supinus
 Corpore lina secat , fixumque intercipit hamum.

* * *

Cetera quae densas habitant animalia silvas ,
 Aut vani quatiunt semper lymphata timores ,
 Aut trahit in praeceps non sana ferocia mentis. 50
 Ipsa sequi Natura monet , vel cominus ire.
 Impiger ecce Leo venantum sternere pergit
 Agmina , & adversis infert sua pectora telis.
 Quoque venit , fidens magis & sublatior ardet ,
 Concussitque toros , & viribus addidit iram. 55
 * Prodidit ; atque suo properat sibi robore letum.
 Foedus Lucanis provolvitur Ursus ab antris ,
 Quid nisi pondus iners , stolidaeque ferocia mentis ?
 Actus Aper setis iram denuntiat hirtis :
 Et ruit oppositi nitens in vulnera ferri , 60
 Pressus & emissio moritur per viscera telo.
 Altera pars fidens pedibus , dat terga sequenti ,
 Ut pavidi Lepores , ut fulvo tergo Damae ,
 Et capto fugiens Cervus sine fine timore.
 (Ipsa sequi Natura docet , vel cominus ire .) 65
 Hic generosus honos , & gloria major Equorum :
 Nam capiunt animis palmam , gaudentque triumpho.
 Seu septem spatiis Circo meruere coronam ;
 Nonne vides , victor quanto sublimius altum
 Attollat caput , & vulgi se venditet aurae ? 70
 Celsave cum caeso decoratur terga Leone ,
 Quam tumidus , quantoque venit spectabilis actu ,
 * Compescatque solum generoso concita pulsu
 Ungula sub spoliis graviter redeuntis opimis :
 Quid laus prima Canum ? quibus est audacia praeceps , 75
 Venandique sagax virtus , viresque sequendi.
 Quae nunc elatis rimantur naribus auras ,
 Et nunc demisso quaerunt vestigia rostro ;
 Et produnt clamore feram , dominumque vocando
 Increpitant. quem si collatis effugit armis , 80
 Insequitur tumultosque canis camposque per omnes ,

Nos.

Noster in arte labor positus : spes omnis in illa.
 Nec tamen in medias pelagi te pergere sedes
 Admoneam , vastique maris tentare profundum.
 Inter utrumque loci melius moderabere funem. 85
 Aspera num saxis loca sint. nam talia lentos
 Deposcut calamos. at purum retia litus.
 Num mons horrentes demittat celsior umbras
 In mare. nam variè quidam fugiuntque petuntque.
 Num vada subnatis imo viridentur ab herbis. 90

* *

Objectetque moras , & molli serviat algæ.
 Descripsit sedes variè Natura profundi :
 Nec cunctos unâ voluit consistere pisces.
 Nam gaudent pelago, quales Scombrigue , Bovesque ,
 Hippuri celeres , & nigro tergore Milvi ; 95
 At pretiosus Helops , nostris incognitus undis ;
 Ac durus Xiphias , ictu non mitior ensis :
 Et pavidî magno fugientes agmine Thunni :
 Parva Echenëis adest (mirum) mora puppibus ingens :
 Tuque comes ratium , tractique per aequora sulci , 100
 Qui semper spumas sequeris , Pompile , nitentes :
 Cércyrosque ferox , scopulorum sine moratus :
 Cantharus , ingratus succo : tum concolor illi
 Orphas , caeruleâque rubens Erythinus in undâ :
 Insignis Sargusque notis , insignis & alis : 105
 Et superauratâ Sparulus æervice refulgens ;
 Et rutilus Pagur , & fulvi Synodontes , & ex se
 Concipiens Channe , gemino fraudata parente.
 Tum viridis squamis , parvo Saxatilis ore ,
 Et rarus Faber , & pictæ Mormyres , & auri 110
 Chrysophrys imitata decus : tum corporis Umbrae
 Liventis , rapidique Lupi , Percaëque , Tragique.
 Quin laude insignis caudæ Melanurus , & ardens
 Auratis Muraena notis , Merulaeque virentes ,
 Immitisque suæ Conger per vulnera gentis ; 115
 Et capitis duro nociturus Scorpions ictu ,
 Ac nunquam aestivo conspectus sidere Glaucus.
 At contra herbosâ pisces laxantur arenâ ,
 Ut Scarus , epastas solus qui ruminat escas ; (120
 Fecundumque genus Maenae , Lamiosque , Smarisque ,
 Atque immunda Chromis , merito vilissima Salpa.
 Atque avium dulces nidos imitata sub undis ,
 Et Squalus , & tenui suffusus sanguine Mullus :
 Fulgentes Soleae candore , & concolor illis
 Passer , & Adriaco mirandus litore Rhombus : 125

Tunc

Tunc Epodes lati, tum molles tergoe Ranae,
Extremi parent

*
*
*

Lubricus & spinâ nocuus non Gobius ullâ,
Et nigrum niveo portans in corpore virus
Loligo, durique Sues, sinuosaque Caris:
Et tam deformi non dignus nomine Asellus:
Tuque peregrinis, Acipenser, nobilis undâs.

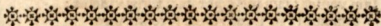
130

* * * * *

*Deerant non admodum multa in eo exemplari, consummata
penitus vetustate.*

Plin. Lib. xxxii. cap. ult. Hist. Nat.

*His adjiciemus apud Ovidium posita nomina, quae apud
neminem alium reperiuntur, sed fortassis in Ponto nascuntur,
ubi id volumen supremis suis temporibus inchoavit. Idem Lib.
xxxii. cap. secundo: Mibi videntur mira, quae Ovidius
prodidit piscium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon
inscribitur.*

INCERTI AUCTORIS

CONSOLATIO

AD

LIVIAM AUGUSTAM,

DE

MORTE DRUSI NERONIS

FILII EJUS,

QUI IN

GERMANIA MORBO PERIIT.

Visa diu felix, mater modo dicta Neronum,
Jam tibi dimidium nominis hujus abest.
Jam legis in Drusum miserabile, Livia, carmen.
Unum, qui dicat jam tibi, Mater, habes.
Nec tua te pietas distendit amore duorum:

3

Nec posito filii nomine, dicis; Uter?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quisquam lacrimas temperat ore tuas?

Hei mihi, quam facile est (quam vis hic contigit omnes)
Alterius iuctu fortia verba loqui!

10

Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu ;

Fortior ut possis cladibus esse tuis.

Occidit exemplum juvenis venerabile morum :

Maximus ille armis , maximus ille togâ.

Ille modo eripuit latebrosas hostibus Alpes ,

Et titulum belli dux , duce fratre , tulit.

15

Ille genus Suevos acre , indomitosque Sygambros

Contudit , inque fugam barbara terga dedit :

Ignotumque tibi meruit , Romane , triumphum ;

Protulit in terras imperiumque novas.

20

Solvere vota Jovi , fatorum ignara tuorum ,

Mater , & armiferae solvere vota Deae ,

Gradivumque patrem donis implere parabas ;

Et quoscumque coli jusque piumque Deos.

Maternâque sacros agitabas mente triumphos :

Forsitân & curae jam tibi currus erat.

25

Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis ,

Et tumulus Drusum pro Jovis arce manet.

Fingebas reducem ; praeceptaque mente fovebas

Gaudia ; & ante oculos jam tibi victor erat.

30

Jam veniet : jam me gratantem turba videbit :

Jam mihi pro Druso dona ferenda meo.

Obvia progrediar , felixque per oppida dicar ;

Collaque & hoc oculos illius ore premam.

Talis erit : sic occurret : sic oscula junget :

Hoc mihi narrabit : sic prior ipsa loquar.

35

Gaudia vana foves : spem pone , miserrima , falsam.

Define de Druso laeta referre tuo.

Caesaris illud opus , voti pars altera vestri ,

Occidit. indignas, Livia , solve comas.

40

Quid tibi nunc mores profunt , actumque pudice

Omne aevum , & tanto tam placuisse viro ?

* Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum , *

Ultima sit laudes inter ut illa tuas ?

Quid tenuisse animum contra sua secula rectum ;

Altius & vitiis exseruisse caput ?

45

Nec nocuisse ulli , & fortunam habuisse nocendi ?

Nec quemquam nervos extimuisse tuos ?

Nec vires errasse tuas Campoque Foroque ;

Quamque libet citra constituuisse domum ?

50

Nempe per hos etiam Fortunae injuria mores

Regnat ; & incertâ est hîc quoque nixa rotâ.

Hîc quoque sentitur : ne quid non improba carpat ,

Saevit ; & injustum jus sibi ubique facit.

Scilicet immunis si luctûs una fuisset

55

Li

- Livia, Fortunae regna minora forent ?
 Quid ? si non habitu sic se gessisset in omni,
 Ut sua non essent invidiosa bona ?
 Caesaris adde domum. quae certe, funeris expers,
 Debit humanis altior esse malis. 60
 Ille vigil, summâ facer ille locatus in arce,
 Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
 Nec fleri ipse suis, nec quemquam flere suorum;
 Nec, quae nos patimur vulgus, & ipse pati.
 Vidimus ereptâ moerentem stirpe Sororis. 65
 Luctus, ut in Drusô, publicus ille fuit.
 Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, sepulcro:
 Et cepit generos jam locus ille duos.
 Vix posito Agrippâ tumuli bene janua clausa est:
 Perficit officium funeris, ecce, soror. 70
 Ecce, ter ante datis, iactura novissima, Drusus
 A magno lacrimas Caesare quartus habet.
 Claudite jam, Parcae, nimium reſerata ſepulcra;
 Claudite: plus juſto jam domus iſta patet.
 Cedis; & incasſum tua nomina, Druſe, levantur. 75
 Ultima ſit fati haec ſumma querela tui.
 Iſte poteſt implere dolor vel ſecula tota,
 Et magni luctus obtinuiſſe locum.
 Multi in te amiſſi: nec, cui tot turba bonorum,
 Omnis cui virtus contigit, unus eras. 80
 Nec genetrice tuâ ſecundior ulla parentum:
 Tot bona per partus quae dedit una duos.
 Heu! par illud ubi eſt, totidem virtutibus aequum?
 Et concors pietas, nec dubitatus amor?
 Vidimus, attonitum fraternâ morte, Neronem 85
 Squalida promiſſâ flere per ora comâ,
 Diſſimilemque ſui, vultu profitente dolorem:
 Hei mihi, quam toto luctus in ore fuit?
 Tū tamen extremo moriturum tempore fratrem
 Vidiſti: lacrimas vidit & ille tuas. 90
 Adſigique ſuis moriens tua pectora ſenſit,
 Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
 Lumina, caeruleâ jam jamque natantia morte,
 Lumina, fraternas jam ſubitura manus.
 At miſeranda parens ſuprema neque oſcula fixit, 95
 Frigida nec fovit membra tremante ſinu.
 Non animam adpoſito fugientem excepiſt hiatu;
 Nec traxit caeſas per tua membra comas.
 Raptus & abſenti, dum te fera bella morantur,
 Utilior patriae, quam tibi, Druſe, tuae. 100

Liquitur ; ut quondam , Zephyris & folibus i  t  e
Solvuntur tenerae , vere tepente , nives.

Te queritur , casusque malos , irrisaque tales , *
Accusatque annos , ut diuturna , suos.

Talis in umbrosis , mitis nunc denique , silvis 105
Deflet Thre  cium Daulias ales Ityn :

Halcyonum tales ventosa per aequora questus.
Ad surdas tenui voce sonantur aquas.

Sic plumosa novis plangentes pectora pennis
Oeniden subitae concinnuistis aves. 110

Sic flevit Clymene : sic & Clymene  des , alt  
Cum juvenis patriis excidit   ctus equis.

Congelat interdum lacrimas , duratque , tenetque ,
Suspensasque oculus fortior intus agit.

Erumpunt , iterumque gravant gremiumque sinusque , 115
Effusae gravidis uberibusque genis.

In vires abiit flendi mora . plenior unda
Defluit , exigua si qua retenta mora .

Tandem , ubi per lacrimas licuit , sic flebilis orsa est ,
Singultu medios impedi  nte sonos. 120

Nate , brevis fructus , duplicis fors altera part  s ,
Gloria confectae , nate , parentis , ubi es ?

Sed neque jam duplicis , neque jam fors altera , part  s ,
Gloria confectae nunc quoque matris , ubi es ?

Heu ! modo tantus , ubi es ? tumulto portaris & igni. 125
Haec sunt in reditus dona paranda tuos ?

Siccine dignus eras oculis occurrere matris ?
Sic ego te reducem digna videre fui ?

Caesaris Uxori si talia dicere fas est ;
Jam dubito , magnos an rear esse Deos. 130

Nam quid ego admisi ? quae non ego numina cultu ,
Quos ego non potui demeruisse Deos ?

Hic pietatis honos ? artus amplector inanes.
Et vorat hos ipsos flamma rogosque sinus.

Tene ego sustineo positum scelerata videre ? 135
Tene meae poterunt unguere , nate , manus ?

Nunc ego te infelix summum teneoque tuorque ?
Effingoque manus ? oraque ad ora fero ?

Nunc primum adspiceris consul victorque parenti ?
Sic mihi , sic miserae nomina tanta refers ? 140

Quos primum vidi fasces , in funere vidi :
Et vidi everfos , indiciumque mali.

Quis credat ? matri lux haec moestissima venit ,
Qua natum in summo vidit honore suum.

Jamne ego non felix ? jam pars mihi rapta Neronum , 145
Ma-

- Materni celeberrimo nomine Drusus avi ?
 Jamne meus non est, nec me facit ille parentem ?
 Jamne fui Drusi mater ? & ipse fuit ?
 Nec cum victorem referetur adesse Neronem,
 Dicere jam potero, Major, an alter, adest ? 150
 Ultima contigimus. jus matris habemus ab uno.
 Unius est munus, quod tamen orba negor.
 Me miseram ! extimui, frigusque per ossa cucurrit.
 Nil ego jam possum certa vocare meum.
 Hic meus ecce fuit : jubet hic de fratre vereri. 155
 Omnia jam metuo : fortior ante fui.
 Sospite te saltem moriar, Nero, tu mea condas
 Lumina, & excipias hanc animam ore pio.
 Atque utinam Drusi manus altera, & altera fratris,
 Formarent oculos, comprimerentque, meos ! 160
 Quod licet, hoc certe tumulo ponemur in uno,
 Druse : neque ad veteres conditus ibis avos.
 Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa.
 Hanc lucem celeri turbine Parca neat !
 Haec & plura refert : lacrimae sua verba sequuntur, 165
 Oraque nequicquam per modo quæstæ fluunt.
 Quin etiam corpus, matri vix vixque remissum,
 Exsequiis caruit, Livia, pene suis.
 Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis,
 Inter quæ periit, ponere certus erat. 170
 Abstulit invitis corpus venerabile Frater ;
 Et Drusum patriæ, quod licuitque, dedit.
 Funera ducuntur Romana per oppida Drusi ;
 (Heu facinus !) per quæ victor iturus erat.
 Per quæ deletis Rhaetorum venerat armis. 175
 Hei mihi, quam dispar huic fuit illud iter !
 Consul in it fractis moerentem fascibus Urbem.
 Quid faceret victus, sic ubi victor in it ?
 Mœsta domus plangore sonat, cui figere lætus
 Parta suâ dominus voverat arma manu. 180
 Urbs gemit, & vultum miserabilis induit unum,
 Gentibus adversis forma sit illa ; precor !
 Incerti clauduntque domos, strepitantque per urbem ;
 Hic illic pavidæ clamque palamque dolent.
 Jura silent, mutæque tacent sine vindice leges : 185
 Adspicitur toto purpura nulla foro.
 Dique latent templis : neque iniqua ad funera vultus
 Præbent : nec poscunt tura ferenda rogo.
 Obscuros delubra tenent. pudet ora colentum
 Adspicere, invidiæ, quam meruere, metu. 190

Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
Sustulerat timidas sidera ad alta manus :

Jamque precaturus , Quid ego autem credulus , inquit ,
Suscipiam in nullos irrita vota Deos ?

Livia , non illos pro Druso Livia movit. 195

Nos erimus magno maxima cura Jovi ?

Dixit : & iratus vota infuscepta reliquit ;
Duravitque animum , destituitque preces.

Obvia turba ruit : lacrimisque rigantibus ora
Consulis erepti publica damna refert. 200

Omnibus idem oculi ; par est concordia flendi.

Funeris exsequiis adsumus omnis Eques.

Omnis adest aetas. moerent juvenesque senesque ;

Aufoniae matres , Aufoniaeque nurus.

Auctorisque sui praefertur imagine moesta , 205

Quae victrix templis debita laurus erat.

Certat onus lecti generosa subire juvenus :

Et studet officio sedula colla dare.

Et voce & lacrimis laudasti , Caesar , alumnum ;

Tristitia cum medius rumperet orsa dolor. 210

Tu letum optasti , Dis averfantibus omen ,

Par tibi : si finerent te tua fata mori.

Sed tibi debetur coelum : te , fulmine pollens ,

Accipiet cupidi regia magna Jovis.

Quod petiit , tulit ille ; tibi ut sua facta placerent : 215

Magnaque laudatus praemia mortis habet.

Armataeque rogum celebrant de more cohortes :

Et pedes exsequias reddit equesque duci.

Te clamore vocant iterumque iterumque supremo.

At vox adversis collibus icta redit. 220

Ipsè pater flavis Tiberinus inhorruit undis :

Sustulit & medio nubilus amne caput.

Tum salice implexum , muscoque & arundine , crimen

Caeruleo magnâ legit ab ore manu :

Uberibusque oculis lacrimarum flumina misit. 225

Vix capit adjectas alveus altus aquas.

Jamque rogi flammâs extinguere fluminis ictu ,

Corpus & intactum tollere , certus erat.

Sustentabat aquas , cursusque inhibebat equorum ,

Ut posset toto proluere amne rogum. 230

Sed Mavors templo vicinus , & accola Campi ,

Tot dixit siccis verba nec ipsè genis.

Quamquam amnes decet ira ; tamen , Tiberine , quiescas :

Non tibi ; non ullis vincere fata datur.

Iste meus periit : periit arma inter & enses .

Et dux pro patriâ. funere caussa latet.
 Quod potui tribuisse, dedi : victoria parta est.
 Auctor abît operis, sed tamen exstat opus.
 Quondam ego tentavi Clothoque, duasque sorores,
 Pollice quae certo pensa severa trahunt, 240
 Ut Remus Iliades, & frater conditor Urbis
 Effugerent aliquâ stagna profunda viâ.
 De tribus una mihi, Partem accipe, quae datur, inquit,
 Muneris : ex istis, quod petis, alter erit.
 Hic tibi ; mox Veneri Caesar promissus uterque. 245
 Hos debet solos Martia Roma Deos.
 Sic cecinere Deae : nec tu, Tiberine, repugna,
 Irrite ; nec flammâs amne morare tuo.
 Nec juvenis positi supremos destrue honores.
 Vade age, & admissis labere pronus aquis. 250
 Paret : & in longum spatiosas explicat undas ;
 Structaque pendenti pumice tecta subit.
 Flamma diu cunctata caput contingere sanctum,
 Erravit posito lenta sub usque toro.
 Tandem ubi complexa est silvas, alimentaue sumsit, 255
 Aethera subjectis lambit & astra comis.
 Qualis in Herculeae colluxit collibus Oetae,
 Cum sunt imposito membra cremata Deo.
 Uritur heu decor ille viri, generosaque forma,
 Et faciles vultus ; uritur ille vigor ! 260
 Victricesque manus, facundaque principis ora,
 Pectoraque, ingenii magna capaxque domus !
 Spes quoque multorum flammis uruntur in isdem.
 Iste rogos miserae viscera matris habet.
 Facta ducis vivent, operosaque gloria rerum. 265
 Haec manet : haec avidos effugit una rogos.
 Pars erit historiae, totoque legetur in aevo :
 Seque opus ingeniis carminibusque dabit.
 Stabis & in rostris tituli speciosus honore ;
 Causaque dicemur nos tibi, Druse, necis. 270
 At tibi jus veniae superest, Germania, nullum.
 Postmodo tu poenas, barbarae, morte dabis.
 Adspiciam Regum liventia colla catenis ;
 Duraque per saevas vincula nexa manus :
 Et tandem trepidos vultus : inque illa ferocum 275
 Invitis lacrimas decidere ora genis.
 Spiritus ille minax, & Drusi morte superbus,
 Carnifici in moesto carcere dandus erit.
 Consistam, laetisque oculis, lentusque videbo
 Strata per obscaenas corpora nuda vias. 280

- Hunc Aurora diem, spectacula tanta ferentem,
 Quam primum croceis roscida portet equis.
 Adjice Ledaeos, concordia sidera, fratres;
 Templaque Romano conspicienda foro.
 Quam parvo numeros implevit principis aevo, 285
 In patriam meritis occubuitque senex!
 Nec sua conspiciet (miserum me!) munera Drusus,
 Nec sua pro templi nomina fronte leget.
 Saepe Nero, illacrimans, submissâ voce loquetur,
 «Cur adeo fratres, heu sine fratre, Deos? 290
 Certus eras numquam, nisi victor, Druse, reverti.
 Haec te debuerant tempora: victor eras.
 Consule nos, duce nos, duce jam victore, caremus:
 Invenit en totâ moeror in urbe locum.
 At comitum squalent immixtis ora capillis, 295
 Infelix, Druso sed pia turba suo.
 Quorum aliquis, tendens in te sua brachia, dixit,
 Cur sine me, cur sic incomitatus abis?
 Quid referam de te, dignissima conjuge Druso,
 Atque eadem Drusi digna parente nurus? 300
 Par bene compositum; juvenum fortissimus alter,
 Altera tam forti mutua cura viro.
 Femina tu princeps; tu filia Caesaris: illi
 Nec minor es magni conjuge visâ Jovis.
 Tu concessus amor, tu solus & ultimus illi, 305
 Tu requies fessio grata laboris eras.
 Te moriens, per verba novissima, questus abesse:
 Et mota in nomen frigida lingua tuum.
 Infelix recipis, non quem promiserat ipse:
 Nec qui missus erat: nec tuus ille redit. 310
 Nec tibi deletos poterit narrare Sygambros,
 Ensisibus & Suevos terga dedisse suis.
 Fluminaque, & montes, & nomina magna locorum:
 Et si quid miri vidit in orbe novo.
 Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane: 315
 Quemque premat sine te, sternitur ecce torus.
 Quo raperis, laniata comas, similisque furenti?
 Quo ruis? attonitâ quid petis ora manu?
 Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axem
 Terruit admissos sanguinolentus equos. 320
 Hoc fuit Evadne, tunc cum ferienda coruscis
 Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.
 Quid mortem tibi moesta rogas? amplexaque natos,
 Pignora de Druso sola relicta tenes?
 Et modo per somnos agitaris imagine falsâ, 325
 Teque

- Teque tuo Drusum credis habere sinu ?
 Et subito tentasque manu, sperasque receptum ;
 Quaeris & in vacui parte priore tori ?
 Ille pio (si non temere haec creduntur) in arvo
 Inter honoratos excipietur avos. 330
 Magnaque maternis majoribus, aequa paternis
 Gloria, quadrijugis aureus ibit equis :
 Regalique habitu, curruque superbus eburno,
 Fronde triumphali tempora victus erit.
 Accipient juvenem Germanica signa ferentem 335
 Consul is imperio conspicuumque decus.
 Gaudebuntque suae merito cognomine gentis ;
 Quod solum domito victor ab hoste tulit.
 Vix credent tantum rerum cepisse tot annos.
 Magna viri latum quaerere facta locum. 340
 Haec ipsum sublime ferent : haec, optima mater,
 Debuerant luctus attenuare tuos.
 Femina digna illis, quos aurea condidit aetas,
 Principibus natis, principe digna viro.
 Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis, 345
 Adspice. quo surgas, adspice, mane toro.
 Non eadem vulgusque decent, & lumina rerum.
 Est quod praecipuum debeat ista domus.
 Imposuit te alto Fortuna, locumque tueri
 Jussit honoratum, Livia : perfer onus. 350
 Ad te oculos, auresque trahis. tua facta notamus.
 Nec vox missa potest principis ore tegi.
 Alta mane ; supraque tuos exsurgere dolores :
 Infragilemque animum, quod potes, usque tene.
 An melius per te virtutum exempla petemus, 355
 Quam si Romanae principis edis opus ?
 Fata manent omnes. omnes exspectat avarus
 Portitor : & turbae vix satis una ratis.
 Tendimus huc omnes : metam properamus ad unam.
 Omnia sub leges mors vocat atra suas. 360
 Ecce necem intentam coelo, terraeque, fretoque,
 Casurumque triplex vaticinantur opus.
 In nunc, &, rebus tantâ imminente ruinâ,
 In te solam oculos & tua damna refer.
 Maximus ille quidem juvenum, spes publica vixit ; 365
 Et, quâ natus erat, gloria summa domûs.
 Sed mortalis erat : nec tu secura fuisti,
 Fortia progenie bella gerente tuâ.
 Vita data est utenda : data est sine foenore nobis
 Mutua, nec certâ persoluenda die. 370

Fortuna arbitriis tempus dispensat iniquis.

Illa rapit juvenes : sustinet illa senes.

Quâque ruit , furibunda ruit : totumque per orbem

Fulminat , & caecis caeca triumphat equis.

Regna Deae immitis parce irritare querendo : 375

Sollicitare animos parce potentis herae.

Quae tamen hoc uno tristis tibi tempore venit ,

Saepe eadem rebus favit amica tuis.

Nata quod en alte es , quod foetibus aucta duobus ;

Quodque etiam magno confociata Jovi : 380

Quod semper domito rediit tibi Caesar ab orbe ,

Gessit & invictâ prospera bella manu :

Quod spes implerunt maternaque vota Nerones ;

Quod pulsus toties hostis utroque duce.

Rhenus , & Alpinae valles , & sanguine nigro 385

Decolor infectâ testis Itargus aquâ.

Danubiusque rapax , & Dacius orbe remoto

* Apulus huic hosti perbreve Pontus iter :

Armeniusque fugax , & tandem Dalmata supplex ,

Summaque dispersi per juga Pamonii : 390

Et modo Germanus Romanis cognitus orbis.

Adspice quot meritis culpa sit una minor.

Adde quod est absens functus : nec cernere nati

Semineces oculos sustinuere tui.

Quique dolor menti lenissimus influit aegrae , 395

Accipere es luctus aure coacta tuos.

Praevertitque metus per longa pericula luctum ;

Tu quibus auditis anxia mentis eras.

Non ex praecipiti dolor in tua pectora venit ,

Sed per mollitos ante timore gradus. 400

Juppiter ante dedit fati mala signa cruenti ,

Flammiferâ petiit cum tria templa manu :

Junonisque gravi nocte impavidaeque Minervae ,

Sanctaque & immensi Caesaris icta domus ,)

Sidera quin etiam coelo fugisse feruntur ; 405

Lucifer & solitas destituisse vias.

Lucifer in toto nulli comparuit orbe ,

Et venit stellâ non praeceunte dies.

Sideris hoc obitus terris instare monebat ;

Et mergi Stygiâ nobile lumen aquâ. 410

At tu , qui superes moestae solatia matri ,

Comprecor , illi ipsi conspiciare senex.

Perque annos diuturnus eas fratrisque tuosque ;

Et vivat nato cum sene mater anus.

Eventura precor. Deus excusare priora 415

Dum

- Dum volet ; à Druso cetera laeta dabit.
- Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori :
Longius ut nolis , heu male fortis , ali.*
- Vix etiam fueras paucas vitalis in horas ,
Obtulit invitae cum tibi Caesar opem : 420
- Admovitque preces , & jus immiscuit illis :
Aridaque adfusâ guttura tinxit aquâ.
- Nec minor est nato servandae cura parentis :
Hic adhibet blandas , nec sine jure , preces.
- Conjugis & nati meritum pervenit ad omnes : 425
Conjugis & nati , Livia , sospes ope es.
- Supprime jam lacrimas. non est revocabilis istis ,
Quem semel umbriferâ navita lintre tulit.
- Hectora tot fratres , tot deflevire sorores ;
Et pater , & conjux , Astryanaxque puer , 430
- Et longaeva parens. tamen ille redemptus ad ignes ;
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
- Contigit hoc etiam Thetidi. populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
- Illi caeruleum Panope matertera crinem 435
Solvit , & immensas fletibus auxit aquas.
- Confortesque Deae centum , longaevaeque magni
Oceanî conjux , Oceanusque pater ;
- Et Thetis ante omnes : sed Nec Thetis ipsa , neque omnes
Mutarunt avidi tristitia jura Dei. 440
- Prisca quid huc repeto ? Marcellum Octavia flevit ,
Et flevit populo Caesar utrumque palam.
- Sed rigidum jus est , & inevitabile mortis.
Stant rata , non ullâ fila renenda manu.
- Ipse tibi emissus nebulosi litore A verni , 445
Si liceat , forti verba tot ore sonet.
- Quid numeras annos ? vixi maturior annis.
Acta senem faciunt : haec numeranda tibi.
- His aevum fuit implendum , non segnibus annis.
Hostibus eveniat longa senectâ meis. 450
- Hoc atavi monuere mei , proavique Neronas.
Fregerunt ambo Punica bella duces.
- Hoc domus ista docet , per te mea , Caesaris alti.
Exitus hic , mater , debuit esse meus. (455
- Nec meritis (quamquam illa juvant magis) absuit illis ,
Mater , honos : titulis nomina plena vides.
- Consul , & ignoti victor Germanicus orbis ,
(Cui fuit heu ! mortis publica caussa) legor.
- Cingor Apollineâ victricia tempora lauro ,
Et sensi exsequias funeris ipse mei. 460

Ista Clytemnestrae digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas :
Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque ;
Destituent silvas utraque poma suas. 30
Quaeque sibi vario distinguit poma colore ,
Audiat hoc cerasus, stipes inanis erit.
Non equidem invideo : numquid tamen ulla feritur ,
Quae sterilis solâ conspicienda comâ est ?
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos , 35
Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
At mihi saeva nocent mutilatis vulnera ramis ;
Nudaque dejectâ cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes indulta rapinae.
Sustineant aliae poma ; querentur idem. 40
Sic reus ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest : inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui scit se ferre viator ,
Cui timeat : tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor ; soli quia causâ petendi est. 45
Frondebis intactis cetera turba virent.
Nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
Fragmina, quae laeso vimine multa jacent ;
Non istis sua facta nocent : vicinia damno est.
Excipiunt ictu saxa repulsa meo. 50
Idque fide careat ; si non, quae longius absunt ,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, si sapiant, & mentem verba sequantur ;
Devoveant umbras proxima quaeque meas.
Quam miserum est, odium damnis accedere nostris ; 55
Meque ream nimiae proximitatis agi !
Sed, puto, magna mei est operoso cura colono.
Invenias, qui det nil mihi, praeter humum.
Sponte meâ facilis contempto nascor in agro :
Parsque loci, quâ sto, publica pene via est. 60
Me, fata ne laedam, (quoniam fata laedere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras :
Duratam renovat non mihi fossor humum.
Sole licet siccâque siti peritura laborem ; 65
Irriguae dabitur non mihi sulcus aquae.
At cum maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit ; ad partes pertica saeva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis ;
Ne possim lapidum verbera sola queri. 70

- Poma cadunt, mensis non interdicta secundis;
 Et conditis lectas, parca colona, nuces.
 Has puer aut rectus certo dilaminat ictu;
 Aut pronus digito bisve semelve petit.
 Quattuor in nucibus, non amplius, alea tota est; 75
 Cum sibi suppositis additur una tribus.
 Per tabulae clivum labi jubet alter; & optat,
 Tangat ut è multis quamlibet una suam.
 Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
 Ut divinatas auferat augur opes. 80
 Fit quoque de cretâ, qualem coeleste figuram
 Sidus, & in Graecis litera quarta gerit.
 Haec ubi distincta est gradibus; qui constitit intus,
 Quot tetigit virgas, tot rapit inde nuces.
 Vas quoque saepe cavum, spatio distante, locatur; 85
 In quod missa levi nux cadat una manu.
 Felix, secreto quae nata est arbor in arvo;
 Et soli domino ferre tributa potest!
 Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
 Non à vicinâ pulverulenta viâ est. 90
 Illa suo, quaecumque tulit, dare dona colono,
 Et plenos fructus adnumerare potest.
 At mihi maturos numquam licet edere foetus;
 Ante diemque meae decutiuntur opes.
 Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intro est; 95
 Nec mala sunt ulli nostra futura bono:
 Jam tamen invenias, qui me jaculentur, & ictu
 Praefestinato munus inane petant.
 Si fiat rapti, fiat mensura relictî,
 Majorem domini parte, viator, habes. 100
 Saepe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
 Esse putat Boreae triste furentis opus.
 Aestibus hic, hic me spoliata frigore credit:
 Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
 At mihi nec grando, duris invisâ colonis, 105
 Nec ventus fraudi, solve, geluve fuit.
 Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem.
 Quaeque fuit multis, & mihi praeda malo est.
 Praeda malo, Polydore, fuit tibi: praeda nefandae
 Conjugis Aonium misit in arma virum. 110
 Hesperii regis pomaria tuta fuissent:
 Una sed immensas arbor habebat opes.
 At rubus, & sentes tantummodo laedere natae,
 Spinaque vindictâ cetera tuta sua est.
 Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis; 115
 Mi-

- Missa petunt avidâ saxa proterva manu,
 Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
 Finditur Icario cum cane terra, darem?
 Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem;
 Non exspectatâ cum venit imber aquâ? 120
 Omnia cum faciam, cum praestem sedula cunctis
 Officium, saxis officiosa petor.
 Haec mihi perpeffae, domini patienda querela est.
 Causa habeor, quare sit lapidosus ager.
 Dumque repurgat humum, collectaque laxa remittit; 125
 Semper habent in me tela parata viae.
 Ergo invisâ aliis, uni mihi frigora profunt:
 Illo me tutam tempore praestat hiems.
 Nuda quidem tunc sum; nudam tamen expedit esse:
 Nec spoliū de me, quod petat, hostis habet. 130
 At simul induimus nostris sua munera ramis;
 Saxa novos fructus grandine plura petunt.
 Forsitan hic aliquis dicat, Quae publica tangunt,
 Carpere concessum est: hoc via juris habet.
 Silicet hoc; oleas destingite: caedite messes. 135
 Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
 Intret & urbanas eadem petulantia portas;
 Sitque tuis muris, Romule, juris idem.
 Quilibet argentum primâ de fronte tabernae
 Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat. 140
 Auferat hic aurum, peregrinos illa lapillos;
 Et quascumque potest tangere, tollat opes.
 Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Caesar,
 Incolumis, tanto praeside, raptor erit.
 At non ille Deus pacem intra moenia finit. 145
 Auxilium toto spargit in orbe suum.
 Quid tamen hoc prodest, mediâ si luce palamque
 Verberor, & tutae non licet esse mihi?
 Ergo nec nidos foliis haerere, nec ullam
 Sedibus in nostris stare videtis avem. 150
 At lapis, in ramo sedit quicumque bifurco,
 Haeret, & ut captâ victor in arce manet.
 Cetera saepe tamen potuere admissa negari,
 Et crimen nox est inficiata suum.
 Nostra notat fusco digitos injuria succo, 155
 Cortice contactas inficiente manus.
 Ille cruor meus est: illo maculata cruore
 Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
 O ego, cum longae venerunt taedia vitae,
 Optavi quoties arida facta mori! 160

Optavi quoties, aut caeco turbine verti,

Aut valido missi fulminis igne peti!

Atque utinam subitae raperent mea procellae:

Vel possem fructus excutere ipsa meos.

Sic, ubi detracta est à te tibi causa pericli,

165

Quod superest, tutum, Pontice castor, habes.

Quid mihi tunc animi est, cum sumit tela viator;

Atque oculis plagae destinat ante locum?

Nec vitare licet moto fera verbera trunco,

Quem sub humo radix vinclaque firma tenent.

170

Corpora praebemus plagis: ut saepe sagittis,

Cum populus manicas deposuisse vetat:

Utve gravem candens ubi tolli vacca securim,

Aut stringi cultros in sua colla videt.

Saepe meas vento frondes tremuisse putastis:

175

Sed metus in nobis causa tremoris erat.

Si merui, videorque nocens; imponite flammae;

Nostrique fumosis urite membra focus.

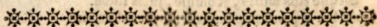
Si merui, videorque nocens; excidite ferro:

Et liceat miserae dedecus esse semel

180

Si nec cur urar, nec cur excidar, habetis,

Parcite. sic coeptum perficiatis iter.

AULI SABINI POETAE

EPISTOLAE TRES

AD

OVIDIANAS EPISTOLAS

RESPONSORIAE.

Epist. I. ULIxes PENELOPAE.

Pertulit ad miserum tandem tua casus Ulixen,
Penelope, chartis verba notata piis.

Agnovi caramque manum, gemmasque fideles.

Solamen longis illa fuere malis.

Arguis ut lentum: mallet quoque forsitan esse;

5

Quam tibi quaeque tuli dicere, quaeque feram.

Non hoc objecit mihi Graecia: cum mea fictus.

Detinuit patrio litore vela furor.

Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:

Causaque fingendae tu mihi mentis eras.

10

Nil tibi rescribam curae est, properemque venire.

Dum

Dum propero, adversi vela tulere Noti.
 Non me Troja tenet, Grajis odiosa puellis;
 Jam cinis, & tantum flebile, Troja, solum.
 Deïphobusque jacet, jacet Asius, & jacet Hector: 15
 Et quicumque tui caussa timoris erat.
 Evafi & Thracum caeso duce proelia Rheso,
 In mea captivis castra revectus equis:
 Tutus & è mediâ Phrygiae Tritonidis arce
 Fatalis palmae pignora capta tuli. 20
 Nec timui commissus equo; malè sedula quamvis
 Clamabat vates, Urite, Troës, equum:
 Urite. mendaci celantur robore Achivi:
 Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
 Perdiderat tumuli supremum munus Achilles, 25
 Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
 Nec laudem Danaï tanto renuere labori:
 Erepti pretium corporis arma tuli.
 Quid refert? pelago sunt obruta. non mihi classes;
 Non socii superant: omnia pontus habet. 30
 Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
 Duravit, patiens ad mala, perstat Amor.
 Illum non avidis canibus Niseia virgo
 Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
 Non ferus Antiphates, nec in uno corpore diffors 35
 Parthenope, blandis insidiosa modis.
 Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
 Non quod sollemnes altera Diva toros.
 Utraque se nobis mortalia demere fila
 Spondebat, Stygias utraque posse vias. 40
 Te tamen, hac etiam spretâ mercede, petivi,
 Passurus terrâ tot mala, totque mari.
 Sed tu femineo nunc forsân nomine tacta,
 Non secura leges cetera verba mea.
 Quaeque mihi Circe, quae sit mihi caussa Calypso, 45
 Jamdudum ignoto sollicitere metu. (legi,
 Certe ego cum Antinoum, Polybumque, Medontaque
 Heu toto sanguis corpore nullus erat!
 Tot juvenes inter, tot vina licentia, semper
 (Hei mihi! quo credam pignore?) casta manes. 50
 Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora,
 Deperit & lacrimis non decor iste tibi?
 Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
 Et coeptum revoces callida semper opus.
 Ars pia; sed quoties oculos frustrabere lanâ, 55
 Stupescit toties ars dabit ista tibi.

Ah melius, Polypheme, tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies!

Threicio melius cecidissem milite victus,

Ismaron errantes cum tenuerates:

60

Crudelemve illo satiassem tempore Ditem,

Quo redii Stygiis fata moratus aquis.

Vidi ubi (nequicquam quod me tua litera celat)

Sospes digresso quae mihi mater erat.

Retulit illa domûs eadem mala: meque querentem

65

Fugit, ab amplexu ter resoluta meo.

Phyllaciden vidi. contentis fortibus ille

Primus in Hectoreas intulit arma domos.

Felix laudatâ cum conjuge! laeta per umbras

Illa suum fortes it comitata virum.

70

Necdum illi Lachesis dictos numeraverat annos:

Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.

Vidi, nec lacrimas oculi tenere cadentes,

Deformem Atriden (hei mihi) caede novâ.

Illum Troja virum non laeserat: ille furentem

75

Nauplion, Euboicos transieratque sinus.

Quid refert? animam per vulnera mille profudit,

Jam reduci solvens debita vota Jovi.

Tyndaris has illi laeso pro foedere poenas

Struxerat; externos ipsa secuta viros.

80

Ah! mihi quid prodest (captivas Teucridas inter

Cum staret conjux Hectoris, atque soror)

Defectis Hecuben potius legisse sub annis,

Ne tibi suspectus pellicis esset amor?

Prima meis omen metuendum puppibus illa

85

Fecit: non membris ipsa reperta suis.

Latratu miseras finivit moesta querelas;

Et stetit in rabidam protinus acta canem.

Prodigio tali placidum Thetis abstulit aequor,

Aeolus infusis incubuitque Notis.

90

Pervagus hinc toto non felix differor orbe;

Et, quocumque vocat fluctus & aura, feror.

Sed si Tiresias tam laeti providus augur,

Quam verax vates in mala nostra fuit;

Et terrâ & pelago, quidquid mihi triste canebat,

95

E mensus fato jam meliore vagor.

Jam mihi nescio quo comitem se in litore jungit

Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.

Nunc primum Pallas versae post funera Trojae

Visa mihi: medium temporis ira tulit.

100

Quidquid Oïlides commiserat, omnibus unus

Pec-

Peccavit : Danaïs omnibus ira nocens.
 Nec te , Tydide , cujus modo foverat arma ,
 Eximit : errato tu quoque ab orbe venis.
 Non Telamone satum captâ de conjuge Teucrum : 105
 Non ipsum , pro quo mille fuere rates.
 Felix Plisthenide , quacumque in sorte fuisti
 Conjuge cum carâ : non gravis illa fuit.
 Seu venti fecere moras , five aequora vobis ;
 Ad nulla est vester damna retentus amor. 110
 Oscula nec venti certè tenuere , nec undae :
 Promptaque in amplexus brachia semper erant.
 Sic utinam errarem : faceres tu mollia , conjux ,
 Aequora : te sociâ nil mihi triste foret.
 Nunc quoque , Telemacho tecum mihi sospite lecto , 115
 Omnia sunt animo jam leviora mala.
 Quem tamen infestas rursus queror ire per undas ,
 Herculeam Sparten , Nestoreamque Pylon.
 Ingrata est pietas , cui tanta pericula subsunt :
 Nam male commissus fluctibus ipse fuit. 120
 Sed labor in fine est. occursum in litore vates
 Dixit. in amplexus , care , ferere tuos.
 Noscendus soli veniam tibi. tu preme sollers
 Laetitiam , & tacito gaudia conde sinu.
 Non vi certandum , nec aperta in bella ruendum. 125
 Sic cecinit laurus ille monere suas.
 Forsitan ante dapes , interque vacantia vina ,
 Ultoris pharetris utile tempus erit.
 Et modo despectum subito mirentur Ulixen.
 Heu , precor , ut properet ille venire dies ! 130
 Antiqui renovet qui laetus foedera lecti :
 Et tandem incipias conjuge , cara , frui.

Epist. II. DEMOPHOON PHYLLIDI.

Phyllidi Demophoon patriâ dimittit ab urbe :
 Et patriam meminit muneris esse tui.
 Nec face Demophoon aliâ , nec conjuge captus ,
 Sed tam non felix , quam tibi notus erat.
 Thesea , (quo focero nequicquam , Phylli , tumebas ; 5
 Impuleritque ignes forsitan ille tuos)
 Turpe pati nobis , regno ferus expulit hospes :
 Hunc illi finem longa senectâ dedit.
 Qui modo peltiferas fudit Maeotidas armis ,
 Alcidae magni , non minor ipse , comes. 10
 Qui focerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste ,
 Mirantem monstri cornua victa sui.

Arguor exsilii (quis credat ?) causa fuisse :

Nec tacitum frater me finit esse reum :

Dum thalamos, inquit, dilectae Phyllidos urges, 15

Et tuus externo cessat in igne furor ;

Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci ;

Praevenitque tuas flebilis hora moras.

Forsthan aut nondum fractis occurrere rebus,

Aut poteras fractis utilis esse tamen. 20

Cur potiora tibi Rhodopeia regna fuere,

Quaeque magis regnis cara puella fuit ?

Intonat his Acamas : eadem mox objicit Aethra ;

Infelix functae jam prope sortis anus.

Et quod non condant nati sua lumina palmae, 25

Fecisse haec nostras arguit usque moras.

Non equidem inficior : multum clamavit uterque :

Staret Threiciis cum mihi puppis aquis.

Poscunt, Demophoon, (quid cessas ?) carbasa venti :

Demophoon patrios respice dure Deos. 30

Respice : & exemplum, quâ gaudes, Phyllida fume.

Sic amat, ut terrâ nolit abire suâ.

Utque redire velis, non ut comitetur euntem,

Te rogat : & praefert barbara regna tuis.

Me tamen haec inter tacitum convicia saepe 35

Adversis memini vota tulisse Notis.

Saepe abitura tuo ponentem brachia collo,

Gavissum in fluctus aequora mota truces.

Nec metuum hoc ipso coram genitore fateri :

Libertas meritis est mihi facta tuis ; 40

Dicere, non duro dilectam Phyllida liqui

Pectore : nec praeceps vela ferenda dedi.

Et flevi ; & flentem solando saepe, remansi,

Cum staret cursûs jam mihi certa dies.

Denique Threicia veni rate. non dare Phyllis 45

Quam potuit, jussit tardius ire ratem.

Ignosce & fasso ; memor es Minoïdos ipse.

Antiquus necdum pectore cessit amor.

Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,

Quae fulget coelo, nostra puella fuit. 50

Illum dilectâ Bacchus sibi cedere jussit

Conjuge : desertae crimen at ille subit.

Exemploque patris perjurus dicor & ipse :

Nec quaeris causas, Sithoni dura, morae :

Nec satis ampla putas reddituri pignora, si me 55

Non amor alterius, non amor ullus habet.

Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates

- Theseos, & miseræ retulit acta domûs ?
 Non laqueos audis carae me flere parentis ?
 Flebilior laqueis (hei mihi !) caussa subest. 60
 Non fratrem Hippolytum : cecidit miserabilis ille,
 Praeceptis attonitis per freta raptus equis.
 Non tamen excuso reditus. licet undique fata
 Accumulent caussas ; tempora parva peto.
 Thesea, quod superest, patrem tumulabimus ante : 65
 Succedat tumulo non sine honore decens.
 Da spatium veniamque, peto : non perfidus absum :
 Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ est.
 Quidquid mite fuit post diruta Pergama, quidquid
 Aut bella, aut pelagi detinuere morae ; 70
 Sola fuit Thrace. patriâ quoque jactor in illâ :
 Auxilium superes casibus una meis.
 Si modo mens eadem. nec quod sit jam mihi dives
 Régia, Cecropiâ non minor arce, movet :
 Nec patris offendunt casus ; nec crimina matris ; 75
 Nec jam non felix omine Demophoon.
 Quid ? si Phoebeam peterem te conjuge Trojam,
 Perque annos sequerer bella gerenda decem ?
 Penelopen audis : toto laudatur in orbe,
 Exemplum fidi non leve facta tori. 80
 Illa piae (sic rumor ait) mendacia telae
 Struxit, & instantes distulit arte procos :
 Cum properata palam revocaret stamina noctis,
 Atque iterum in lanas omne rediret opus.
 At tua ne fugiant spreti connubia Thraces, 85
 Phylli, times. ulli nubere, dura, potes ?
 Estque tibi pectus cujusque accedere taedae ?
 Obstat perfidiae nec metus iste tuae ?
 Ah tibi quantus erit facti rubor ! ah tibi quantus
 Tum dolor, adspicies cum mea vela procul ! 90
 Damnabisque tuos serò temeraria questus ?
 Demophoon, dices, hei mihi, fidus erat !
 Demophoon rediit, & saevos forsitan Euros
 Passus, & hibernas dum quoque currit aquas. (95
 Ah cur nescio quam properavimus (hei mihi !) culpam ?
 Rupî, quam ruptam sum mihi quæsta, fidem.
 Sic tamen ah potius, sic perstes ; quam mihi de te
 Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor !
 Quos tibi (me miserum !) laqueos, quae fata minaris ?
 Et nimis audaces gens habet ista Deos. 100
 Parce, precor : famamque domûs mihi crimen habentis
 Perfidiae, geminâ ne preme, dura, notâ.

Excuset patrem fatis in parte relicta

Gnosis : non merui , cur ferar ipse nocens.

Nunc venti mea verba ferant , qui vela tulerunt. 105

Est animus reditûs : sed pia causa tenet.

Epist. III. PARIS OENONAE.

QUae fatis apta tibi tam justè , Nympha , querenti
Rescribam , fateor quaerere verba manum.

Quaerit , nec subeunt. sentit sua crimina tantum :

Solvere , quae sentit , non finit alter amor.

Si levat hoc iras , ipso me iudice damnor. 5

Quid refert ? causâ tu meliore cales.

Damnatumque tibi me sub sua jura Cupido

Retrahit. alterius sic quoque praeda sumus.

Prima meis tu pacta toris : fassusque juventam

Te primum acceptâ est conjuge noster amor. 10

Nondum tantus eram. quo me genitore superbum

Arguis ; hoc dominus tunc retinendus eram :

Non ego Deiphobum sperabam , aut Hectora fratrem ,

Cum pastos agerem , te comitante , greges :

Reginamque Hecuben , nisi matris nomine , noram : 15

Et fueras illi digna manere nurus.

Sed non est rationis amor. te consule , Nympha.

Laesa es : sed laesam scribis amare tamen.

Cumque petant Satyri connubia , cum tua Panes ;

Rejectae memores tu tamen usque facis. 20

Adde , quod hic fatis amor est adjutus , & illum

Praescia venturi viderat ante Soror.

Nondum Tyndaridos nomen mihi federat aure ,

Nec cecinit Grajos illa vocare viros.

Omnia vera vides. superant mea vulnera tantum. 25

Utque tuam supplex poscere cogar opem.

Te penes arbitrium nostrae vitaeque necisque :

Victuri jam nunc pectora sume tibi.

Flevisti , memini , tamen hac in voce canentis :

Et , mala , dixisti , sint precor ista procul. 30

Nec si fata ferant , tulerint sic cetera quamvis ,

Ut possim Oenone perdere laesa Parin.

Tot superare metus , qui me , nec credere cogit ,

(Ignoscas) idem te quoque fallit Amor.

Imperat ille Deis : cum vult , in cornua tauri , 35

Cum vult , in pennas destruit ille Jovem.

Non foret in terris tanto miranda decore

Tyndaris ; (heu flammis nata puella meis !)

Si sua non cycno mutasset Juppiter ora.

- Fluxerat in Danaë's aureus ante sinus : 40
 Piniferamque Iden falsus lustraverat ales :
 Inter Agenoreas constiteratque boves.
 Victorem Alciden dominae quis pensâ tenere
 Crederet ? at lanas nere coëgit Amor.
 Dicitur & Coâ sedisse in veste puellae. 45
 Illa Cleonaeo tecta leone fuit.
 Te memini Phoebum, Oenone, (mea crimina dico)
 Fugisse, & nostros praeposuisse toros.
 Non ego praestabam Phoebus : sed tela Cupido
 His in te voluit legibus ire sua. 50
 Consolare tamen dignâ tua pellice damna :
 Quam tibi praetulimus, nata puella Jove est.
 Sed quod nata Jove est, minimum me tangit in illâ :
 Quod non est facies pulchrior ulla, nocet.
 Atque utinam formae iudex incallidus essem 55
 Creditus Idaeis, Pegasi Nympha, jugis !
 Non mihi Junonis, nec obesset Pallados ira ;
 Laudata est oculis quod Cytherea meis.
 Dividit haec aliis flammâs celeresque paresque :
 Ut libitum est, nati temperat ipsa faces. 60
 Non tamen evaluit vitare domestica tela.
 Quos aliis arcus, & sibi dura tulit.
 Deprensam conjux illam in Mavorte dolebat.
 Testibus hic Divis cum Jove questus erat.
 Jam dolet & Mavors, terras ultroque reliquit : 65
 Praetulit Anchisen huic habitura suum.
 Anchisen propter voluit formosâ videri :
 Visaque post latam jacuit ulta deam. *
 Quid mirum est potuisse Parin succumbere Amori,
 Immunis sub quo non fuit ipsa parens ? 70
 Quam laesus Menelaüs amat, non laesus amavi.
 Adjice, non laeso quod comes ipsa fuit.
 Et magnos (video) cogit mihi rapta tumultus :
 Armataeque petunt Pergama mille rates.
 Non vereor belli ne non sit causa probanda, 75
 Est illi facies digna movere duces :
 Si mihi nulla fides ; armatos respice Atridas.
 Quam sibi sic repetunt, sic metuenda mihi est.
 Quod si vertendae spem mentis concipis hujus ;
 Cur cessant herbae, carmina curve tua ? 80
 Nam te nec Phoebi sollertior artibus ulla est ;
 Phoebeaeque Hecates somnia vera vides.
 Tecum sideribus, tecum deducere Lunam
 Nubibus, & memini surripuisse diem.

Pascebam tauros : interque armenta leones

Obstupui placidos vocibus ire tuis.

Quid retro Xanthum , retro Simoënta vocatum

Adjiciam cursus non tenuisse suos ?

Ipse pater Cebren , natae male tutus ab ore ,

Cantatas quoties restitit inter aquas :

Nunc locus Oenonae est , nunc illam ostende : parabis

Sive tuos ignes pellere , sive meos.

F I N I S.

BIBLIOTECA

de

L. de Hoyos Sainz